Golden State Realty
JASSI GILL
Broker/Owner
Listing and Selling Homes
From San Jose to Sacramento
Ph:510-304-9292
Refinance Now
@ZERO COST
Call Sukhi Gill:510-207-9067
CA DRE Lic.#01180969
CA DRE# 00966763

Law Office of M Vivek Malik
Toll free no 866-424-4000
www.usa.immigrationlaw.com
M Vivek Malik
ACCOMPLISHED
IMMIGRATION Attorneys
Help FAMILIES REUNITE in the US
Our Global & Nationwide Services in the field of U.S. Immigration & Nationality law
Business immigration & worksite compliance
Family & general immigration
Naturalization & citizenship
Removal defense & waivers
ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਰੋ

COVERED CALIFORNIA
Certified Insurance Agent
Global Green INSURANCE AGENCY
ਹੈਲਥ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਫੋਨ:510-487-1000
Gurdawar Singh Mann
MANN@GGIABA.COM
Gurcharan Singh Mann
Mann Insurance Brokers Inc.
4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587

Twenty-Third Year of Publication
ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਐਡੀਸ਼ਨ
Price 50¢
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 23, Issue 25, June 18, 2022 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਹਿੰਮ ਭਖਾਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਖਿਲਾਫ ਚਲਾਈ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਲਪੇਟੇ ਵਿਚ ਪਿਛਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅੱਧੀ ਕੈਬਨਿਟ, ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਆਉਂਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰੀ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਧਰਮਸੋਤ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਮਗਰੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਆਈਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਸਪਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਹਕੂਮਤ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈਆਂ ਬੇਨੇਮੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਭਾਗ ਵੀ ਮੁੜ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੋ ਦਰਜਨ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਵੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੋਣ ਦੇ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਨੇਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਫੂਡ ਐਂਡ ਸਪਲਾਈ ਵਿਭਾਗ 'ਚ 2000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਟੈਂਡਰ 'ਚ ਘੁਟਾਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਕੋਲ ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨੇੜ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੰਤਰੀ ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਨ ਆਸ਼ੂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਵਧ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਧਰ, ਸਾਬਕਾ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਉਤੇ ਪਿੰਡ ਭਗਤੂਪੁਰਾ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪਿਛਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਅਲਫਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿਟੀ ਕਲੋਨੀ ਦੇ ਕਾਲੋਨਾਈਜ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਵੇਚਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ 28 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੂਨਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਮੰਤਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਇਸ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ

ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜੋ ਹਫਤੇ ਅੰਦਰ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪੇਗੀ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਕਈ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਮੰਤਰੀ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹਾਈਕਮਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਕੈਪਟਨ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਟਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਏ ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸੂਚੀ ਸੌਂਪਣਗੇ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਚੁੱਪ ਹੀ ਧਾਰ ਲਈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਫੋਕੇ ਦਾਬੇ ਮਾਰ ਕੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜੁਟਿਆ ਹੈ। ਆਪ ਵੱਲੋਂ ਕੈਪਟਨ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਇਹ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਵੰਗਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਭਾਗ ਗਲ-ਗਲ ਤੱਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਦਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਉਤੇ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਵੱਲੋਂ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਧਰਮਸੋਤ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਮਗਰੋਂ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਸੰਗਠਿਤ ਤੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਰੂਪ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭੇਤ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੇ 'ਅਮਰਵੇਲ' ਵਾਂਗ ਅਜਿਹਾ ਤਾਣਾ ਬਾਣਾ ਬੁਣ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦਰਜਾ ਚਾਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਨੇ ਹਿੱਸਾ-ਪੱਤੀ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਪੌਦੇ ਲਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਹੀ ਖਾਨਾਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਸਗੋਂ ਪੌਦਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਖਰਚ ਦਾ ਮੋਟਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਛੋਟੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਪਰ ਤੱਕ ਡਕਾਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੌਮੀ ਮਾਰਗਾਂ ਦੇ ਚੌੜਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰੁੱਖ ਵੱਢੇ ਗਏ। ਅੰਬਾਲਾ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਪਠਾਨਕੋਟ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਬਠਿੰਡਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਨਾਰੇ ਰੁੱਖ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੜਕਾਂ ਚੌੜੀਆਂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਹੁਣ ਸਾਬਕਾ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰੀ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਧਰਮਸੋਤ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵੀ ਵਿੱਢ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਤੱਕ ਉਹ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੂਹੀਏ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਕੇਸ 'ਚ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਹਵਾਲੇ

ਮਾਨਸਾ: ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਪਟਿਆਲਾ ਹਾਊਸ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਗੈਂਗਸਟਰ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦਿੱਲੀ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਟਰਾਂਜਿਟ ਰਿਮਾਂਡ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਸਖਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਲੈ ਆਈ ਹੈ। ਗੈਂਗਸਟਰ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਮਾਨਸਾ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਵਿਚ 50 ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ, 2 ਬੁਲੇਟ ਪਰੂਫ ਗੱਡੀਆਂ ਤੇ 12 ਐਸਕਾਰਟ ਵਾਹਨ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਦਾ ਰਿਮਾਂਡ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਕਤਲ ਕਾਂਡ 'ਚ ਇਕੱਤਰ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਵੀ ਦਿਖਾਏ ਜੋ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਮਾਨਸਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

Harmit Toor
Your Realtor® For Life!
Help you Buy or Sell:
- Residential Property
- Commercial property
- Business Opportunity
Financing:
- Residential Loans
- Commercial Loans
- SBA Loans
Commercial Leasing
Broker Associate
BRE Lic.# 01462579
NMLS ID 358820
2015-19 Awarded Grand Master Achievement Club Certificate
BEB BAY EAST BROKERS
EQUAL HOUSING OPPORTUNITY
Ph: 925-202-7027
HDtoor@gmail.com
WWW.BayEastBrokers.Com

Raja SWEETS & CATERING
AUTHORIZED CATERER FOR MAJOR 5-STAR HOTELS
ਹਰ ਮੌਕੇ ਜਿਵੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਜਨਮ ਦਿਨ, ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਪਰਟੀ ਲਈ ਦਸ ਹਜਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਤੱਕ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
Toll Free 1-866-FOR-RAJA
www.rajasweets.com
msbains@rajasweets.com
Fresh Sweets, Snacks & Food
Catering with Portable Tandoor for up to 10000 guests
Lunch - Dinner - Take Out - Banquets
Items Serving: All kinds of Sweets, Snacks & Food, Chaat & Tikki Stall, Pani Poori Stall, Bhel Poori / Pav Bhaji, Faloода Kulfi
Catering Services: Wedding Ceremonies, Receptions, Birthday Parties, Religious Gatherings, Corporate Events, Picnics / Bar-b-que
Additional Services: Warmers, Chaffing Dishes, China & Silverware, Linen Rental, Waiters & Bartenders
Raja Sweets & Indian Cuisine
Raja Indian Cuisine & Bar
Call Makhan Bains or Ravinder Singh For Your Next Party
1-866-FOR-RAJA (367-7252)
www.RajaSweets.com

GLOBAL TRUCK PERMITS
17 years of experience
Services
-We do Same day IRP Plates
-Truck Permits
-New company
-Truck ELD
-Trucking compliance
Rajinder Singh
159 D'Arcy Pkwy, Lathrop, CA 95330
Phone: 209 636 0880

Tel.: 317-426-5410
Ext. 2001 & 2403
XPressCargo
100% ਓਨਰ ਆਪਰੇਟਰ ਕੰਪਨੀ
Pay Every Week
Pay Single 60 Cent + Team 70 Cent
100% OWNER OPERATOR COMPANY
IN TO MI BACK TO IN OR IN TO OH TO LOUISVILLE KY/BOWLING KY BACK TO IN (EVERYDAY HOME)
ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੱਕੇ ਰੀਫਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈ ਵੈਨ ਦੇ ਲੋਡ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਡ Same Location ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।
• ਫਿਊਲ ਐਡਵਾਂਸ ਤੇ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ
• ਸਾਰੇ ਲੰਪਰ ਫੀਸ ਕੰਪਨੀ ਪੇ ਕਰੇਗੀ ।
• ਟਰੱਕ ਦੀ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟ
• ਟਰੱਕ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਡੈਮੇਜ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ
• ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਰੈਂਟਲ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ
• ਟਾਇਰਾਂ ਅਤੇ Oil Change ਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਡਿਸਕਾਊਂਟ
XPressCargo
ਅਸੀਂ ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ ਲੋਡ ਸਟੈਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
CA >> IN, OH, KY, PA, MD, VA
IN >> KS, TN, WI, MI, KY, IL, GA
ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤਾਂਕ ਪੱਕੇ ਲੋਡ ਹਨ
ਅਸੀਂ 2016 ਅਤੇ 2017 ਦੇ USED ਟਰੱਕ ਵੀ ਸੇਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
ਸਿੰਗਲ ਅਤੇ ਟੀਮ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਵੀਕਲੀ ਹੋਮ
ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ 24/7 ਘੰਟੇ ਰਿਪੇਅਰ ਸ਼ਾਪ ਖੁੱਲੀ ਹੈ
Hiring Owner Operators and Drivers
ਸਾਡੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕਮਰਸ਼ੀਲ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ।
2330 Enterprise Park Dr., Indianapolis, IN 46218
Online Application @ www.xpresscargoinc.com

ਜਸਵੀਰ ਗੁਣਾਚੌਰੀਆ ਦੀ ਮਹਿਫ਼ਲ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹੋ ਨਿੱਬੜੀ

ਬੇਕਰਸਫੀਲਡ: ਲੰਘੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਰੀਐਲਟਰ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੂਰ, ਤੂਰ ਭਰਾ ਖੋਸਾ ਕੋਟਲਾ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਸਥਾਨਕ ਹਾਰਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਉੱਘੇ ਸ਼ਾਇਰ ਤੇ ਗੀਤਕਾਰ ਜਸਵੀਰ ਗੁਣਾਚੌਰੀਆ ਦੀ ਮਹਿਫ਼ਲ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਜਤਿੰਦਰ ਤੂਰ ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਦਿਆਂ, ਜਸਵੀਰ ਗੁਣਾਚੌਰੀਆ ਦੇ ਸਹਿਤਕ ਸਫਰ 'ਤੇ ਪੰਛੀ ਝਾਤ ਪਵਾ ਕੇ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਜਸਵੀਰ ਗੁਣਾਚੌਰੀਆ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਪੁਰਾਣੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਐਸੀ ਛਹਿਬਰ ਲਾਈ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਅਸ਼-ਅਸ਼ ਕਰ ਉੱਠਿਆ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਲੋਕ ਗਾਇਕ ਬੱਬੂ ਗੁਰਪਾਲ ਨੇ "ਮੈਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ" ਆਦਿ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਖ਼ੂਬ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹਿਆ। ਗੀਤਕਾਰ ਅਤੇ ਗਾਇਕ ਪੱਪੀ ਭਦੌੜ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਬਾਕੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ 'ਤੇ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਓਥੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਆਰੀ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ। ਅਭੀਜੀਤ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਰੰਗ ਵਿਖਾਇਆ। ਸ਼ਾਇਰ ਰਣਜੀਤ ਗਿੱਲ ਨੇ ਦੋ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ। ਸਟੇਜ ਸੰਚਾਲਨ ਸਨੀ ਬੱਬਰ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਡਾਕਟਰ ਮੁਕੰਦ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏਦਾਂ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ਾਇਰਾ ਦੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਤਿੰਦਰ ਤੂਰ ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ ਨੇ ਵੀ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਗੀਤਕਾਰ ਜਸਵੀਰ ਗੁਣਾਚੌਰੀਆ ਨੂੰ ਸ਼ੀਲਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਅੰਤ ਅਮਿੱਟ ਪੈੜਾਂ ਛੱਡਦਾ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ।

ਵੇਰਵਾ ਤੇ ਤਸਵੀਰ: ਗੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ/ ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆਂ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ 'ਚ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਸਟਾਰ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਬੱਸ ਸਰਵਿਸ ਦਾ ਦਫਤਰ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ: ਲੰਮੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਮਗਰੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰ ਅਨੰਦ ਮੌਦਗਿੱਲ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਨੂੰ ਬੂਰ ਪਿਆ ਅਤੇ ਸਟਾਰ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਲਗਜ਼ਰੀ ਬੱਸ ਸਰਵਿਸ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਏਅਰਪੋਰਟ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕੜੀ ਤਹਿਤ ਸਟਾਰ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਦਫਤਰ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਦਫਤਰ ਦੀ ਓਪਨਿੰਗ ਮੌਕੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਬੱਸਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਏਅਰਪੋਰਟ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੱਸ ਦਾ ਰੈਗੂਲਰ ਕਿਰਾਇਆ 2999 ਰੁਪਏ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਜਦਕਿ ਆਨਲਾਈਨ ਬੁਕਿੰਗ 2499 ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੈਸਿਆਂ 'ਚ ਫ੍ਰੀ 3 ਸਟਾਰ ਹੋਟਲ ਦਾ ਖਾਣਾ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਤੁਸੀਂ ਸਲੀਪਰ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣੋਗੇ ਓਥੇ ਬੱਸ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਵਾਈਫਾਈ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਵੀ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੱਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੇ ਬਾਥਰੂਮ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰੀਕੇ ਪੂਰੇ ਸਫਰ ਦੌਰਾਨ ਕੰਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਕੌਫੀ, ਕੋਕ, ਜੂਸ ਆਦਿ ਡਰਿੰਕਸ ਵੀ ਮਿਲਣਗੀਆਂ। ਔਨਲਾਈਨ ਬੁਕਿੰਗ ਲਈ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ www.starxpress.in 'ਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਟਿਕਟਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਰਣਜੀਤ ਗਿੱਲ ਨੂੰ (559) 709-9599 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ 96581-97581 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

-ਗੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ/ ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆਂ

.ਗਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਸ਼ਾਖ਼ 'ਤੇ' ਦਾ ਲੋਕ ਅਰਪਣ 19 ਜੂਨ ਨੂੰ

ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਮਿਲਣੀ ਡਾ. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੰਬੋਜ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ 19 ਜੂਨ, 2022 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ੍ਰਇਸਟਅੁਰਅਨਟ, 5774 ੋਰੇ ੰਚਹੋਲ ੍ਰਦ, ਓਅਰਕ, ਛਓ ਵਿਖੇ ਸ਼ਾਮ 5:00 ਵਜੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ਼ਾਇਰ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਦਾ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਸ਼ਾਖ਼ 'ਤੇ' ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਦਿੱਲੀ ਵਲੋਂ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾ.ਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਸ਼ਾਇਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਹੋਣਗੇ। ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਾਇਰ ਰਾਜਵੰਤ ਰਾਜ, ਦਵਿੰਦਰ ਗੌਤਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਮਨ ਪ੍ਰੀਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਪੁਸਤਕ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਧਨੀ 'ਸੁਖਦੇਵ ਸਾਹਿਲ' ਵਲੋਂ ਸੰਗੀਤਕ ਮਹਿਫ਼ਲ ਸਜਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਰੰਗਾ ਰੰਗ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਰੋਨਾ ਕਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ੂਮ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਹੋ ਰਹੀ ਇਸ ਮਿਲਣੀ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਡਾ. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੰਬੋਜ (ਪ੍ਰਧਾਨ) ਨਾਲ ਫੋਨ: 925-308-3000, ਕੁਲਵਿੰਦਰ (ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ) ਨਾਲ 510-267-2090 ਅਤੇ ਲਾਜ ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ (ਸਹਾਇਕ ਸਕੱਤਰ) ਨਾਲ 519-502-0551 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

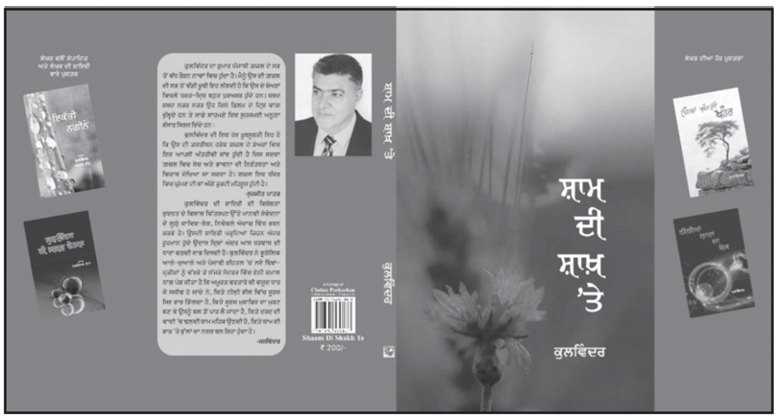

ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦੇ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਵਲੋਂ ਜੂਨ '84 ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ: ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਖੇਤਰ ਦੇ ਟਰੱਕਰ ਹਰ ਸਾਲ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕੜੀ ਤਹਿਤ ਇਸ ਸਾਲ ਜੂਨ '84 ਦੇ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਵਿਖੇ ਪਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਥਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵੀ ਚੱਲੇ ਅਤੇ ਕਵੀਸ਼ਰ ਜਥੇ ਨੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਵਲੋਂ ਚਾਹ ਪਕੌੜਿਆਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਸੰਗਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਹਿਬ ਵਿਖੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਈ ਤੇ ਜੂਨ '84 ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕੀਤੇ।

ਕੈਲ-ਕੱਪ 'ਚ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦੀਆਂ ਹਾਕੀ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਕਰਾਈ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ: ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਹਾਕੀ ਕੋਚਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬੂਰ ਪਿਆ, ਜਦੋਂ ਹਾਕੀ ਦਾ ਕੁੰਭ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਕੈਲ-ਕੱਪ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ ਵਿਖੇ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਹਾਕੀ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ।

ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਰਬਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪਿਛਲੇ ਪੰਦਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਕੋਚ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਅਮਨਜੋਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ਼ ਅਤੇ ਰਵੀ ਧਾਲੀਵਾਲ 6 ਤੋਂ 16 ਸਾਲ ਤਕ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ 40 ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਕੀ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਉਸ ਵਕਤ ਰੰਗ ਲਿਆਈ ਜਦੋਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਾਲਾਨਾ ਹਾਕੀ ਕੈਲ-ਕੱਪ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਟੀਮਾਂ (8 ਸਾਲ, 10 ਸਾਲ, 12 ਸਾਲ, 16 ਸਾਲ) ਨੇ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਝੰਡੇ ਗੱਡੇ।

8 ਸਾਲ ਵਾਲੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਗੋਲ਼ਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਿਆ। ਲਿਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਅਨਾਹਦ ਕੌਰ ਨੇ 40 ਗੋਲ ਦਾਗ ਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ। ਰਮਨਪ੍ਰੀਤ, ਏਕਨੂਰ ਬਰਾੜ, ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼, ਰਵਨੀਤ, ਗਨੀਵ ਅਤੇ ਰੀਨਾ ਨੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਖੇਡ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। 10 ਸਾਲ ਵਾਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਚੌਥੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹੀ। ਪ੍ਰਭਸ਼ਰਨ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਗੁਰਜੋਤ ਕੌਰ ਨੇ ਹਾਕੀ ਦੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਏ। 12 ਸਾਲ ਵਾਲੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਕਾਂਸੀ ਦੇ ਤਗ਼ਮੇ ਨਾਲ ਸਬਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਤੇਗਬੀਰ ਬੱਲ, ਗੁਰਮਨਦੀਪ ਬੱਲ, ਹਰਤੇਜ ਸਿੰਘ, ਦਿਲਜੋਤ ਸਿੰਘ, ਸੋਹੇਲ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਅਰਮਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੋਲ ਕੀਪਰ ਜੋਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਹਲਾ ਦਰਜੇ ਦੀ ਹਾਕੀ ਖੇਡੀ।

16 ਸਾਲ ਦੇ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਖੇਡ ਵਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਤਗ਼ਮਾ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਟੀਮ ਵਿਚ ਖੇਡ ਰਹੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਲੇਅਰਾਂ ਪ੍ਰਥਮਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਅਤੇ ਮੈਟੀਉ ਬਾਰਲੇਈ ਦੀ ਖੇਡ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਮੋਹ ਲਏ। ਪ੍ਰਥਮਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ 7 ਗੋਲ ਦਾਗ ਕੇ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਦਾ ਲੋਹਾ ਮਨਵਾਇਆ। ਇਸੇ ਟੀਮ ਵਿਚ ਖੇਡਦੀਆਂ ਦੋ ਜੌੜੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਰਾਜਪ੍ਰੀਤ, ਰਾਜਦੀਪ ਅਤੇ ਦੋ ਸਕੇ ਭਰਾਵਾਂ ਜੋਤਪਾਲ ਤੇ ਗੁਰਹੰਸ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਅਤੇ ਗੋਲ਼-ਕੀਪਰ ਡਾਇਆਨਾ ਦੀ ਖੇਡ ਦੀ ਹਰ ਕੋਈ ਸਿਫ਼ਤ ਕਰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ।

ਇੱਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੀਨੀਅਰ ਖਿਡਾਰੀ ਸੁਖਦੀਪ ਅਤੇ ਜਗਦੀਪ ਬੱਲ ਵੀ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਜੂਨੀਅਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਕੀ ਦੇ ਦਾਅ-ਪੇਚ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਰਬਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਹਿਬ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਫੀਲਡ ਹਾਕੀ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਲਈ ਵਧਾਈ ਦੀ ਪਾਤਰ ਹੈ। ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਏਰੀਏ ਦੇ ਫੀਲਡ ਹਾਕੀ ਖੇਡਣ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਬੱਚੇ-ਬੱਚੀਆਂ ਲਈ ਹਾਕੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਬਿਲਕੁਲ ਮੁਫਤ ਹੈ। ਫੀਲਡ ਹਾਕੀ ਦੀ ਮੁਫ਼ਤ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਚਾਹਵਾਨ ਬੱਚੇ-ਬੱਚੀਆਂ ਕੋਚ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨਾਲ (347) 570-3164 ਜਾਂ ਅਮਨਜੋਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ਼ ਨਾਲ (209) 918-6464 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ***-ਵੇਰਵਾ ਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ: ਗੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ/ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆਂ***

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਰਾਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਬਰਸੀ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਏ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆਂ/ ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ): ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਰਾਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ "ਦਰਬਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ" ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਵਿਖੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਕਥਾ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂਘਰ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ "ਗੋਬਿੰਦ ਸਰਵਰ ਸਕੂਲ" ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਥਾ ਸਰਵਣ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ, ਹੋਰ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਿਆਂ ਅਤੇ ਢਾਡੀ ਜਥੇ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਾਈਡਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਖੂਬ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੰਗਰਾਂ ਦੇ ਸਟਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤੇ।

ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬਾਬਾ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੁਲੰਦਪੁਰੀ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਹੇਠ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਇੱਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸਕਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੰਤ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹੋ ਨਿੱਬੜੇ।

ਹੈਲਪਰ ਅਤੇ ਡਿਸ਼ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮੈਡੀਸਨ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਤੇ ਡਿਸ਼ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ:
608-886-2500

23-26

Chef Wanted

Wanted Chef for 300+Resturant and banquet with complete kitchen. For Indian and American food . Willing to work in partnership or lease. Experienced persons only

Call: Tony Singh
515-208-3861

ਗੱਡੀ ਉਤੇ ਸਟੰਟ ਕਰਕੇ ਘਿਰੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਮੰਤਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਮੰਤਰੀ ਲਾਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਕੌਮੀ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਗੱਡੀ 'ਤੇ ਸਟੰਟ ਮਾਰਨ ਕਰਕੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਸਫਾਈ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮੌਕਾ ਖੁੰਝਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਵਾਇਰਲ ਹੋਈ ਵੀਡੀਓ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਲਾਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਗੱਡੀ ਦੀ ਸਨਰੂਫ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੱਥ ਹਿਲਾਉਂਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੰਨਮੈਨ ਵੀ ਗੱਡੀ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਇਸ ਵੀਡੀਓ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਲੀਏਵਾਲ ਨੇ ਟਵੀਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਕੀ ਕਰੇਗਾ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਚੱਲਦੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਸਟੰਟ ਕਰਨਾ ਸੜਕੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਵਾਇਰਲ ਵੀਡੀਓ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਜੋਖ਼ਮ ਵਿਚ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਮੰਤਰੀ ਆਖਰ ਸਾਬਤ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਮੰਤਰੀ ਇਹ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜਾਈ ਨਿਯਮਾਂ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਜੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹੋ ਤਾਂ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਫੋਨ (408) 687-1899

Gurdip Singh Sandhu

Homeopathic Practitioner/Consultant Since 1973
DHMS-Gold Medalist, BAMS, MDEh.- India

Well Experienced as:
Director, Principal, Professor and Chief Medical Officer in Medical Colleges and Hospitals of Punjab (India)
Practice Under State of California Act SB 577
EX Member: The California Homeopathic Society
National Center For Homeopathy- USA

Live on Jas TV
Saturday 9:30AM and Sunday 4PM (Pacific Time)

7021 Village Park Way, Dublin, CA 94568

Gurdip Singh Sandhu

Email:
Homeomedicine@yahoo.com

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Khatri Sikh Family looking for a USA Citizen, Green Card, H1 or Work Permit match for their 37 years, MBA, MS Finance, divorcee issue-less USA Green Card holder daughter working USA Fortune 500 Company in New York upstate. Please contact us at: ajsw399@gmail.com or +1 913 602 9071 18-21

39 ਸਾਲਾ 5'2.5" ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਲੜਕੀ ਲਈ 35 ਸਾਲ ਜਾਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਾਤੀ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਅਮਰੀਕਾ/ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲ। ਆਪਣਾ ਬਾਇਓਡਾਟਾ kaurgurvinder1965@yahoo.com 'ਤੇ ਭੇਜੋ। ਚਾਹਵਾਨ 734 968 1195 'ਤੇ ਛੇ ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 10 ਵਜੇ (*E.T.*) ਤੱਕ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। 18-21

Ramgahria, Sikh family looking for USA or CANADA green card or PR holder match for their 1988 born 5`4" msc fashion designer beautiful daughter working as professor in Barnala (Punjab). Caste no bar. Please Contact us at: USA 2699061331 or India no. 9646206393 6-9

Ravidasia, Sikh Punjabi family looking for USA citizen, Green card holder, H1 or Work permit match for their USA citizen (vegetarian) Daughter, 36 years, 5'2" working, Lives in Streamwood, IL, Grew up in India. Please Contact us at: 8583665909 and e-mail us at zor92126@yahoo.com

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Looking for suitable match for 42, 6", clean shaven Jatt Sikh Neuro-surgeon boy, working in Chicago. Divorcee, one daughter custody with mother. Contact us at: 917-238-3060 23-26

Khatri Sikh family looking for USA or Canadian citizen match for their 49, 5'10" divorced son. Now in USA, having training Hotel Management and has worked for Chef in Canada for 4 years, Family owns Hotel , Banquet, Bar & Restaurant in Wisconsin. Contact us at: 5152083861 23-26

Sikh Kamboj family, looking for a suitable match for their Oct 73, 5' 8" well educated, Electronics Engineer son working as a Director in the IT field. USA Citizen based in Bay Area, CA. Divorcee (issue less). Contact us at: +1 (510) 806-7385 21-24

ਸੈਣੀ ਸਿੱਖ 37, 5'-8" ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਲੜਕੇ ਲਈ ਸੋਹਣੀ-ਸੁਨੱਖੀ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ: 319-670-8892 21-24

Jatt Sikh Canadian Parents Looking for a suitable match for their 45, 5'10" divorced son. For more information please contact us at po55ible@yahoo.com or 647-474-5473 20-23

Sikh Ramgarhia family looking for a simple Punjabi Girl in USA or Canada for their 36 years, 5' 10" son. Working as a professional CDL driver in Canada. Please contact us at: Hunjan.Inders@gmail.com

Sikh Kamboj family looking for Well educated girl for their B.Com, 29, 5'10" son, well settled (2 stores), Own home in Arkansas. Mom, dad & brother live in India. Contact us at: 417-846-3741

ਸਿੱਖ ਕੰਬੋਜ 29 ਸਾਲਾ 5'10", ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਸਥਾਪਿਤ, ਆਪਣਾ ਬਿਜ਼ਨਸ ਕਰਦੇ ਬੀ. ਕਾਮ ਲੜਕੇ ਲਈ ਸੋਹਣੀ-ਸੁਨੱਖੀ, ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਹੈ। ਚਾਹਵਾਨ 417-846-3741 ***'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।***

apr16- may16

Jatt Sikh family in search of an outgoing, educated, family-orientated, health/fitness-minded match for their son, 31, tall, handsome, clean shaven, never married, private school educated, athletic, US born and financially secure business executive. Contact GurdeepMidwestUSA@outlook.com or message at 513-212-6478 (will respond to all).

ਬੰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਸਬੰਧੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਖੜੋਤ ਆਈ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸਿੱਖ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਚਾਰਾਜੋਈ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ 11 ਮੈਂਬਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲੋਂ ਫਿਲਹਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਲਈ ਸਮਾਂ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਖੜੋਤ ਆ ਗਈ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਬਣ ਰਹੀ ਅਸਹਿਮਤੀ ਕਾਰਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵੀ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਜਾਪ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਦੀ 19 ਮਈ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਗਲੇ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਕਰਨਾਟਕਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬੰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਇਕ ਸੂਚੀ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਰਹੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਭਾਈ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਮੇਟੀ

ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲਕਾ ਵੱਲੋਂ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਿੱਤ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦੋ ਮੈਂਬਰਾਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਵਿਚਾਲੇ ਵੀ ਆਪਸੀ ਵਖਰੇਵੇਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 19 ਮਈ ਨੂੰ ਹੋਈ ਸਾਂਝੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 20 ਅਤੇ 24 ਮਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਸਮਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਪੱਤਰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ। ਪਰ 15 ਦਿਨ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਲਈ ਸਮਾਂ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਆਪਸੀ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਇਹ ਸਾਂਝੀ ਕਮੇਟੀ ਸਿੱਖ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਰਹੇ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮੁਲਾਕਾਤ ਲਈ ਸਮਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਅਪੀਲ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਵਾਸਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਲਈ ਸਮਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਕੀਤੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ 15 ਦਿਨ ਬੀਤ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੀ.ਐਮ.ਓ. ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਭਖਦਾ ਮਸਲਾ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਗੰਭੀਰ ਹੈ।

ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਕੇਂਦਰ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਤ ਹੋਵੇਗੀ ਰਣਜੀਤ ਸਾਗਰ ਝੀਲ

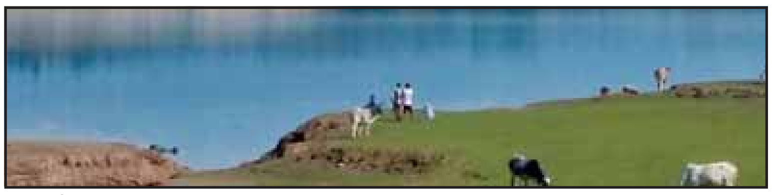

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਪਠਾਨਕੋਟ ਦੀ ਰਣਜੀਤ ਸਾਗਰ ਝੀਲ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਕੇਂਦਰ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਅਨਿਰੁੱਧ ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਠਾਨਕੋਟ ਦੀ ਰਣਜੀਤ ਸਾਗਰ ਝੀਲ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਨਿੱਜੀ ਭਾਈਵਾਲੀ (ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ.) ਤਹਿਤ ਅਤਿ-ਆਧੁਨਿਕ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਕੇਂਦਰ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਪੜਾਅ-1 ਸਬੰਧੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਸੰਮੇਲਨ ਕਰਵਾਇਆ, ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਸਥਾਨਾਂ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਕਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ ਅਤੇ ਗੋਲ ਕੋਠੀ, ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਚ ਸੰਗਰੂਰ ਕੋਠੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਚ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ, ਸ਼ਾਹਪੁਰ ਕੰਢੀ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨਿਰੁੱਧ ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਈ ਗਈ 'ਈਜ਼ ਆਫ ਡੂਇੰਗ ਬਿਜਨਸ' ਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ, ਜੋ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਥਾਂ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਹੋਰ ਰਿਆਇਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ: ਕੇਂਦਰ ਖਿਲਾਫ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਕੇਸ ਲਟਕਿਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਜੂਨ 1984 ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹਾਲੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਨੂੰ 38 ਸਾਲ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਸਬੰਧੀ 2013 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦਸ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਵੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਵੇਲੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਜੋ ਬੇਸਿੱਟਾ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੁੜ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਕੋਈ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ 'ਤੇ ਵੱਜੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ 147 ਨਿਸ਼ਾਨ ਹਾਲੇ ਵੀ ਸੰਭਾਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਊਢੀ ਤੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਡਿਊਢੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵੀ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਨੁਕਸਾਨੇ ਗਏ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਵੀ ਸੰਭਾਲੇ ਗਏ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਖਿਲਾਫ ਰੋਹ ਭਖਿਆ

ਮੁਹਾਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਖਿਲਾਫ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 9 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਭਰ 'ਚੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅੰਬ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਦੁਪਹਿਰ ਤੱਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ।

ਇਥੇ ਕੇਂਦਰੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਬਾਰੇ ਤਕਰੀਰਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਪੈਦਲ ਹੀ ਗਵਰਨਰ ਹਾਊਸ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕਰਨ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵੱਲ ਮਾਰਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਾਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਚੌਕ ਨੇੜੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬੈਰੀਕੇਡ ਲਾ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੁਲਿਸ ਰੋਕਾਂ ਤੋੜ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਕਈਆਂ ਦੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਲੱਥ ਪਈਆਂ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਖਿੱਚ-ਧੂਹ ਕੀਤੀ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮੰਗ

ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਨਵੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ, ਭਗਵੇਂਕਰਨ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਆ ਜਾਵੇਗੀ। ਇੰਜ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਕੋਲੋਂ ਖੋਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਲੈ ਲਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ਚੱਲੇਗੀ।

142 ਕਾਲਜ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਅਤੇ ਯੂਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਮੂਹ ਏਡਿਡ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਾਲਜਿਜ਼ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। 142 ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਢਣ ਦੇ ਰੌਂਅ ਵਿਚ ਹੈ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਜਿੰਦਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਛੀਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਹੜਤਾਲ ਕਰਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਗੁਟਕਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਗ ਖਿੱਲਰੇ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਰੋਸ

ਫਗਵਾੜਾ: ਪਿੰਡ ਮੇਹਲੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਟਕਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਗ ਸੜਕ 'ਤੇ ਖਿਲਰੇ ਪਏ ਮਿਲਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਰੋਸ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਜਥੇਦਾਰ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਟਕਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਗ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਖਰਾਬ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੱਲੋਂ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਯੋਗੀ ਅਦਿੱਤਿਆ ਨਾਥ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਪਿੰਡ ਗਾਗਨ ਮਨੋਹਰਪੁਰ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਤੋੜਨ ਸਬੰਧੀ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੇ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਧਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਾਗਨ ਮਨੋਹਰਪੁਰ ਵਿਚ ਸੰਨ 1973 ਤੋਂ ਵੱਸੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਬੁਝ ਕੇ ਉਜਾੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਪੰਚਾਇਤ ਵੱਲੋਂ 1973 ਵਿਚ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਉਤੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਥੇ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਫਲੈਟ ਵਿਕਾਊ ਹੈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੇੜੇ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ-ਸ਼ਿਮਲਾ ਕੌਮੀ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਪੰਚਕੂਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਕਸਿਤ ਸੈਕਟਰ-20 ਵਿਚ ਫਲੈਟ ਵਿਕਾਊ ਹੈ। ਰਹਿਣ ਲਈ ਤਿਆਰ, ਐਲੀਵੇਟਰ, ਕਾਰ ਪਾਰਕਿੰਗ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਿਹੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਪੈਦਲ-ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸਥਿੱਤ ਮਾਰਕਿਟ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 513-884-0456 ਜਾਂ 513-759 0010

(ਮੈਸੇਜ ਛੱਡ ਸਕਦੇ ਹੋ)

Flat For Sale

Flat for sale in a developed Sector 20 Panchkula near Chandigarh, Close to Zirakpur-Shimla Natonal Highway, Vacant to move in, Elevator, Car parking, Security. Market nearby within walking distance.

For more details please contact: Singh

Ph: 513-884-0456 or 513-759 0010

(Leave Message)

52-01

Punjab Times

Established in 2000
22nd Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:
Amolak Singh Jammu
Astt. Editors:
Jaspreet Kaur
Amrit Pal Kaur

Our Columnists
Gurbakhsh Singh Bhandal
Baljit Basi
Buta Singh
Tarlochan Singh Dupalpur
Major Kular

California:
Shiara Dhindsa
Photographer
661-703-6664

Sacramento
Gurbarinder Singh Raja
916-533-2678

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Ohio, Michigan, Wisconsin, Mississippi, Iowa, Arkansas, Massachusetts, Texas, Virginia, Nevada, Washington, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, New York, New Jersey, Connecticut, Oklahoma, Pennsylvania, Missouri, Kentucky, Kansas

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 105 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 475 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਝਟਕਾ

ਮਾਨਸਾ: ਮਰਹੂਮ ਨੌਜਵਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲੇ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸਭ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਨਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਸੰਗਰੂਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਲਈ ਗੀਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੀ ਦੇਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ (ਸਮਾਧ) ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਨਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ।

ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਅਪੀਲ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਇੰਸਟਾਗ੍ਰਾਮ ਉਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਅਪੀਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 12 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸੰਗਰੂਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਲਈ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗੋਲਡੀ ਦੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਭਖਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਗਾਣਾ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੂਸੇਵਾਲੇ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਉਤੇ ਉਭਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਵਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਮਾਨਸਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਡਾ. ਵਿਜੈ ਸਿੰਗਲਾ ਪਾਸੋਂ 63000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ।

ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਲਈ ਦਾਖਲਾ ਟਿਕਟ ਲੱਗਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ ਕੋਲ ਬਣੀ ਇਮਾਰਤੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਖਿੜਕੀਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਆਦਿ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਟਿਕਟ ਖਿੜਕੀ ਵਾਂਗ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਟਿਕਟ ਆਦਿ ਲੈਣ ਵਾਂਗ ਜਗ੍ਹਾ ਛੱਡੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਿਕਟ ਖਿੜਕੀਆਂ ਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਸਵੈ-ਚਾਲਿਤ ਬੈਰੀਅਰ ਵੀ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਥੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਟਿਕਟ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਖਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਫਰੀਡਮ ਫਾਈਟਰਜ਼ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਕਪੂਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਰਕ ਵਿੱਚ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. (ਨਿੱਜੀ ਜਨਤਕ ਭਾਈਵਾਲੀ) ਮਾਡਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਖਲਾ ਟਿਕਟ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵੱਟਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਕਦੇ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਰਕ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਮੁਰੰਮਤ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਇਸ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਿਕਤਾ ਨਾਲ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਥੇ ਦਾਖਲਾ ਟਿਕਟ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਰਾਜਘਾਟ ਅਤੇ ਇੰਡੀਆ ਗੇਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਥੇ ਕੋਈ ਟਿਕਟ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਹੋਈ। ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਰਕ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਵੀ ਦਾਖਲਾ ਟਿਕਟ ਲਾਉਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸ਼ੂਟਰ ਸੰਤੋਸ਼ ਜਾਧਵ ਤੇ ਸਾਥੀ ਗੁਜਰਾਤ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਪੁਣੇ: ਪੁਣੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ੂਟਰ ਸੰਤੋਸ਼ ਜਾਧਵ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇਕ ਸਾਥੀ ਨਵਨਾਥ ਸੂਰਿਆਵੰਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੁਜਰਾਤ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੂਰਿਆਵੰਸ਼ੀ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਮਸ਼ਕੂਕ ਹੈ। ਏ.ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. (ਲਾਅ ਐਂਡ ਆਰਡਰ) ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਾਰੰਗਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਗੈਂਗ ਦੇ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਜਾਧਵ (24) ਅਤੇ ਸੂਰਿਆਵੰਸ਼ੀ (27) ਨੂੰ ਪੁਣੇ ਦਿਹਾਤੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਇਕ ਟੀਮ ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਭੁਜ ਦੀ ਮਾਂਡਵੀ ਤਹਿਸੀਲ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਾਧਵ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਪੁਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮੰਚਰ ਥਾਣੇ ਵਿਚ 2021 'ਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਤਲ ਦੇ ਇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਧਵ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਗੰਜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਬਦਲ ਲਿਆ ਸੀ।

ਸਤਿਕਾਰ ਕੌਰ ਗਹਿਰੀ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ

ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ: ਸਾਬਕਾ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕੌਰ ਗਹਿਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਾਬਕਾ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਰਾਣਾ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਸਤਿਕਾਰ ਕੌਰ ਗਹਿਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾ ਗਹਿਰੀ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਸੰਗਰੂਰ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਲਾਡੀ ਗਹਿਰੀ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਰਾਣਾ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਇਕ ਤਸਵੀਰ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਲੰਘੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕੌਰ ਗਹਿਰੀ ਦੀ ਟਿਕਟ ਕੱਟ ਕੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਆਗੂ ਆਸ਼ੂ ਬਾਂਗੜ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨੇਟ ਵਿਚ ਗੰਨ ਕੰਟਰੋਲ ਬਾਰੇ ਦੁਵੱਲਾ ਸਮਝੌਤਾ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਿਆ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀਆਂ ਵਧਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਗੰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਸਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਦਰਮਿਆਨ ਗੰਨ ਕੰਟਰੋਲ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨੇਟ ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਜਮੂਦ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੈਨੇਟ ਦੇ ਡੈਮੋਕਰੈਟ ਤੇ ਰਿਪਬਲੀਕਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਖਰਚੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸੈਨੇਟ ਵਾਰਤਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਗੰਨ ਬਾਰੇ ਦੁਵੱਲੇ ਕਰਾਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੋਅ ਬਾਇਡਨ ਤੇ ਕਈ ਡੈਮੋਕਰੈਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਖਤ ਪੇਸ਼ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਕ ਅਹਿਮ ਪੇਸ਼ਕਦਮੀ ਤਹਿਤ 20 ਸੈਨੇਟਰਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 10 ਰਿਪਬਲੀਕਨ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਗੰਨ ਕੰਟਰੋਲ ਬਿੱਲ ਬਾਰੇ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜੂਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ

ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜੂਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਰੁਕਣ ਕਾਰਨ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੌਰਾ ਪੈਣ ਕਾਰਨ ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਜੀ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਥੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ 66 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰਵਾਏ ਸਨ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਲ 2011 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਹਲਕਾ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ (ਦੋਹਰਾ) ਤੋਂ ਐਸ.ਸੀ. ਰਾਖਵੀਂ ਸੀਟ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ ਸਨ। ਉਹ 1973 ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। 1992 ਤੱਕ ਉਹ ਨੇਤਰਹੀਣ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਅਕੈਡਮੀ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਸਾਲ 1995 ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਵੀ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਭਰ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਮਿਸਾਲੀ ਰਿਹਾ।

ਆਨਲਾਈਨ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪੋਰਟਲ ਸ਼ੁਰੂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਆਨਲਾਈਨ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੰਪਿਊਟਰ, ਮੋਬਾਈਲ, ਟੈਬਲੇਟ ਜਾਂ ਲੈਪਟਾਪ ਉਤੇ ਸਿਰਫ ਇਕ ਕਲਿੱਕ ਕਰਨ ਉਤੇ ਲਰਨਿੰਗ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਨਵੇਂ ਪੋਰਟਲ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਾਹਵਾਨ ਲਰਨਿੰਗ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਸੌਖਿਆਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਹਿੰਮ ਭਖਾਈ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਲੱਗੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਧਰਮਸੋਤ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਭੇਤ ਹਨ। ਵਿੱਤੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਬੇਨਾਮੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੂੰ ਧਰਮਸੋਤ ਦੀ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਾਇਦਾਦ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਹ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਧਰਮਸੋਤ ਦੀ ਮੁਹਾਲੀ, ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ ਅਤੇ ਖਰੜ ਵਿਚ ਵੀ ਬੇਨਾਮੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੂਤਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਹੋਰ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਾਸੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਚੁੱਪ ਹੀ ਵੱਟੀ ਰੱਖੀ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ (ਵਿਜੇ ਸਿੰਗਲਾ) ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਕੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਕੇਸ: ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਹਵਾਲੇ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਜਵਾਹਰਕੇ ਵਿਚ 29 ਮਈ ਨੂੰ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਮਗਰੋਂ ਪੁਲਿਸ ਅਜੇ ਤੱਕ ਉਸ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੀ ਘਰ ਤੋਂ ਰੇਕੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਉਰਫ ਕੇਕੜਾ ਸਮੇਤ ਕੁੱਲ 9 ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਗਰੋਹ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਨੇ ਕਤਲ ਦੀ ਦੋ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਾਨਸਾ ਪੁਲਿਸ ਸਮੇਤ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਬਣੀ 'ਸਿਟ' ਨੂੰ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਾਨਸਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਾਰੰਟ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬਲਕੌਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਮੁਤਾਬਕ ਮਿਲੇ ਹਨ।

ਅਗਲੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਦਸ ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇਵੇਗੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਵਿਚ 10 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਲਈ 'ਮਿਸ਼ਨ ਮੋਡ' ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਤੇ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੋਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਇਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਆਲੋਚਨਾ ਦਰਮਿਆਨ ਲਿਆ ਹੈ। ਪੀ.ਐਮ.ਓ. ਨੇ ਟਵੀਟ ਕੀਤਾ, 'ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੋਤ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਵਿਚ ਮਿਸ਼ਨ ਮੋਡ ਵਿਚ 10 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ।'

ਡਾਲਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਰੁਪਿਆ ਡਿੱਗਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਰੁਪਿਆ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 11 ਪੈਸੇ ਦੇ ਨਿਘਾਰ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ 78.04 ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਿਆ। ਦਿਨ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੌਰਾਨ ਰੁਪਏ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਗਿਰਾਵਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ। ਘਰੇਲੂ ਸ਼ੇਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਡਾਲਰ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਹੱਥ ਪਿਛਾਂਹ ਖਿੱਚੇ, ਜੋ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਨਿਘਾਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਰਿਹਾ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ	ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ	ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ	ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ	ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ	ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ	ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ	ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ	ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ	ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ	ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ	ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ	ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ	ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ	ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ	ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ	ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ	ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ	

ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਬਣਿਆ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਸੰਗਰੂਰ

ਸੰਗਰੂਰ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਸੰਗਰੂਰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਲਗਭਗ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਾਲੀ ਕਲੋਨੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗੇਟ ਅੱਗੇ ਪੱਕੇ ਮੋਰਚੇ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵੇਲੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਮੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰੇ ਪੈੱਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਰਨਗੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੁਣ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਰਾਂ ‘ਤੇ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਹਨ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੋਠੀ ਅੱਗੇ ਕਰੋਨਾ ਯੋਧੇ ਨਰਸਾਂ, ਕਲਰਕ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਉਮੀਦਵਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਭਰਤੀ ਉਮੀਦਵਾਰ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਲਟੀਪਰਪਜ਼ ਹੈਲਥ ਵਰਕਰ, ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼, ਪਨਬੱਸ ਤੇ ਪੀ.ਆਰ.ਟੀ.ਸੀ. ਦੇ ਨੌਕਰੀਓਂ ਹਟਾਏ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪੱਕੇ ਰੋਸ ਧਰਨੇ ਜਾਰੀ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਕੱਚੇ ਅਧਿਆਪਕ ਸਥਾਨਕ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਸੌ ਫੁੱਟ ਉੱਚੀ ਪਾਣੀ ਵਾਲੀ ਟੈਂਕੀ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕੱਚੇ ਅਧਿਆਪਕ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਸੂਬਾ ਆਗੂ ਕਿਰਨ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੇ 15/20 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨਿਗੂਣੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ‘ਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੈਗੂਲਰ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਢਾਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਮੀਟਿੰਗ ਲਈ ਸਮਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ।

ਉਧਰ, ਕਰੋਨਾ ਯੋਧਾ ਨਰਸਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਹਾਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਪਿਛਲੇ 35 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੋਠੀ ਅੱਗੇ ਪੱਕਾ ਧਰਨਾ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਭਰਤੀ-2016 ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੀ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੋਠੀ ਅੱਗੇ ਡਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੋ ਵਾਰ ਟੈਂਕੀ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਵੀ ਹਾਲੇ ਜਿਉਂ ਦੀਆਂ ਤਿਉਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਕਲਰਕ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਉਮੀਦਵਾਰ-2016 ਵੀ ਇਥੇ ਧਰਨਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਲਟੀਪਰਪਜ਼ ਹੈਲਥ ਵਰਕਰ (ਫੀਮੇਲ) ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਖ਼ਫ਼ਾ ਹਨ ਕਿ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ 2964 ਅਸਾਮੀਆਂ ਕੱਢਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵੀ ਅਸਾਮੀ ਨਹੀਂ ਕੱਢੀ ਗਈ।

ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚਿਤਾਵਨੀ ਰੈਲੀ

ਸੰਗਰੂਰ: ਸਾਂਝਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੋਰਚਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਤੋਂ ਪੁੱਜੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਇਥੇ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਰੈਲੀ ਕੀਤੀ। ਕਹਿਰ ਦੀ ਗਰਮੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਮੰਗਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣ ਤੱਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਵੀ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਣ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਕੌਮੀ ਮਾਰਗ ’ਤੇ ਮੋਰਚਾ ਲਾਇਆ

ਮੁਕੇਰੀਆਂ: ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਖੰਡ ਮਿੱਲ ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਵੱਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰੀਬ 90 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਬਕਾਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਮੁਕੇਰੀਆਂ-ਜਲੰਧਰ ਕੌਮੀ ਮਾਰਗ ‘ਤੇ ਸਥਿਤ ਮਿੱਲ ਦੇ ਗੇਟ ਸਾਹਮਣੇ ਧਰਨਾ ਲਗਾਇਆ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 2021-22 ਦੀ ਬਕਾਇਆ ਖੜ੍ਹੀ 90 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ 35 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਦੀ ਰਕਮ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਖੰਡ ਮਿੱਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗੰਨਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿੱਲ ਵੱਲੋਂ ਪੱਖ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਕੁਲ 85 ਕਰੋੜ ਰਕਮ ਬਕਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਹਿੰਦੀ ਰਕਮ ਵੀ 85 ਦਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤ ਤੋਂ 70 ਲੱਖ ਟਨ ਕਣਕ ਬਰਾਮਦ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ: ਕਣਕ ਦੀ ਬਰਾਮਦ ‘ਤੇ ਕੁਝ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 2022-23 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਤੋਂ 70 ਲੱਖ ਟਨ ਕਣਕ ਬਰਾਮਦ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ, ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਖਾਧ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦਿ ਫੂਡ ਐਂਡ ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ (ਐਫ.ਏ.ਓ.) ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਲ 2022-23 ਦੇ ਆਲਮੀ ਕਣਕ ਬਾਜ਼ਾਰ ‘ਚ ਕਾਫੀ ਬੇਯਕੀਨੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਰਹੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਕਾਰਨ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਵਪਾਰਕ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਉਚੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਕਣਕ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਖੁਰਾਕ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 2008 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਕਣਕ ਦੀ ਕੀਮਤ ਇੰਨੀ ਵਧੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 2022-23 ‘ਚ ਸਪਲਾਈ ਸਬੰਧੀ ਚਿੰਤਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਦਬਾਅ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਲ 2022 ਲਈ ਕਣਕ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ 2021 ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਪੱਧਰ ਤੋਂ 0.8 ਫੀਸਦੀ ਘੱਟ ਕੇ 77.1 ਕਰੋੜ ਟਨ ਰਹਿਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ, ਜੋ ਬੀਤੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਗਿਰਾਵਟ ਹੋਵੇਗੀ।

ਬਾਸਮਤੀ ਚੌਲਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਦੋ ਹਫਤਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ 15 ਫੀਸਦੀ ਹੋਰ ਵਧੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬਾਸਮਤੀ ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਵਧਣ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਬਾਸਮਤੀ ਚੌਲਾਂ ਦੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਖ਼ਦਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੌਲਾਂ ਦਾ ਭਾਅ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਹਫਤਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ 15 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਸਮਤੀ ਅਤੇ ਪਰਮਲ ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦੀਆ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਬਾਸਮਤੀ ਚੌਲਾਂ ਦੇ ਦਰਾਮਦਕਾਰਾਂ ਤੇ ਬਰਾਮਦਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਚੌਲਾਂ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਡਰ ਬੈਠ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਾਸਮਤੀ ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਜਲਦੀ ਦਰਾਮਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬਾਸਮਤੀ ਚੌਲਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵਧਣ ਨਾਲ ਦੇਸ ਵਿਚ ਬਾਸਮਤੀ ਝੋਨੇ ਦੇ ਭਾਅ ਵੀ ਵਧ ਗਏ ਹਨ। ਐਤਕੀਂ ਸੀਜ਼ਨ ਵਿਚ ਝੋਨੇ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਔਸਤਨ ਭਾਅ 2800 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੁਣ ਬਾਸਮਤੀ ਝੋਨੇ ਦਾ ਭਾਅ 4600 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਹੁਣ ਹਿਮਾਚਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਮੌਕਾ ਮੰਗਿਆ

ਸ਼ਿਮਲਾ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਭਵਿੱਖ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜਿਤਾਉਣ। ਹਮੀਰਪੁਰ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਟਾਊਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ‘ਆਪ’ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਸਾਰਥਕ ਬਦਲਾਅ ਕਰ ਕੇ 1100 ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ 16 ਲੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੌਮੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੇ ਕੁੱਲ ਬਜਟ ਦਾ 25 ਫੀਸਦ ਹਿੱਸਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਲਈ ਰਿਲੀਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ’ਤੇ 80 ਤੋਂ 85 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ‘ਚ ਹਿੰਮਤ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਵੋਟਾਂ ਮੰਗ ਕੇ ਦਿਖਾਉਣ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਸਿਹਤ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ‘ਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ‘ਚ ਵੋਟਾਂ ਮੰਗਣ ਆਏ ਹਨ।

ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਬਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਸੂਬੇ ਵਿਚਲੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ‘ਆਪ’ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਵੀਂ ਆਬਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ ਠੇਕੇਦਾਰ ਯੂਨੀਅਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਸੁਪਰੀਮੋ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਨੇੜਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਐੱਲ-1 ਦੇਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕੈਸ਼ ’ਤੇ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਕ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ 5 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਫਿਰ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਸ਼ਰਾਬ ਲੈਣ ਲਈ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪਾਲਿਸੀ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦਾ 7 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇਸੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬੋਤਲ 270 ਵਿੱਚ ਵਿਕ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ‘ਚ 9600 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਜੇਕਰ 270 ‘ਚ ਵਿਕਣ ਵਾਲੀ ਬੋਤਲ 150 ਵਿਚ ਵਿਕੇਗੀ ਤਾਂ ਇਹ ਟੀਚਾ ਕਿਵੇਂ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪਾਲਿਸੀ ਮੁਤਾਬਕ 730 ਰੁਪਏ ‘ਚ ਵਿਕਣ ਵਾਲੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬੋਤਲ ਵੀ ਹੁਣ 370 ‘ਚ ਵੇਚਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸੇ ਕੀਮਤ ‘ਤੇ ਹੀ ਸ਼ਰਾਬ ਵੇਚਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਠੇਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਪਾਲਿਸੀ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਗਰੁੱਪ 8 ਤੋਂ ਸਾਢੇ 8 ਕਰੋੜ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦਾ ਸੀ ਤੇ ਛੋਟੇ ਵਪਾਰੀ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ 35 ਕਰੋੜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਗਰੁੱਪ ਲੈਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਤੋਂ ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਨਾਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 5 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸਕਿਓਰਿਟੀ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੋਟੇ ਵਪਾਰੀ ਇਸ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਬਿਜਲੀ ਸੰਕਟ: ਖਪਤਕਾਰਾਂ ’ਤੇ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਮਹਿੰਗੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੋਲੇ ਦਾ ਭਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦੌਰਾਨ ਕੋਲੇ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰ ਕੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਘੱਟ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਸਿੱਝਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਉੱਤੇ ਜਨਤਕ ਅਦਾਰੇ ‘ਕੋਲ ਇੰਡੀਆ’ ਨੇ 24 ਲੱਖ ਟਨ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੋਲਾ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਟੈਂਡਰ ਪਾਏ ਹਨ। ਇਹ ਕੋਲਾ ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ 26 ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ।

ਰੂਸ-ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੋਲੇ ਦਾ ਭਾਅ ਬਹੁਤ ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਮਰੋੜਦਿਆਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸੀ ਕੋਲਾ ਵੀ ਤਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਹ ਕੁੱਲ ਕੋਲੇ ਦੀ ਖਪਤ ਦਾ ਦਸ ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੋਲੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਰਕਾਰੀ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟਾਂ ਲਈ 4 ਲੱਖ ਟਨ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੋਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਰੀਦ ਲਿਆ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੋਲੇ ਦੀ ਲਾਗਤ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ 70 ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਖਰਚੇ ਦੇ ਤੌਰ ਉਤੇ ਭਰਨੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪਾਵਰਕਾਮ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਵਸੂਲੀ ‘ਤਿਮਾਹੀ ਫਿਊਲ ਸਰਚਾਰਜ ਐਡਜਸਟਮੈਂਟ’ ਦੇ ਤੌਰ ਉਤੇ ਹੀ ਵਸੂਲੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਵਰਕਾਮ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੋਲੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ 1500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧੂ ਖਰਚਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਾਵਰਕਾਮ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਮਹਿੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਕੋਲੇ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ‘ਫਿਊਲ ਸਰਚਾਰਜ’ ਵਧਾ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਖਰੀਦੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 80 ਲੱਖ ਟਨ ਕੋਲੇ ਵਿਚ ਕਰੀਬ 8 ਲੱਖ ਟਨ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੋਲੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੋਲੇ ਕਰਕੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਉਪਰ 24000 ਕਰੋੜ ਦਾ ਵਾਧੂ ਖਰਚਾ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਤੋਂ 1.5 ਲੱਖ ਮੀਟਰਿਕ ਟਨ ਕੋਲੇ ਦਾ ਆਰਡਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਕੋਲ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਕੋਲੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਜਲੀ ਅਤੇ ਕੋਲੇ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਵਾਰ ਕੋਲੇ ਦੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ 9 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕੋਲਾ ਸੰਕਟ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਕੇਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮਾਨਸੂਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋਰ ਵਧਣ ਦੀ ਸ਼ੰਕਾ ਹੈ।

ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਕਤਲ ਕਾਂਡ: ਅਜੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੈ ਪੁਲਿਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮਰਹੂਮ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਢਾਈ ਹਫਤਿਆਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਹੱਥ ਖਾਲੀ ਹਨ। 29 ਮਈ ਦੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਨਾ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਸਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਥਿਆਰ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਾ ਹੀ ਸ਼ੂਟਰਾਂ ਦੀ ਪੱਕੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕੀ।

ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਸ਼ਾਰਪ ਸ਼ੂਟਰ ਕਾਤਲ ਵਜੋਂ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਤਲ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਵੀ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਸ਼ਾਰਪ ਸ਼ੂਟਰਾਂ ਜਾਂ ਕਾਤਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿੰਨੀ ਸੀ।

ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲਾਂ 8 ਸ਼ਾਰਪ ਸ਼ੂਟਰਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਪੁਲਿਸ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਉਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਜਿਥੇ 5 ਜਾਂ 6 ਸ਼ੂਟਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਚਾਰ ਸ਼ੂਟਰ ਦੱਸ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਸਹੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਕ ਉਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ 'ਚ 8 ਸ਼ੂਟਰਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੁਣੇ ਦੇ ਸਿਧੇਸ਼ ਹੀਰਾਮਨ ਕਾਂਬਲੇ ਉਰਫ ਸੌਰਵ ਮਹਾਕਾਲ ਨੂੰ ਪੁਣੇ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਫੜਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਕਾਲ, ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦਾ ਕਾਤਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਕਾਤਲਾਂ ਦਾ ਕਰੀਬੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਧਰ, ਬਠਿੰਡਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹਰਕਮਲ ਰਾਣੂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਪਰਾਧੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਹੈ ਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਗਿਆਰਾਂ ਕੇਸ ਵੀ ਦਰਜ ਹਨ, ਪਰ ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਕਤਲ ਵਿਚ ਉਹ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਪੁਲਿਸ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕਤਲ ਲਈ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਹੈ। ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਸਰੀਰ ਉਤੇ 24 ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 7 ਗੋਲੀਆਂ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰੋਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ 3 ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਰੂਸੀ ਏਐਨ-94 ਹੋਣ ਦਾ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਸੀ, ਪਰ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਇਸ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਹਾਲੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਹੀ। ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਲੈਬਾਰਟਰੀ 'ਚ ਭੇਜੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਹੀ ਅਸਲੀਅਤ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਨੌਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੀ ਰੇਕੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਉਰਫ ਕੇਕੜਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਉਹ ਹੁਣ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਵਾਰੰਟ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਮੋਨੂੰ ਡਾਗਰ, ਪਵਨ, ਨਸੀਬ ਖ਼ਾਨ ਦਾ ਵੀ ਕੇਕੜਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਮੰਨਾ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਭਾਊ, ਸਰਾਜ ਮਿੰਟੂ, ਪ੍ਰਭਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੱਬੀ ਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੇਤਨ ਨੂੰ 14 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਜੁਡੀਸ਼ਲ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਮਾਨਸਾ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਦਾ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸੂਬਾ ਗੈਂਗਵਾਰ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਬਣਿਆ: ਸੁਖਬੀਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਦਲਾਅ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸੂਬਾ ਕਤਲਾਂ, ਗੈਂਗਵਾਰਾਂ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਝੜਪਾਂ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਬਦਲਾਅ ਨਹੀਂ ਮੰਗਿਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਟਵੀਟ ਵਿਚ ਦੁੱਖ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸੂਬਾ ਅੱਜ ਕਤਲਾਂ, ਗੈਂਗਵਾਰ, ਧਾਰਮਿਕ ਝੜਪਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸੂਬੇ 'ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਲਈ ਘਾਤਕ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ।'

ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਤੇ ਰਿੰਦਾ ਦੀ ਹਵਾਲਗੀ ਲਈ ਚਾਰਾਜੋਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਗੈਂਗਸਟਰ ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਦੀ ਹਵਾਲਗੀ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਢ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਸਤਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ 2017 ਵਿਚ ਸਟੂਡੈਂਟ ਵੀਜ਼ੇ ਉਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਗਰੋਹ ਦਾ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ 10 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 19 ਮਈ 2022 ਨੂੰ ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਵਿਰੁੱਧ ਰੈੱਡ ਕਾਰਨਰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ ਫਰੀਦਕੋਟ ਸਿਟੀ ਥਾਣੇ 'ਚ ਦਰਜ ਦੋ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਂਗਸਟਰ ਤੋਂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਬਣੇ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਉਰਫ ਰਿੰਦਾ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਰੱਤੋਕੇ, ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਰੈੱਡ ਕਾਰਨਰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਤਜਵੀਜ਼ 5 ਮਈ, 2022 ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ। ਰਿੰਦਾ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਕਰਨਾਲ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚਾਰ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਤੋਂ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ/ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਅਤੇ ਆਈ.ਈ.ਡੀ. ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਰਿੰਦਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਰਿੰਦਾ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਰੈੱਡ ਕਾਰਨਰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਾਬਕਾ ਆਈ.ਜੀ. ਖੱਟੜਾ ਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਧਮਕੀ

ਨਾਭਾ: ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਆਈ.ਜੀ. ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜਾ ਦੇ ਭਰਾ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਹੋਲੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਫਿਰੌਤੀ ਮੰਗਣ ਤੇ ਧਮਕੀ ਦੇਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸੁਤੰਤਰ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਜੋਂ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਪੰਥਕ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸਰਗਰਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਹੋਲੀ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵਟਸਐਪ 'ਤੇ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧਮਕਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲੇ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਸਹੋਲੀ ਕੋਲੋਂ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਜੇ ਪੈਸੇ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਹਾਲ ਵੀ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਹੁਣ ਤ੍ਰਿਪਤ ਬਾਜਵਾ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਤਿਆਰੀ!

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਮੰਤਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਉਤੇ ਪਿੰਡ ਭਗਤੂਪੁਰਾ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪਿਛਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਅਲਫਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿਟੀ ਕਲੋਨੀ ਦੇ ਕਾਲੋਨਾਈਜ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਵੇਚਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਇਸ ਕਥਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ 28 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੂਨਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਹਫਤੇ ਅੰਦਰ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪੇਗੀ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਵਿਕਾਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਮਿਤ ਕੁਮਾਰ, ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋਹਰ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਸਤਿਆਂ ਅਤੇ ਖਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕੁਲ ਰਕਬਾ 32 ਕਨਾਲ 16 ਮਰਲੇ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 43 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕਾਲੋਨਾਈਜ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਰਕਿਟ ਰੇਟ 7.5 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 28 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈ 11 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਉਦੋਂ ਚੋਣ ਜ਼ਾਬਤਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ (10 ਮਾਰਚ ਨੂੰ) ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਬਾਜਵਾ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮਿਸਲ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਨੈਤਿਕ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਅਲਫਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿਟੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ ਨੇੜੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਭਗਤੂਪੁਰਾ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਰਸਤਿਆਂ ਅਤੇ ਖਾਲਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਸਬੰਧੀ ਮਤਾ 2015 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਸਰਪੰਚ ਵਲੋਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਅਲਫਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿਟੀ ਦਾ ਕੁਲ ਰਕਬਾ ਲਗਭਗ 150 ਏਕੜ ਹੈ। ਇਸ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਰਸਤੇ ਅਤੇ ਖਾਲੇ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਈ ਰੋੜਾ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਾਲੋਨਾਈਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਕਰਕੇ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਵੇਚਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਦੋਸ਼ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਲਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਚੋਣ ਜ਼ਾਬਤਾ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਸੀ। 10 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਆਉਣ ਮਗਰੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਸਤੀਫਾ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪੰਚਾਇਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜੋ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦੋਸ਼ ਮਨਘੜਤ ਤੇ ਬੇਬੁਨਿਆਦ: ਤ੍ਰਿਪਤ ਬਾਜਵਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸਾਬਕਾ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਮੰਤਰੀ ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਨਘੜਤ, ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਰਾਸਰ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਰੇਟ ਮਿਥਣ ਦੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਅੰਦਰ ਵਿਕਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਧਰਮਸੋਤ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਹੁਣ ਸਾਬਕਾ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰੀ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਧਰਮਸੋਤ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵੀ ਵਿੱਢ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਤੱਕ ਉਹ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੂਹੀਏ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਧਰਮਸੋਤ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਭੇਤ ਹਨ। ਵਿੱਤੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਬੇਨਾਮੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੂੰ ਧਰਮਸੋਤ ਦੀ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਾਇਦਾਦ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਹ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੈ।

ਸੂਤਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਹ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪੈਸਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮਸੋਤ ਦੀ ਮੁਹਾਲੀ, ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ ਅਤੇ ਖਰੜ ਵਿਚ ਵੀ ਬੇਨਾਮੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਵਿਚ ਧਰਮਸੋਤ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਰਹੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਹ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜਿਹੜੀ ਰਾਸ਼ੀ ਉਸ ਨੇ ਧਰਮਸੋਤ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਖੰਨਾ ਵਿਚ ਧਰਮਸੋਤ ਦੀ ਇਕ ਮੂੰਹ ਬੋਲੀ ਭੈਣ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਕੌਂਸਲਰ ਦੀ ਚੋਣ ਸਮੇਂ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 12 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੇ ਇਸ ਚੋਣ 'ਤੇ ਕਮਲ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਕੀਤੇ ਖਰਚ ਦੇ ਬਿੱਲ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਬਿੱਲ ਵੀ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਮੂੰਹ ਬੋਲੀ ਭੈਣ ਦੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਰੋਨਾ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਵੀ ਧਰਮਸੋਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਕਮਲ ਨੇ ਪੰਜ-ਛੇ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਰਚਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਕ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ ਵੀ ਚਾਰ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਕਮਲ ਨੇ ਇਹ ਵੇਰਵੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਕਮਲਜੀਤ ਕਮਲ ਤਿੰਨ ਹਿੰਦੂ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦਾ ਮੀਡੀਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵੀ ਸੀ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਧਰਮਸੋਤ ਦੇ ਓ.ਐਸ.ਡੀ. ਰਹੇ ਚਮਕੌਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮਸੋਤ ਦੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵੀ ਚਮਕੌਰ ਸਿੰਘ ਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੇ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਹਾਲੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ ਧਰਮਸੋਤ

ਮੁਹਾਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਧਰਮਸੋਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਓ.ਐਸ.ਡੀ. ਚਮਕੌਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਮਲ ਸਮੇਤ ਡੀ.ਐਫ.ਓ. ਗੁਰਅਮਨ ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਖਤਮ ਹੋਣ ਉਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਮੁਹਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਧਰਮਸੋਤ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ 14 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਨਿਆਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਅਧੀਨ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੇ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਮੰਗਿਆ ਸੀ।

ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੇ ਡਰੋਂ ਜੰਗਲਾਤ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਧੜਕਣ ਵਧੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਵੱਲੋਂ ਸਾਬਕਾ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰੀ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਧਰਮਸੋਤ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜੰਗਲਾਤ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਧੜਕਣ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੇ ਹੁਣ ਮੁੱਖ ਵਣਪਾਲ ਪ੍ਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਸਰਕਲ ਦੇ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਚੌਹਾਨ ਨੂੰ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਅਮਿਤ ਚੌਹਾਨ ਨਾਮ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਫਰਾਰ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਜੰਗਲਾਤ ਅਫਸਰ ਰੂਪੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਬਹੁਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੰਗਲਾਤ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦਾ ਖ਼ੌਫ਼ ਸਮੁੱਚੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮਹਿਕਮੇ 'ਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੇ ਖੂਨ ਵਿਚ: ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਧਰਨੇ ਬਾਰੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਧਰਨੇ ਦੇਣਾ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੇ ਖੂਨ 'ਚ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਬਿਨਾਂ ਸਮਾਂ ਲਏ ਆਏ ਤੇ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ।

ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਪੱਲੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਪਾਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 14 ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਤੋਹਫ਼ਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਝੋਨੇ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੌ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਦਾ ਵਾਧਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਧਰਵਾਸ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਕਣਕ ਦੀ ਫਸਲ ਦੇ ਝਾੜ 'ਤੇ ਪਈ ਮਾਰ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਝੋਨੇ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਵਾਧਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਸੀ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੌ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਦਾ ਹੀ ਵਾਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਝੋਨੇ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਸੰਕਟ ਦਾ ਡਰ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਝੋਨੇ ਸਮੇਤ ਖਰੀਫ ਦੀਆਂ 14 ਮੁੱਖ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਖਰੀਦ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਮੁੜ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਧਾ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 4 ਤੋਂ 9 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਹੈ। ਝੋਨੇ ਦੀ ਸਾਧਾਰਨ ਕਿਸਮ ਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ 100 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਵਧਾ ਕੇ 2040 ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੱਕੀ ਦਾ 4.92 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨਾਲ 1962 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ। ਦਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਪੰਜ ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ। ਸੋਇਆਬੀਨ (ਪੀਲੀ) ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਵਿਚ 5.8 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫਸਲ ਝੋਨੇ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਲਗਭਗ 28 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬੇ ਵਿਚ ਬੀਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਪਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਥੋਕ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀ ਦਰ 15.08 ਫੀਸਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਲਾਗਤ ਭਾਵ ਡੀਜ਼ਲ, ਬੀਜ, ਖਾਦ, ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ, ਨਦੀਨਨਾਸ਼ਕ, ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਆਦਿ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਦੇਖੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਹ ਵਾਧਾ ਲਾਗਤ ਵਿਚ ਆਈ ਮਹਿੰਗਾਈ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰਿਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਕਿਸਾਨ ਝੋਨੇ ਦਾ ਲਾਗਤ ਖਰਚ ਵਧਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਡਾ. ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ 6.7 ਫ਼ੀਸਦੀ ਵਧੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ 11 ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਨਾਜ ਦਾ ਸੰਕਟ ਵੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਧਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਹਨ ਤੇ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਵੀ ਰੁਕ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਝੋਨੇ ਦਾ ਭਾਅ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ 1940 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 2040 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੰਘੇ ਅੱਠ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਝੋਨੇ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਚ ਸਿਰਫ 50 ਫ਼ੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅੱਠ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਝੋਨੇ ਦਾ ਭਾਅ 1360 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ ਵਧ ਕੇ 2040 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਦਸ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿਚ 130 ਫ਼ੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। 2005-06 ਵਿਚ ਝੋਨੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ 570 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਸੀ ਜੋ ਕਿ 2013-14 ਵਿਚ ਵਧ ਕੇ 1310 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੁੱਗਣੀ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨੀ ਸੀ ਬਲਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਭਾਅ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵੀ ਭੱਜ ਗਈ ਹੈ।

ਸਾਲ 2022-23 ਲਈ ਝੋਨੇ ਤੇ ਬਾਜਰੇ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ 100 ਰੁਪਏ ਕੁਇੰਟਲ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਤੂਰ (ਅਰਹਰ), ਮਾਂਹ ਅਤੇ ਮੂੰਗਫਲੀ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕੀਮਤਾਂ 'ਚ 300 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਝੋਨੇ ਦੀ ਆਮ ਕਿਸਮ ਦਾ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. 1940 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 2040 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਝੋਨੇ ਦੀ 'ਏ' ਗਰੇਡ ਕਿਸਮ ਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ 1960 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 2060 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਪਾਰਕ ਫਸਲਾਂ 'ਚੋਂ ਮੱਧਮ ਮੁੱਖ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਪਾਹ ਦਾ ਮੁੱਲ 5726 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 6080 ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਲੰਬੀ ਮੁੱਖ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਪਾਹ ਦਾ ਮੁੱਲ 6025 ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 6380 ਰੁਪਏ ਕੁਇੰਟਲ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਾਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤੂਰ ਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਵਧਾ ਕੇ 6600 ਰੁਪਏ ਕੁਇੰਟਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 6300 ਰੁਪਏ ਸੀ ਜਦਕਿ ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਦਾਲ ਦਾ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. 7275 ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 7755 ਰੁਪਏ ਕੁਇੰਟਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਝੋਨੇ ਦੇ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. 'ਚ ਵਾਧਾ ਰੱਦ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੁੱਲ ਹਿੰਦ ਕਿਸਾਨ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (ਏ.ਆਈ.ਕੇ.ਐਫ.) ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਝੋਨੇ ਤੇ ਹੋਰ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. 'ਚ ਕੀਤੇ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਲਾਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵਧਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮਾਮੂਲੀ ਦੱਸਦਿਆਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਏ.ਆਈ.ਕੇ.ਐਫ. ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਿੰਗਾਈ 6.7 ਫ਼ੀਸਦ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖੇਤੀ ਲਾਗਤ ਵੀ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਤੱਕ ਵੱਧ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ ਹੈ।

ਗੈਂਗਸਟਰ ਫੜਨ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਮੰਗਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਥੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਉਤੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੈਮਰੌਨ ਮਕਾਏ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਗਰੋਹਾਂ ਤੇ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਉਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਬੈਠੇ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬੀ ਗੈਂਗਸਟਰ ਸੂਬੇ 'ਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਗੈਂਗਸਟਰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਅਮਨ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਨੂੰ ਲੀਹੋਂ ਉਤਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਤੋਂ ਸਖਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਸਜਾ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਹੋਰ ਇਸ ਰਾਹ ਉਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰੇ। ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚਾਲੇ ਸਾਂਝੀ ਪੁਲਿਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਹੋ ਇਕ ਰਾਹ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਰਗੀ ਆਧੁਨਿਕ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਰੋਹਾਂ ਦਾ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਖਾਤਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 'ਇਹ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮਾਜ, ਅਰਥਚਾਰੇ ਤੇ ਜੀਵਨ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਖਤਰਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਜਾਅਲੀ ਡਿਗਰੀ 'ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹੁਣ ਖੈਰ ਨਹੀਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਜਾਅਲੀ ਡਿਗਰੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹੁਣ ਖੈਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਜਲਦ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਸੂਬੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਲੋਕ ਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜਲਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਟਵੀਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, 'ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਸੂਖ਼ਦਾਰ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜਾਅਲੀ ਡਿਗਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਲਦ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਟੈਕਸ ਦੇ ਇਕ-ਇਕ ਪੈਸੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।' ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਟਵੀਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਖਿੱਚ ਲਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਪੌਣੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵਿੱਤ ਅਤੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਜਾਅਲੀ ਡਿਗਰੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸਹਿਕਾਰੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਰੈਂਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰੀ 21 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਫਾਰਗ ਕਰਕੇ ਯੋਗ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਚਾਹਵਾਨ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਹਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀ ਭਰਤੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਬੈਂਸ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਰਤੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਅਤੇ ਕਰੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਲਗਵਾਇਆ ਹੈ। ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਮਗਰੋਂ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਨਵੇਂ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਖਿੱਚੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੰਗਰੂਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਨੂੰ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ।

ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਉਤੇ ਨਾ ਪੈ ਜਾਣ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਨੌਂ ਵਜ਼ੀਰ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦਸਵੇਂ ਵਜ਼ੀਰ ਵਿਜੈ ਸਿੰਗਲਾ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵਜ਼ਾਰਤ 'ਚੋਂ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕਾਇਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 17 ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦੂਸਰੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਮੰਤਰੀ ਹੀ ਬਣਾਏ ਜਾਣੇ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿੱਚ ਹਾਲੇ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੰਗੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਮੌਕਾ ਦੇਣਗੇ।

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. 'ਤੇ ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਖਰੀਦ ਸ਼ੁਰੂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੱਡੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕਰਦਿਆਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਫਸਲ 7275 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਉਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਉਤੇ ਖਰੀਦਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਜਗਰਾਉਂ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੁੱਲ ਫਸਲ ਦੀ 58 ਫੀਸਦੀ ਆਮਦ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਮੰਡੀ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚੋਂ ਮੋਹਰੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਮੂੰਗੀ 7275 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਉਤੇ ਖਰੀਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਉਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਾਲ ਇਕ ਲੱਖ ਏਕੜ ਰਕਬੇ ਹੇਠ ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਕੀਤੀ ਜਦਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 50,000 ਏਕੜ ਰਕਬਾ ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਹੇਠ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਲ ਸੂਬਾ ਭਰ ਵਿਚ 4.75 ਲੱਖ ਕੁਇੰਟਲ ਝਾੜ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਸੀਜ਼ਨ-2022-23 ਲਈ ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਫਸਲ ਖਰੀਦਣ, ਭੰਡਾਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਾਸਤੇ ਮਾਰਕਫੈੱਡ ਅਤੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੋਡਲ ਏਜੰਸੀਆਂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਫਸਲ 31 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸੂਬਾ ਭਰ ਵਿਚ 40 ਮੰਡੀਆਂ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਮੂੰਗੀ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਵਾਸਤੇ ਮਾਰਕਫੈੱਡ ਅਤੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਦਾ ਸਟਾਫ ਨੋਟੀਫਾਈ ਮੰਡੀਆਂ ਦਾ ਸਟਾਫ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਬਾ ਭਰ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ 1503 ਕੁਇੰਟਲ ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਫਸਲ ਦੀ ਆਮਦ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ 878 ਕੁਇੰਟਲ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੀ ਏਜੰਸੀ ਮਾਰਕਫੈੱਡ ਨੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਉਤੇ 663 ਕੁਇੰਟਲ, ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ 215 ਕੁਇੰਟਲ ਨਿੱਜੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਉਪਰ ਭਾਅ ਉਤੇ ਖਰੀਦੀ। ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹੋਈ ਕੁੱਲ ਆਮਦ ਵਿਚੋਂ ਇਕੱਲੀ ਜਗਰਾਉਂ ਮੰਡੀ ਵਿਚ 790 ਕੁਇੰਟਲ ਫਸਲ (58 ਫੀਸਦੀ) ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਰਨਾਲਾ ਦੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਿਥੇ 510 ਕੁਇੰਟਲ ਫਸਲ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਦਾ ਐਮ.ਡੀ. ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਲਾਉਣ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਦੇ ਐਮ.ਡੀ. ਅਤੇ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਇਕ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਵਰੂਪ ਕੁਮਾਰ ਸਾਹਾ ਨੂੰ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 1908 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਕ ਸੁਤੰਤਰ ਬੈਂਕ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਸੀ।

ਇਸ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬੈਂਕ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਹੀ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦੇ 'ਫਿਰਕੂ ਬੋਲਾਂ' ਖਿਲਾਫ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਰੋਹ ਫੈਲਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦੋ ਮੁਅੱਤਲ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਰੋਹ ਫੈਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਕੇ ਹੀ ਮਾਮਲਾ ਠੰਢਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਲਗਾਤਾਰ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਜਾਮਾ ਮਸਜਿਦ ਸਮੇਤ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਹੋਏ। ਝਾਰਖੰਡ 'ਚ ਹੋਈ ਝੜਪ 'ਚ ਕੁਝ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਜਦਕਿ ਜੰਮੂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਕੁਝ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਕਰਫਿਊ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਬੰਦ ਵਰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਰਹੀ। ਜੁੰਮੇ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਮੁਜਾਹਰਾਕਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਾਮਾ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਤਰਜਮਾਨ ਨੂਪੁਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਨਾਅਰੇ ਲਿਖੀਆਂ ਤਖਤੀਆਂ ਵੀ ਫੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉੱਧਰ ਝਾਰਖੰਡ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਰਾਂਚੀ 'ਚ ਮੁਜਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਸੜਕ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹੰਗਾਮਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹਨੂੰਮਾਨ ਮੰਦਰ ਤੱਕ ਭਾਰੀ ਪਥਰਾਅ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਂਚੀ ਵਿਚ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਕਰਫਿਊ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਨੂੰਮਾਨ ਮੰਦਰ 'ਤੇ ਹੋਏ ਪਥਰਾਅ ਤੇ ਹਿੰਸਕ ਸੰਘਰਸ਼ 'ਚ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਮੇਤ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਹਿੰਸਕ ਭੀੜ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਦੇ ਗੋਲੇ ਦਾਗਣੇ ਪਏ ਤੇ ਹਵਾਈ ਫਾਇਰ ਕਰਨੇ ਪਏ। ਉਧਰ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਜਿੱਥੇ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਉਥੇ ਹੀ ਪ੍ਰਯਾਗਰਾਜ ਤੇ ਸਹਾਰਨਪੁਰ 'ਚ ਮੁਜਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ 'ਤੇ ਪਥਰਾਅ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ 109 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਯਾਗਰਾਜ 'ਚ ਮੁਜਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕੁਝ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਤੇ ਰੇਹੜੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇਕ ਵਾਹਨ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਜਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖਿੰਡਾਉਣ ਲਈ ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਦੇ ਗੋਲਿਆਂ ਤੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਬਿਜਨੌਰ, ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ, ਰਾਮਪੁਰ ਤੇ ਲਖਨਊ 'ਚ ਵੀ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਵੀ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਵੀਂ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਪਨਵੇਲ 'ਚ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਜਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਸੀ ਦੇ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਚੌਕ, ਠਾਣੇ, ਔਰੰਗਾਬਾਦ, ਸੋਲਾਪੁਰ, ਨੰਬੂਰਦਾਰ, ਪਰਭਨੀ, ਬੀੜ, ਲਾਤੂਰ, ਚੰਦਰਪੁਰ ਤੇ ਪੁਣੇ 'ਚ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਤੇ ਵਡੋਦਰਾ 'ਚ ਵੀ ਜੁੰਮੇ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਉਧਰ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਸੈਂਕੜੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹਾਵੜਾ ਜਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਸੜਕਾਂ ਜਾਮ ਕੀਤੀਆਂ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਜਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਧੂਲਾਗੜ੍ਹ, ਪੰਚਲਾ ਤੇ ਉਲੂਬੇਰੀਆ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਝੜਪ ਹੋ ਗਈ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੌਮੀ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਲੱਗਾ ਜਾਮ ਖੁਲ੍ਹਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਧੂਲਾਗੜ੍ਹ ਤੇ ਪੰਚਲਾ 'ਚ ਭੀੜ ਨੂੰ ਖਿੰਡਾਉਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪਥਰਾਅ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨੇੜੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁੱਜਾ। ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮੁਜ਼ੱਫਰਨਗਰ 'ਚ ਨੂਪੁਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਨਵੀਨ ਜਿੰਦਲ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਯਤੀ ਨਰਸਿੰਘਾਨੰਦ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਅਸਾਮ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਨੂਪੁਰ ਸ਼ਰਮਾ ਤੇ ਨਵੀਨ ਜਿੰਦਲ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਹੈ।

ਨਫਰਤ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਸਾਡੇ ਜਿਊਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ: ਰਾਹੁਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਚਾਈ, ਅਹਿੰਸਾ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਫਰਤ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਸਾਡੇ ਜਿਊਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ। ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨੀਂਹ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ 'ਮਹੱਤਵਹੀਣ' ਦੱਸਣਾ ਗੈਰਵਾਜਬ: ਹਾਮਿਦ ਅਨਸਾਰੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹਾਮਿਦ ਅਨਸਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਧਰਮ ਸੰਸਦਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਫਰਤੀ ਤਕਰੀਰਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਮੂਕ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣੀ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ 'ਖਾਮੋਸ਼ੀ' ਦੇ 'ਗੰਭੀਰ ਅਰਥ' ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਕੋਈ ਇਤਫ਼ਾਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਾਵੇਦ ਪੰਪ ਦੇ ਘਰ 'ਤੇ ਚੱਲਿਆ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ

ਪ੍ਰਯਾਗਰਾਜ: ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਕਰਨ ਉਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਮੁਹੰਮਦ ਜਾਵੇਦ ਉਰਫ ਜਾਵੇਦ ਪੰਪ ਦੇ ਦੋ ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਘਰ ਨੂੰ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਨਾਲ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ। ਜਾਵੇਦ ਪੰਪ ਦਾ ਨਾਮ ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਬਾਰੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕਥਿਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਾਰਨ 10 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਭੜਕੀ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਘਾੜੇ ਵਜੋਂ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅਤਲਾ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜਾਵੇਦ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਗੇਟ ਉਤੇ ਪੀ.ਡੀ.ਏ. ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਚਿਪਕਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਲਾਕਾ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 12 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਤੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਖਾਲੀ ਕਰ ਲੈਣ ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਕੈਨੇਡਾ: ਹੁਣ ਮਾਪੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ ਰਹਿ ਸਕਣਗੇ

ਵੈਨਕੂਵਰ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਆਵਾਸ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸੁਪਰ ਵੀਜ਼ਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਬਦਲਾਅ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਪਰ ਵੀਜ਼ਾ ਇੱਛੁਕਾਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮੈਡੀਕਲ ਬੀਮਾ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਨਵੇਂ ਹੁਕਮ 4 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦਾ ਲਾਭ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਵਾਸ ਮੰਤਰੀ ਸੀਨ ਫਰੇਜ਼ਰ ਨੇ ਇਸ ਬਦਲਾਅ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਕੈਨੇਡਾ ਵਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ, ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਜਾਂ ਨਾਨਾ-ਨਾਨੀ ਨੂੰ ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ

ਇਕੱਠਿਆਂ ਰਹਿਣ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤ ਨਹੀਂ ਆਏਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 10 ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਸੁਪਰ ਵੀਜ਼ੇ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 17 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵਧ ਸੁਪਰ ਵੀਜ਼ੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੁਪਰ ਵੀਜ਼ਾ, ਬਹੁ-ਦਾਖਲਾ ਆਮ ਯਾਤਰੀ ਵੀਜ਼ੇ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਬਿਹਤਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਯਾਤਰੀ ਵੀਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੋ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਦੋ ਸਾਲ ਦੇ ਸੁਪਰ ਵੀਜ਼ੇ ਉਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਹਨ, ਉਹ ਇਥੋਂ ਹੀ ਦੋ ਸਾਲ ਵਾਧੇ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਟਿਕੇ ਰਹਿ ਸਕਣਗੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੌਂਸਰਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਆਵਾਸ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਵਿਛੋੜੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਯੂਕਰੇਨ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਪਰਤੇ ਪਾੜ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਰੂਸੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ 'ਚ ਮਿਲਣਗੇ ਦਾਖਲੇ

ਤਿਰੂਅਨੰਤਪੁਰਮ: ਰੂਸ-ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚਾਲੇ ਛੱਡ ਕੇ ਯੂਕਰੇਨ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਪਰਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਰੂਸ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲਿਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਇਹ ਗੱਲ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਰੂਸੀ ਦੂਤਾਵਾਸ ਵਿਚ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਉਪ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੋਮਨ ਬਾਬੂਸ਼ਿਕਨ ਨੇ ਕਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਰੂਸ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਥੇ ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਸਕਣਗੇ ਅਤੇ ਪਾੜ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਤਿਰੂਅਨੰਤਪੁਰਮ ਵਿਚ ਰੂਸੀ ਸਦਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਰਤੀਸ਼ ਸੀ. ਨਾਇਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਕੋਲ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਹਨ, ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਰੂਸ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਰਾਜ ਸਭਾ ਚੋਣ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ 'ਕਰਾਮਾਤ' ਕੀਤੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਰਾਜ ਸਭਾ ਲਈ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਇਹ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਸੀਟ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਜਿੱਤੇਗੀ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕਾਰਤੀਕੇਯ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰਿਆ। ਸ਼ਰਮਾ ਸਾਬਕਾ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਵਿਨੋਦ ਸ਼ਰਮਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਕੁਲਦੀਪ ਬਿਸ਼ਨੋਈ (ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਜਨ ਲਾਲ ਦਾ ਪੁੱਤਰ) ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਜੈ ਮਾਕਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਈ; ਇਕ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਦੀ ਵੋਟ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਜੈ ਮਾਕਨ ਚੋਣ ਹਾਰ ਗਿਆ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਛੇ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਤਿੰਨ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਅੰਗਾਤਮਕ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਨੈਸ਼ਨਲਿਸਟ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ (ਐਨ.ਸੀ.ਪੀ.) ਦੇ ਮੁਖੀ ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇਵੇਂਦਰ ਫੜਨਵੀਸ ਨੂੰ ਉਸ

ਦੀ 'ਕਾਰਜਕੁਸ਼ਲਤਾ' ਲਈ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ, ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਐਨ.ਸੀ.ਪੀ. ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਮਹਾ ਵਿਕਾਸ ਅਗਾੜੀ ਦਾ ਬਹੁਮਤ ਹੈ। ਗੱਠਜੋੜ ਨੇ ਤਿੰਨ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ। ਅਸਲੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਛੇਵੀਂ ਸੀਟ ਲਈ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੇ ਸੰਜੇ ਪਵਾਰ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਧਨੰਜਯ ਮਹਾਡਿਕ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਹਾਡਿਕ ਨੇ ਪਵਾਰ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦਿੱਤੀ।

ਕਰਨਾਟਕ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਤਿੰਨ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਕ ਸੀਟ ਜਿੱਤੀ। ਜਨਤਾ ਦਲ (ਸੈਕੂਲਰ) ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੀਟ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ; ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੈਰਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੋਟ ਪਾਈ ਅਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕਈ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ। ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਜਿੱਥੇ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨੇ ਸੀਟਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਜਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ-ਭਾਰਤ ਵਿਚਾਲੇ ਹਵਾਈ ਸੇਵਾ ਬਹਾਲ ਹੋਵੇਗੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚਾਲੇ ਅਗਲੇ ਹਫਤੇ ਤੋਂ ਉਡਾਣਾਂ ਬਹਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਰੀਆਨਾ ਅਫਗਾਨ ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼ ਦੇ ਆਗੂ ਰਹਿਮਤਉਲ੍ਹਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਭਾਰਤ, ਚੀਨ ਤੇ ਕੁਵੈਤ ਵੱਲ ਜਲਦੀ ਹੀ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਤੇ ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਸਾਮਾਨ ਤੇ ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਲਿਆਏ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਵਪਾਰਕ ਸਬੰਧ ਵੀ ਬਹਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਜਿਸ ਦਾ ਅਫਗਾਨ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਨਾਗਾਲੈਂਡ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਮੇਜਰ ਸਣੇ 30 ਜਵਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ

ਦੀਮਾਪੁਰ: ਨਾਗਾਲੈਂਡ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 4 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ 13 ਆਮ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਲਈ 21 ਪੈਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਲ ਦੇ ਇਕ ਮੇਜਰ ਸਮੇਤ 30 ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਦੋ ਸੂਬੇਦਾਰ, ਅੱਠ ਹਵਲਦਾਰ, ਚਾਰ ਨਾਇਕ, ਛੇ ਲਾਂਸ ਨਾਇਕ ਅਤੇ ਨੌਂ ਪੈਰਾਟਰੂਪਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ 'ਚ ਜਵਾਨਾਂ 'ਤੇ ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ ਗੈਰ ਇਰਾਦਤਨ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਮੋਨ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਓਟਿੰਗ-ਤਿਰੂ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਪੈਸ਼ਲ ਫੋਰਸ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਟੀਮ ਨੇ ਨੇਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਛੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ 'ਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ 'ਚ ਇਕ ਪੈਰਾਟਰੂਪਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ 14 ਹੋਰ ਜਵਾਨ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਮੇਜਰ ਨੇ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ 'ਚ ਸਪੈਸ਼ਲ ਫੋਰਸ ਨੇ ਸੱਤ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਮਾਰ ਮੁਕਾਏ ਸਨ।

ਚੀਨੀ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਕਾਲਤ

ਸਿੰਗਾਪੁਰ: ਚੀਨ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਜਨਰਲ ਵੇਈ ਫੈਨਗੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੀਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਗੁਆਂਢੀ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਸਬੰਧ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਅਸਲ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਥੇ ਸ਼ੰਗਰੀ-ਲਾ-ਡਾਇਲਾਗ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਫੈਨਗੇ ਨੇ ਦੱਖਣੀ ਚੀਨ ਸਾਗਰ ਸਣੇ ਖੇਤਰੀ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਤਰੀਕੇ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, ''ਚੀਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਗੁਆਂਢੀ ਹਨ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਸਬੰਧ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।'' ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਅਸਲ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, ''ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਕਮਾਂਡਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ 15 ਗੇੜ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।''

ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ: ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਜਿੱਤ ਲਈ ਟਿੱਲ ਲਾਇਆ

ਸੰਗਰੂਰ: ਸੰਗਰੂਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਮੈਦਾਨ ਭਖ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਜਿੱਤ ਲਈ ਟਿੱਲ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਬਣੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਧਿਰ ਕਾਹਲੀ ਹੈ।

ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 16 ਉਮੀਦਵਾਰ ਕਿਸਮਤ ਅਜ਼ਮਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁੱਖ ਮੁਕਾਬਲਾ ਪੰਜ ਮੁੱਖ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ 'ਆਪ', ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸੂਬਾਈ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਲਈ ਪ੍ਰਚਾਰ 'ਚ ਜੁਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਅਧੀਨ ਸੰਗਰੂਰ, ਬਰਨਾਲਾ ਤੇ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ 9 ਅਸੈਂਬਲੀ ਹਲਕੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਲਗਭਗ 15,66,390 ਵੋਟਰ ਹਨ।

ਮੁੱਖ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਪੰਜ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ 'ਆਪ' ਉਮੀਦਵਾਰ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਘਰਾਚੋਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਪਲੇਠੀ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਪਿੰਡ ਘਰਾਚੋਂ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸੰਨ 2014 ਤੋਂ 'ਆਪ' ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੇ ਅਤਿ ਕਰੀਬੀ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਚਾਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਚੋਣ (ਲੋਕ ਸਭਾ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ) ਲੜ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਸੱਤਵੀਂ ਵਾਰ ਸੰਗਰੂਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੇ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਅਜ਼ਮਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1989 ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ ਸੀ ਜਦਕਿ 1996, 1998, 2004, 2009 ਅਤੇ 2019 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਉਹ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਇਸੇ ਵਰ੍ਹੇ ਹਲਕਾ ਅਮਰਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਵੀ ਲੜੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ 1989 'ਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਵੀ ਜਿੱਤੀ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਬੀਬੀ ਕਮਲਦੀਪ ਕੌਰ ਰਾਜੋਆਣਾ ਨੂੰ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਉਤਾਰਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾਯਾਫ਼ਤਾ ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੋਆਣਾ ਦੀ ਭੈਣ ਹਨ। ਕਮਲਦੀਪ ਕੌਰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਨ 2014 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਚੋਣ ਲੜੀ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ 15,313 ਵੋਟਾਂ ਹੀ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ।

ਭਾਜਪਾ ਵਲੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਵੀ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ 2019 ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਕਾਂਗਰਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਲੜੀ ਸੀ ਪਰ 'ਆਪ' ਦੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਤੋਂ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਸੰਨ 2007 ਅਤੇ 2012 ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਬਰਨਾਲਾ ਤੋਂ ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਪਰ 2017 ਵਿਚ ਚੋਣ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ ਜਦਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਦਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗੋਲਡੀ ਨੂੰ ਚੋਣ ਪਿੜ 'ਚ ਉਤਾਰਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਕਿ 2017 'ਚ ਧੂਰੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਇਸੇ ਵਰ੍ਹੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਉਮੀਦਵਾਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਤੋਂ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਲੋਕ ਸਭਾ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸਮਤ ਅਜ਼ਮਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਕੀਤੀ: ਮਾਨ

ਸੰਦੌੜ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਜਿਮਨੀ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਸੰਦੌੜ ਸਰਕਲ ਦੇ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਸੰਦੌੜ ਵਿਚ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਸੜਕੀ ਵਪਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਣਸਾਂ ਦਾ ਵੱਧ ਮੁੱਲ ਮਿਲ ਸਕੇ।

ਸੁਖਬੀਰ ਵੱਲੋਂ ਬੀਬੀ ਰਾਜੋਆਣਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਰੈਲੀਆਂ

ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ-ਬਸਪਾ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬੀਬੀ ਕਮਲਦੀਪ ਕੌਰ ਰਾਜੋਆਣਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਧੂਰੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਬੀਬੀ ਰਾਜੋਆਣਾ ਨੂੰ ਜਿਤਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਚੋਣ ਸਿਰਫ ਕਮਲਦੀਪ ਕੌਰ ਦੀ ਜਿੱਤ ਜਾਂ ਹਾਰ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਜਿੱਤ ਨੇ ਸਜਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 32-32 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿਚ ਕੈਦ ਸਿੱਖ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਰਸਤੇ ਖੋਲ੍ਹਣੇ ਹਨ।

ਪੰਥਕ ਹੋਣ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ: ਪਰਮਿੰਦਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਸੰਯੁਕਤ) ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਪੰਥਕ ਹੋਣ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਡਰਾਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣਾ ਅਕਸ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਰਾਬ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਉਹ ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੋਆਣਾ ਦੀ ਭੈਣ ਬੀਬੀ ਕਮਲਦੀਪ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸੰਗਰੂਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਚਮਕਾਉਣ ਲਈ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਖਰੜ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪੰਚਾਇਤ ਮੰਤਰੀ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੂੰ ਸੰਮਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਖਰੜ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜਮੀਨ ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਛੁਡਵਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਮੰਤਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਖਰੜ ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤ ਮੰਤਰੀ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੂੰ 25 ਜੁਲਾਈ ਲਈ ਤਲਬ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੋਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ 28 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਸਿਸਵਾਂ ਤੋਂ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜਮੀਨ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਕੈਪਟਨ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਖਰੜ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪੰਚਾਇਤ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤੀ

ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੋਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਪਾਣੀ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ

ਬਰਨਾਲਾ: ਲੋਕ ਮੋਰਚਾ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਇਥੇ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਵਿਚ 'ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੰਕਟ: ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਹੱਲ' ਵਿਸ਼ੇ ਸਬੰਧੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਕਰਵਾਈ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ, ਮਜ਼ਦੂਰ, ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵਰਗ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਟੇਕ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਲੋਕ ਮੋਰਚਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੂਬਾ ਸਕੱਤਰ ਜਗਮੇਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੂਬਾ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਸੰਸਥਾ (ਡਬਲਿਊ.ਟੀ.ਓ.) ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਤੇ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਮੌਜੂਦਾ ਖੇਤੀ ਮਾਡਲ, ਸਨਅਤੀ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦਾ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਊ ਮੰਤਵ ਹੀ ਇਸ ਸੰਕਟ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਨੀਵਾਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਪੀਣ ਦੇ ਯੋਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਰਿਹਾ। ਨਹਿਰਾਂ/ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸੀਵਰੇਜ ਤੇ ਸਨਅਤੀ ਗੰਦਗੀ ਨੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਦੇ ਹੱਲ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਹੇਠ ਹੁਣ ਇਸ ਦਾ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਆਗੂਆਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ ਸਾਂਝੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜਲ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ 'ਚੋਂ ਸੰਸਾਰ ਬੈਂਕ ਦਾ ਦਖਲ ਖ਼ਤਮ ਹੋਵੇ। ਨਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਰਹੇ ਪਾਣੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨਅਤੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਜਰਮਾਨੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਸਜਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਝੋਨੇ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਰਵਾਇਤੀ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਸਾਮਰਾਜੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ।

ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ 'ਆਪ' ਆਗੂ ਚਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੱਬਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਇਥੇ ਇਕ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਦਾ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੌਂਸਲਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਤੇ 'ਆਪ' ਆਗੂ ਚਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੱਬਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਡਿਊਟੀ ਦੌਰਾਨ ਕੁਤਾਹੀ ਵਰਤਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਇਕ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਤੇ ਪੰਜ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੋਏ ਇਕ ਝਗੜੇ ਦੌਰਾਨ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ੀ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਰਾਜਬੀਰ ਕੌਰ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੱਬਾ ਸਣੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਭਰਾਵਾਂ ਰਿੰਪੀ ਤੇ ਹੈਪੀ, ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੋਲੂ, ਇਕ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਤੇ ਤਿੰਨ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰਦਾਤ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਪਿਸਤੌਲ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਫਲੈਟਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸਖਤੀ ਹੋਵੇਗੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਫਲੈਟ ਖਾਲੀ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਂ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਰੌਂਅ ਵਿਚ ਹਨ। ਫਲੈਟ ਖਾਲੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਪੀਕਰ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਧਾਇਕ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਸੰਧਵਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਫਲੈਟ ਖਾਲੀ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਨੁਮਾ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੱਤ ਹੋਰ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਫਲੈਟ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ 25 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਫਲੈਟ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਅੱਠ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਘੇਸਲ ਵੱਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਫਿਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੋਟਿਸਾਂ ਨੂੰ ਟਿੱਚ ਸਮਝੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਸਰਕਾਰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵੀ ਦਰਜ ਕਰਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਫਲੈਟ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਕੁਲਬੀਰ ਜ਼ੀਰਾ, ਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਵਲਾ, ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ, ਸਤਕਾਰ ਕੌਰ, ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਅਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਹਾਲੇ ਪਟਿਆਲਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਟਾਲਮਟੋਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਤਕਰੀਬਨ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰੀਬ ਦੋ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਫਲੈਟ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸਕੱਤਰੇਤ ਦੇ ਦਬਕੇ ਮਗਰੋਂ ਕਾਫੀ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਆਪਣੇ ਫਲੈਟ ਖਾਲੀ ਕਰ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਂਜ ਤਾਂ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਹੀ ਇਖਲਾਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਲੈਟ ਛੱਡ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਫਲੈਟ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰਨ ਸਖਤ ਕਦਮ ਉਠਾਉਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਖਰੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫਲੈਟ ਖਾਲੀ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਨੋਟਿਸ ਜਰੂਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 18 ਜੂਨ 2022

ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਭਾਰਤ

ਮਈ 2014 ਵਿਚ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਹਫਤੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੂਤਵਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਪੁਣੇ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਇੰਜਨੀਅਰ ਮੋਹਸਿਨ ਖਾਨ ਨੂੰ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਚਿੱਤ-ਚੇਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅੱਠ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹਾਲਾਤ ਬਦ ਤੋਂ ਬਦਤਰ ਹੋ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਉਦੋਂ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਉਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸੱਤਾ ਉਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਤਵੱਕੋ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕਤਲ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬੋਲਣਗੇ ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮਸੇਵਕ ਸੰਘ (ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.) ਫਿਰਕੂ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਰੱਥ ਉਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਜੜ੍ਹਾਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਟਲੀ ਦੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਨਾਜ਼ੀਵਾਦ ਨਾਲ ਡੂੰਘੀਆਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝੇ ਬਗੈਰ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਹੈ।

ਇਤਾਲਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਮਾਰਜ਼ੀਆ ਕੈਸੋਲਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਸ਼ੈਡੋ ਆਫ ਦਿ ਸਵਾਸਤਿਕ: ਦਿ ਰਿਲੇਸ਼ਨਸ਼ਿਪਜ਼ ਬਿਟਵੀਨ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਡੀਕਲ ਨੈਸ਼ਨਲਿਜ਼ਮ ਇਟੈਲੀਅਨ ਫਾਸਿਜ਼ਮ ਐਂਡ ਨਾਜ਼ੀਇਜ਼ਮ' (2020) ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਤਵਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। 1930ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਹੋਰ ਤਿੱਖੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂਤਵਵਾਦੀ ਇਤਾਲਵੀ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਂਦੇ ਦੋ ਧਰਾਤਲਾਂ ਉਤੇ ਆਪਣੀ ਊਰਜਾ ਲਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਕਿਵੇਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ; ਦੂਜੇ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗਬਾਜ਼ੀ (ਸੈਨਿਕੀਕਰਨ) ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਲਈ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਕੇ.ਬੀ. ਹੈਡਗੇਵਾਰ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਮੁਰਸ਼ਦ ਬਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸ਼ਿਵਰਾਮ ਮੁੰਜੇ ਇਤਲਾਵੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਲਈ ਇਟਲੀ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਕਾਰਜ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਤਕਰੀਬਨ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਨੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਅਜਿਹੀ ਚੋਣ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਕਾਰਜ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੁਣ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੀ ਲਾਠੀ ਵਾਲੀ ਪਛਾਣ ਹੁਣ ਛੇਤੀ ਹੀ ਅਗਨ-ਹਥਿਆਰਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ 'ਅਗਨੀਪੱਥ ਭਰਤੀ ਯੋਜਨਾ' ਐਲਾਨ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜ ਵਿਚ ਚਾਰ ਸਾਲ ਲਈ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਚਾਰ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕਣਗੇ। ਦਾਅਵਾ ਇਹ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਇਕ ਤਾਂ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਔਸਤ ਉਮਰ ਘਟੇਗੀ; ਦੂਜੇ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਉਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਬਗੈਰਾ ਦਾ ਖਰਚਾ ਵੀ ਘਟੇਗਾ। ਇਹੀਂ ਨਹੀਂ, ਚਾਰ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਥਾਈਂ ਨੌਕਰੀ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਫੌਜ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਏਗੀ। ਫੌਜੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ 25 ਫੀਸਦ ਨੂੰ ਫੌਜ ਵਿਚ ਪੱਕੀ ਨੌਕਰੀ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ ਫੌਜੀ ਸਿਖਲਾਈਯਾਫਤਾ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਚੋਖੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਦਾ ਫੌਜੀਕਰਨ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਉਸੇ ਕੜੀ ਦੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਜੰਗਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਉਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਪਿਛੋਕੜ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤੀ ਸਿਆਸਤ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਤਿੱਖਾ ਮੋੜਾ ਕੱਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਲ 2014 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਅਹਿਮ ਕਾਰਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਨਾਲਾਇਕੀ ਸੀ। ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਸਿਆਸਤ ਪੈਰ ਪਸਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖਤਾ' ਨੂੰ 'ਜਾਅਲੀ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ' ਕਹਿ ਕੇ ਹਮਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਹਾਣੀ ਬਦਲਦੀ ਗਈ ਅਤੇ ਆਖਿਰਕਾਰ ਹੁਣ ਹਾਲਾਤ ਵਿਗੜਦੇ-ਵਿਗੜਦੇ ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸ-ਮੁਕਤ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਅੰਦਰ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੁਣ ਲੈ-ਦੇ ਕੇ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੱਕ ਸਿਮਟ ਗਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਕੱਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਮੋੜ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ-ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ: ਕੀ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀ ਸੱਜੇਪੱਖੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਤੋੜ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਰਚਾ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦੀ ਅੱਖ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਉਤੇ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 'ਆਪ' ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਗੇੜੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਇਸ਼ਾਰੇ ਸੁੱਟ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਜਾ ਖੜ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਬਣੀ ਹੈ ਪਰ ਜਾਪਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਸਿਆਸਤ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਮੋਰਚਾ ਬੰਨ੍ਹੇਗੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ-ਮੁਕਤ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਇਹ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਤਾਂ ਫਿੱਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਜੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਅਤੇ ਨਰਮ ਹਿੰਦੂਤਵ ਵਾਲੀ ਤੱਕੜੀ ਵਿਚ ਤੋਲੀਏ ਤਾਂ ਸਮੀਕਰਨ ਬਹੁਤ ਘਾਤਕ ਮੋੜ ਕੱਟਦੀ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਜੀਦਾ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣੇ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਅਹੁਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਝਾੜੂ ਪੋਚੇ ਦਾ ਡਰ?

ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਦਾ ਦੇਖ ਕੇ 'ਪਾਰਟੀ' ਦਾ, ਕੱਚੇ ਬੇਰਾਂ ਦੇ ਵਾਂਗ ਹੁਣ ਝੜਨ ਲੱਗੇ।
ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੀ 'ਵਾਜ ਨਾ ਪਵੇ ਕੰਨੀਂ, ਬਚਣੇ ਲਈ ਸਕੀਮਾਂ ਉਹ ਘੜਨ ਲੱਗੇ।
ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ 'ਕਮਲ' ਦੀ ਓਟ ਬਹੁਤੇ, ਭਗਵੀਂ ਬੇੜੀ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗੇ।
ਪਿੱਠ ਦੇ ਕੇ 'ਸੈਕੂਲਰ' ਸੋਚ ਤਾਈਂ, ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨੇ ਖੜ੍ਹਨ ਲੱਗੇ।
'ਲੂਣ' ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਰਕਾਰ ਹੋਈ, ਖਾ ਖਾ ਰਿਸ਼ਵਤ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਭਕਲ਼ਿਆਂ ਨੂੰ।
ਝਾੜੂ ਨਾਲ਼ ਹੁਣ ਪੋਚਾ ਵੀ ਲੱਗਣਾ ਏਂ, ਨੰਗੇ ਕਰਦਿਆਂ 'ਪੰਜੇ' ਦੇ ਘਪਲ਼ਿਆਂ ਨੂੰ!

ਹਿੰਦੂਤਵ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਖਤਰਨਾਕ

ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਨੂਪੁਰ-ਨਵੀਨ ਮਾਮਲੇ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਮ ਜੀਵਨ 'ਚ ਇਸ ਦੇ ਪੱਖ-ਵਿਰੋਧ 'ਚ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਪਹਿਲੂ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਨਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਚਰਚਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੱਖਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਹੈ।

ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਸਮਰਥਕ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਨੂਪੁਰ ਸ਼ਰਮਾ-ਨਵੀਨ ਜਿੰਦਲ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਉੱਠੇ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲਾਵਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਿਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਸਵਾਲ ਵੀ ਪੁੱਛ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਸਲਾਮਿਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਖੁਦ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਲੋਕਤੰਤਰਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਉਂਗਲ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਹੱਕ ਕਿਸ ਨੇ ਦਿੱਤਾ? ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਉਹ ਇਹ ਭੁੱਲ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੇਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋਕਤੰਤਰਿਕ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਦੂਜਾ ਇਹ ਲੋਕ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਕਿ ਨੂਪੁਰ-ਨਵੀਨ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਹਟਾਉਣ

ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ ਦੂਬੇ

ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਮ ਜੀਵਨ 'ਚ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਆਏ ਵਿਗਾੜ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਅੱਜ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਆਤਮ-ਕੰਟਰੋਲ ਅਤੇ ਵਾਕ-ਸੰਜਮ ਵਰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਂਝਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਆਮ ਜੀਵਨ 'ਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦਾ ਰਾਕਸ਼ੀਕਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੂਤਵਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਆਪਸ 'ਚ ਗੱਠਜੋੜ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆਤਮਿਕ ਗੋਲਬੰਦੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗ਼ਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਨੂਪੁਰ-ਨਵੀਨ ਮਾਮਲੇ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ, ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਮ ਜੀਵਨ 'ਚ ਇਸ ਦੇ ਪੱਖ-ਵਿਰੋਧ 'ਚ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਪਹਿਲੂ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਨਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਚਰਚਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੱਖਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੈ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਪਹਿਲੂ। ਇਹ ਬੜੇ ਹੀ ਸੌਖੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨੂਪੁਰ ਸ਼ਰਮਾ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਬਿਆਨ ਇਕ ਮੀਡੀਆ ਮੰਚ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮੰਚ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਬਹਿਸ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਇਕ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮਹਿਲਾ ਐਂਕਰ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਐਂਕਰ ਨੇ ਉਸੇ ਵਕਤ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਟਿੱਪਣੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਖੇਦ ਜਤਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਵਲੋਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸਲਾਮਿਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਐਨੀ ਤਿੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਨਾ ਹੁੰਦੀ।

ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ? ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਸ ਟੀ.ਵੀ. ਐਂਕਰ ਦੇ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੋਈ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਜਮ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਮਜਬੂਰੀ ਹੁੰਦੀ। ਸਮਝਣ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਇਸ ਦੇ ਠੀਕ ਉਲਟੀ ਸੀ। ਟੀ.ਵੀ. 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਬਹਿਸਾਂ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ 'ਚ ਦੇਖਣ 'ਤੇ ਸਾਫ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਹੋਣ ਦੇ ਕੇ ਉਹ ਟੀ.ਵੀ. ਐਂਕਰ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਆਪਣੀ ਪਿੱਠ ਥਪ-ਥਪਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਬਹਿਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾ ਸਹੀ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀਆਂ-ਜੁਲਦੀਆਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਬਹਿਸਾਂ ਖਬਰਾਂ ਵਾਲੇ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਕਸਰ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਭਗਵੇਂ ਵਸਤਰਧਾਰੀ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਸਾਧੂ ਅਤੇ

ਸਾਧਵੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗੋਲ ਟੋਪੀਧਾਰੀ ਮੌਲਵੀ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਤੈਨਾਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਅਧਿਆਤਮ ਜਾਂ ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਧਿਆਤਮ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਕਸਾਵੇ-ਭਰੀ, ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੀ.ਵੀ. ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਐਂਕਰਾਂ ਵਲੋਂ ਮੁਰਗਿਆਂ ਵਾਂਗ ਲੜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਫਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ 'ਫਰਿੰਜ ਐਲੀਮੈਂਟਸ' (ਗੈਰ-ਸਮਾਜਿਕ ਤੱਤਾਂ) ਦੀ ਕਾਰਸਤਾਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ 'ਚ ਇਹ 'ਫਰਿੰਜ ਐਲੀਮੈਂਟ' ਲਗਾਤਾਰ 'ਮੇਨਸਟ੍ਰੀਮਿੰਗ' (ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ 'ਚ ਲਿਆਉਣ) ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਚੋਂ ਲੰਘਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਐਂਕਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ 'ਫਰਿੰਜ' ਦੀ 'ਮੇਨਸਟ੍ਰੀਮਿੰਗ' ਕਰਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੀਡੀਆ ਮੰਚਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨਾਲ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਦੇ ਚੁੱਪਚਾਪ ਅਤੇ ਕਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਵਾਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛੇ ਜਾ ਰਹੇ। ਭਾਵ ਕੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਬੁਲਾਰੇ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਸੈੱਲ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਨੂੰ 'ਫਰਿੰਜ' ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ 'ਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਨਿਸਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਲੋਕ 'ਫਰਿੰਜ' ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ 'ਮੇਨਸਟ੍ਰੀਮ' ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਖੁਦ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਭਾਜਪਾ ਸੰਗਠਿਤ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਕੰਟਰੋਲ ਤਹਿਤ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਮੀਡੀਆ ਸੈੱਲ ਰੋਜ਼ ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਬੁਲਾਰਾ ਕਿਸ ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਿਸ ਸਮੱਸਿਆ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਕੀ ਤਰਕ ਦੇਵੇਗਾ। ਸਭ ਕੁਝ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਂਗ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇਤਾ ਜਾਂ ਵਰਕਰ ਦੀ ਐਨੀ ਮਜ਼ਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉਹ ਹਦਾਇਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਜਾ ਕੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਕੇ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਹਾਈਕਮਾਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਨੂਪੁਰ-ਨਵੀਨ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਹੋਏ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਪੱਧਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਈ.ਟੀ. ਸੈੱਲ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ। ਸਤੰਬਰ, 2014 ਤੋਂ 3 ਮਈ, 2022 ਦਰਮਿਆਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 38 ਬੁਲਾਰਿਆਂ, ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਵਿਧਾਇਕਾਂ, ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ 5200 ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪੁੱਜੀ। ਭਾਵ, ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਮਹੀਨੇ 54 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸ ਵਾਰ ਇਸਲਾਮਿਕ ਦੇਸ਼ ਤਿੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਨਾ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੂਪੁਰ-ਨਵੀਨ ਦੀ ਜੋੜੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਆਪਣੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ 38 ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਅਣਪਛਾਤੇ ਕੁਲ-ਸ਼ੀਲ ਹਿੰਦੂ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਨੇਤਾ, ਜਨ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਅਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹਨ।

ਭਾਜਪਾ ਇਕ ਸੰਗਠਿਤ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਕੰਟਰੋਲ ਤਹਿਤ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਮੀਡੀਆ ਸੈੱਲ ਰੋਜ਼ ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਬੁਲਾਰਾ ਕਿਸ ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਿਸ ਸਮੱਸਿਆ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਕੀ ਤਰਕ ਦੇਵੇਗਾ। ਸਭ ਕੁਝ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਂਗ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇਤਾ ਜਾਂ ਵਰਕਰ ਦੀ ਐਨੀ ਮਜ਼ਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉਹ ਹਦਾਇਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਜਾ ਕੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਕੇ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਹਾਈਕਮਾਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਉਧਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੋਇਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ ਦੇ ਮੁਖੀ ਮੋਹਨ ਭਾਗਵਤ ਆਪਣੇ ਕਈ ਬਿਆਨਾਂ 'ਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਮਾਜ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦਰਸਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਅਜੇ ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਝਗੜਾ ਕਿਉਂ ਵਧਾਉਣ' ਅਤੇ 'ਹਰ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਸ਼ਿਵਲਿੰਗ ਕਿਉਂ ਲੱਭਣਾ' ਵਰਗੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਭਾਗਵਤ ਦੀ ਐਨੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ 'ਅਥਾਰਟੀ' ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸੰਘ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ?

ਭਾਜਪਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਇਸ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਮੌਕਿਆਂ 'ਚ ਬਦਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਭ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੋਦੀ ਨੇ ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਬਿਹਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ 'ਚ ਨਿੱਜੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਣ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਯਕੀਨਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਸੱਟ ਵੱਜੀ ਹੈ, ਪਰ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਉਹ ਇਸ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਫਾਇਦੇ 'ਚ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 'ਵਾਕ-ਸੰਜਮ' ਹਕੀਕਤ 'ਚ ਹੋਵੇ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੀਡੀਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਖਾਸਕਰ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੀਡੀਆ ਵੀ ਜੇਕਰ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਇਸ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿੱਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮਕਾਜ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੋਡ ਬਣਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੀਡੀਆ-ਸੰਚਾਲਕ ਐਂਕਰਾਂ ਦੀ ਕੰਮਕਾਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਖੋਹ ਲਓ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਜਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਬਹਿਸ 'ਚ ਕੁਝ ਸਮੀਖਿਅਕਾਂ ਅਤੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਲਈ ਲਛਮਣ-ਰੇਖਾ ਖਿੱਚਣਾ ਐਂਕਰ ਦੇ ਫਰਜ਼ਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਐਂਕਰ ਹੀ ਉਹ 'ਫਿਲਟਰ' ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਛਣ ਕੇ ਟੀ.ਵੀ. ਦੀ ਬਹਿਸ ਦਰਸ਼ਕਾਂ-ਸਰੋਤਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਨਫਰਤ ਭੜਕਾਊ ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੂਪੁਰ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਨਵੀਨ ਜਿੰਦਲ ਵੱਲੋਂ ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਬਾਰੇ ਜੋ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਬੇਹੱਦ ਗੁੱਸਾ ਹੈ। ਨਫਰਤ ਭੜਕਾਊ ਸਿਆਸਤ ਵਿਰੁੱਧ 10 ਜੂਨ ਨੂੰ ਜੁੰਮੇ ਦੇ ਦਿਨ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਮੇਤ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਜੋ ਵਿਆਪਕ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕੀਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੌਖਲਾ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਮਾਮੂਲੀ ਹਿੰਸਾ ਵੀ ਹੋਈ, ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਦੇ ਇਕ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਉੱਪਰ ਪਥਰਾਓ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸਾਧਾਰਨ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸੀ। ਮਹੰਤ ਆਦਿੱਤਿਆਨਾਥ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਕਥਿਤ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਘਰ ਤੋੜਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਰਜਿਸਟਰ ਦੀ ਭਗਵੀਂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਆਗੂ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਜਾਵੇਦ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਘਾੜਾ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਘਰ ਉੱਪਰ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਚਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਵੇਦ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਨਾਮ ਹੈ ਪਰ ਨੋਟਿਸ ਉਸ ਦੀ ਬਜਾਇ ਜਾਵੇਦ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ। ਘਰ ਢਾਹਿਆ ਵੀ ਉਦੋਂ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਹੈ।

ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਰਾਜ ਦਾ 'ਨਿਆਂ': ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ

ਕਾਨਪੁਰ ਅਤੇ ਸਹਾਰਨਪੁਰ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਘਰਾਂ ਉੱਪਰ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਚਲਾ ਕੇ ਯੂ.ਪੀ. ਦੀ ਮਹੰਤ ਅਦਿੱਤਿਆਨਾਥ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਬਦਲਾਖੋਰ ਜ਼ਿਹਨੀਅਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਹੁਣ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਥਿਆਰ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਨੇ 12 ਜੂਨ ਨੂੰ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਆਗੂ ਜਾਵੇਦ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਮਲਬੇ ਦਾ ਢੇਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਯੂ.ਪੀ. ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਵੇਦ 10 ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਉਸ ਕਥਿਤ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਘਾੜਾ ਹੈ ਜੋ ਪੈਗੰਬਰ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਬਾਰੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਲਾਹਾਬਾਦ 'ਚ ਹੋਈ। ਜਾਵੇਦ ਵੈਲਫੇਅਰ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਆਗੂ ਅਤੇ ਸੀ.ਏ.ਏ. ਵਿਰੋਧੀ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ
ਫੋਨ: +91-94634-74342

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਮੁੱਖ ਚਿਹਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਆਫਰੀਨ ਫਾਤਿਮਾ ਜੇ.ਐੱਨ.ਯੂ. ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਗੂ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਵਿਰੁੱਧ ਜੂਝਣ ਵਾਲੀ ਬੇਖੌਫ ਆਵਾਜ਼ ਹੈ। ਜਾਵੇਦ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਇਕ ਧੀ ਨੂੰ 30 ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਜਾਵੇਦ ਅਜੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਲਾਹਾਬਾਦ 'ਚ 91 ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਸਮੇਤ ਫਿਰੋਜ਼ਾਬਾਦ, ਅੰਬੇਡਕਰ ਨਗਰ, ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ, ਸਹਾਰਨਪੁਰ, ਹਾਥਰਸ, ਅਲੀਗੜ੍ਹ, ਜਾਲੌਨ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੌਣੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੋਰ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਵੀ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਢਾਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਨਫਰਤ ਭੜਕਾਊ ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੂਪੁਰ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਨਵੀਨ ਜਿੰਦਲ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਮੁਸਲਿਮ ਜਗਤ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰਤ ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਬਾਰੇ ਜੋ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਬੇਹੱਦ ਗੁੱਸਾ ਹੈ। ਨਫਰਤ ਭੜਕਾਊ ਸਿਆਸਤ ਵਿਰੁੱਧ 10 ਜੂਨ ਨੂੰ ਜੁੰਮੇ ਦੇ ਦਿਨ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਮੇਤ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਜੋ ਵਿਆਪਕ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕੀਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੌਖਲਾ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਮਾਮੂਲੀ ਹਿੰਸਾ ਵੀ ਹੋਈ, ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਦੇ ਇਕ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਉੱਪਰ ਪਥਰਾਓ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸਾਧਾਰਨ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸੀ। ਮਹੰਤ ਆਦਿੱਤਿਆਨਾਥ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਕਥਿਤ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਘਰ ਤੋੜਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਰਜਿਸਟਰ ਦੀ ਭਗਵੀਂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਆਗੂ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਜਾਵੇਦ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਘਾੜਾ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਘਰ ਉੱਪਰ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਚਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਵੇਦ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਨਾਮ ਹੈ ਪਰ ਨੋਟਿਸ ਉਸ ਦੀ ਬਜਾਇ ਜਾਵੇਦ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ। ਘਰ ਢਾਹਿਆ ਵੀ ਉਦੋਂ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਹੈ।

ਘਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਨੋਟਿਸ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੁ ਪਰਿਵਾਰ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਕੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਾਜੋਈ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਜੇ ਘਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ ਤਾਂ ਐਨੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਾਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਚੁੱਪ ਕਿਉਂ ਸੀ। ਬਾਕਾਇਦਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਹੁਣ ਅਚਾਨਕ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਪਈ ਜਦੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਲਈ ਸੜਕਾਂ ਉੱਪਰ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਹਾਂਗੀਰਪੁਰੀ (ਦਿੱਲੀ), ਖਰਗੋਨ (ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼), ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਹਾਰਨਪੁਰ, ਕਾਨਪੁਰ, ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਫ ਪੈਟਰਨ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਤੋਂ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦੇ ਹਕੂਮਤੀ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਅਤੇ ਡਰ ਫੈਲਾਓ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ 'ਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਫਿਰਕੇ ਦੀ ਰਾਏ ਬਣਾਓ। ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਮੁਸਲਿਮ ਘਰਾਂ-ਦੁਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਸਾਰੀਆਂ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਅਚਾਨਕ ਅਣਉਚਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰੋ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਚਲਾ ਦਿਓ। ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਰਾਜ ਦਾ ਅਗਰਦੂਤ ਆਦਿੱਤਿਆਨਾਥ ਜਿਸ ਨੇ 2020 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਸੀ.ਏ.ਏ.-ਐੱਨ.ਆਰ.ਸੀ.-ਐੱਨ.ਪੀ.ਆਰ. ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਰਡਿੰਗ ਅਤੇ ਪੋਸਟਰ ਜਨਤਕ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਲਗਵਾ ਕੇ ਫਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਧਰਨੇ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਕਥਿਤ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਹਰਜਾਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰਕੇ ਵਸੂਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਇਹ ਹੋਰਡਿੰਗ ਅਤੇ ਪੋਸਟਰ ਹਟਾਉਣੇ ਪਏ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵਸੂਲੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੋੜਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਭਗਵੇਂ ਹੁਕਮਰਾਨ ਅਦਾਲਤੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਟਿੱਚ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਾਰੀਆਂ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਨ।

ਕਥਿਤ ਹਿੰਸਾ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਦੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਘਾੜੇ ਕੌਣ ਸਨ, ਇਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਕੀ ਹਨ, ਲਾਏ ਗਏ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਬਾਕਾਇਦਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਮਹਿਜ਼ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.-ਭਾਜਪਾ ਰਾਜ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਕਰਕੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦੇ ਉਚਿਤ ਅਮਲ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹੀ ਜੱਜ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਬਦਲਾਲਊ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਰਸਤਾ ਹੈ। ਆਦਿੱਤਿਆਨਾਥ ਹਿੰਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਤੋਂ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਤੋੜਨ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਾਵੇਦ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਦਾ 'ਮਾਸਟਰਮਾਈਂਡ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਨੋਟਿਸ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਆਫਰੀਨ ਫਾਤਿਮਾ ਨੇ 11 ਜੂਨ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਵੀਡੀਓ ਸੰਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣਾ ਘਰ ਤੋੜੇ ਜਾਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸੱਚ ਹੋ ਗਿਆ। ਦਰਅਸਲ, ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਮਾਸਟਰ ਮਾਈਂਡ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਰਾਇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਇਸ ਬਦਲਾਲਊ ਕਾਰਵਾਈ ਉੱਪਰ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ਾਤਰ ਤਰੀਕਾ ਹੈ।ਇਹ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਜ਼ਦਾ ਕਰਕੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੀ ਧੌਂਸ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਵਸ ਦੋਮ ਦਰਜੇ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਭਗਵੇਂ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਯੂ.ਪੀ., ਗੁਜਰਾਤ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਰਾਜ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰੜ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੂੰਖਾਰ ਹਿੰਸਕ ਤਾਕਤ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਅਤੇ ਬੁਲਾਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਨਫਰਤ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਪੈਮਾਨਾ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਯੋਜਨਾਘਾੜਾ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਯਤੀ ਨਰਸਿੰਘਾਨੰਦ ਵਰਗਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਜੋ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਬਦਲਾ ਲੈਣ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਧਰਮ ਸੰਸਦਾਂ' ਕਰਕੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਵੱਲੋਂ ਘੜੇ ਝੂਠੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਨ 'ਚ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਮੀਡੀਆ ਟਰਾਇਲ ਨੇ ਜਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਟੈਲੀਕਾਸਟ ਕੀਤੀਆਂ: 'ਮਾਸਟਰਮਾਈਂਡ ਨੂੰ ਮੁੱਲ ਚੁਕਾਉਣਾ ਪਿਆ', 'ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਜਸਟਿਸ ਟਾਈਮ', 'ਉਹ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕਣਗੇ', ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਨੋ ਟੌਲਰੈਂਸ ਪਾਲਿਸੀ', 'ਕਾਨਪੁਰ ਕੇ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਯਾਗਰਾਜ ਮੇਂ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਐਕਸ਼ਨ', 'ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਸੇ ਪ੍ਰਹਾਰ, ਯੋਗੀ ਕਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਤੈਯਾਰ'। ਨਾਲ ਹੀ ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਐਂਕਰਾਂ ਨੇ ਆਫਰੀਨ ਫਾਤਿਮਾ ਦੀਆਂ ਜੇ.ਐੱਨ.ਯੂ. ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾ ਕੇ ਇਹ ਝੂਠ ਫੈਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਹੈਰਤਅੰਗੇਜ਼ ਖੁਲਾਸੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੱਗ ਜ਼ਾਹਿਰ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਖੁਲਾਸੇ ਦੱਸ ਕੇ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਜੇ.ਐੱਨ.ਯੂ. ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਣ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਘੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਫਰੀਨ ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ਼ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼ਰਜ਼ੀਲ ਇਮਾਮ ਦੇ ਸੰਪਰਕ 'ਚ ਸੀ; ਉਹ ਜੇ.ਐੱਨ.ਯੂ. ਵਿਚ ਅਫਜ਼ਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜਧ੍ਰੋਹੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ; ਕਿ ਉਹ 'ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਗੈਂਗ' ਦੀ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਮੈਂਬਰ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਹਿੰਸਾ ਕਿਵੇਂ ਭੜਕਾਉਣੀ ਹੈ। ਖਦਸ਼ਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਮਰ ਖਾਲਿਦ, ਦੇਵਾਂਗਨਾ ਕਲੀਤਾ, ਨਤਾਸ਼ਾ ਨਰਵਾਲ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਸਰਗਰਮ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਝੂਠਾ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ ਬਣਾ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾੜਿਆ ਗਿਆ, ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਯੂ.ਪੀ. ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਅਤੇ ਆਫਰੀਨ ਫਾਤਿਮਾ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਘਾੜਾ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਨਸਾਫਪਸੰਦ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਡੱਕ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੂੰਖਾਰ ਹਿੰਸਕ ਤਾਕਤ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਅਤੇ ਬੁਲਾਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਨਫਰਤ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਪੈਮਾਨਾ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਯੋਜਨਾਘਾੜਾ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਯਤੀ ਨਰਸਿੰਘਾਨੰਦ ਵਰਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਕਲੀ ਸੰਤਾਂ-ਮਹੰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਜੋ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਬਦਲਾ ਲੈਣ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਧਰਮ ਸੰਸਦਾਂ' ਕਰਕੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੱਦੇ ਅਕਸਰ ਹੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ 'ਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰਕੂ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਇਜ਼ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਕਪਿਲ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਅਨੁਰਾਗ ਠਾਕੁਰ ਆਦਿ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ 'ਦੇਸ਼ ਕੇ ਗ਼ਦਾਰੋਂ ਕੋ, ਗੋਲੀ ਮਾਰੋ ਸਾਲੋਂ ਕੋ' ਦੇ ਸੱਦੇ ਦੇ ਕੇ ਜਨੂਨੀ ਹਜੂਮਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਔਰਤਾਂ/ਲੜਕੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਰਅਮਨ ਇਨਸਾਫਪਸੰਦ ਨਾਗਰਿਕ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ, ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਸਗੋਂ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਨਸਰਾਂ ਅਤੇ ਗੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਫਰੰਟ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਪੈੜਾਂ 1947 ਦੀ ਫਿਰਕੂ ਵੰਡ, ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਸਾਮ ਦੇ ਨੇਲੀ ਕਤਲੇਆਮ, 1984 'ਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ, ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਢਾਹੇ ਜਾਣ, ਗੁਜਰਾਤ ਕਤਲੇਆਮ (2002), ਪੂਰਬ-ਉੱਤਰੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਹਿੰਸਾ (ਫਰਵਰੀ 2020) ਅਤੇ ਹਜੂਮੀ ਕਤਲਾਂ ਤੱਕ ਦੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਮ ਨੌਮੀ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਜਹਾਂਗੀਰਪੁਰੀ ਇਲਾਕੇ ਅਤੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਕੱਢੇ ਗਏ ਜਲੂਸਾਂ 'ਚ ਭਗਵੀਂ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਨਫਰਤ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਨੇ ਦੇਖਿਆ। ਸਾਧਵੀ ਪ੍ਰੱਗਿਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਗਵੇਂ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਜੱਗ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੰਬ ਕਾਂਡਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇ ਕੇ ਸੈਂਕੜੇ ਮਾਸੂਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਲਈਆਂ। ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ 'ਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੱਡੀਆਂ ਹੇਠ ਕੁਚਲ ਕੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਅਜੈ ਮਿਸ਼ਰਾ ਟੈਨੀ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਆਦਿੱਤਿਆਨਾਥ ਦਾ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦਾ ਆਪਣਾ ਗੁੰਡਾ ਹੈ। ਭਗਵੀਂ ਹਕੂਮਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਮਾਮ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜਕੀ ਪੁਸ਼ਤਪਨਾਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਦੰਗਈ ਜਾਂ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਸਰਗਨੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਹੁਣ ਉਡੀਕਣ ਦਾ ਵਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਰਾਹੀਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਗ਼ੈਰ-ਅਦਾਲਤੀ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨਸਾਫਪਸੰਦ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਨੀਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਅਤੇ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਰਾਜ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸੜਕਾਂ ਉੱਪਰ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਅਨੁਸਾਰ ਰੈਣ-ਬਸੇਰਾ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਕਿਸੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੇ ਘਰ ਉੱਪਰ ਨਹੀਂ, ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੈਣ-ਬਸੇਰੇ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕ ਉੱਪਰ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੋ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਅੱਜ ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਗੂਆਂ/ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਉੱਪਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਥੇ ਰੁਕਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਕੱਲ੍ਹ-ਕਲੋਤਰ ਨੂੰ ਇਹ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਮੁਲਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਆਗੂ/ਕਾਰਕੁਨ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਮਲਬੇ ਦਾ ਢੇਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜਾਵੇਦ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਮਲਬੇ ਦਾ ਢੇਰ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਆਨੰਦ ਦੀ ਅਰਥਗੀਰੀ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਵਰਗੀ ਖ਼ੁਸ਼ਕੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਾਵਿਕ ਰਵਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੱਚ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਇੰਨੇ ਸਹਿਜ ਭਾਅ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਬੜਾ ਸਿਆਣਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੱਚ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਾਵਿਕ ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਸ਼ਾਹ-ਅਸਵਾਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਅੰਤਰੀਵੀ ਨਾਦ ਬਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਵਿਚ ਫੈਲਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਨੰਦ ਦੇ ਅਸਲ ਅਰਥ ਸਮਝਾਏ ਹਨ ਕਿ ਆਨੰਦ ਮਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈਪਰ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਤਰਾਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਲੜ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ ਜੋਤ

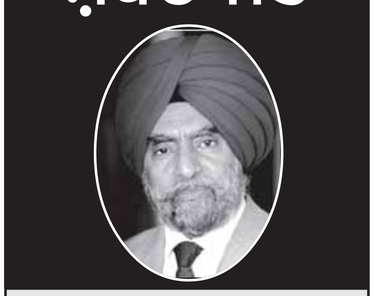

ਡਾ. ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਅਮੀਰੀ, ਸੁੱਖ-ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਅਮੀਰਤਾ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ। ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਬਸਤਰ ਪਹਿਨਣੇ। ਮਨ ਵਿਚ ਆਈ ਹਰ ਉਸ ਕੰਮ/ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਹਨਾ, ਜਿਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ।

ਅਮੀਰੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਕਦੇ ਸੁਖਨ, ਸਕੂਨ, ਸਹਿਜ, ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਜਾਂ ਸਫ਼ਤਾ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਨਿਆਮਤਾਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰਤਾ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੌਣਾ, ਜਾਗਣਾ, ਖਾਣ-ਪੀਣਾ ਅਤੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਅਪਨਾਉਣਾ ਹੁੰਦੀ।

ਪਰ ਆਨੰਦ ਮਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ। ਮਨ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਹੁਲਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਇਆ। ਪਰ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਕੇਹੀ ਤਰਾਸਦੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਲੜ ਲਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਅਮੀਰੀ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਵੇਂ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸਦੀ ਤਾਸੀਰ, ਤਾਬੀਰ ਅਤੇ ਤਕਦੀਰ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿਉਂਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਮੀਰੀ ਸਿਰਫ਼ ਦਿਖਾਵੇ ਤੀਕ ਹੀ ਸੀਮਤ।

ਆਨੰਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਬੇਆਬਰੂ ਅਤੇ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਮੋਹਰੀ। ਇਸਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਤਰੀਵ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਬੀਤੇ ਵਿਚੋਂ ਪਛਾਨਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਜਦ ਅਸੀਂ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਵੱਡੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਨੰਦ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਮਾਨਣ ਦੀ ਰੁਚੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਰੁਚੀ ਨੇ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੂਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਰਹਿਮਤਾਂ ਤੋਂ ਇੰਨੀ ਵਿੱਥ ਬਣਾ ਲਈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਹੀ ਨਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕਦੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਕਿਣਕਾ ਸਾਂ। ਕੁਦਰਤ ਸੰਗ ਜਿਉ ਕੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਅਉਧ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਅਮੀਰੀ ਦੇ ਅਸੀਮਤ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਮਨਫ਼ੀ ਕਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਖੱਟਿਆ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਗਵਾਇਆ ਹੀ ਗਵਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੀ ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਵਿਚ ਗਵਾਚ ਗਏ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਾਂ।

ਆਨੰਦ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੋਲ ਕੇ ਦੱਸੀਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਕਦੇ ਮੂਕ ਰਹਿ ਕੇ ਪਿਆਰ ਜਤਾਉਣਾ, ਤੁਹਾਡਾ ਅੰਤਰੀਵ ਖ਼ੁਸ਼ੀ 'ਚ ਖੀਵਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਆਨੰਦ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੁੰਮੀਏ, ਚੱਟੀਏ। ਕਦੇ ਹਵਾ ਹੱਥ ਚੁੰਮਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਣਾ। ਮੁੜਦੀ ਹੋਈ ਹਵਾ ਦੀ ਰੁਮਕਣੀ ਵਿਚ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਦਹੋਸ਼ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਨਾ ਹੀ ਚਾਹਤ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੱਜਣ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਹੀ ਮਿਲਣ ਲਈ ਤਾਂਘੀਏ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਨਾ ਆਉਣਾ ਸਾਨੂੰ ਮਾਯੂਸ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਸਗੋਂ ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਰਹੋਗੇ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਦੂਰੀ ਕਦੇ ਉਕਤਾਹਟ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।

ਠਾਠ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜਦ ਅਸੀਂ ਰੱਜ ਕੇ ਗੰਨੇ ਚੂਪਦੇ ਅਤੇ ਗੁੜ ਖਾਂਦੇ ਸਾਂ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਸ਼ੂਗਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਖੰਡ ਖਾਣਾ ਅਜਿਹਾ ਗਿੱਝ ਗਏ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਬਣਨ ਦਾ ਤੌਖ਼ਲਾ ਸਾਨੂੰ ਖੰਡ ਖਾਣ ਤੋਂ ਵੀ ਵਰਜਦਾ ਹੈ।

ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਦ ਅਸੀਂ ਵਗਦੀ ਆੜ, ਕਿਸੇ ਤਲਾਅ, ਨਦੀ, ਨਹਿਰ ਜਾਂ ਦਰਿਆ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਿਆਸ ਮਿਟਾਉਂਦੇ ਸਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਚਿੱਤ-ਚੇਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪਾਣੀ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਪੇਟ ਵਿਚ ਗੜਬੜੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਹੀ ਅਮੀਰੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬੋਤਲ ਬੰਦ ਪਾਣੀ ਪੀਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਪੇਟ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਮਾਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਸ਼ਾਹਾਨਾ ਫ਼ਕੀਰੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਦ ਅਸੀਂ ਬੱਚੇ ਸਾਂ। ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਟਾਇਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਫਿਰਨੀ ਗਾਹ ਲੈਂਦੇ ਸਾਂ। ਕਦੇ ਗਲੀ ਵਿਚ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਝਿੜਕਾਂ ਵੀ ਖਾਂਦੇ ਸਾਂ। ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਸਲਤਨਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਲਗਜ਼ਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬੱਚਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਫੋਨ 'ਤੇ ਗੇਮਾਂ ਖੇਡਦਾ ਆਪਣੀ ਹੀ ਦੁਨੀਆ ਤੀਕ ਸੀਮਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਦੇ ਉਸਦੀ ਜਾਨ ਦਾ ਖ਼ੌਅ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕਿੰਨਾ ਆਨੰਦ ਮਿਲਦਾ ਸੀ ਜਦ ਹਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕਦੇ ਗੁੱਲੀ-ਡੰਡਾ ਖੇਡਣਾ, ਕਦੇ ਖਿੱਦੋ-ਖੂੰਡੀ ਅਤੇ ਕਦੇ ਛੂਹਣ ਛੁਹਾਈ। ਅੱਧੀ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੀਕ ਖੇਡਦਿਆਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਕਦੋਂ ਚਾਨਣੀ ਰਾਤ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲੈ ਲੈਂਦੀ। ਅਸੀਂ ਚਾਨਣੀ ਵਿਚ ਨਹਾਉਂਦੇ, ਆਪਣੇ ਹੀ ਜਨੂੰਨ ਵਿਚ ਰਾਤ ਨੂੰ ਠਹਿਰ ਜਾਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਸਾਂ। ਮਸਨੂਈ ਰੌਸ਼ਨੀਆਂ ਵਿਚ ਖੇਡੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੇਮਾਂ, ਸਾਡੀਆਂ ਬਚਪਨੀ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਗੀਆਂ? ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਰ ਕੋਈ ਛਿੰਝਾਂ ਅਤੇ ਮੇਲੇ ਦੇਖਣ ਲਈ ਅਹੁਲਦਾ ਅਤੇ ਹਰ ਖਿਡਾਰੀ ਦੀ ਹੌਸਲਾਸ਼ੇਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਮੈਚ ਦੇਖਣ ਲਈ ਖੁਦ ਨੂੰ ਗੇਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਲਈ ਤਰਸ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਕਦੇ ਸਮਾਂ ਸੀ ਘਰ ਨਿੱਕੇ ਸਨ ਪਰ ਜੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵੱਡੇ ਸਨ। ਘਰ ਕੱਚੇ ਸਨ, ਪਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਪੱਕੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਅੰਬਰ ਨਾਲ ਆੜੀ ਪਾਉਂਦੇ ਸਾਂ। ਹੁਣ ਘਰ ਵੱਡੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਬੰਦੇ ਸੁੰਗੜ ਗਏ ਹਨ। ਘਰ ਪੱਕੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਸਬੰਧ ਕੱਚੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਘਰ ਦੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਤੇ ਰੌਸ਼ਨਦਾਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਰੌਸ਼ਨੀ ਤੇ ਤਾਜ਼ੀ ਹਵਾ ਦਾ ਆਉਣਾ-ਜਾਣਾ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਗੁਆਂਢ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਰਹੀ ਹਰ ਕਿਰਿਆ ਤੇ ਬੋਲ ਦੀ ਕਨਸੋਅ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਰੌਸ਼ਨਦਾਨ ਤਾਂ ਰਹਿਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਅਸੀਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਗਰਿੱਲਾਂ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਮੋਟੇ ਪਰਦੇ ਤਾਣ ਦਿੱਤੇ ਨੇ ਤਾਂ ਕਿ ਅੰਦਰਲੀ ਹਵਾ ਦੀ ਘੁਟਨ ਬਾਹਰ ਨਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਬਾਹਰਲੀ ਤਾਜ਼ਗੀ ਕਮਰਿਆਂ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਗੋਸ਼ ਵਿਚ ਨਾ ਲੈ ਲਵੇ। ਕਦੇ ਸਮਾਂ ਸੀ ਕਿ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੋਈ ਵੀ ਘਰ ਆ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਰੋਂ ਦਾਲ ਜਾਂ ਸਬਜ਼ੀ ਮੰਗ ਕੇ ਲਿਆਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੁੱਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾ ਲਈਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਗੇਟ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਬੈੱਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਗੇਟ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਹਾਂ। ਬੰਦ ਘਰਾਂ ਨੇ ਸਿਰਜੀਆਂ ਨੇ ਦੂਰੀਆਂ। ਘਟ ਗਈਆਂ ਨੇ ਸਾਕ-ਸਕੀਰੀਆਂ। ਘਟ ਗਈ ਹੈ ਨੇੜਤਾ ਅਤੇ ਵਧ ਗਈ ਹੈ ਕੁੜੱਤਣ।

ਲਬਰੇਜ਼ਤਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਦ ਤਵੇ ਤੋਂ ਲੱਥਦੀ ਰੋਟੀ ਨੂੰ ਚੌਂਕੇ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਨੇ ਬੁਰਕੀਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਖਾ ਲੈਣਾ। ਰੱਜਤਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਰੂਹ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣਾ। ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਦਾ ਕੇਹਾ ਸਵਾਦ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਲਗਜ਼ਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖਾਣਾ ਡਾਇਨਿੰਗ ਟੇਬਲ 'ਤੇ ਸਜਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਫਿਰ ਨਖ਼ਰੇ ਅਤੇ ਨਜ਼ਾਕਤਾਂ ਨਾਲ ਖਾਂਦਿਆਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਤਰਸਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਕੁ ਬੁਰਕੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਰੱਜ ਜਾਣ ਦਾ ਢੌਂਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਖਾਣਾ ਖਾਂਦਿਆਂ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਤਾਲਾ ਵੱਟਦੇ, ਖੁਦ ਦੇ ਖੋਲ ਵਿਚ ਖੁਦ ਨੂੰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲਈ ਕਦੇ ਤਰਦੱਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਵੀ ਵੇਲਾ ਸੀ ਕਿ ਜੂਠ ਨਾ ਛੱਡਣਾ ਸਭ ਦਾ ਕਰਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਅੱਧਾ-ਪਚੱਧਾ ਖਾ ਕੇ ਜੂਠ ਛੱਡਣ ਨੂੰ ਸ਼ਾਨ ਸਮਝਦਿਆਂ, ਇਸਨੂੰ ਅਮੀਰੀ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਾਂ।

ਆਨੰਦ ਕਦੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਘਰਾਂ, ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਵਸਤਾਂ, ਸ਼ਾਹੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਾਂ ਅਮੀਰ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿਗੂਣੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ, ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ। ਸਿਰਫ਼ ਖੁਦ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਸਤ, ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਜਾਚਣ ਅਤੇ ਪਰਖਣ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਬੰਦ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਵਾਲੀ ਮਹਿਲਨੁਮਾ ਕੋਠੀ ਦੇ ਏਸੀ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪਏ ਦੋ ਜਿਸਮ ਕੋਈ ਆਨੰਦ ਨਹੀਂ ਮਾਣਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਜੇਹੀ ਦੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਨੰਦ ਤਾਂ ਕੱਖਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲੀ ਵਿਚ ਆਪਣਿਆਂ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣਦੇ ਅਤੇ ਚੰਨ ਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਚਾਨਣ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਜੀਅ ਮਾਣਦੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਨ ਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸਾਥ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਮਿਹਨਤ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਨਾਲ ਥੱਕੇ ਹੋਏ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਨੂੰ ਅਲਾਣੀ ਮੰਜੀ 'ਤੇ ਨੀਂਦ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਦੇਖਣਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਰਮ ਗੁਦੇਲਿਆਂ 'ਤੇ ਨੀਂਦ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਿਉੜਿਆਂ ਦੀ ਮਾਯੂਸੀ ਜ਼ਰੂਰ ਉਦਾਸ ਕਰੇਗੀ ਜਿਹੜੇ ਸੌਣ ਲਈ ਨੀਂਦ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾਂਦੇ ਜਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਐਸ਼ੋ-ਇਸ਼ਰਤ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਕੋਈ ਜੋੜਾ ਏਸੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਚੁੱਪ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟਦੀ। ਸਗੋਂ ਸੁੱਚੀ-ਸੱਚੀ ਅਯਾਸ਼ੀ ਉਸ ਜੋੜੀ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਜੋ ਕੱਚੇ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਦਾ, ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਗਾਰਿਆਂ, ਹਾਸਿਆਂ ਠੁੱਜਾਂ ਅਤੇ ਹੁੱਝਤਾਂ ਨਾਲ ਅਠਖੇਲੀਆਂ ਕਰਦਾ, ਲੰਮੇ ਸਫ਼ਰ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਫ਼ਰ ਦੇ ਥਕੇਵੇਂ ਅਤੇ ਅਕੇਵੇਂ ਵਿਚ ਸੁਖਨ ਅਤੇ ਸਕੂਨ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਿਚ ਖੁਦ ਨੂੰ ਲਿਪਤ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ! ਸੁੱਖ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਦੇ ਵੀ ਮੱਥੇ ਦੀਆਂ ਤਿਊੜੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸਗੋਂ ਮੁੱਖ 'ਤੇ ਪਸਰੇ ਨੂਰ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਦੇ ਵੀ ਧਨ, ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ, ਸਫ਼ਲਤਾ ਜਾਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਮੁਥਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਜੋ ਉਹ ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਭਾਲਦਾ, ਇਸਨੂੰ ਮਾਣਦਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਜੋਗਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਕੇਹਾ ਠਾਠ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਕੇ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਸ਼ਾਨ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਠਾਠ ਤਾਂ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਈਏ। ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਵੇਰੇ ਕਿਸੇ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਸੈਰ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਤਨ ਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਅਰੋਗ ਰੱਖੀਏ।

ਅਮੀਰਾਨਾ ਠਾਠ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਫੁੱਲ-ਬੂਟੇ ਉਗਾ, ਕਮਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਜਾਉਣ ਤੀਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੋ ਜਾਈਏ। ਸਗੋਂ ਚਾਹੀਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਾਗ ਵਿਚ ਜਾਈਏ, ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮਾਣੀਏ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਅਤੇ ਫੁੱਲ ਪੱਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰੀਏ। ਤਿਤਲੀਆਂ ਦੀ ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖੀਏ ਅਤੇ ਭੌਰਿਆਂ ਦੀ ਧੁਨੀ ਵਿਚ ਸਾਹ-ਸਾਰੰਗੀ ਨੂੰ ਸੁਰ ਕਰੀਏ।

ਅਮੀਰੀ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਕਿ ਅਸੀਂ ਘਰ ਵਿਚ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੇ ਫੁੱਲਦਾਨ ਸਜਾਈਏ ਅਤੇ ਮਸਨੂਈ ਭਰਮ-ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰੀਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹਾਂ। ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਸੰਗ ਮਾਨਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਵੇਰ ਸਾਰ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀਏ। ਰੁੱਖਾਂ ਤੇ ਬਿਰਖਾਂ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਕੁਦਰਤੀ ਅਸੀਮਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖੀਏ। ਪੰਛੀਆਂ ਦੀਆਂ ਉਡਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਲਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰੀਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਮਰ ਭਰ ਅਰੋਗ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮੂਲ-ਮੰਤਰ ਦੱਸਣਾ। ਅਮੀਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਘਰ ਦੀ ਬੰਦ ਤੇ ਹਵਾਸੀ ਪੌਣ ਨੂੰ ਦੁਰਕਾਰ ਕੇ, ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਆਬੋ-ਹਵਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਭਰ, 'ਵਾ ਦੀ ਰੁਮਕਣੀ ਨਾਲ ਪੱਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ।

ਅਮੀਰੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਭਾਂਤ-ਸੁਭਾਂਤੇ ਖਾਣੇ ਖਾਣ ਲਈ ਪੰਜ ਸਿਤਾਰਾ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਜਾਣਾ। ਕਦੇ ਵਾਗੀ ਦੇ ਪੱਲੇ ਬੱਧੀ ਅਚਾਰ ਤੇ ਗੰਢੇ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਦਾ ਸਵਾਦ ਚੱਖਣਾ ਅਤੇ ਵਾਗੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਉੱਗੀ ਹੁਲਾਸ, ਆਨੰਦ ਅਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਜੋ ਮਹਿੰਗੇ ਹੋਟਲ ਅਤੇ ਬਾਵਰਚੀ ਵੀ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਿਰਜ ਸਕਦੇ।

ਬੱਚੇ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਉਕਰੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਤੇ ਆਨੰਦ ਨੂੰ ਨਾਨੇ/ਨਾਨੀ ਜਾਂ ਦਾਦਾ/ਦਾਦੀ ਨਾਲ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਲਾਡ ਕਰਦਿਆਂ, ਲਾਚੜਦਿਆਂ, ਜ਼ਿੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਜਾਂ ਅੜੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਖਣਾ। ਆਪਣੀ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਵਿਚੋਂ ਨਵੀਆਂ ਉਮੰਗਾਂ ਅਤੇ ਤਰਜੀਹਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵਿਚੋਂ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗੀ ਨਾ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੀ ਆਂਟੀ ਕੋਲ ਪਲਰਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚੋਂ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਾਰੀਆਂ ਸੁੱਖ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੁਲਾਸ ਧਨ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਰਿਸ਼ਤੀ ਨਿੱਘ ਤੇ ਅਪਣੱਤ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਅਮੀਰੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਮਹਿੰਗੇ ਬੂਟ ਪਾ ਕੇ ਰੈੱਡ ਕਾਰਪਿਟ 'ਤੇ ਤੁਰਨਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮੜ੍ਹਕ ਨਾਲ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਚੁੰਧਿਆਉਣਾ। ਸਗੋਂ ਆਨੰਦਤ ਹੋਣ ਲਈ ਕਦੇ ਤ੍ਰੇਲੇ ਘਾਹ 'ਤੇ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਤੁਰਨਾ, ਕਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਬੀਚ 'ਤੇ ਗਿੱਲੀ ਰੇਤ ਤੇ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਤੁਰਦਿਆਂ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਲਹਿਰਾਂ ਸੰਗ ਗੁਫ਼ਤਗੂ ਕਰਨਾ, ਕਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਲੋਂ ਪਹੀਆਂ ਦੀ ਧੂੜ ਨੂੰ ਉਡਾਉਂਦੇ ਜਾਂ ਰੇਤ ਦੇ ਘਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਦੇਖਣਾ, ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਆਨੰਦ ਕਿਵੇਂ ਅਣਗੌਲੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟਦਾ ਹੈ।

ਆਨੰਦ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਰਫ਼ਬਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਮੋਟੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਈ ਰੱਖੀਏ, ਨਿੱਘੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲੀਏ। ਅਲਮਸਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਪੈਮਾਨੇ ਨਾਲ ਮਾਪੋਗੇ ਜਦ ਬੱਚੇ ਬਰਫ਼ ਦੇ ਗੋਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਨੇ, ਕਦੇ ਸਨੋਅ ਮੈਨ ਬਣਾਉਂਦੇ, ਕਦੇ ਬਰਫ਼ 'ਤੇ ਸਕੀਇੰਗ ਕਰਦੇ ਜਾਂ ਕਦੇ ਬਰਫ਼ ਦੀਆਂ ਚਿੱਟੀਆਂ ਫੁੱਟੀਆਂ ਦੀ ਕਲਾਕਾਰੀ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਤੇ ਕਰਦੇ।

ਇਹ ਕਿੱਧਰ ਦੀ ਅਯਾਸ਼ੀ ਕਿ ਅਮੀਰੀ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਪਣੀ ਅਮੀਰੀ ਦੇ ਰੋਅਬ ਵਿਚ ਕਮਰਿਆਂ ਦੀ ਸੁੰਨ ਦਾ ਸਾਥ ਮਾਣੋ। ਖੁਦ ਨੂੰ ਇਕੱਲਤਾ ਨਾਲ ਮਤਾੜੋ। ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਿੱਤਰ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਕੇ-ਸਬੰਧੀਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮਾਨਣ ਲਈ ਪਹਿਲ ਕਰੋ। ਤੁਹਾਡੀ ਫੋਕੀ ਅਮੀਰੀ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਸਲੀ ਅਮੀਰੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਮੀਰੀ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਖੁਦ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰੋ। ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਨਾਤੇ ਤੋੜ ਲਵੋ। ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਫ਼ੋਨ ਕਰਦੇ ਰਹੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਾਰ ਲੈਂਦੇ ਰਹੋ। ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੀ ਜਿਉਣ ਜੋਗੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਉੱਤਮ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਵਿਚੋਂ ਖੁਦ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਵਿਊਂਤ ਕੇ ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਦੇ ਅਮੀਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਅਮੀਰੀ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਵੇਰੇ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਉੱਠੀਏ ਸਗੋਂ ਅਮੀਰਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਵੇਰੇ ਸਰਘੀ ਵੇਲੇ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ਆਮਦੀਦ ਕਹੀਏ। ਫੁੱਲਾਂ 'ਤੇ ਡਲਕਦੇ ਤ੍ਰੇਲ ਤੁਪਕਿਆਂ ਵਿਚ ਨਿਖਰਦੇ ਰੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜੀਵਨੀ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਭੇਤ ਨੂੰ ਜਾਣੀਏ। ਚੋਗ ਲਈ ਨਿਕਲੇ ਪਰਿੰਦਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ-ਅੰਦਾਜ਼ ਬਣਾਈਏ।

ਅਮੀਰੀ ਤੁਹਾਡੀ ਦਿੱਖ ਹੈ। ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਪਸਰੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਹੈ। ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਚਮਕਦੀ ਸ਼ੁੱਭ-ਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿਚਲਾ ਸ਼ੁਭ-ਚਿੰਤਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੈ। ਅਮੀਰਤਾ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਖੋਹਣਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਕੱਠੇ ਕੀਤਿਆਂ ਸਭ ਕੁਝ ਗਲ਼ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਵੰਡਿਆਂ ਇਹ ਦੂਣ ਸਵਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਮੀਰੀ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਕਿਆਸਣਾ ਹੁੰਦਾ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੈਣਾਂ, ਸਿਆਪਿਆਂ ਜਾਂ ਉਲ੍ਹਾਮਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਅਕ੍ਰਿਤਾਰਥਾ ਨੂੰ ਜੱਗ-ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ।

ਸ਼ਾਹਾਨਾ ਠਾਠ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੀਣ-ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰੀਏ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰੀਏ। ਕੋਫ਼ਤ ਕਰੀਏ। ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ-ਉਮੀਦਾਂ ਦਾ ਸੇਕ ਵਿਚੋਂ ਖੁਦ ਲਈ ਨਿੱਘ ਪੈਦਾ ਕਰੀਏ। ਅਸਲੀ ਠਾਠ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਆਰ ਦੇ ਪੈਗ਼ਾਮ ਵਿਚ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਸੂਹੀ ਭਾਅ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਜਿਸਨੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਰੰਗਤ ਬਖ਼ਸ਼ਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅਮੀਰੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਬਣੀਏ। ਕਿਸੇ ਲਈ ਕਬਰ ਪੁੱਟੀਏ। ਸਗੋਂ ਸੁੱਚੀ ਅਮੀਰੀ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੁਪਨੇ ਵਣਜੀਏ। ਸੁਪਨਹੀਣ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਸੁਪਨੇ ਧਰੀਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਾਨਵਜੀਤ ਬਣਨ, ਪੈਗੰਬਰੀ ਰਹਿਤਲ ਨੂੰ ਸਿਰਜਣ ਅਤੇ ਸਭ ਦੇ ਜਿਊਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਉਸਰੇ।

ਗੁਰਲਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪੂਨਮ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਨਵਾਂ ਸਫਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ 'ਤੇ

ਵਧਾਈਆਂ ਜੀ ਵਧਾਈਆਂ

ਭੱਠਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ **ਵਧਾਈਆਂ**

ਢਿੱਲੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ **ਵਧਾਈਆਂ**

'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ *ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਗੁਰਲਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਦੀ ਧੀ ਪੂਨਮ ਦੇ ਸ਼ੁੱਭ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ 'ਤੇ ਭੱਠਲ ਅਤੇ ਢਿੱਲੋਂ ਪਰਿਵਾਰ, ਝੱਜ ਪਰਿਵਾਰ, ਤੱਖਰ ਤੇ ਧਾਲੀਵਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਅਦਾਰਾ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਬਹੁਤ-ਬਹੁਤ ਵਧਾਈਆਂ ਅਤੇ ਨਵ-ਵਿਆਹੇ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਤੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ।*

ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਵਲਵਲੇ

ਦੇਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਇਕ ਵਾਰ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਲੋੜ ਤੋ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਈ ਵਾਰ ਬੁਲਾਰੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਵਿਸ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਲੈਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਤੇ ਸਿਆਣੇ ਕਾਹਲ਼ੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗਰਮੀ ਦਾ ਮੌਸਮ ਸੀ, ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਬੱਚਾ ਰੋਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, 'ਭਾਈ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਾਓ।'

ਬੱਚੇ ਦੀ ਮਾਂ ਜੋ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਗ਼ੁੱਸੇ ਨਾਲ ਭਰੀ ਪੀਤੀ ਬੈਠੀ ਸੀ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦੀ। 'ਤੂੰ ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਬੱਚਾ ਕਿੱਦਾਂ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾਊ?

ਦੋਸਤੋ, ਇਹ ਇਕ ਸੱਚੀ ਘਟਨਾ ਹੈ।

ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਨੋਟ ਕੀਤੀ ਹੋਏਗੀ ਕਿ ਇਕ ਇਨਸਾਨ ਜਦੋਂ ਗੱਲ ਕਰਦਾ, ਦੂਸਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਬੁਰਾਈ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਉਹਦੀਆਂ ਊਣਤਾਈਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਸਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਚ ਤਮਾਸ਼ਾ ਬਣਾਉਦੇਂ ਹਾਂ।

ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਇਸ ਵਤੀਰੇ ਨੂੰ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅੱਛਾ ਫਿਰ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੱਸ ਦਿਓ? ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ 'ਚ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਕਰਨਾ ਉਸ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਇੱਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਜੋ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭੰਡਦਾ।

ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਮਹਿਫ਼ਲਾਂ 'ਚ ਵੇਖਿਆ, ਲੋਕ ਸਫਾਈ ਦੇਈ ਜਾਣਗੇ ਮੈਂ ਐਦਾ ਕਿਹਾ ਉਹਨੇ ਐਦਾ ਕਿਹਾ, ਉ ਭਲਿਓ ਲੋਕੋ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਤਦਾਦ 'ਚ ਲੋਕ ਵੱਸਦੇ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਤੇ ਤਾਕਤ ਚੰਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਬਰਬਾਦ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵੈਸੇ ਵੀ ਜੋੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ਼ੋਂ ਤੋੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਵਾਧੂ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਦੂਸਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਐਨਾਂ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦਾ, ਚੁੱਪ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਲਏਗਾ? ਇਕ ਵਾਰ ਇਕ ਬੰਦਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਤੇਰੇ ਪੇਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਹ ਘਸੀਆਂ-ਪਿੱਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਸੁਣ ਮੇਰੀ ਉਮਰ ਬੀਤ ਗਈ ਹੈ। ਦੱਸ ਤੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਲਏਗੀਂ? ਪਤਨੀ ਅੱਗੋਂ ਗਲਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀ ਕਰਦੀ ਸਗੋਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਹਾਂ ਮੇਰਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟ ਦਿਓ।

ਦੋਸਤੋ, ਹਰ ਗੱਲ ਲਈ ਇਕ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਦੋਂ ਗਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਭਾਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ। ਜਦੋ ਕੋਈ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦੈ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਗੱਲ ਨਹੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਖਾਣੇ ਦੇ ਟੇਬਲ ਤੇ ਬਹੁਤੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਖਾਣੇ ਸਮੇਂ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਗਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਲੋਕ ਐਨੇ ਸੈਂਸਟਿਵ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਖਾਣਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਫਸ ਸਕਦਾ।

ਕਿਸ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਕਿੰਨੀ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਸਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਏ।

ਇਕ ਵਾਰ ਦੋ ਬਾਣੀਏ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ। ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਸਨ। ਇਕ ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਪਰਨਾ ਮਾਰਨਾਂ, ਦੂਸਰਾ ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਛਟਾਂਕੀ। ਦੋਨਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਆ ਸਿਰਫ ਡਰਾਵੇ ਦਿੱਤੇ।

ਅੱਜ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਤਲ ਹੋਣ ਦਾ ਅਸਰ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਪਰਨੇਂ ਤੇ ਛਟਾਂਕੀ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ। ਸਿੱਧਾ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਠਾਹ ਠਾਹ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਬਹਾਦਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬਾਦ ਵਿਚ ਆਪ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਮਾੜੇ ਬੋਲਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਹੀ ਭਿਆਨਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਜੀਭ ਚ ਹੱਡੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਇਹ ਹੱਡੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਤੁੜਵਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਹਰ ਆ ਰਹੇ ਫੁਰਨੇਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਾਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਤੋ ਸੋ ਵਾਰ ਬਹੁਤ ਦੂਰ-ਅੰਦੇਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦੈ। ਜੋ ਗੱਲ ਮੈਂ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਜਾਂ ਲੱਗੀ ਹਾਂ ਇਸਦਾ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਬਾਦ ਕੀ ਅਸਰ ਹੋ ਸਕਦੈ। ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਜ਼ਖ਼ਮ ਮਿੱਟ ਜਾਂਦਾ ਜੀਭ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜ਼ਖ਼ਮ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਾਜਾ ਰਹਿੰਦਾ।

ਇਕ ਕਥਾਣ ਹੈ:

ਬੋਲੇ ਬਿਨਾ ਤੋਲੇ ਬਿਨਾ, ਕੈਸਾ ਕਰ ਜਾਣੀਏ।
ਗੁਣੀਆਂ ਤੇ ਗੁਆਰ ਕਾਗ, ਬੋਲੇ 'ਤੇ ਪਛਾਣੀਏ।

ਦੋਸਤੋ ਰੱਬ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲਾਠੀ ਦੀ ਮਾਰ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਦੋਂ ਕਿਸ ਤੇ ਪੈ ਜਾਵੇ। ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਘੁੱਗ ਵੱਸਦੇ ਲੋਕ ਘਰੋਂ-ਬੇਘਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਾਂ ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਵੇਖ ਹੀ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਰੱਬ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਮੋੜ ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਖੜਾ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜੇ ਸਮਝਦੇ ਸੀ। ਸੋ ਸਮੇਂ ਤੋ ਜ਼ਰੂਰ ਡਰੋ ਤੇ ਬੋਲਣ ਤੋ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਤੋਲੋ।

Personal Injury and Wrongful Death Attorneys

Case Results*

$10 MILLION
Motorcycle vs. Truck Collision

$8 MILLION
Wrongful Death

$5.25 MILLION
Traumatic Brain Injury

$1.1 MILLION
Burn Injury

$1.1 MILLION
Pedestrian vs. Motor Vehicle Collision

*Past Performance Not a Guarantee of Future Results

Offices in San Francisco and Union City

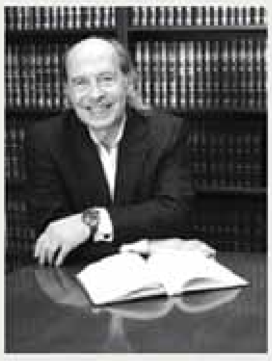

WILLIAM E. WEISS
Of Counsel

No Fees Unless Recovery for Your Injuries is Made
CONTACT US AT:
Phone: (510) 474-0028 • E-mail: info@thebainsfirm.com
www.thebainsfirm.com

Homeopathicvibes
Harminder Singh Gill
Homeopathic Consultant and Practitioner

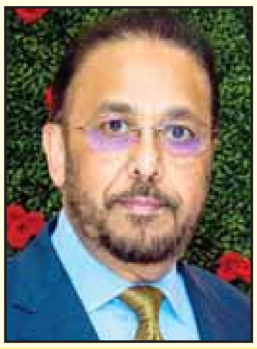

D.H.M.S; B.C.I.H
(Ex Homeopathic Medical officer Punjab Govt.)
Now we have two locations:
940 E. El Camino Real, Sunnyvale, CA 94087
39039 Paseo Padre Pkwy, Suite# 209 (upstairs), Fremont, CA 94538
We also do Virtual appointments for long distance patients.
Ph: (408) 737-7100
www.homeopathicvibes.com
We sell and ship homeopathic remedies through out North America.

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼, ਲੈਥਰੋਪ
ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ
ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਇੱਕੋ ਛੱਤ ਥੱਲੇ

SAME DAY ਲਾਇਸੰਸ ਪਲੇਟ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ DPF Cleaning ਅਤੇ Baking ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

STOCKTON ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਂਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ALIGNMENT SHOP
• 3 Axle Alignment $199
• Trailer Alignment $150

Grand Opening
Special Price for Truck Wash

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦੀ ਨਵੀਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨ STOCKTON ਵਿਚ HIGHWAY 4 ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਦੀਕ
1950 E Miner Ave.
Stockton, CA 95205

Ph: 209.982.9996
FAX: 209.982.9997
www.globalmultiservices.com info@globalmultiservices.com

REPAIR SHOP
ਟਰੱਕ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ Oil Change, Brakes, Engine Work, Tune Up, Transmission & Clutch ਆਦਿ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ Truck Alignment ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 500+ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ-ਡੁੱਲ੍ਹੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ, ਟਰੱਕ-ਟਰੇਲਰ Wash ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।
TEL: 209.547.9210
FAX: 209.547.9211

REGISTRATION SERVICES
ਟਰੱਕਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਮਿਟ ਜਿਵੇਂ IFTA, CA#, MCP, 2290, ICC, BOC III, NM & Kentucky Permit, DOT Fuel Tax, Corporation Filling ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟਾਂ Same Day Service ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਪਲੇਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ DOT Compliance, DOT Audit ਵਿਚ ਵੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
TEL: 209.982.9996
FAX: 209.982.9997

Non Profit

SACRAMENTO PCS (USA)

Presents

Since 1990

32ਵਾਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਇਕੱਠ

Cultural Event

Featuring : Songs, Gidha & Bhangra, Dances, Skits and Much More

Celebration On

Saturday 18th June 2022

at 4:00 P.M.

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਕਰਸ਼ਨ:
ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ
ਡਾਂਸ, ਸਕਿੱਟ
ਹੋਣਗੇ।

Royal Event Hall

7323 Home Leisure Plaza #6, Secramento, CA 95823

ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ: ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ, ਤੀਰਥ ਸਹੋਤਾ, ਪਰਮਜੀਤ ਢਿਲੋਂ, ਜਤਿੰਦਰ ਬੀਸਲਾ, ਅਜੈਬ ਕਾਹਲੋਂ, ਰਸ਼ਪਾਲ ਫਰਵਾਲਾ, ਦੇਬੀ ਗਿੱਲ, ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਔਲਖ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਗੀਹਲ, ਜਸਵੰਤ ਸ਼ਾਦ, ਵਰਿੰਦਰ ਸੰਘੇੜਾ, ਕਮਲ ਬੰਗਾ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਵਿਰਕ, ਜੱਸੀ ਸੰਘਾ, ਅਵਤਾਰ ਡੌਡ, ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਰੱਤੀ, ਭੀਲੀ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮਿੰਦਰ ਗੁਰੀ, ਗੁਰਨੇਕ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਬਿੰਦਰਾ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਗਿੱਲ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਦੋਲਾ, ਵਿਜੇ ਪਰਹਾਰ, ਰਾਜ ਬਰਾੜ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਮਾਧੋ ਚਾਹਲ, ਜਰਨੈਲ ਮੰਡੇਰ, ਰੋਹਿਤ, ਪਵਿੱਤਰ ਨਾਹਲ, ਅਤੇ ਜੱਗੀ ਕੰਦੋਲਾ।

For More Information Please Contact : Participation: Rashpal Pharwala (916) 880-0531,
Stalls: Tirath Sahota (916) 271-8382, Amrik Parhar (916) 502-0064, Host by: Jaswant S. Shad (209) 992-7185

Founder:
RASHPAL PHARWALA

ADMISSION FREE

Please No Alcohol, No Food or Drinks Inside the Hall. No Cameras Will Be Will Be Tightly Enforced Allowed Inside The Hall, Security

punjabiculturalsociety

This organization is committed to preserving and promoting the rich culture of Punjab. Our main goal is to inspire children brought up in the west to learn about their ancestral culture and values.

ਸਾਖੀਕਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਿਤਾਬ

ਕਲਾ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਜੱਜ, ਵਿਦਿਆਦਾਨੀ, ਅਧਿਆਪਕ, ਪਰਉਪਕਾਰੀ, ਭਾਸ਼ਾਈ ਮਾਹਿਰ, ਕਵੀ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ। 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਹੁਪੱਖੀ ਤੇ ਬਹੁਆਯਾਮੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਂ ਵਾਸਤੇ 'ਪੌਲੀਮੈਥ' ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇਕ ਹਸਤੀ ਸੀ ਜਸਿਟਸ ਸੱਯਦ ਮਹਿਮੂਦ। ਸੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ ਪੌਲੀਮੈਥ। ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਰਤੀ ਜੋ ਉਸੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਰਤੀ ਜੱਜ ਵੀ ਬਣਿਆ। ਅਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁਦੱਈ ਸੀ ਉਹ ਅਤੇ ਇਸੇ ਹੱਕ ਦੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਉਸ ਨੇ 1887 ਵਿਚ ਜੱਜਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਪੱਕਾ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਨਸਾਫਪ੍ਰਸਤੀ ਝਲਕਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਠੋਰਤਾ ਨਹੀਂ। ਨਿਆਂ ਕਰੂਰ ਤੇ ਕੁਢੱਬਾ ਨਹੀਂ, ਸਮਤਾਵਾਦੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਰ ਸੱਯਦ ਅਹਿਮਦ ਖਾਨ ਮੁਸਲਿਮ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਅਤਿਆਧੁਨਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁਦੱਈ ਸਨ। ਇਸੇ ਆਸ਼ੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇਜ
ਫੋਨ: +91-98555-01488

ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਮੁਸਲਿਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਸੱਯਦ ਮਹਿਮੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੇਟਾ ਸੀ; ਪਿਤਾ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਰੌਸ਼ਨਦਿਮਾਗ਼, ਵੱਧ ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਨ, ਪਰ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਤੋਂ ਸਖਤ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। 1882 ਵਿਚ ਮਹਿਜ਼ 32 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਉਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਜੱਜ ਬਣ ਗਿਆ। 1893 ਤਕ ਜੱਜ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਵਰ੍ਹੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਸਰ ਜੌਹਨ ਐੱਜ ਨਾਲ ਮੱਤਭੇਦਾਂ ਕਾਰਨ ਜੱਜਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਉਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਮਹਿਜ਼ 43 ਵਰ੍ਹੇ ਸੀ। ਅਗਲੇ 10 ਵਰ੍ਹੇ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਐਮ.ਏ.ਓ. ਕਾਲਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਲਾਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਾਧਿਆਪਕੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਡੀਨਸ਼ਿਪ ਵੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦਾ ਰੋਲ ਵੀ ਬਾਖੂਬੀ ਨਿਭਾਇਆ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਇਸ ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਦਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਸੱਯਦ ਮਹਿਮੂਦ 15 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੌਲਿਕ ਫਾਰਸੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਨੇ ਮਿਰਜ਼ਾ ਗ਼ਾਲਿਬ ਤੋਂ ਖੂਬ

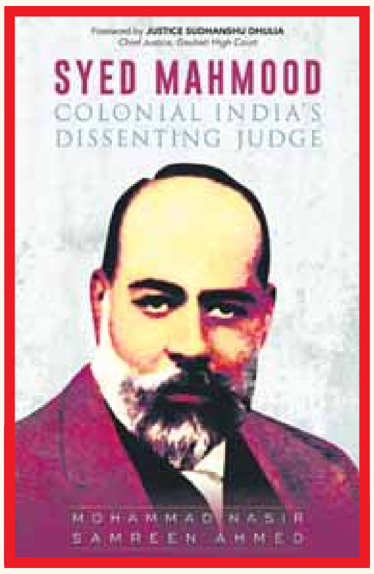

ਮੁਹੰਮਦ ਨਾਸਿਰ ਤੇ ਸਮਰੀਨ ਅਹਿਮਦ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਸੱਯਦ ਮਹਿਮੂਦ: ਕਾਲੋਨੀਅਲ ਇੰਡੀਆ'ਜ਼ ਡਿਸਸੈਂਟਿੰਗ ਜੱਜ' ਦਾ ਮੁਖੜਾ।

ਵਾਹਵਾਹੀ ਖੱਟੀ। ਵੀਹ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਕ੍ਰਾਈਸਟ ਕਾਲਜ, ਕੈਂਬਰਿਜ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਚਾਰਲਸ ਡਿਕਨਜ਼ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅਦਬੀ ਮਹਿਫ਼ਿਲਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਤੁਲਸੀ ਰਾਮਾਇਣ ਦੇ ਦੋਹੇ ਉਹ ਓਨੀ ਹੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜਿੰਨੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਫਿਰਦੌਸੀ ਦੇ ਕਥਨਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ। ਉਹ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਫਾਰਸੀ ਤੇ ਉਰਦੂ ਦਾ ਗਿਆਨੀ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਯੂਨਾਨੀ ਤੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਦਾ ਵੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਮੋਹ ਦੀਆਂ ਦਰਜਨਾਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਤਹਿਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਲਾਮਿਸਾਲ ਹਸਤੀ ਦੀ ਜੀਵਨੀ 'ਸੱਯਦ ਮਹਿਮੂਦ: ਕਾਲੋਨੀਅਲ ਇੰਡੀਆ'ਜ਼ ਡਿਸਸੈਂਟਿੰਗ ਜੱਜ' ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੁਹੰਮਦ ਨਾਸਿਰ ਤੇ ਸਮਰੀਨ ਅਹਿਮਦ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਿਤ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਜਸਟਿਸ ਡੀ.ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂੜ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ ਜੋ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਧੜੱਲੇਦਾਰ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ (ਮਰਹੂਮ) ਜਸਟਿਸ ਜੇ.ਐੱਸ. ਵਰਮਾ ਦੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਕੁਨਵਾਦ (ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦ ਹੀ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲਏ ਜਾਣਾ) ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਜਸਟਿਸ ਸੱਯਦ ਮਹਿਮੂਦ ਨੇ ਤੋਰੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੇ ਜਸਟਿਸ ਵਰਮਾ ਦੀ ਸੋਚ-ਸੁਹਜ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮੁਤਾਸਿਰ ਕੀਤਾ। ਸਾਖੀਕਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ ਇਹ ਕਿਤਾਬ। ਇਹ ਤੱਤ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿਰਜਣਾ ਦੀ ਜੂਹ: ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਫਿਕਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜੜਨ ਦਾ ਜੋ ਸਲੀਕਾ ਜਸਬੀਰ ਭੁੱਲਰ ਹੁਰਾਂ ਕੋਲ ਹੈ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਮਿਠਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖਣ ਦੀ ਖੂਬੀ ਵੀ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਾਸੀਰ ਵੀ। ਤਿੰਨ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੁਸਤਕਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਹੁਨਰ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹਨ। ਹੁਣ ਨਵੀਂ ਪੁਸਤਕ 'ਸਿਰਜਣਾ ਦੀ ਜੂਹ' ਇਸੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਕੜੀ ਹੈ। ਚਾਰ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਚਾਰ ਚਿੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਲੰਮੀਆਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ ਇਹ ਪੁਸਤਕ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ-ਸਰੋਤ 'ਰਾਈਟਰਜ਼ ਐਟ ਵਰਕ' ਨਾਮੀ ਪੁਸਤਕਮਾਲਾ ਸੀ ਜੋ 'ਪੈਰਿਸ ਰੀਵਿਊ' ਰਸਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਵੱਧ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਭੁੱਲਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ: "ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਜ ਗੱਲਬਾਤ ਇਕ ਮੁਨਾਸਿਬ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੀ ਜੂਹ ਵੱਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨ ਦਾ। ... ਜਿੱਥੇ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਅਮਲ ਦਾ ਇਕ ਅਨੂਠਾ ਸੰਸਾਰ ਹੈ, ਆਪਣਾ ਅਨੁਭਵ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣਾ ਤਰੀਕਾ।"

ਇਹ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਕਿਸੇ ਮਿੱਥੇ ਹੋਏ ਸਾਂਚੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਢਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਮੁਕਤ ਵਹਿਣ ਵਰਗੀਆਂ ਹਨ; ਅਜਿਹਾ ਵਹਾਅ ਜੋ ਸਬੰਧਤ ਹਸਤੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰਜਣ ਕਲਾ ਤੇ ਰਚਨਾਤਮਿਕ ਸੁਹਜ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕਾਂ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਗੁਰਬਚਨ ਭੁੱਲਰ, ਸੁਖਵੰਤ ਕੌਰ ਮਾਨ ਅਤੇ ਖੁਦ ਜਸਬੀਰ ਭੁੱਲਰ (ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਹੋਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੇਧਿਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬਾਂ ਰਾਹੀਂ) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਹਨ: ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੀਪ ਗਰਚਾ, ਸਤਵੰਤ ਸੁਮੇਲ ਤੇ ਮਦਨ ਲਾਲ। ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਿਆਰ ਪੱਖੋਂ ਰੂਹ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ ਇਹ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਤਰਜ਼-ਇ-ਇਜ਼ਹਾਰ ਵਿਚ ਬੇਬਾਕੀ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਹਜ ਵੀ। ਜਿਵੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ: "ਕੰਬਖਤ ਲੇਖਕ, ਜਦੋਂ ਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਵਿੱਥ 'ਤੇ ਖਲੋ ਕੇ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਮੱਥੇ ਧਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।" (ਪੰਨਾ 17)। ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ: "ਲੇਖਕ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਬਹੁਤ ਲੰਮੀ, ਸਖਤ ਅਤੇ ਠਰ੍ਹੰਮੇ ਭਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਿਹਨਤ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਧਾਰਨ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਨਿਰੰਤਰ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵੀ।" (ਪੰਨਾ 36)। ਪੜ੍ਹਨ-ਜਾਣਨ ਨੂੰ ਬੜਾ ਕੁਝ ਹੈ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ।

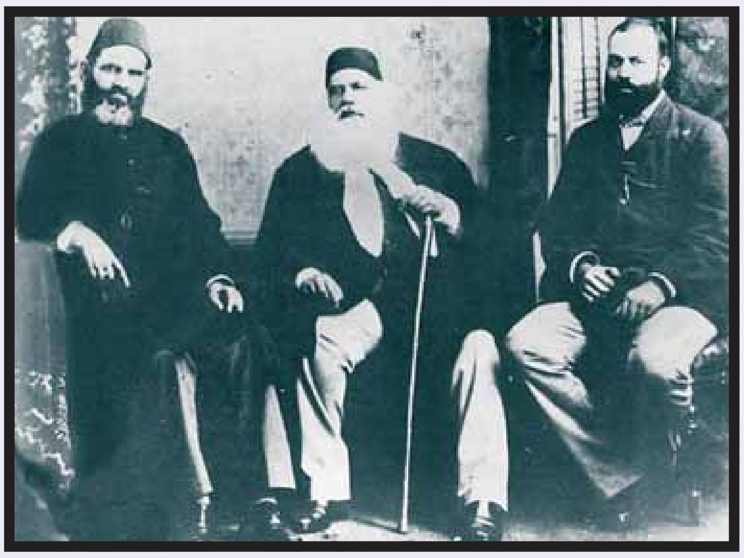

ਸਰ ਸੱਯਦ ਅਹਿਮਦ ਖਾਨ (ਵਿਚਕਾਰ) ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਸੱਯਦ ਮਹਿਮੂਦ (ਸੱਜੇ) ਅਤੇ ਨਵਾਬ ਮੋਹਸਿਨ ਉਲ-ਮਲਕ ਨਾਲ; ਐਨ ਸੱਜੇ: ਜਸਬੀਰ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਸਿਰਜਣਾ ਦੀ ਜੂਹ'।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 25 ਜੂਨ 2022 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-539

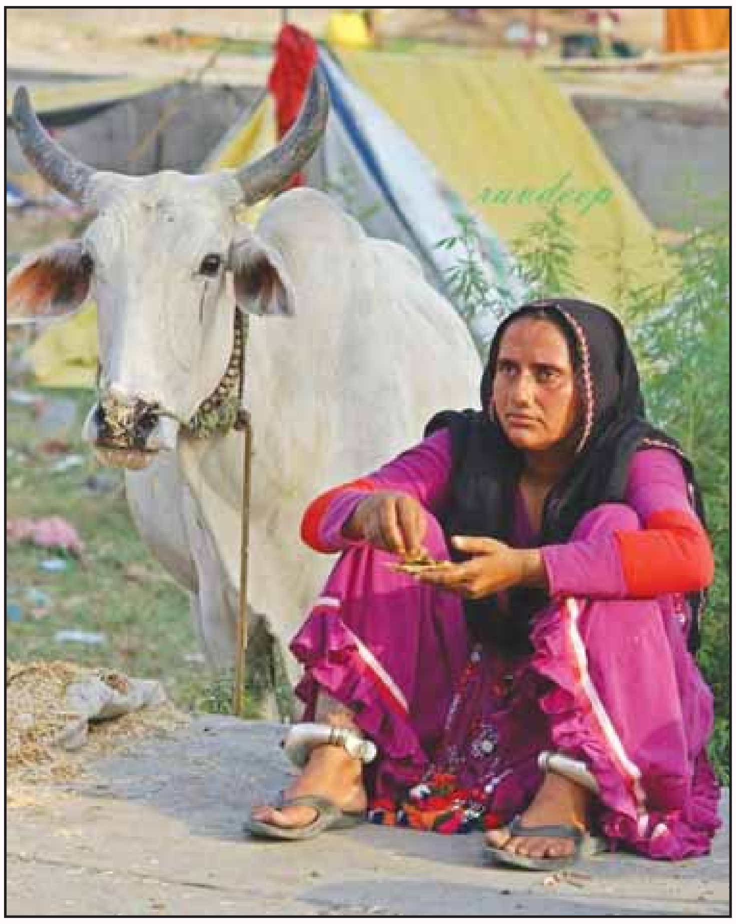

ਪਿੰਡੋਂ ਪਿੰਡ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਸ਼ਹਿਰ, ਚੱਲਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਵਣਜਾਰੇ,
ਦੌਲਤਖਾਨਾ ਬੱਸ ਗੱਡੀ ਹੈ, ਰੜ੍ਹੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕਰਨ ਗੁਜ਼ਾਰੇ।
ਰੁੱਖੀ ਮਿੱਸੀ ਲਿਖੀ ਜੋ ਦਾਤੇ, ਖਾ ਕੇ ਸ਼ੁਕਰ ਮਨਾਉਂਦੇ ਨੇ,
ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਤੇ ਨਾ ਹੈ ਸ਼ਿਕਵਾ, ਹੱਸ ਕੇ ਵਕਤ ਲੰਘਾਉਂਦੇ ਨੇ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-537

ਰਾਖ ਦਾ ਪਾਉਡਰ ਜਿਸਮ 'ਤੇ ਲਾ ਕੇ,
ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਤਖਤ ਬਣਾ ਕੇ।
ਬਚਪਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣ ਕੇ ਬਹਿੰਦਾ,
ਸਭ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਕਹਿੰਦਾ।
ਅੱਜ ਰਾਜੇ ਦਾ ਰੂਪ ਬਦਲ ਗਿਆ,
ਜਾਤਾਂ-ਧਰਮਾ ਦੇ ਲਾਉਂਦਾ ਨਾਹਰੇ।
ਖਲਕਤ ਪਾਟੋ-ਧਾੜ ਹੋ ਗਈ,
ਬੰਦਾ ਹੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮਾਰੇ।
-ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਪਾਲੀ
ਫੋਨ: 94176-49275

ਮਾਲਕ ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ
ਸ਼ਾਹੀ ਉਮਰ ਹੰਢਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।
ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਅਸਾਨੂੰ
ਮਰਜ਼ੀ ਅਸੀਂ ਪੁਗਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।
ਕੀ ਆਖੂ ਕੋਈ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ?
ਮਨ 'ਤੇ ਕਦੇ ਨਾ ਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੇਰ
ਫੋਨ:+1 2042963177

ਦੁਪਹਿਰੇ ਮਾਂ ਅਵੇਸਲੀ ਹੋਈ,
ਬੱਚਾ ਬੈਠਾ ਚੁਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਸੀਟ ਬਣਾ ਕੇ।
ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਗਵਾਹ ਠੰਢੀ ਸੀ ਹੋਗੀ,
ਬੈਠਾ ਮਜ਼ੇ ਨਾਲ
ਸੁਆਹ ਦਾ ਟਿੱਕਾ ਲਾ ਕੇ।
ਕਹਿੰਦੇ ਕੋਲਿਆਂ ਦੀ ਦਲਾਲੀ 'ਚ
ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ,
ਡਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਿਆ ਸੁਆਹ ਲਾਹਵੇ।
ਝਾੜਨ ਨਾਲ ਖੇਹ ਸਾਰੇ ਫੈਲੀ,
ਸੋਚੇ ਹੁਣ ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ ਜਾਵੇ।
-ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ
ਕੁਲਬੁਰਛਾਂ (ਪਟਿਆਲਾ)
ਫੋਨ: 98784-69639

ਬੱਚਾ ਕੀ ਜਾਣੇ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਜਾਂ ਕੁਰਸੀ
ਪੂਰਾ ਫਿੱਟ ਬੈਠ,
ਪੈਰ ਵੀ ਥੱਲੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ
ਅੱਲ੍ਹੜ ਉਮਰ ਬਚਪਨਾ
ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਹੁੰਦਾ
ਦੇਖਿਆ ਜਿਵੇਂ ਗਜਾ ਮੰਗਦੇ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ
ਉਂਜ ਹੀ ਭਬੂਤੀ ਸੁਆਹ ਬਦਨ 'ਤੇ ਮਲ
ਨਰਮ ਨਰਮ ਸੁਆਹ ਉਤੇ ਬੈਠਿਆਂ
ਮਜ਼ਾ ਵੀ ਆਉਂਦਾ
ਨਾਲੇ ਸਸਤਾ ਸੌਦਾ ਖੇਡਣ ਮੱਲਣ ਦਾ
ਫਰਕ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ
ਅਮੀਰੀ ਗਰੀਬੀ ਦਾ
ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਕਦੇ
ਚੁਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦੇ
ਪਲੈਟੋ ਨੇ ਠੀਕ ਕਿਹਾ,
ਬੱਚਾ ਜੰਮਿਆ ਆਜ਼ਾਦ
ਪਰ ਅੱਜ ਹੈ ਜਕੜਿਆ ਹੋਇਆ।
-ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਇਟਲੀ ਦਾ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਸਿਆਸਤ

ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਾਰਦਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪਾ ਦਿੱਤਾ: 'ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ, ਨਾਜ਼ੀਵਾਦ ਅਤੇ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਹਿੰਦੂਵਾਦ ਦਰਮਿਆਨ ਕੋਈ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦੇਖਦੇ ਹੋ? ਇਸ ਦਾ ਤਰਕ ਸਹਿਤ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰੋ।' ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਇਸ ਬਿਨਾ 'ਤੇ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣਾ ਹੀ ਮੁਲਕ ਦੀ 'ਮਹਾਨ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਛਾਣ' ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ 'ਸਮਾਜਿਕ ਬਦਅਮਨੀ ਫੈਲਣ ਦਾ ਡਰ ਹੈ।'

ਇਸ ਕਾਲਮ ਵਿਚ ਉਸੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਾਰਦਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਵਰਜਿਤ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮੁੱਖ ਸਰੋਤ ਵਜੋਂ ਮੈਂ ਇਤਾਲਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਮਾਰਜ਼ੀਆ ਕਾਸੋਲਾਰੀ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੇਖ 'ਹਿੰਦੂਤਵ'ਜ਼ ਫਾਰੇਨ

ਰਾਮਚੰਦਰ ਗੁਹਾ

ਟਾਇ-ਅਪ ਇਨ ਦਿ 1930ਜ਼' (1930ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਜੋੜ) ਜੋ ਸੰਨ 2000 ਵਿਚ 'ਇਕਨੌਮਿਕ ਐਂਡ ਪੁਲਿਟੀਕਲ ਵੀਕਲੀ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵੀਹ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਛਪੀ ਕਿਤਾਬ 'ਸ਼ੈਡੋ ਆਫ ਦਿ ਸਵਾਸਤਿਕ: ਦਿ ਰਿਲੇਸ਼ਨਸ਼ਿਪ ਬਿਟਵੀਨ ਰੈਡੀਕਲ ਨੈਸ਼ਨਲਿਜ਼ਮ ਇਟੈਲੀਅਨ ਫਾਸਿਜ਼ਮ ਐਂਡ ਨਾਜ਼ੀਇਜ਼ਮ' ਵਿਚ ਵੀ ਛਪਿਆ ਸੀ।

ਕਾਸੋਲਾਰੀ ਦਾ ਕਾਰਜ ਇਟਲੀ, ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਪੁਰਾ-ਲੇਖਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਨਿੱਠ ਕੇ ਕੀਤੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰਸਾਇਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਮਰਾਠੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਨੇ 1920ਵਿਆਂ ਤੇ 1930ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਇਟਲੀ ਵਿਚ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੇ ਉਭਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਰਾਹੀਂ ਪੱਛੜੇ ਹੋਏ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਸਨਅਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਵਿਵਸਥਾ ਤੇ ਇਕਸਾਰਤਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਾਸੋਲਾਰੀ ਨੇ ਮੁਸੋਲਿਨੀ ਅਤੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਬਾਰੇ ਇਹ ਰੌਸ਼ਨੀ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮਸੇਵਕ ਸੰਘ ਦੇ ਮੋਢੀ ਆਗੂਆਂ ਕੇ.ਬੀ. ਹੈਡਗੇਵਾਰ ਅਤੇ ਐੱਮ.ਐੱਸ. ਗੋਲਵਲਕਰ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਮੋਢੀ ਆਗੂਆਂ ਵੀ.ਡੀ. ਸਾਵਰਕਰ ਅਤੇ ਬੀ.ਐੱਸ. ਮੂੰਜੇ ਵਰਗਿਆਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਮਰਾਠੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਾਸੋਲਾਰੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ '1920ਵਿਆਂ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਮੁਸੋਲਿਨੀ ਦੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹਮਾਇਤੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਭਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਖਿਆਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਤਾਲਵੀ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਅਰਾਜਕਤਾ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਵਿਵਸਥਾ ਲਿਆਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਫ਼ੌਜੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਹਾਂਦਰੂ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਦਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।'

ਕਾਸੋਲਾਰੀ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਹਸਤੀ ਡਾ. ਬੀ.ਐੱਸ. ਮੂੰਜੇ ਸੀ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਕੱਟੜਪੰਥ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਿਚਾਰਕ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ 1931 ਵਿਚ ਇਟਲੀ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਉਹ ਮੁਸੋਲਿਨੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਫ਼ੌਜਪੁਣੇ ਵਾਲੀ ਭਾਵਨਾ ਭਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੂੰਜੇ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੁਸੋਲਿਨੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵੀ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਮੁਸੋਲਿਨੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਬਾਰੇ ਕੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੂੰਜੇ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਹਜ਼ੂਰ, ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਤਾਸਿਰ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਹਰ ਇੱਛਕ ਤੇ ਉਭਰਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ; ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫ਼ੌਜੀ ਮੁੜ ਉਭਾਰ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।"

ਇਟਲੀ ਦੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਵਾਰਤਾ ਬਾਰੇ ਮੂੰਜੇ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ: "ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੂਰਪੀ ਜਗਤ ਦੀ ਉਸ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਮੁਸੋਲਿਨੀ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਗੁਫ਼ਤਗੂ ਖ਼ਤਮ ਹੋਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੱਦ ਲੰਮਾ, ਭਰਵਾਂ ਚਿਹਰਾ, ਕਾਟਵੀਂ ਠੋਡੀ ਤੇ ਛਾਤੀ ਚੌੜੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦ੍ਰਿੜ ਇਰਾਦੇ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਦੇਖੀ ਹੈ ਕਿ ਇਤਾਲਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।"

ਡਾ. ਮੂੰਜੇ ਮੁਸੋਲਿਨੀ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਿਰੰਤਰ ਜੰਗ ਮਹਿਮਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਸੁਲ੍ਹਾ ਦੀ ਨੀਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦੇ ਤਿਰਸਕਾਰ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ੈਦਾਈ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਤਾਲਵੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਸਹਿਤ ਹਵਾਲੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ:

"ਸਿਰਫ਼ ਜੰਗ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖੀ ਊਰਜਾ ਨੂੰ ਉਸ ਮੁਕਾਮ ਤੱਕ ਉਭਾਰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੁਲੀਨਤਾ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।" ਇਕ ਹੋਰ ਕਥਨ ਹੈ: "ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਨਿਰੰਤਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਉਪਯੋਗਤਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਤਿਆਗ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇਨਜ਼ਰ ਕਾਇਰਤਾਪੂਰਨ ਕਦਮ ਹੈ।"

ਮੂੰਜੇ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਬਾਨੀ ਕੇ.ਬੀ. ਹੈਡਗੇਵਾਰ ਦਾ ਉਸਤਾਦ ਸੀ। ਹੈਡਗੇਵਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਨਾਗਪੁਰ ਵਿਖੇ ਮੂੰਜੇ ਦੇ ਘਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਇਹ ਮੂੰਜੇ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਡੀਸਨ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਕੋਲਕਾਤਾ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਇਟਲੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੂੰਜੇ ਤੇ ਹੈਡਗੇਵਾਰ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਅਤੇ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਨਿੱਠ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਜਨਵਰੀ 1934 ਵਿਚ ਹੈਡਗੇਵਾਰ ਨੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਅਤੇ ਨਾਜ਼ੀਵਾਦ ਬਾਰੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਕਤਿਆਂ ਵਿਚ ਮੂੰਜੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਉਸੇ ਸਾਲ ਮਾਰਚ ਮਹੀਨੇ ਮੂੰਜੇ, ਹੈਡਗੇਵਾਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਲੰਮੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੂੰਜੇ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਸੀ: "ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਹਿੰਦੂਵਾਦ ਵਿਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਲਿਆ ਸਕਦੀ ਹੈ... ਪਰ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਦਰਸ਼ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਪੁਰਾਣੇ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਜਾਂ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਇਟਲੀ ਦੇ ਮੁਸੋਲਿਨੀ ਜਾਂ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਜਿਹਾ ਸਾਡਾ ਸਵਰਾਜ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਉਂਝ, ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੋਈ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਉਭਰਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਹੱਥ 'ਤੇ ਹੱਥ ਧਰ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਈਏ। ਸਾਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਕੀਮ ਘੜਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

ਮੂੰਜੇ ਨੇ ਇਤਾਲਵੀ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਅਤੇ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਚ ਸਿੱਧੀ ਸਮਾਨਤਾ ਦਰਸਾਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ: "ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਮੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਮੁੜ ਉਭਾਰ ਲਈ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ... ਨਾਗਪੁਰ ਵਿਚ ਡਾ. ਹੈਡਗੇਵਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਚੱਲ ਰਹੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮਸੇਵਕ ਸੰਘ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ।"

ਕਾਸੋਲਾਰੀ ਦਾ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੀ ਭਰਤੀ ਦਾ ਤਰੀਕਾਕਾਰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਟਲੀ ਦੀ 'ਬਲੀਲਾ ਯੂਥ' ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ; ਮਸਲਨ, ਉਮਰ ਦੇ ਲਿਹਾਜ ਨਾਲ ਗਰੁਪ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਵੇਂ ਹੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਯੁਵਾ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਾਰ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ... ਉਂਝ, ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਸੰਗਠਨ ਕਾਇਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਤੋਂ ਲਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਮਾਰਜ਼ੀਆ ਕਾਸੋਲਾਰੀ ਨੇ 1933 ਦੇ ਇਕ ਪੁਲੀਸ ਅਫ਼ਸਰ ਦੇ ਨੋਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮਸੇਵਕ ਸੰਘ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਹੈ: ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੰਘ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉਹੋ ਕੁਝ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਟਲੀ ਵਿਚ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਤੇ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਨਾਜ਼ੀ ਹਨ। ਸੰਘ ਮੁੱਢੋਂ-ਸੁੱਢੋਂ ਮੁਸਲਿਮ ਵਿਰੋਧੀ ਸੰਗਠਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਿਰੋਲ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਠਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਕਾਸੋਲਾਰੀ ਦੀ ਖੋਜ ਸਾਵਰਕਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਬਾਰੇ ਸਮਝ 'ਤੇ ਦਿਲਚਸਪ ਝਾਤ ਪੁਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਕਿ 1938 ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਨਾਜ਼ੀ ਜਰਮਨੀ ਸਾਵਰਕਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨੁਕਤਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਰਮਨੀ ਦੀਆਂ ਕੱਟੜ ਨਸਲਪ੍ਰਸਤ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ 'ਮੁਸਲਿਮ ਸਮੱਸਿਆ' ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਡਲ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਾਸੋਲਾਰੀ ਨੇ ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਕਈ ਕਥਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:

'ਜਰਮਨੀ ਨੂੰ ਨਾਜ਼ੀਵਾਦ ਅਤੇ ਇਟਲੀ ਨੂੰ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਸਾਬਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਦ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਤਰਜ਼ਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸਿੱਧ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।'

'ਰਾਸ਼ਟਰੀਅਤਾ ਸਾਂਝੇ ਭੂਗੋਲਕ ਖ਼ਿੱਤੇ 'ਤੇ ਓਨਾ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਿੰਨਾ ਵਿਚਾਰ, ਧਰਮ, ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਜਰਮਨ ਅਤੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕੌਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।'

'ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਜਰਮਨਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਲਹਿਰ ਹੈ ਪਰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਫ਼ਿਰਕੂ ਹੈ।'

'ਕੋਈ ਰਾਸ਼ਟਰ ਕਿਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਵਸਦੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਜਰਮਨੀ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।'

'ਭਾਰਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਮੂਹਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਆਪਣੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਵਸਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਬਜਾਇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਸਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਯਹੂਦੀ ਦੇਖਦੇ ਸਨ।'

ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਾਵਰਕਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੱਤਾਸੀਨ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹਸਤੀ ਹੈ। ਕਾਸੋਲਾਰੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਚਿਹਰੇ ਸ਼ਿਆਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਮੁਖਰਜੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਹਨ। ਦੋ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਇਤਾਲਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਭਾਰਤੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਦੇ ਹੋਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਜੁਸੈਪੇ ਤੁਚੀ ਨੇ ਅਗਾਂਹ ਵਧਾਉਂਦਾ ਸੀ ਜੋ ਆਪਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਸਰਕਰਦਾ ਇਤਾਲਵੀ ਪੁਰਾਤਨਪੰਥੀ (ਓਰੀਐਂਟਲਿਸਟ) ਸੀ ਅਤੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦਾ ਹਮਾਇਤੀ ਸੀ। ਤੁਚੀ ਦੀ ਮੂੰਜੇ ਨਾਲ ਖ਼ਤੋ-ਕਿਤਾਬਤ ਸੀ ਅਤੇ 1930ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਮੁਖਰਜੀ ਨਾਲ ਵੀ ਰਾਬਤਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਰੂਪ ਜਨ ਸੰਘ ਦਾ ਬਾਨੀ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਆਕਾ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਜੀਓਵਾਨੀ ਜੈਂਟਾਇਲ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਟੂਚੀ ਨੇ ਮੁਖਰਜੀ ਨੂੰ ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿਚ 'ਆਪਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਸੰਗੀ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਮਾਰਜ਼ੀਆ ਕਾਸੋਲਾਰੀ ਹਿੰਦੂਤਵ ਅਤੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਵਿਚਕਾਰ ਗੰਢ-ਤੁਪ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਵਿਦਵਾਨ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦੀ ਖੋਜ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਰਦਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਵਾਜਿਬ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵਰਜ ਕੇ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਕੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਦਰਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਚਾਈ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਕਿੰਨਾ ਖ਼ੌਫ਼ਜ਼ਦਾ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਆਕਾ ਡਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜੋ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਭੁਲਾ ਹੀ ਦੇਈਏ ਕਿ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਬਾਨੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਯੂਰਪੀ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸਨ।

ਸਿੱਖਿਆ ਕਿੱਤੇ ਤੋਂ ਧੰਦਾ ਕਿਵੇਂ ਬਣੀ

ਉਹ ਸਮਾਜ ਜਿੱਥੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜੇ ਉੱਥੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਿੱਤ ਨਵੀਆਂ ਹੇਰਾਫੇਰੀਆਂ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਇਸ ਆਡੰਬਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ

ਅਵਿਜੀਤ ਪਾਠਕ

ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਨੂੰ ਜਾਅਲੀ ਡਿਗਰੀਆਂ ਵੇਚਦੇ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਭਰਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਉਧਾਲਦੇ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਇੰਝ ਹੀ ਬਰਬਾਦ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਦੀ ਅਧੋਗਤੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਸੰਵਾਰਨ ਵਾਲਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰਲ ਸੁੱਤੀਆਂ ਕਲਾਵਾਂ ਜਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਚੇਗਾ।

ਆਓ, ਭਲੇ ਵੇਲਿਆਂ ਦਾ ਕੁਝ ਉਦਰੇਵਾਂ ਲਾਹੀਏ।'ਚੋ, ਸ਼ਾਂਤੀਨਿਕੇਤਨ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਦਰਖ਼ਤ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਰਾਬਿੰਦਰਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਅਤੇ ਮੋਹਨਦਾਸ ਕਰਮਚੰਦ ਗਾਂਧੀ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠੇ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਤਹਿਜ਼ੀਬ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਸੁਪਨੇ ਤੇ ਉਮੀਦਾਂ ਕਿੰਝ ਪਾਏ ਜਾਣ। ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ, ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿਚ ਮੌਲਾਨਾ ਅਬੁਲ ਕਲਾਮ ਆਜ਼ਾਦ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਸਿਖਿਆਦਾਨੀ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਮੁਖਰਜੀ ਅਤੇ ਗੋਪਾਲਸਵਾਮੀ ਪਾਰਥਾਸਾਰਥੀ ਜਿਹੇ ਸਾਡੇ ਕੁਝ ਮਹਾਨ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰੋ। ਸੀ.ਵੀ. ਰਮਨ ਅਤੇ ਸਰਵਪੱਲੀ ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਜਿਹੇ ਬੰਮ੍ਹ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ; ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੁਮਨਾਮ ਪਰ ਸਿਰੇ ਦੇ ਦਿਆਨਤਦਾਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ ਜੋ ਮਾਰੀਆ ਮੌਂਟੈਸਰੀ ਅਤੇ ਗਿਜੁਬਾਈ ਬਡੇਖਾਂ ਵਰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਕੁਝ ਜ਼ਹੀਨ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ, ਭੌਤਿਕ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ, ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਫ਼ਲ ਕਰੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਲੱਤ ਮਾਰ ਕੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਗੁਰਬੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਬਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਵੇਂ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਏਕਲੱਵਿਆ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਜੋਤ ਤੋਂ ਵਿਰਵਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਕਰੇ। ਕਾਰਨ? ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਕੁਝ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਦੀ ਅਸਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣੀ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਸਰਵਪੱਲੀ ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਭੋਪਾਲ ਦੇ ਇਕ ਮੌਜੂਦਾ ਅਤੇ ਇਕ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਬੀ.ਟੈੱਕ. ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਐੱਮ.ਬੀ.ਏ. ਤੱਕ, ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਵੰਡਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਇਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਉਪਰ 55000 ਡਿਗਰੀਆਂ ਵੇਚਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁ-ਕਰੋੜੀ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਮੁੱਕਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੀ।

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਸਕੈਂਡਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਜਦੋ 2016 ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਲਈ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਵਿਚ ਸਬੰਧਿਤ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦਾ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਜੂਨੀਅਰ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਤਨਖ਼ਾਹ ਮੋੜਨ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜੋ ਉਹ 2018 ਤੋਂ ਲੈ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਕੁਨਬਾਪਰਵਰੀ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਰੁਕਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਵਾਕਈ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰ ਲਵੇਗੀ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਬਦਲੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਇਸ ਸਿੱਖਿਆ ਫਰਜ਼ੀਵਾੜੇ ਦਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੀ ਮਤਲਬ ਬਣਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਨ– ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਨੰਗਾ ਚਿੱਟਾ ਵਪਾਰੀਕਰਨ; ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਪਾਕ ਗੱਠਜੋੜ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੋਟੇ ਤੇ ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਵਾਲੇ ਘਟੀਆ ਮਿਆਰ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਤੇ ਟੈਕਨੀਕਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦਾ ਉਭਾਰ; ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਣੀ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕੋਰਸ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਪੜ੍ਹ ਬੀ.ਏ./ਐੱਮ.ਏ. ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੀਐੱਚ.ਡੀ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਵੀ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਂਝ, ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ, ਸ਼ਹਿਰੀ, ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ? ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਧੋਗਤੀ ਲਈ ਅਸੀਂ ਘੱਟ ਕਸੂਰਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਦਾ ਵਾਕਈ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ? ਕੀ ਅਸੀਂ ਵਾਕਈ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਮਹਾਨ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਣ? ਕੀ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਚੰਗੀਆਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ, ਰਚਨਾਤਮਕ ਤੇ ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਧੀਆਂ ਤੇ ਚੰਗੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਕੁਝ ਚੰਗੀਆਂ ਜਨਤਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨੂੰ ਚਲੰਤ ਸਿਆਸੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾਵੇ? ਜਾਂ ਫਿਰ ਕੀ ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਛੱਡ ਕੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾ ਕੇ ਵੱਸ ਜਾਣਗੇ? ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਨੂੰ ਪੈ ਰਹੀ ਮਾਰ ਆਪਣੇ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮਾਫ਼ੀਆ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਉਭਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸਨਅਤ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਅੰਧਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਹੁਣ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਫਿਰਕੂ ਦੰਗੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ-7

ਫਿਰਕੂ ਦੰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਣਾਅ ਦੀ ਕਹਾਣੀ

ਵਿਭੂਤੀ ਨਰਾਇਣ ਰਾਏ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹ ਲਿਖਾਰੀ ਵੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ 5 ਨਾਵਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫਿਰਕੂ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। 'ਫਿਰਕੂ ਦੰਗੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ' ਨਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਿਰਕੂ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਛਾਣ-ਬੀਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਤਾ, ਗੈਰ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ, ਰੂੜ੍ਹੀਵਾਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਕਿਸ਼ਤ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਤਰਸੇਮ ਲਾਲ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜੇ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦੰਗੇ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦੇਖਾਂਗੇ, ਇਹ ਹਿੰਸਾ ਪਿਰਾਮਿਡ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਵਿਕਸਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਣਾਓ ਤੇ ਝਗੜੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਮਾਜਿਕ ਬਣਤਰ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵੱਡੀ ਫਿਰਕੂ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਾਫ਼ੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਝਗੜੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦਾ ਹੋਇਆ ਤਣਾਓ

ਅਜਿਹੇ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਕ ਪੱਥਰ ਜਾਂ ਅਫ਼ਵਾਹ ਹਿੰਸਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤਣਾਓ ਦੇ ਪਿਰਾਮਿਡ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਹੌਲੀ-

ਵਿਭੂਤੀ ਨਰਾਇਣ ਰਾਏ
ਅਨੁਵਾਦ: ਤਰਸੇਮ ਲਾਲ

ਹੌਲੀ ਉਪਰ ਵੱਲ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਬਿੰਦੂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਈ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਪਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ, ਭੋਂਇ ਮਾਫ਼ੀਆ ਦੀ ਕਿਸੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਟੁਕੜੇ 'ਤੇ ਗੱਡੀ ਨਜ਼ਰ ਜਾਂ ਨੇੜ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ, ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਸਮੂਹ ਤਣਾਓ ਦੇ ਬਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਛੋਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਘਟਨਾ ਵੀ ਵੱਡੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਕਾਰਨ, ਤਣਾਓ ਭਰੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੇ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਣਾਓ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਹੋਵੇ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਹਿੰਸਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਦੇ ਸਾਈਕਲ ਟਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਾਰਨ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇ ਤਣਾਓ ਬਾਰੂਦ ਵਾਂਗ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਇਕੋ ਜਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜੋ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਵੀ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਿਮ ਦੇ ਸਾਈਕਲ ਆਪਸ ਵਿਚ ਟਕਰਾਉਣ 'ਤੇ ਹਰ ਥਾਂ ਫਿਰਕੂ ਦੰਗੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਭਿਵੰਡੀ, ਜਲਗਾਓਂ ਅਤੇ ਮਹਾੜ ਵਿਚ ਮਈ 1970 ਵਿਚ ਹੋਏ ਫਿਰਕੂ ਦੰਗਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਸਟਿਸ ਡੀ.ਪੀ. ਮਦਾਨ ਨੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਬੜੇ ਸਟੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

"ਜੇ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦੰਗੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸਤਹੀ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੰਗਾ ਕਿਸੇ ਮਾਮੂਲੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਅਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ ਕਿ ਇੰਨੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਸਾੜ-ਫੂਕ, ਲੁੱਟਮਾਰ ਅਤੇ ਕਤਲ ਹੋ ਗਏ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਿਆਣਪ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਘਟਨਾ ਦੰਗਿਆਂ ਦਾ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦੰਗਿਆਂ ਪਿਛੇ ਤਾਂ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਹੋਰ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।"

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਅੰਦਰ ਹੋਏ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਥਰ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਤਣਾਓ ਵਧਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਸਬੰਧ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਕੁਝ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਸਹੀ ਰਹੇਗਾ।

22 ਅਗਸਤ 1967 ਨੂੰ ਰਾਂਚੀ ਅੰਦਰ ਦੰਗਾ ਲਗਭਗ 3.30 ਵਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਫੌਰੀ ਕਾਰਨ ਸੀ, 'ਉਰਦੂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੱਢੇ 'ਜਲੂਸ ਉਪਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਥਰਾਓ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ'। 22 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ, ਉਸ ਦਿਨ ਜਲੂਸ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਨਾਅਰੇ ਅਤੇ ਤਿਤਰ ਬਿਤਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਸਥਿਤੀ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

1967 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਸਾਂਝੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਨ ਸੰਘ ਵੀ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਸੰਯੁਕਤ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲ ਦੀ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਿਸ ਅੰਦਰ ਸਾਰੇ ਗੈਰ-ਕਾਂਗਰਸੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਲ ਸ਼ਰੀਕ ਸਨ, ਨੇ ਅਮਲ ਵਿਚ 37 ਸੂਤਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਐਲਾਨਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਰਦੂ ਨੂੰ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜਨ ਸੰਘ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। 14 ਜੁਲਾਈ 1967 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਉਰਦੂ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਬਿਲ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਜਨ ਸੰਘ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਸਹਿਤ ਸੰਮੇਲਨ ਵਰਗੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਜ ਵਿਆਪੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਵਿਚ 12 ਤੋਂ 26 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਉਰਦੂ ਵਿਰੋਧੀ ਪੰਦਰਵਾੜਾ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਰਾਂਚੀ ਵਿਚ 12 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਕਈ ਉਰਦੂ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋਏ। ਇਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੀ ਉਰਦੂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਪਰਚੇ ਵੰਡਣੇ ਅਤੇ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣਾ। ਪਰਚੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭੜਕਾਊ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਉਰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਰਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। 'ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਮਰਦਾਨਗੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ' ਨਾਮ ਦੇ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼-ਧ੍ਰੋਹੀ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ, ਭਾਵ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਉੱਠਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਉਰਦੂ ਵਿਰੋਧੀ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਝੜਪਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਰਾਂਚੀ ਵਿਚ ਆਏ ਦਿਨ ਵੱਧ ਰਹੀ ਭੜਕਾਹਟ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਭੜਕਾਹਟ ਦੇ ਵਧਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਯਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਉਰਦੂ ਵਿਰੋਧੀ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਅਤੇ ਸੰਪਤੀ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਡਰ ਸਹੀ ਭੀ ਨਿਕਲਿਆ। 22 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਕੱਢਿਆ ਜਲੂਸ ਜਦੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਦੀ ਲੰਘਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾ ਦਿੱਤੀ। 22 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 26 ਅਗਸਤ ਵਿਚਕਾਰ 184 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 164 ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਨ। ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਕੇਵਲ ਪਥਰਾਓ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜੋ ਕਥਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਜਲੂਸ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਿੰਡ ਰਹੇ ਜਲੂਸ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਸੈਂਟਰਲ ਸਟਰੀਟ, ਹਿੰਦੀ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਕੋਕਾ ਰੋਡ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਰਾਂਚੀ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਨਾਅਰੇ ਲੱਗ ਰਹੇ ਸਨ, "ਅਗਰ ਉਰਦੂ ਲਾਦੀ ਲੜਕੋਂ ਪਰ, ਤੋ ਖ਼ੂਨ ਬਹੇਗਾ ਸੜਕੋਂ ਪਰ।" ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਪਥਰਾਓ ਡਰੇ ਹੋਏ ਫਿਰਕੇ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੰਕਾ ਸੀ। 22 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਮੁੜਦੇ ਹੋਏ ਜਲੂਸ ਅਤੇ ਹੁੜਦੰਗੀਆਂ ਤੇ ਉਹ 'ਪਹਿਲਾ ਪੱਥਰ' ਆਣ ਹੀ ਵੱਜਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੀ ਸੀ।

ਭਿਵੰਡੀ ਦਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੰਗਾ 7 ਮਈ 1970 ਨੂੰ 'ਸ਼ਿਵ ਜੈਅੰਤੀ' ਜਲੂਸ 'ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਪੱਥਰਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਇਕ ਵਾਕ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੰਗੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਬੜੀ ਸਧਾਰਨ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਐਨੀ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਨਤੀਜੇ ਕੱਢਣੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਭਿਵੰਡੀ ਵਿਚ ਅਸਲ ਦੰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਣਾਓ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਤਣਾਓ 'ਸ਼ਿਵ ਜੈਅੰਤੀ' ਵੇਲੇ ਅਕਸਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਜੈਅੰਤੀ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ 1964 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਸਾਲ 'ਸ਼ਿਵ ਜੈਅੰਤੀ' ਨੇ ਭਿਵੰਡੀ ਅੰਦਰ ਫਿਰਕੂ ਜ਼ਹਿਰ ਘੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਮੁਸਲਿਮ ਵਿਰੋਧੀ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾ ਕੇ ਭੜਕਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਝਾਕੀਆਂ ਕੱਢ ਕੇ ਜਲੂਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨੀਅਤ ਛੁਪਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਮੁਸਲਿਮ ਬਹੁਲ ਬਸਤੀਆਂ ਅੰਦਰ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ, ਮਸਜਿਦਾਂ ਅੰਦਰ ਗੁਲਾਲ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਜ਼ਿੱਦ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ "ਜੋ ਹਮ ਸੇ ਟਕਰਾਏਗਾ, ਚੂਰ ਚੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ' ਵਰਗੇ ਨਾਹਰੇ ਲਗਾ ਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਹੀ ਦੰਗਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਥਾਣੇ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਲਿਖਿਆ, "ਮੈਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਇਕ ਵਰਗ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਅਤੇ ਪੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਦੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਾਰੂ ਹਨ। ਜਲੂਸ ਦੇ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਘੱਟ, ਆਪਣਾ ਹੁਕਮ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵੱਧ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜੇ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਤੇਜਿਤ ਅਤੇ ਅਪਮਾਨਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ...।"

1964 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵੱਡੇ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1965 ਅਤੇ 1966 ਵਿਚ ਕੱਢੇ ਗਏ ਸ਼ਿਵ ਜੈਅੰਤੀ ਜਲੂਸਾਂ ਦੌਰਾਨ ਫਿਰਕੂ ਦੰਗੇ ਹੁੰਦੇ-ਹੁੰਦੇ ਬਚੇ ਪ੍ਰੰਤੂ 11 ਮਈ 1967 ਨੂੰ ਕੱਢੇ ਜਲੂਸ ਦੌਰਾਨ ਭਿਵੰਡੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਫਿਰਕੂ ਦੰਗਾ ਹੋ ਹੀ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਡੀ.ਪੀ. ਮਦਾਨ ਦੇ ਜਾਂਚ ਆਯੋਗ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੰਗੇ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਤੀਰੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਖ਼ੀਰ ਤੱਕ ਜਲੂਸ ਦੇ ਰਸਤੇ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਕਾਰਨ, ਰੋਕਣ 'ਤੇ ਭੜਕਾਊ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਮਸਜਿਦ ਉਪਰ ਗੁਲਾਲ ਸੁੱਟਣ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕ ਦੰਗਾ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਬਜ਼ਿੱਦ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਵੀ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਪਿਛੇ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਸਫ਼ਲਤਾ' ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਬੱਝਿਆ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਜਸਟਿਸ ਮਦਾਨ ਦੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ, "1967 ਦੀਆਂ ਮਿਉਂਸਪਲ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਹਿੰਦੂ ਸਭਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ ਜਿੱਤ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਵ ਜੈਅੰਤੀ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ।"

INDIAN EXPRESS

Probe panel blames police, RSS for 1979 riots in Jamshedpur

US missiles, tanks for Pak on urgent basis

Delhi and Dacca agree to hold fresh talks

Pratishthan will stay: Antulay

ਸਤੰਬਰ 1981 ਦੀ 'ਦਿ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ' ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਸੁਰਖੀ ਜਿਸ ਵਿਚ 1979 ਵਿਚ ਹੋਏ ਜਮਸ਼ੇਦਪੁਰ ਦੰਗਿਆਂ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਵੱਲ ਉਂਗਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

1967 ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਨੇ ਪੂਰੇ ਭਿਵੰਡੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਜਨਜੀਵਨ ਨੂੰ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਿਉਂਸਪਲ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇ ਜ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡੋਬ ਦਿੱਤਾ। 1968 ਅਤੇ 1969 ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਤਣਾਓ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵ ਜੈਅੰਤੀ ਜਲੂਸਾਂ ਦੇ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਕਲਣ ਸਮੇਂ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਏ; ਪ੍ਰੰਤੂ ਦੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਅੰਦਰ ਇਹ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਸੀ ਕਿ 1969-70 ਦੌਰਾਨ ਛੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਭਿਵੰਡੀ ਵਿਚ ਤਣਾਓ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ, ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੇ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਦੰਗਾ ਹੁੰਦੇ-ਹੁੰਦੇ ਬਚਿਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਦੋਵਾਂ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਫਿਰਕੂ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ ਭਿਵੰਡੀ ਅਤੇ ਆਸ ਪਾਸ ਵਿਸਥਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਫਿਰਕੂ ਜ਼ਹਿਰ ਫੈਲਾਇਆ।

ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਤਣਾਓ ਅਤੇ ਵੈਰ-ਭਾਵ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ ਅੰਦਰ 7 ਮਈ 1970 ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਜੈਅੰਤੀ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕੂ ਸੰਗਠਨ ਕਈ ਦਿਨ ਨੇੜੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਅੰਦਰ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਾਰਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹਿੰਦੂ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਹੀ ਭਿਵੰਡੀ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲੋਕ ਨਾ ਕੇਵਲ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ, ਡਾਂਗਾਂ, ਭੱਲੇ ਅਤੇ ਬਰਛੇ ਵਰਗੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੀ ਸਨ ਸਗੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਅਤੇ ਭੜਕਾਹਟ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਅਤੇ ਮਸੀਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਜਲੂਸ ਵੱਧ ਭੜਕਾਊ ਵਰਤਾਓ ਕਰਨ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਰੋਕਣ ਤੇ ਗੁਲਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਛਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮਸੀਤਾਂ ਉਪਰ ਡਿੱਗੇ।

ਇਸ ਉਤੇਜਨਾ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ

ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ

ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਨ ਬਣਾ ਕੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੋਗ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਬਲਾਂ ਅੰਦਰ ਭਰਤੀ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਵਧੇਰੇ ਪੁਲਿਸ ਬਲ, ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਹਥਿਆਰ, ਵਧੇਰੇ ਗੱਡੀਆਂ, ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸੂਚਨਾ ਤੰਤਰ ਕੋਈ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੈ।

-ਵਿਭੂਤੀ ਨਰਾਇਣ ਰਾਏ

ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਜੋ ਤੱਥ ਦੰਗਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ ਆਯੋਗ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹਮਲਾ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਜੇ ਇਹ ਮੰਨ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਪੱਥਰ ਕਿਸੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 7 ਮਈ 1970 ਨੂੰ ਭਿਵੰਡੀ ਵਿਖੇ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਦੰਗਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਕੱਟੜਤਾ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੀ ਸੀ? ਕਿਸੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਸੁੱਟਿਆ ਪਹਿਲਾ ਪੱਥਰ ਇਕ ਡਰੇ ਹੋਏ ਫਿਰਕੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਡਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸਮੂਹ ਅਕਸਰ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ 'ਪਹਿਲਾ ਪੱਥਰ' ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜਨ ਜਾਂ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੱਥ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਪਹਿਲ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੱਥ ਕਿਸੇ ਫਿਰਕੂ ਸੰਗਠਨ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਲ, ਹਿੰਦੂ ਹਿਤਾਂ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਦਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਹਿਤ ਵੀ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੰਗੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੁੱਟੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣ। ਜੇ ਇਕ ਠੋਸ ਉਦਾਹਰਨ ਦੇਖੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਪਿਛੇ ਖਾਸ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਰਾਏ, ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰੈਸ ਦਾ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਣ (ਉਸ ਸਮੇਂ) ਆਜ਼ਾਦ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ, ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਵੋਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਲਾਂ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ, ਆਧੁਨਿਕ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਉਪਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਆਰਥਿਕ ਮੌਕੇ ਆਦਿ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਮੂਹ (ਭਾਰਤੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ) ਕਿਸੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਮੂਹ (ਉਪਰੋਕਤ ਅਰਥ ਵਿਚ ਮੁਸਲਿਮ) ਉਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰੀਰਕ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਪਹਿਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਸ ਬਾਰੇ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਉਲਟ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਬਬ ਬਣੇਗੀ ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮੂਹ ਤਾਂ ਅਹਿੰਸਕ ਅਤੇ ਉਦਾਰ ਹੈ। ਬਾਹਰੀ ਆਲੋਚਨਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਚੰਗੀ ਦਿੱਖ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹਮਲਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਰਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਵਾਜਬੀਅਤ ਬਣਾ ਸਕਣ। ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਤਾਕਤਵਰ ਆਦਮੀ ਕਿਸੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨੂੰ ਧੱਕਦਾ, ਧੱਕੇ ਮਾਰਦਾ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲਾ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਥੁੱਕ ਦੇਵੇ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਹੱਥ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਟਾਪਾ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਕੁਟਾਪੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਰੌਲਾ ਖ਼ੂਬ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਹਿੰਸਕ ਅਤੇ ਜ਼ਾਲਮ, ਇਸੇ ਲਈ ਇਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ।

ਜਮਸ਼ੇਦਪੁਰ 1979 ਅਤੇ ਬਨਾਰਸ (1977) ਦੇ ਦੰਗੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਇਹ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਫਿਰਕੂ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੱਥ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਲੂਸਾਂ ਦੌਰਾਨ ਰਸਤੇ ਉਹ ਚੁਣੇ ਗਏ ਜਿੱਧਰ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਮੁਸਲਿਮ ਆਬਾਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮਸੀਤਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ। ਜਲੂਸ ਲਈ ਇਹ ਰਸਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਵਿਵਾਦਤ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜਲੂਸ ਲਿਜਾ ਕੇ ਮੁਸਲਿਮ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜਲੂਸ ਰੋਕ ਲਏ ਗਏ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਭੜਕੀ ਭੀੜ ਵਲੋਂ ਬੇਹੱਦ ਭੜਕਾਊ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੀਆਂ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਪੱਥਰ ਨਹੀਂ ਆ ਗਿਆ। ਬੱਸ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਪੱਥਰ ਆਉਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ, ਜਲੂਸ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਸਾੜ ਫੂਕ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਅਪਰੈਲ 1979 ਵਿਚ ਜਮਸ਼ੇਦਪੁਰ ਵਿਚਲਾ ਦੰਗਾ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਦੀ ਕਾਬਜ਼ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਪਸੀ ਕਲੇਸ਼ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਸੀ। ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਕਰਪੂਰੀ ਠਾਕਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਜਨ ਸੰਘ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਜਮਸ਼ੇਦਪੁਰ ਦਾ ਵਿਧਾਇਕ ਜਨ ਸੰਘ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿਰੇ ਦਾ ਫਿਰਕੂ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਜਮਸ਼ੇਦਪੁਰ ਵਿਚ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਰਾਮ ਨੌਮੀ ਦਾ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣ ਦੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਰਸਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸੀ। 1978 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਚੁੱਕਦੇ ਹੋਏ ਸਥਾਨਕ ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਬਣਾਕੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਸਤੇ ਦੀ ਥਾਂ ਅਲੱਗ ਰਸਤਾ ਨੰ. 14 ਵਿਚ ਜਲੂਸ ਅਤੇ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਅਖਾੜੇ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ। ਇਹ ਰਸਤਾ ਮੁਸਲਿਮ ਅਬਾਦੀ ਅਤੇ ਮਸੀਤਾਂ ਕੋਲ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਲੰਘਦਾ ਹੈ। ਤਣਾਓ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੀ। ਤਣਾਓ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤਿਆਂ ਕੋਲ ਹਥਿਆਰ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਭੜਕਾਊ ਨਾਹਰੇ ਲਗਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਜਲੂਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਪੂਰਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। 1979 ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਰਸਤਾ ਨੰ. 14 ਰਾਹੀਂ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜਲੂਸ ਦੇ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਖ਼ੂਬ ਜ਼ਹਿਰ ਉਗਲਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਭੜਕਾਉਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। 7 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਰਾਮ ਨੌਮੀ ਕੇਂਦਰੀ ਅਖਾੜਾ ਸਮਿਤੀ ਨੇ ਪਰਚਾ ਵੰਡਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਫਿਰਕੂ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਕ ਕਾਰਨ ਹੋਰ ਸੀ। ਜਮਸ਼ੇਦਪੁਰ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਅਪਰਾਧੀ ਮਾਫ਼ੀਆ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਸਖ਼ਤ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਦੋਵੇਂ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਮਾਫ਼ੀਆ ਗ੍ਰੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੜਕਦਾ ਸੀ ਜੋ ਦੰਗਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਸਨ।

11 ਅਪਰੈਲ 1979 ਨੂੰ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣ ਵਾਲੇ ਤੱਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਦੁਪਹਿਰ ਦੋ ਵਜੇ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ 11 ਵਜੇ ਹੀ ਜਲੂਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਬਾਹਰੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਕਾਰਕੁਨ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਂਦੇ ਨਿਕਲੇ। ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਲੂਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਬਦਲ ਲਿਆ ਅਤੇ 14 ਨੰਬਰ ਰਸਤੇ ਵੱਲ ਵਧੇ। ਜਲੂਸ ਨਾਲ ਅਖਾੜੇ ਵੀ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਨੰਗੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਭਾਲੇ ਚਮਕਾਉਂਦੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਲੂਸ ਜਦੋਂ ਮੁਸਲਿਮ ਬਸਤੀ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਸਜਿਦ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਲਈ ਜਲੂਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕੋਲ ਤਰਕ ਵਿਹੂਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸੰਗਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਦੀ। ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤੇ।

11 ਅਪਰੈਲ 1979 ਨੂੰ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣ ਵਾਲੇ ਤੱਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਦੁਪਹਿਰ ਦੋ ਵਜੇ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ 11 ਵਜੇ ਹੀ ਜਲੂਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਬਾਹਰੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਕਾਰਕੁਨ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਂਦੇ ਨਿਕਲੇ। ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਲੂਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਬਦਲ ਲਿਆ ਅਤੇ 14 ਨੰਬਰ ਰਸਤੇ ਵੱਲ ਵਧੇ। ਜਲੂਸ ਨਾਲ ਅਖਾੜੇ ਵੀ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਨੰਗੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਭਾਲੇ ਚਮਕਾਉਂਦੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਲੂਸ ਜਦੋਂ ਮੁਸਲਿਮ ਬਸਤੀ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਸਜਿਦ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਲਈ ਜਲੂਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕੋਲ ਤਰਕ ਵਿਹੂਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸੰਗਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਦੀ। ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤੇ। ਉਤੇਜਨਾ ਦੇ ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਜੰਮ ਕੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭੜਕਾਊ ਨਾਹਰੇ ਗੂੰਜਦੇ ਰਹੇ। ਜਲੂਸ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੰਘਣੀ ਮੁਸਲਿਮ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਜਲੂਸ ਕਈ ਘੰਟੇ ਰੁਕਿਆ ਰਿਹਾ।

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਿਰਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਛੱਤਾਂ 'ਤੇ ਇੱਟਾਂ, ਪੱਥਰ, ਗਰਮ ਤੇਲ ਅਤੇ ਡਾਂਗਾਂ, ਭਾਲੇ ਰੱਖ ਲਏ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਭੀੜ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸਮੂਹ ਤਿਆਰ ਸੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਭੜਕਾ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਥਰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਯਤਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲਾ ਪੱਥਰ ਮਿਲ ਹੀ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਸਜਿਦ ਵਲੋਂ ਪਹਿਲਾ ਪੱਥਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕਤਲੇਆਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਵਾਜਬੀਅਤ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ।

1977 ਵਿਚ ਬਨਾਰਸ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਪਰਿਆ। ਆਏ ਸਾਲ ਦੁਰਗਾ ਪੂਜਾ ਦੇ ਮੌਕੇ ਬੰਗਾਲੀ ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਤੋਂ ਦੁਰਗਾ ਮੂਰਤੀਆਂ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਲਈ ਗੰਗਾ ਕਿਨਾਰੇ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬੰਗਾਲੀਆਂ ਦੇ ਮੁਹੱਲੇ ਮੁਸਲਿਮ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਸੋਂ ਬਹੁਤ ਸੰਘਣੀ ਹੈ। ਦੁਰਗਾ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੇ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਲਈ ਰਸਤਾ ਤੈਅ ਹੈ। ਦੁਰਗਾ ਪੂਜਾ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਂਗਲੋ-ਬੰਗਾਲੀ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੇ ਜੁਲਾਹਿਆਂ ਦੀ ਬਸਤੀ ਵਿਚ ਕਾਲਜ ਦੀ ਕੰਧ ਟੁੱਟੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਾਲਜ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਸੂਤ ਦਾ ਤਾਣਾ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਕਾਲਜ ਦੇ ਲੜਕਿਆਂ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਟਕਰਾਓ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੋਲਡਨ ਸਪੋਰਟਿੰਗ ਕਲੱਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੇ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਸਤੇ ਦੀ ਥਾਂ ਬਦਲਵੇਂ ਰਸਤੇ ਦੀ ਮੰਗ ਰੱਖੀ ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਬਸਤੀ ਦੀਆਂ ਤੰਗ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਲੰਘਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਮੰਗ ਸੀ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਇਹ ਮੰਗ ਨਾ ਮੰਨੀ। 22 ਅਕਤੂਬਰ 1977 ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਮੂਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਉਸੇ ਰਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਨਵੀਂ ਮੂਰਤੀ ਪੁਰਾਣੀ ਮੂਰਤੀ ਦੇ ਥਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ 23 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਉਸ ਮੂਰਤੀ ਦੇ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਲਈ ਮੁੜ ਉਸੇ ਰਸਤੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਲੋਂ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਬਿਲਕੁਲ ਗ਼ਲਤ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਘੰਟਿਆਂ ਤੱਕ ਚੱਲੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਗਏ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਅਫ਼ਵਾਹ ਫੈਲਦੀ ਗਈ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਜਲੂਸ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਹਮਲਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਚੱਲੀ ਬਹਿਸ ਅਤੇ ਤਣਾਓ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਸਲਾ ਉਸ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ, ਜਿਥੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਚੰਗਿਆੜੀ, ਇਕ ਪੱਥਰ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਦੰਗਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ। ਇਹ ਪੱਥਰ ਕਿਸੇ ਮੁਸਲਿਮ ਘਰੋਂ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੰਗਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ।

ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਉਦਾਹਰਨ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਦੰਗਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੇਵਲ ਉਹ ਬਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਿੱਥੋਂ ਹਿੰਸਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤਣਾਓ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਣਾਓ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪਿਰਾਮਿਡ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਪਰ ਵਧੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਰਾਮਿਡ ਦਾ ਸਿਖ਼ਰ ਉਸ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜੋ 'ਤਬਦੀਲੀ ਬਿੰਦੂ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਸਮੂਹ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਛੋਟੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਿਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਵੱਡੇ ਦੰਗੇ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਤਣਾਓ ਦਾ ਇਹ ਪਿਰਾਮਿਡ ਮੌਜੂਦ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਗੰਭੀਰ ਫਿਰਕੂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੀ ਅਣਗੌਲਿਆਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਦੰਗਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਿਰਾਮਿਡ ਲਈ ਆਧਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਰਤਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪੱਖ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ।

ਦੰਗਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਜਾਂਚਦੇ ਸਮੇਂ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਸਮੂਹ ਦੰਗਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇਗਾ, ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿਆਰੀ ਵੀ ਕਰੇਗਾ, ਇਸ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਇਕੱਠੇ ਕਰੇਗਾ। ਅਹਿੰਸਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹਿੰਦੂ ਸਮੂਹ ਕੋਲ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਜੇ ਹੋਣਗੇ ਵੀ ਤਾਂ ਹਲਕੇ। ਇਸ ਲਈ ਮੁੱਢਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਲਾਭ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਜਲੂਸ 'ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਹਮਲਾ ਹੀ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਤਰਕ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਈਏ ਤਾਂ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦਾ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ। ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸ਼ੁਰੂ ਤਾਂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਲਾਂ ਵਲੋਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਲੇਕਿਨ ਦੋ ਤੱਥ ਇਸ ਸੋਚ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਸਿੱਧ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਏ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵੱਡੇ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਇਕ 'ਹਿੰਸਕ' 'ਦੰਗਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਮੂਹ' ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸਮੇਂ ਵੀ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਚੰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਤਾਂ ਜੋ ਦੰਗਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਪੈਰਾਮਿਲਟਰੀ (ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ., ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ.) ਆਦਿ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਦੋ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਕੋਲ ਜ਼ੋਰ ਅਜਮਾਈ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਮੌਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਮੂਕ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣੀ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬੰਦੂਕਾਂ ਵੀ ਉਹ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਚੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ। ਦੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੌਤਾਂ ਚਾਕੂ, ਛੁਰੇ ਜਾਂ 12 ਬੋਰ ਦੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਤਰਕ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੌਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਬਲ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਪੁਲਿਸ ਬਲਾਂ ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਖ਼ਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੰਗਿਆਂ ਸਮੇਂ ਹਿੰਦੂ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਰਮੀ ਵਾਲਾ ਵਤੀਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ***(ਚੱਲਦਾ)***

ਵਧਦੀ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਚੋਗਾਵਾਂ
ਫੋਨ: +91-88476-32954

"ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਨਾਲ ਮੁਲਕ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਅਦਾਰੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।" ਅਜਿਹੇ ਤਰਕ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ-ਦਰਬਾਰੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾ ਮੀਡੀਆ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਸੱਚ ਵੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ਲਤਾ, ਤਰੱਕੀ ਨਾਲ਼ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੈ? ਜੇਕਰ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਰੌਲੇ ਤੋਂ ਦੂਰ, ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਨਤਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿੱਥੇ ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਦੌਲਤ ਦੇ ਅਥਾਹ ਭੰਡਾਰ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਕੰਗਾਲ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਆਬਾਦੀ ਅੱਜ ਗਰੀਬੀ, ਭੁੱਖਮਰੀ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ 1991 ਦੀਆਂ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਜਨਤਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੰਮੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਸਦਕਾ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸੀਮਤ ਜਿਹੇ ਹੱਕ ਵੀ ਕਿਰਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਸੋਧਾਂ ਕਰਕੇ ਕੁਚਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਰੀ ਆਰਥਿਕ ਧਰੁਵੀਕਰਨ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਭਾਰਤ ਵੀ ਹੈ। ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਨਾਲ ਤਰੱਕੀ ਤਾਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਤਰੱਕੀ ਸਿਰਫ਼ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਜਮਾਤ ਦੀ ਹੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

1991 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ 1% ਅਮੀਰਾਂ ਦਾ ਕੁੱਲ ਦੌਲਤ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ 16% ਸੀ ਜੋ 2021 ਵਿਚ ਵਧ ਕੇ 33% 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਹੇਠਲੇ 50% ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ 8.8% ਧਨ ਸੀ ਜੋ 2021 ਵਿਚ ਹੋਰ ਘਟ ਕੇ 5.9% ਰਹਿ ਗਿਆ। 1991 ਵਿਚ ਉੱਪਰਲੇ 10% ਅਮੀਰਾਂ ਕੋਲ਼ ਮੁਲਕ ਦੀ 50% ਦੌਲਤ ਸੀ ਜੋ 2021 ਵਿਚ 64.6% ਹੋ ਗਈ।

ਆਮਦਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ 1991 ਵਿਚ ਮੁਲਕ ਦੀ 50% ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਵਿਚ 20% ਤੋਂ ਘਟ ਕੇ 2021 ਵਿਚ 13% ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਉੱਪਰਲੇ 1% ਅਮੀਰ 1991 ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਵਿਚੋਂ 10.4% 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਸਨ, 2021 ਵਿਚ ਇਹ ਅੰਕੜਾ 21.7% ਹੋ ਗਿਆ। ਚੋਟੀ ਦੇ 10% ਅਮੀਰਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ 35% ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 2021 ਵਿਚ 57% ਹੋ ਗਈ। 2020 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕਰੋਨਾ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਕਾਰਨ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਈ ਦਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਖੁੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਆਬਾਦੀ ਭੁੱਖਮਰੀ ਵਰਗੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਸੀ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਰਬਪਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 102 ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 145 ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਅਰਬਪਤੀ ਉਸੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਲਗਭਗ 20 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 6% ਆਬਾਦੀ ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜ, ਭੋਜਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ਼ਦਾ।

1991 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚੋਂ ਰਾਜ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਖਤਮ ਕਰਨਾ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਰਮਾਏ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਕੁਚਲ ਕੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਧਾਉਣਾ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦੌਲਤ ਦੀ ਨਾ-ਬਰਾਬਰ ਵੰਡ 1991 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸੀ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸਭ ਹੱਦਾਂ-ਬੰਨੇ ਟੱਪ ਗਈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਵੱਡਾ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਉਸਾਰਿਆ। ਇਹ ਕੋਈ 'ਸਮਾਜਵਾਦ' ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਭਾਰਤੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਜਮਾਤ ਅਜੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵੱਡੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਰਾਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੁਸ਼ਲ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਘਾਟ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਸਤੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ। ਸਿਹਤ ਦਾ ਖੇਤਰ ਵੀ ਲਗਭਗ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧੀਨ ਹੀ ਸੀ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਕਿਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲਿਆ। 1973 ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਜਮਾਤ ਨੇ 'ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ' ਦਾ ਭੋਗ ਪਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਜਨਤਕ ਅਦਾਰੇ ਨਿੱਜੀ ਸਰਮਾਏ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਮੰਗ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਠਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਅਤੇ ਨਵਉਦਾਰਵਾਦ ਦਾ ਦੌਰ ਆ ਗਿਆ।

1980 ਆਉਂਦੇ ਆਉਂਦੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਜਮਾਤ ਦਾ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਸਾਹ ਘੁੱਟਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਹੁਣ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਵੱਡੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਖੁਦ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ 1985 ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ 1991 ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ਼ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਡੇ ਬੈਂਕ, ਸਨਅਤਾਂ, ਹਸਪਤਾਲ, ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਸਰਮਾਏ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਿਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਬੋਝ ਅਤੇ ਰੁਕਾਵਟ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਬਹੁਤ ਕਿਰਤ ਹੱਕ ਵੀ ਖੋਹ ਲਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਪੱਕਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਗਭਗ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿੱਜੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਬੇਕਿਰਕ ਲੁੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਰਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹਾਂ ਅਤੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕਿਰਤੀ ਆਬਾਦੀ ਕੋਲੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੰਮ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ 2014 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਜਨਤਕ ਅਦਾਰੇ ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦਾ ਅਸਲ ਸ੍ਰੋਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਕੋਲੋਂ ਲੁੱਟੀ ਜਾਂਦੀ ਵਾਫ਼ਰ ਕਦਰ ਹੈ। ਮਾਲਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਕਦਰ ਵਿਚੋਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੜੱਪਣਾ ਚਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਭ ਰੋਕਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਭਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜਨਤਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦਾ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ, ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਮੌਜੂਦਾ ਆਰਥਿਕ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਇਸ ਢਾਂਚੇ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਮਲਕੀਅਤ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ-ਨਿੰਮੀ ਦੰਪਤੀ ਤੇ ਕੋਵਿਡ-19

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 91-98157-78469
Sandhugulzar@yahoo.com

ਕੋਵਿਡ 19 ਦੀ ਕਰੋਪੀ ਨੇ ਜਨ-ਜੀਵਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਵਾਲੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਗਲ ਲਿਆ ਹੈ। 2021 ਦੇ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਇਸਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਉੱਡਣਾ ਸਿੱਖ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸਦੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਨਿਰਮਲ ਕੌਰ ਨਿੰਮੀ ਵੀ ਸਨ। ਨਿਰਮਲ ਕੌਰ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ 13 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਤੇ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਦਾ 18 ਜੂਨ ਨੂੰ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੋਮਾਂਸ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕੋਲੰਬੋ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਜਦੋਂ 1956 ਵਿਚ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਉਥੇ ਦੌੜਨ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਨਿਰਮਲ ਕੌਰ ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਕਾਲਜ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਭਾਰਤੀ ਵਾਲੀਬਾਲ ਟੀਮ ਦੀ ਕਪਤਾਨ ਵਜੋਂ ਗਈ ਸੀ। ਫੇਰ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਪਟਿਆਲੇ ਵੀ। ਅੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਫੇਰੀ ਸਮੇਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਦੀ ਵਿਚੋਲਗਿਰੀ ਸਦਕਾ 5 ਮਈ, 1963 ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਬਣ ਗਏ। 8 ਸਾਲ ਸੁਲਗਦੀ ਰਹੀ ਕੋਰਟਸ਼ਿਪ ਪਿੱਛੋਂ ਦੋਵੇਂ 58 ਸਾਲ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾ ਕੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਏਸ ਫਾਨੀ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਕੂਚ ਕਰ ਗਏ ਸਨ।

ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਸੰਤਾਲੀ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਮਾਪੇ ਤੇ ਕਈ ਸਬੰਧੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਅੰਤਮ ਸਵਾਸ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਬਾਲਕ ਮਿਲਖਾ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਕੋਲ ਹੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸ਼ਬਦ ਆਪਣੇ ਸਵਾਸ ਤਿਆਗਣ ਤੱਕ ਚੇਤੇ ਰਹੇ। ਉਹ ਸਨ 'ਦੌੜ ਜਾ ਪੁੱਤਰਾ ਦੌੜ ਜਾ।' ਇਹੀਓ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਬਣਾਈ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀ ਫ਼ਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨੇ ਫ਼ਿਲਮ ਦੇ ਨਾਂ ਵਜੋਂ ਵਰਤੇ, 'ਭਾਗ ਮਿਲਖਾ ਭਾਗ'। ਉਦੋਂ ਯਤੀਮ ਹੋਇਆ ਮਿਲਖਾ ਮੁਲਤਾਨ ਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ।

ਓਧਰੋਂ ਏਧਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਫ਼ਰ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਿਆ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਰੇਲ ਦੇ ਡੱਬੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਥੱਲੇ ਲੁਕ ਕੇ ਆਉਣਾ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਬੁਰਕੇ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁਸਲਿਮ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਹਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਵੀ ਸਬੱਬ ਹੀ ਸਮਝੋ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਰਫੀਊਜੀ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਮਿਲ ਗਈ। ਯਤੀਮ ਤੇ ਬੇਸਹਾਰਾ ਮਿਲਖਾ ਨੇ ਚੋਰੀਆਂ ਚਕਾਰੀਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਬਿਨ ਟਿਕਟੇ ਸਫਰ ਵੀ। ਅਜਿਹੇ ਇਕ ਸਫ਼ਰ ਵਿਚ ਦਬੋਚੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵੀ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੋਂ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਗਹਿਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਛੁਡਵਾਇਆ।

ਲਾਵਾਰਸੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਢਿੱਡ ਭਰਨ ਲਈ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਬੂਟ ਵੀ ਪਾਲਸ਼ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਅਜਮੇਰੀ ਗੇਟ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਕ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਦੀ ਸਾਫ-ਸਫਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੂੰ ਉਹ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਕੇਵਲ ਦਸ ਰੁਪਏ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੂਣ ਮਿਰਚ ਵਾਲੀਆਂ ਬੇਹੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਹੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਸਨ। ਜ਼ਰਾ ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ 1950-51 ਵਿਚ ਉਹ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਲਾਲ ਕਿਲਾ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਫ਼ੌਜੀ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮਾੜਚੂ ਸਰੀਰ ਤੇ ਛਾਤੀ ਘੱਟ ਚੌੜੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਰੱਦ ਹੋਇਆ। ਅੰਤ 1952 ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਸਦਕਾ ਸਿਪਾਹੀ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਏਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਨਵੇਂ ਰੰਗਰੂਟਾਂ ਵਿਚ ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕਲ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਸਿਕੰਦਰਾਬਾਦ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ।

ਉਹ ਵਾਲਾ ਸੈਂਟਰ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਦਾ ਮੱਕਾ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ। ਏਥੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੇ 500 ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਾਸ ਕੰਟਰੀ ਰੇਸ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਐਲਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਦੌੜਾਕ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੋ ਆਂਡੇ ਤੇ ਇਕ ਗਲਾਸ ਦੁੱਧ ਮਿਲਿਆ ਕਰੇਗਾ। ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਉੱਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਖੁਰਾਕ ਮਿਲਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਇਸਨੇ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਤਮਾ ਤੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਫੂਕ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਛੇ ਹਫਤੇ ਪਿਛੋਂ ਸਿਕੰਦਰਬਾਦ ਦੀ ਅਥਲੈਟਿਕ ਮੀਟ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਸ ਖੁਰਾਕ ਸਦਕਾ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ 400 ਮੀਟਰ ਦੌੜ ਕੇ ਓਲਿੰਪਕ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਾਸਾਨੀ ਜਿੱਤ ਸਦਕਾ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਮੈਲਬਰਨ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਵੀ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ 200 ਮੀਟਰ ਤੇ 400 ਮੀਟਰ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਜਿੱਤਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਕੁੱਲ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਈ।

ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਮਈ 1958 ਵਿਚ ਟੋਕੀਓ ਦੀਆਂ ਓਲਿੰਪਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ

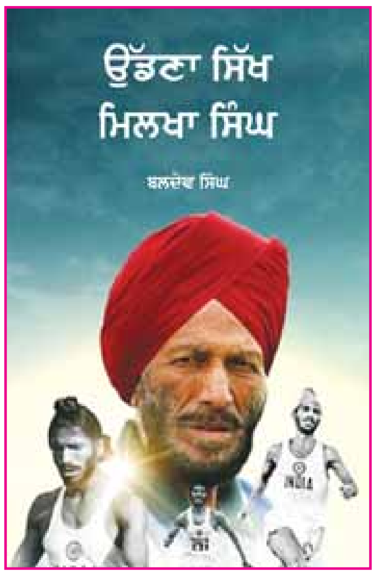

ਅਬਦੁਲ ਖਾਲਿਕ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾਈ ਤਾਂ ਜਨਰਲ ਅਯੂਬ ਖਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਪਹਿਨਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਉਚਰੇ, 'ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਤੁਸੀਂ ਦੌੜੇ ਨਹੀਂ ਉੱਡੇ ਹੋ।' ਅਯੂਬ ਖਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੇ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਉੱਡਣਾ ਸਿੱਖ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦਿਨ ਉਸਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਉਹ ਮੁਸਲਿਮ ਮਾਵਾਂ ਵੀ ਚੇਤੇ ਆਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਲਹੂ ਲਿੱਬੜੇ ਰੇਲ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਢੋਈ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਜਿੱਤ ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਡਤ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਬੋਲੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਉਸਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਗੂੰਜਦੇ ਰਹੇ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰੀਤੀ ਭੋਜਨ ਸਮੇਂ ਕਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਖੋਇਆ ਬਚਪਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋਏ ਉਸਦੇ ਮਾਪੇ ਪਰ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਸਮਝੇ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਿਤਾ। ਇਸ ਨਾਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਬੇਝਿਜਕ ਇਸ ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਏਸ ਜਿੱਤ ਪਿੱਛੋਂ ਕਈ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਕੇ ਸਿਪਾਹੀ ਤੋਂ ਜੇ ਸੀ ਓ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਦਮ ਸ਼੍ਰੀ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕੇਵਲ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਹੀ ਸੀ।

ਜਦੋਂ 1958 ਦੀਆਂ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਉਹ ਕਾਰਡਿਫ ਜਾ ਕੇ ਦੌੜਿਆ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਮਲਿਕਾ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਮਲਿਕਾ ਨੇ ਜਿੱਤਣ ਪਿੱਛੋਂ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਖੁਦ ਹੀ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਪਹਿਨਾਇਆ ਸੀ। ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਦਿਨ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨੀ ਪਬਲਿਕ ਹਾਲੀਡੇਅ ਸਦਕਾ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਛੁੱਟੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬੱਚੇ-ਬੱਚੇ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਸੀ। 1958 ਤੋਂ 1960 ਤਕ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਟਿਕਾਣਾ ਲੰਡਨ ਬਣਾ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਦੌੜਾਂ ਲਾਈਆਂ। ਕਦੀ ਪੈਰਿਸ, ਕਦੀ ਮਾਲਕੋ ਤੇ ਕਦੀ ਲੰਡਨ ਖਾਸ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ 70 ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ 80 ਦੌੜਾਂ ਦੌੜੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 77 ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਤਰਸੇਮ ਪੁਰੇਵਾਲ ਨੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਤੋਂ ਛਪਦੇ ਆਪਣੇ 'ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਦੇਸ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ, 'ਰਾਜਨੀਤਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਲੋਕ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪੰਡਤ ਨਹਿਰੂ ਕਰਕੇ, ਫ਼ਿਲਮ ਜਗਤ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਕਰਕੇ ਤੇ ਖੇਡ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਕਰਕੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।'

ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ, ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਇਕ, ਕੌਮੀ ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਦੁਵੱਲੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਮੈਡਲ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਓਲੰਪਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਵਾਲਾ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਸਦੇ ਮੁੜ੍ਹਕੇ ਨਾਲ ਸਿੰਜੇ ਭਾਰੇ ਕਿੱਲਾਂ ਵਾਲੇ ਬੂਟ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਸਪੋਰਟਸ ਦੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਿਚ ਟੰਗੇ ਉਸਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਖੇਡ ਜਗਤ ਦਾ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਨਿਰਮਲ ਕੌਰ ਜੋੜੀ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਖੇਡ ਪੁਸਤਕਾਂ ਜਾਂ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਵਾਂ ਨਾਵਲ 'ਉੱਡਣਾ ਸਿੱਖ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ' ਲੋਕ ਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਮੇਰਾ ਲਿਖਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੁੱਟ ਨੋਟ ਸਮਾਨ ਹੀ ਹੈ।

ਨਾਟਕਕਾਰ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੇਟੀ ਅਰੀਤ ਹੈਲਥ ਡਾਇਰੈਕਟਰ

ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨਾਟਕਕਾਰ ਉਰਫ ਭਾਈ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਦਾਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹਨ, ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਬੇਟੀਆਂ ਦੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਰੀਤ ਕੌਰ ਸਿਹਤ ਜਗਤ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਦੀ ਮਾਹਰ ਹੈ ਤੇ ਨਵਸ਼ਰਨ ਕੌਰ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਦਿਆ ਦੀ। ਨਵਸ਼ਰਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਅਰੀਤ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਹੈ। ਅਰੀਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਦਾ ਆਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਪਰਨਾਏ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚੋਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਹਰ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹੈਲਥ ਮਿਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਹੈਲਥ ਤੇ ਫੈਮਿਲੀ ਵੈੱਲਫੇਅਰ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਉਚਤਮ ਤੇ ਉੱਤਮ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਏਗੀ। ਨਿੱਕ-ਸੁੱਕ ਵਲੋਂ ਵਧਾਈ ਤੇ ਸੁਆਗਤ!

ਅੰਤਿਕਾ

ਸੁਸ਼ੀਲ ਦੁਸਾਂਝ
ਕਿਸੇ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੂੰ ਸਰ ਕਰਨਾ
ਕਦੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ
ਹੈ ਲਾਜ਼ਮ ਸ਼ਰਤ ਇਹ
ਪੈਰੀਂ ਸੁਲਗਦਾ ਇਕ ਸਫਰ ਹੋਵੇ।

ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਵਚੇਤਨੀ ਵਿਹਾਰ ਦੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ ਬਿਆਨਦੇ ਲੇਖ

ਪੁਸਤਕ ਚਰਚਾ

ਨਿਰੰਜਣ ਬੋਹਾ
ਫੋਨ: 91-89682-82700

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮਿਆਰੀ ਸਾਹਿਤਕ ਪਰਚੇ 'ਸਾਹਿਤਕ ਏਕਮ' ਦੀ ਸੰਪਾਦਕ ਅਰਤਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਉਸ ਉੱਘੀ ਕਵਿੱਤਰੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸਦੇ ਕਾਵਿ ਚਿੰਤਨ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਹੋ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਿਬੰਧ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਲੇ' ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਅੰਦਰਲੀ ਬਹੁਪੱਖੀ ਸਾਹਿਤਕ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦਾ ਨਵਾਂ ਪਸਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸੂਹਜ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਕ ਹੋਰ ਸੁਲਝਿਆ ਵਾਰਤਕਕਾਰ ਵੀ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਆਪਣੇ ਹੰਢਾਏ ਜੀਵਨ ਦੇ ਪ੍ਰੌਢ-ਅਨੁਭਵਾਂ ਤੇ ਸੋਚਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਏਨੇ ਸੁਹਜ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਤੋਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਠਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਨੰਦਿਤ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਵਿਚਲੇ ਨਿਬੰਧ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੇਖਿਕਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਮਾਨਵੀ ਸੰਵੇਦਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਤੱਤੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਬੰਧਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖੀ ਫਰਜ਼ਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸਦੀ ਸੁਚੇਤਤਾ ਵੀ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਇਸ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ 11 ਤੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਵਿਚ 9 ਨਿਬੰਧ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪੁਸਤਕ ਵਿਚਲੇ ਇਹ ਨਿਬੰਧ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਤੋਰ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਸਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਨਿਬੰਧ 'ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਬੋਰ ਹੋਣਾ' ਇਕਸਾਰ ਚਲਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਉਕਤਾਹਟ ਜਾਂ ਬੋਰੀਅਤ ਨੂੰ ਚਿੰਤਨੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਾਰਥਿਕ ਦਿਸ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਨਿਬੰਧ 'ਲੋਕ ਕਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲੁਕੇ ਸੁਨੇਹੇ' ਦਾਦੀਆਂ-ਨਾਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਬਾਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਾਲ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਸਾਰੂ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੇਖ 'ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲ ਚਾਲ ਵਿਚ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਅਖੌਤਾਂ ਤੇ ਮੁਹਾਵਰੇ' ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਤੇ ਮਾੜੇ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀਆਂ ਮਨੁੱਖੀ ਆਦਤਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਪੁਰਾਤਨ ਲੋਕ ਸਿਆਣਪਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਿਬੰਧ 'ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ, ਅਖਾਣਾਂ ਵਿਚਲੇ ਆਪਣੇ ਅਕਸ 'ਚੋਂ ਉਭਰੀ ਔਰਤ' ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੀ ਔਰਤ ਉਸਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਾਬਿਤ ਕਰਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਤੇ ਅਖਾਣਾਂ ਦੀ ਵਲਗਣ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵੇਂ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਆਪ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਿਬੰਧ 'ਵਾਤਾਵਰਣ ਪਰਦੂਸ਼ਣ ਤੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਤੱਕ' ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਧ ਰਹੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਿਬੰਧ 'ਪੰਖੇਰੂਆਂ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਦੁਨੀਆਂ' ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦ ਫਿਜ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਉਡਾਰੀਆਂ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੰਛੀਆਂ ਤੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ

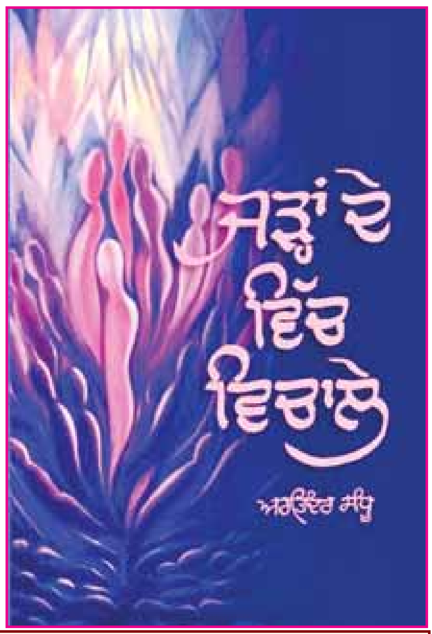

ਲੇਖਿਕਾ ਅਰਤਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕ ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਲੇ ਦਾ ਸਰਵਰਕ

ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਦਾ ਸਬਕ ਜ਼ਰੂਰ ਸਿੱਖਣ।

ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਿਬੰਧ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਵਿਚਲੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ਮਾਨੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਕੌੜੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਬਿਆਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜਪ੍ਰਸਤ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਤਣਾਉਸ਼ੀਲ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਉੱਘੇ ਸਾਹਿਤਕ ਪਰਚੇ 'ਸੰਖ' ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਲਿਖੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਬੰਧਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਨਿਬੰਧ 'ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਲੇ' ਆਪਣੀਆਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ, ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਨਿਬੰਧ 'ਤ੍ਰਿਕਾਲਾਂ ਦਾ ਜਾਦੂ' ਸੂਰਜ ਢਲਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਦਿਨ ਤੇ ਰਾਤ ਵਿਚਲਾ ਸਹਿਜਤਾ ਭਰਿਆ ਠਹਿਰਾਉ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚਲਾ ਲੇਖ 'ਸਬੱਬਾਂ ਦਾ ਵਿਧੀ ਵਿਧਾਨ' ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਬੱਬਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਿਬੰਧ 'ਅਵਚੇਤਨ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਦਾਨਵ ਡਰ' ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਰ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹੀ ਉੱਚੀਆਂ ਚੋਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਨਿਬੰਧ 'ਰਾਹਾਂ ਕੁਰਾਹਾਂ ਦੀ ਉਲਝੀ ਤਾਣੀ' ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਵੀਆਂ ਲੀਹਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਰਾਹੀਏ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਮਾਂ ਪੈਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਵਿਖਾਊ ਰਹਿਬਰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਬੰਧ 'ਰੱਜ ਦੀ ਹਕੀਕਤ' ਨੀਤ ਦੇ ਰੱਜ ਨੂੰ ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਵੀ ਉਚੇਚੀ ਸਥਿਤੀ ਵਜੋਂ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚਲੀਆਂ ਆਮ ਜਿਹੀਆਂ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਅੱਜ ਦੇ ਜਗਿਆਸੂ ਬਿਰਤੀ ਦੇ ਪਾਠਕ ਦੀ ਸੂਹਜ ਸਤੁੰਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀਆਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਪਹਿਲੋਂ ਦੁਹਰਾਏ ਗਏ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਰਤਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਜਿੱਥੇ ਦੁਹਰਾਅ ਦੇ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ ਉੱਥੇ ਇਸ ਵਿਚ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਮਿਥਿਹਾਸ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਐਨ ਸਦਕਾ ਲੇਖਿਕਾ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਢੁੱਕਵੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਵੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਤਲਾਸ਼ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਵਾਤਰਕ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਮੂਰਛਿਤ ਪਈਆਂ ਸੰਵੇਦਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਲਾ ਜੁਗਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਗਿਆਨ ਵਰਧਕ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੋਰ ਸਰਲ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। 116 ਸਫਿਆਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ 200 ਰੁਪਏ ਮੁੱਲ ਵਾਲੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਲੋਕ ਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੇ ਛਾਪਿਆ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦੀ ਬਾਣ, ਨਫ਼ਰਤੀ ਕੰਧਾਂ

ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਬਾਣ, ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨਫ਼ਰਤੀ ਅੱਗ ਫੈਲਾਉਣ ਅਤੇ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਤੰਤਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੀ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਸੁਖਾਵੀਂ ਹੈ? ਕੀ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਟੋਟੇ-ਟੋਟੇ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗੀ? ਜੇਕਰ ਇਹ ਨੀਤ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਸਿਰਫ਼ 2024 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਵਲੋਂ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਕ ਸੰਦ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਚ ਜਿੰਨਾ ਬਦਨਾਮ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਇਸਲਾਮੀ ਦੇਸ਼ ਨੇ

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਲਾਹੀ
ਫੋਨ:98158-02070

ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਪੈਗੰਬਰ ਰਸੂਲ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਭਾਜਪਾ ਨੇਤਾ ਨੂਪੁਰ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਨਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਵਲੋਂ ਕਥਿਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਹਿੰਸਾ ਭੜਕ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਖ਼ਿਲਾਫ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹਿੰਸਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਯੂਪੀ ਦੇ 8 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ 13 ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਕੇ 304 ਵਿਅਕਤੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਸਿੱਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਕਥਿਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਘਾੜੇ ਮੁਹੰਮਦ ਜਾਵੇਦ ਉਰਫ ਜਾਵੇਦ ਪੰਪ ਦੇ ਦੋ ਮੰਜ਼ਲਾ ਘਰ ਨੂੰ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਨਾਲ ਢਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪੈਗੰਬਰ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਦੀ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਕਤਰ, ਕੁਵੈਤ, ਬਹਿਰੀਨ, ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ, ਸੰਯੁਕਤ ਅਰਬ ਅਮੀਰਾਤ ਆਦਿ ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ, ਮਾਲਦੀਵ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਰੋਧ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਤਰ ਜਿੱਥੇ 30 ਲੱਖ ਭਾਰਤੀ ਵਸਦੇ ਹਨ, ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਰ ਇਸਲਾਮੀ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁਸਲਿਮ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਭਾਰਤੀ ਵਸਦੇ ਹਨ, ਉਥੋਂ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਨਫ਼ਰਤ ਦਾ ਇਹ ਕਾਰਖਾਨਾ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਸੁਖਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ 'ਚ ਵੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਉਠਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ "ਨੀਊ ਇੰਡੀਆ" ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੀਊ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਨੀਂਹ ਕਿਹੜੀ ਹੈ? ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਉਤੇ ਸ਼ਬਦ "ਸਭ ਕਾ ਵਿਕਾਸ, ਸਭ ਕਾ ਸਾਥ" ਜਿਹੇ ਨਾਹਰੇ ਛੱਡ ਕੇ ਫ਼ਿਰਕੂਵਾਦ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਉਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਮਲੇ ਇਸਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਹਨ। ਇਸ ਕੰਮ 'ਚ ਕਈ ਹਿੰਦੂ ਸੰਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਕਈ ਟੀਵੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪ੍ਰਵਕਤਾ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੋ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਤੱਜ ਕੇ ਹਿੰਦੀ, ਹਿੰਦੂ, ਹਿੰਦੂਤਵ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਦਾਹਰਨ ਵਜੋਂ ਜਦੋਂ ਕੋਵਿਡ-19 ਫੈਲਿਆ, ਉਸਦਾ ਦੋਸ਼ ਮੌਲਵੀਆਂ ਉਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਇਕ ਸਾਲਾਨਾ ਇਸਲਾਮੀ ਸੰਮੇਲਨ 'ਚ ਆਏ ਸਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਦੌਰੇ ਅਤੇ ਚੋਣ ਦੰਗਲ 'ਚ ਕੀਤੀਆਂ ਵਡੀਆਂ ਰੈਲੀਆਂ ਉਹ ਭੁੱਲ ਹੀ ਗਏ। ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਸੋਧ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜਦੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਗਦਾਰੀ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਲਗਾਏ। ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਹਾਨੂੰ 2012 'ਚ ਗੁਜਰਾਤ ਚੋਣ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਬੋਲੇ ਸ਼ਬਦ ਯਾਦ ਹੋਣਗੇ, "ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਗੁਜਰਾਤੀਆਂ ਦਾ ਸਵੈ-ਮਾਨ ਅਤੇ ਮਨੋਬਲ ਵਧਾ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਅਲੀ, ਮਲੀ ਅਤੇ ਜਮਾਲੀ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਕੌਣ ਹਨ ਇਹ ਅਲੀ, ਮਲੀ, ਜਮਾਲੀ ਜਿਹੜੇ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ?

ਤਿੱਖੇ ਸ਼ਬਦੀ ਬਾਣ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਹਨ, ਇਹ ਜਾਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਬਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਨੂੰ, "ਅਸੀਂ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਐਨ.ਆਰ.ਸੀ. ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਵਾਂਗੇ। ਬੋਧੀ, ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਸੀਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰੇਕ ਘੁਸਪੈਂਠੀਏ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ। ਜਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨਾਜ ਨੂੰ ਦੀਮਕ ਵਾਂਗਰ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਢਿੱਡ

'ਚ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ"। ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਬਾਬਾ ਯੂਪੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਯੋਗੀ ਆਦਿੱਤਿਆਨਾਥ ਵੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ 'ਚ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ, "ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਵਧ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਲੜਾਈ ਹੁਣ 80 ਬਨਾਮ 20 ਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਧਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 20 ਫ਼ੀਸਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਨ।

ਨਫ਼ਰਤੀ ਬੀਜ ਇਸ ਸਬੰਧ 'ਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬੀਜੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਪਝੱਤਰ (375) ਸਾਂਸਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਤ ਤਕ ਮੁਸਲਿਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ 430 ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀਆਂ 182 ਸੀਟਾਂ ਵਾਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਇਕ ਵੀ ਮੁਸਲਿਮ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਦੇਸ਼ 'ਚ ਗਿਆਰਾਂ ਰਾਜਾਂ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹਨ, ਪਰ ਇੱਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ 'ਚ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਮੁਸਲਿਮ ਮੰਤਰੀ ਹੈ।

ਹਾਲਾਤ ਜਦੋਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਕਿ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਉਸਰ ਜਾਣ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਿਤਰਤੀ ਮਾਹੌਲ 'ਚ ਸਾਹ ਲੈਣਾ ਵੀ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਦੇਸ਼ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸੂਝਵਾਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 'ਚ ਭੈੜਾ ਅਕਸ ਤਾਂ ਬਣਾਏਗੀ ਹੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਬਿਹਤਰੀਨ ਲੋਕਤੰਤਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਖੁਹਾ ਹੀ ਬੈਠੇਗਾ। ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਦੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਣ ਵਾਲਾ ਭਾਰਤ, ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਨਿਵਾਣ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਨੀਵਾਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ 'ਚ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੁਖਾਵੀਂ ਕਿਵੇਂ ਰਹੇਗੀ, ਜਿਹੜਾ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਬਣਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਮਨ ਵਿਚ ਪਾਲੀ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਵਲੋਂ ਸ਼ਬਦੀ ਸੰਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਸਮੇਂ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਜੀਵੀ ਆਖਿਆ ਗਿਆ। ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਆਖਿਆ ਗਿਆ। ਭਾਜਪਾ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਾਲਿਬਾਨ, ਅਪਰਾਧੀ ਤਕ ਗਰਦਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਅਖ਼ਬਾਰ "ਦਿ ਵਾਇਰ" ਨੇ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਬਾਬਾ ਯੋਗੀ ਆਦਿੱਤਿਆਨਾਥ ਦੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਤੇ 34 ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ। ਸਾਰੇ ਬਿਆਨ ਮੁਸਲਿਮ ਵਿਰੋਧੀ ਸਨ। ਨਫ਼ਰਤੀ ਅੱਗ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਯੂਪੀ ਦਾ ਵਿਧਾਇਕ ਮਾਇਨਕੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਿਆਨ ਪੜ੍ਹੋ," ਜੇਕਰ ਹਿੰਦੂ ਉਠ ਪਏ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਾੜ੍ਹੀਆਂ, ਪੁੱਟ ਦੇਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਉਤੇ ਚੋਟੀਆਂ ਬਣਾ ਦਿਆਂਗੇ।"

ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫ਼ਿਰਕੂ ਨਫ਼ਰਤ ਨਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ 'ਚ, ਜੋ ਨਿਘਾਰ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਪਰ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ, ਨਫ਼ਰਤੀ ਅੱਗ ਫੈਲਾਉਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਮਸਜਿਦਾਂ ਥੱਲੇ ਮੰਦਰਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਗਾਉਣੇ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ, ਗਰਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਬਦਲਣੇ ਲੋਕਤੰਤਰਿਕ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਦੇਸ਼ ਵਲੋਂ ਅਪਣਾਏ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਮੂਲ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਤੁਲ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਫ਼ੜਾ-ਤਫੜੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ।

ਅਸਲ 'ਚ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਾਕਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਢਲੀਆਂ ਲੋੜਾਂ, ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਪਾਸੇ ਹਟਾ ਕੇ, ਫ਼ਿਰਕੂ ਵੰਡ ਨਾਲ ਫ਼ਿਰਕੂ ਤੇੜਾਂ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਗੱਦੀ ਪੱਕੀ ਕਰਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਪੱਧਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਰਾਜ-ਭਾਗ 'ਚ ਇਹੋ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ 8 ਸਾਲ ਦੇ ਰਾਜ-ਕਾਲ 'ਚ ਇਸ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਹਵਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੱਖ 'ਚ ਵਰਤਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 'ਦਿ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ', 'ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ', 'ਦਿ ਹਿੰਦੂ, 'ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ ਇੰਡੀਆ', 'ਦਿ ਵਾਇਰ', 'ਦਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਆਦਿ ਨੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹਨਨ ਸਬੰਧੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਛਾਪੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਨਫ਼ਰਤ ਸ਼ਬਦੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸਨੂੰ ਮੰਦਭਾਗਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਚਿੰਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਹਿ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਨਫ਼ਰਤੀ ਫ਼ਿਰਕੂ ਪਾੜਾ ਵਧਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਏ.ਬੀ.ਵੀ.ਪੀ. ਵਲੋਂ ਹਿੰਦੂ ਤਿਉਹਾਰ ਰਾਮ ਨੌਮੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਗੈਰ-ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਭੋਜਨ ਪਕਾਉਣ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਦਖ਼ਲ ਨੇ ਤਾਂ ਕਈ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਫ਼ਿਰਕੂ, ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਕ ਵੰਡ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ।

ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ, ਪਹਿਲਾਂ 'ਉਹ ਗੱਲ' ਕਰੋ!

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੀ ਭਾਵਨਾ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਨੇ ਵ੍ਹਟਸਐਪ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਾਰੀਅਲ-ਪਾਣੀ ਪੀਂਦਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਫੋਟੋ ਭੇਜੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੋੜਵੇਂ ਜਵਾਬ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਨਾਰੀਅਲ ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਫੋਟੋ ਵੱਲ ਸਰਸਰੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦਿਆਂ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਕਈ ਕੁਝ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਮਾਪਿਆਂ ਪਾਸੋਂ ਸੁਣੀ ਹੋਈ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨੇ ਦੀ ਇਕ ਭੋਲ਼ੀ ਜਿਹੀ ਜ਼ਿਦ ਅਤੇ ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਮੇਰੀ ਉਹ ਜ਼ਿੱਦ ਭੁਲਾਉਣ ਵਜੋਂ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਵਰਚਾਉਣ ਵਾਲ਼ੀ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ 'ਦੁਪਾਲਪੁਰ'
ਫੋਨ: 001-408-915-1268

ਵਾਰਤਾ। ਇਸ ਬਾਲ਼ੀ-ਭੋਲ਼ੀ ਵਾਰਤਾ ਦੀ 'ਕਿਸਮ' ਨਾਲ਼ ਮਿਲ਼ਦੀਆਂ ਜੁਲਦੀਆਂ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਵਰਤਮਾਨ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਅਜੋਕੀ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਲ਼ਝਿਆ ਹੋਇਆ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ! ਇਸ ਸਾਰੇ ਕੁਝ ਦੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਗੁਣਾ-ਘਟਾਓ-ਤਕਸੀਮ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਦੀ ਜ਼ਿੱਦੀ ਚਲਾਕੀ ਸੁਣ ਲਓ-ਬੀਬੀ ਦੱਸਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਰਿੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਤੁਰਨ ਵੀ ਲੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਅੱਧੀ-ਪੌਣੀ ਰੋਟੀ ਵੀ ਖਾਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਮੈਂ ਮਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਣੋਂ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਹਟਦਾ! ਕਹਿੰਦੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਬੀਬੀ ਦੇ ਕੁੱਛੜ ਜਾਣ ਨੂੰ ਭੱਜਣਾ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਨੇ ਉਦੇ ਈ ਸਾਡੇ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਖੜ੍ਹੀ ਨਿੰਮ ਉੱਤੇ ਬੈਠੇ ਜਨੌਰਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰੇ ਕਰ ਕਰ ਕਹਿਣਾ, 'ਔਹ ਦੇਖ ਪੁੱਤ ਕਿੰਨੇ ਸੋਹਣੇ ਤੋਤੇ...ਉਹ ਦੇਖ ਇਕ ਮੋਰ ਵੀ ਆ ਗਿਆ... ਹੋਰ ਦੇਖ ਪੁੱਤ ਚਿੜੀਆਂ ਕਿੱਦਾਂ ਚੀਂ...ਚੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨਾਂ?' ਮੈਂ ਜ਼ਰਾ ਦੀ ਜ਼ਰਾ ਨਿੰਮ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ 'ਦੁਧੂ..ਦੁੱਧੂ' ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਣਾ। ਫਿਰ ਬੀਬੀ ਨੇ ਘਰੇ ਘੁੰਮਦੀ ਬਿੱਲੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰਾ 'ਦੁੱਧੂ' ਵਲੋਂ ਧਿਆਨ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਨਵੀਂ 'ਜੁਗਤਿ' ਵਰਤਦਿਆਂ ਆਖਣਾ-'ਲੈ, ਆਹ ਮਾਣੋ ਬਿੱਲੀ ਆ ਗਈ...ਕਹਿੰਦੀ ਆ... ਕਾਕੇ ਦੀ ਰੋਟੀ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿਓ... ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਆ! ... ਦੌੜ ਜਾਹ ਬਿੱਲੀਏ, ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕਾਕੇ ਨੇ ਖਾਣੀ ਆਂ, ਪਤਾ ?' ਬੀਬੀ ਹੱਸ ਹੱਸ ਕੇ ਦੱਸਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਪਲ ਦੀ ਪਲ ਬਿੱਲੀ ਵੱਲ ਗੌਰ ਨਾਲ਼ ਦੇਖਣ ਮਗਰੋਂ ਬੀਬੀ ਦੀ ਏਸ ਜੁਗਤਿ ਉੱਤੇ ਵੀ ਪਾਣੀ ਫੇਰਦਿਆਂ ਉਹੀ ਰਟ ਲਾ ਦੇਣੀ, 'ਮੈਂਅ ਨੀਂ... ਮੈਂਅ ਨੀਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਲੇ ਨਾਲ 'ਦੁੱਧੂ ਦੀ ਗੱਲ' ਕਰ ਤੂੰ!'

ਬਾ-ਐਨੁ ਇਹੋ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ! ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਈ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ 'ਬਾਦਲ ਦਲ' ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਨਕਾਰ ਤੇ ਦੁਰਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬਾਦਲ ਦਲ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਕਰਨ ਵਾਲ਼ੇ ਆਗੂ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਪਦਵੀ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਬੁਰ੍ਹੀ ਤਰਾਂ ਉੱਖੜੇ ਹੋਏ ਪੈਰ ਮੁੜ ਜਮਾਉਣ ਲਈ ਤਰਲੋਮੱਛੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਾਦਲ ਦਲ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਰਾ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਬੋਤਮਤਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਬਰਗਾੜੀ ਦੇ ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਂਡ ਦੇ ਵੱਡੇ ਕਾਰਨ ਬਣੇ ਸੌਦੇ ਸਾਧ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਲੋਂ ਮੁਆਫੀਨਾਮਾ ਦੇਣ, ਮੁਆਫੀਨਾਮੇ ਨੂੰ 'ਹੁਕਮਨਾਮੇ' ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਕੀ ਗੋਲਕ ਵਿਚੋਂ ਨੱਬੇ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਅਖਬਾਰੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ 'ਤੇ ਖਰਚਣ ਫਿਰ ਉਸ ਮੁਆਫੀਨਾਮੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ/ਕਰਾਉਣ ਵਾਲ਼ੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਅਤੇ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ 'ਸੁੱਖ ਨਾਲ' ਸਾਰੇ ਜੀਵਿਤ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਤਲਬ ਕਰ ਕੇ ਦੁੱਧ ਦਾ ਦੁੱਧ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਨਿਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ! ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੁਖੀ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁੰਮ ਹੋਏ ਤਿੰਨ ਸੌ ਅਠਾਈ ਸਰੂਪਾਂ ਦੇ ਗੁਨਾਹਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨੰਗਿਆਂ ਕਰਨ ਪਰ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਿਲਕੁਲ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਵਾਂਗ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਟਰਕਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ! ਕਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਿੱਖ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਲਈ ਡਾਂਗਾਂ ਸੋਟੇ ਲੈ ਕੇ ਆ ਜਾਣ...ਕਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਬਾਦਲ ਦਲ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਬਹੁਤ 'ਬਦਤਮੀਜ਼ੀ' ਕੀਤੀ ਹੈ! ਕਦੇ ਉਹ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ...ਕਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਲਈ ਭਾਜਪਾਈ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਇੰਜ ਹੀ ਕਦੇ ਉਹ ਕੌਮ ਨੂੰ ਏਕਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸਦਾ ਸਿੱਧ-ਅਸਿੱਧਾ ਅਰਥ ਇਹੋ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ, ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਅਧੀਨਗੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਣ। ਬਸ,ਹੋ ਗਈ 'ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ'!

ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੁੱਝ ਕਹਿਣ ਫਰਮਾਉਣ ਦਾ ਬੇਸ਼ੱਕ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਹੈ ਪਰ ਕੌਮ ਦੇ ਤਰਜ਼ਮਾਨ ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸਮਝਣ ਤੇ ਸਿੱਖ-ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਕਰਨਾ ਵੀ ਪ੍ਰਥਮ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਤਕ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਦ ਤਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ-ਅਪੀਲਾਂ, ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ 'ਤੋਤੇ ਮੋਰ ਤੇ ਬਿੱਲੀਆਂ ਦਿਖਾਉਣ' ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਬਚਪਨੇ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਵਾਂਗ ਜਦ ਵੀ ਉਹ ਸਿੱਖ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲ਼ਿਆ ਕਰਨ ਲਈ 'ਔਹ ਦੇਖੋ...ਔਹ ਦੇਖੋ' ਕਹਿਣ ਤਾਂ ਡਟ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦੇਈਏ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ, ਪਹਿਲਾਂ 'ਉਹ ਗੱਲ' ਕਰੋ...ਬਾਕੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੇਖਾਂਗੇ!

ਚੋਣਵੇਂ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ: ਅਮਰਜੀਤ ਸਨ੍ਹੇਰਵੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ

ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 647-785-1661

ਸਾਡੀ ਦੋਸਤੀ ਹੈ
ਸੁਰਖ ਸਵੇਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ
ਸਾਡਾ ਵੈਰ ਸਦਾ ਕਾਲਿਆਂ
ਹਨ੍ਹੇਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ
ਅਸੀਂ ਸੂਰਜਾਂ ਦੇ ਬੇਲੀ
ਅਸੀਂ ਅੰਬਰਾਂ ਦੇ ਹਾਣੀ
ਸਾਡੀ ਤੋਰ ਦੀ ਰਵਾਨੀ
ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਪਛਾਣੀ
ਜਾਈਏ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਦੇ ਵੱਲੀਂ
ਵੱਡੇ ਜੇਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ
ਅਸੀਂ ਧੁੱਪ ਦੀਆਂ ਕਾਤਰਾਂ
ਲਿਆਉਣਾ ਲੋਚਦੇ
ਰਾਜ ਚੰਦਰੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਦਾ
ਮਿਟਾਉਣਾ ਲੋਚਦੇ
ਜਿਹੜਾ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ
ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ
ਹੱਕ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ
ਅਸੀਂ ਖੋਹਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ
ਕਿਸੇ ਦੁਖੀ ਮਜ਼ਲੂਮ ਤਾਈਂ
ਰੋਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ
ਲਿਜਾਣ ਹੀਰ ਨੂੰ ਨੀ ਦੇਣਾ
ਅਸੀਂ ਖੇੜਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ
ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਨੇ ਗੀਤ ਕੋਈ
ਬਿਨ ਆਈ ਨਾ ਮਰੇ
ਲਾਸ਼ ਆਪਣੇ ਹੀ ਖ਼ੂਨ ਵਿਚ
ਕਦੇ ਨਾ ਤਰੇ
ਖਹਿਣ ਗਿਰਝਾਂ ਨਾ ਸਾਡਿਆਂ
ਬਨੇਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ
ਅਮਰਜੀਤ ਅੱਗ ਲੱਗੇ ਕਿਤੇ
ਨਾ ਜਨੂੰਨ ਦੀ
ਕੋਈ ਭੁੱਲੇ ਨਾ ਪਛਾਣ
ਆਪਣੇ ਹੀ ਖ਼ੂਨ ਦੀ
ਲੰਘੇ ਔਧ ਸਾਡੀ ਹੱਸਦਿਆਂ
ਵਿਹੜਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ

1980 ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਉਭਰਦੇ ਕਵੀ ਅਮਰਜੀਤ ਸਨ੍ਹੇਰਵੀ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਇਹ ਗੀਤ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਨੇ 'ਸਰਦਲ' ਵਿਚ ਛਾਪਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਹਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਖ਼ਾਬ ਖ਼ਿਆਲ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੇਗਾ ਤੇ ਖੇਡ ਲੇਖਕ ਵੱਜੇਗਾ। ਉਹਦਾ ਜਨਮ ਉੱਚੇ ਟਿੱਬਿਆਂ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ ਝੋਟੀ ਵਾਲਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਨਾਨਕੇ ਘਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਤਾ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੌਰ ਸਨ। ਉਹਦਾ ਬਚਪਨ ਤਹਿਸੀਲ ਜ਼ੀਰਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿੰਡ ਸਨ੍ਹੇਰ ਦੀਆਂ ਬੀਹੀਆਂ ਵਿਚ ਲੁਕਣ-ਮੀਚੀ ਤੇ ਰੌੜਾਂ ਵਿਚ ਕੌਡ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡਦਿਆਂ ਬੀਤਿਆ। ਦਸਵੀਂ ਤਕ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਹਰ ਸਾਲ ਛੁੱਟੀਆਂ 'ਚ ਨਾਨਕੀਂ ਜਾਣਾ ਜਿੱਥੇ ਊਠ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਝੂਟੇ ਲੈਣੇ ਤੇ ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਤੱਕਣੇ। ਨਾਨਕੀਂ ਏਨਾ ਜੀਅ ਲੱਗਣਾ ਕਿ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਬਹਿੰਦੇ ਮੁੱਕ ਜਾਣੀਆਂ। ਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਦਿਆਂ ਟਿੱਬਿਆਂ 'ਤੇ ਲਿਟਣਾ ਤੇ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਣਾ ਕਦੋਂ ਰਾਤ ਪੈ ਜਾਣੀ ਤੇ ਕਦੋਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣਾ? ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਰੁਮਾਂਸ ਨੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਲਿਖਣ ਦੀ ਚੇਟਕ ਲਾਈ।

ਹੁਣ ਤਕ ਉਸ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਪੁਸਤਕਾਂ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ ਤੇ ਇਕ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ। ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਬਾਲ ਗੀਤ ਤੇ ਨਰਸਰੀ ਗੀਤ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਮਹਿਕਾਂ ਵੰਡਦੇ ਫੁੱਲ', 'ਸਿੰਮੀ ਦਾ ਮੈਡਲ' ਤੇ 'ਕੀੜੀ ਦਾ ਵਾਜਾ' ਹਨ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਂ 'ਚੋਣਵੇਂ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ' ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਗਜ਼ਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਰਜਨਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਜੋ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿਆਂ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, 'ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਮੁਤਾਬਕ ਮੇਰਾ ਜਨਮ 01 ਮਈ, 1956 ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਆਈ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਖੂਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਦਕਿ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਨਾਮਾਤਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਇਕ ਵੱਡੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਆਈ ਚਲਾਈ ਹੀ ਮਸੀਂ ਚਲਦੀ ਸੀ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ 1972 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਜੀਵਨ ਮੱਲ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਜ਼ੀਰਾ ਤੋਂ ਦਸਵੀਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਕਰਕੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਨਾ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ ਜਦਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਜ਼ੀਰਾ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਸਨ੍ਹੇਰ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਦੋ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੀ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਬਾਪ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਘਰ ਦੀ ਕੁੱਝ ਮਦਦ ਹੋ ਸਕੇ। ਬਹੁਤ ਹੀਲੇ ਕੀਤੇ ਪਰ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਸਿਰੇ ਨਾ ਲੱਗੀ। ਫਿਰ ਔਖੇ ਸੌਖੇ ਮੈਂ ਬੀਏ ਵੀ ਕਰ ਲਈ ਪਰ ਨੌਕਰੀ ਨਾ ਮਿਲੀ। 1980 ਵਿਚ ਖੰਡ ਮਿੱਲ ਜ਼ੀਰਾ ਚਾਲੂ ਹੋਈ ਤਾਂ 1982 ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਖੰਡ ਮਿੱਲ ਜ਼ੀਰਾ 'ਚ ਕਲਰਕ ਦੀ ਸੀਜ਼ਨਲ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਪੀ.ਜੀ.ਡੀ.ਸੀ.ਏ. ਦਾ ਕੋਰਸ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਨੌਕਰੀ ਪੱਕੀ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਕਰੜਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਵਰਕਰ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਮੋਹਰੀ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਖੰਡ ਮਿੱਲਾਂ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਗਰੇਡ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਅਕਤੂਬਰ 1996 ਵਿਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੈਕਟਰ 17 ਵਿਚ ਸ਼ੂਗਰਫੈੱਡ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਫਤਰ ਮੂਹਰੇ ਪੱਕਾ ਧਰਨਾ ਲਾਉਣਾ ਪਿਆ ਤੇ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਬੜੈਲ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਸੜੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਵੀ ਖਾਣੀਆਂ ਪਈਆਂ।

2001 ਵਿਚ ਛਪੀ ਪੁਸਤਕ 'ਚੋਣਵੇਂ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ' ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਕਬੱਡੀ, ਹਾਕੀ ਤੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੀ ਖੇਡ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸੀ। ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ ਹਾਕੀ ਦੇ ਮੈਚਾਂ ਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਬਹੁਤ ਸੁਣਦਾ ਸਾਂ। ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਗੁੱਸੇ ਵੀ ਹੋਣਾ ਪਰ ਪੂਰੇ ਮੈਚ ਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਹਟਣਾ। ਫੁੱਲ ਬੈਕ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਧੜੱਲੇਦਾਰ ਖੇਡ ਦਾ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਮੈਚ ਦੇਖਣ ਲਈ ਮੈਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਲੰਧਰ ਸਪੈਸ਼ਲ ਗਿਆ। ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਮੇਰੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਫਿਰ ਮੇਰੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤ ਪਛਾਣ ਬਣਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਗੱਲ 1979-80 ਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਜ਼ੀਰਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚਾਰ ਮੰਚ ਮੋਗਾ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਜਾਂਦਾ। ਓਥੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋਇਆ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਨਿਭਿਆ। ਉਹਦੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਲੱਗਣੀ। ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦਿਆਂ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਜਾਗਦੀ ਰੱਖੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਝੋਲੀ ਚੁੱਕ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ। ਉਸਦੀ ਇਸੇ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀ ਮਿੱਤਰਤਾ ਬਣੀ ਰਹੀ। ਮੈਂ ਖੰਡ ਮਿੱਲ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅਜੀ ਦੇ ਨਾਟਕ ਜ਼ੀਰੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ। ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਾਥੀ ਦਾ ਸਾਥ ਮਾਣਦਿਆਂ 'ਅੰਬਰਾਂ ਦੇ ਹਾਣੀ' ਗੀਤ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਜਿਸਨੂੰ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅਜੀ ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਕੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸਾਥੀ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਪਾਣੀ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਅਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਰਖਤ ਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਆਪ ਵੀ ਅਮਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਜਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਧਰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰ ਆਈਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਮੀਤ ਕੜਿਆਲਵੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਾਲੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਾਥੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਮੰਚ ਮੋਗਾ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹਾਂ ਅਤੇ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਕੌਂਸਲ ਜ਼ੀਰਾ ਦੇ ਮੀਤ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਦੀ ਖੇਡ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਮੁੱਖ ਬੰਦ ਡਾ. ਜਲੌਰ ਸਿੰਘ ਖੀਵਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਜਵਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ

ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਅਲਬੇਲਾ ਸ਼ਾਇਰ ਪ੍ਰੋ: ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ 'ਜਵਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ' ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ-ਡੁੱਲ੍ਹੇ ਸੁਭਾਅ, ਸਡੌਲ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਉੱਚੇ ਆਚਰਨ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਮਹਾਨ ਕਵੀ ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਮ 'ਐ ਪੰਜਾਬ ਕਰਾਂ ਕੀ ਸਿਫਤ ਤੇਰੀ' ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭੂਗੋਲਕ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਸਗੋਂ ਹਕੀਕਤ ਹੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜੰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਨੇ ਚੱਟਾਨਾਂ ਵਰਗੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਤੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਰਗੀ ਦਲੇਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ 'ਖਾਧਾ ਪੀਤਾ ਲਾਹੇ ਦਾ, ਰਹਿੰਦਾ ਅਹਿਮਦਸ਼ਾਹੇ ਦਾ' ਵਰਗੀ ਸੋਚ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਮੜਕ ਨਾਲ ਤੁਰਨਾ ਤੇ ਅਣਖ ਨਾਲ ਜਿਉਣਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਬਣ ਗਈ। ਨੱਚਣ-ਕੁੱਦਣ ਮਨ ਕਾ ਚਾਓ ਬਣ ਗਿਆ, ਜੀਵਨ ਇੱਕ ਅਖਾੜਾ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇੱਕ ਖੇਡ ਬਣ ਗਈ। ਸਰੂਆਂ ਵਰਗੇ ਕੱਦ ਤੇ ਪਰਬਤਾਂ ਵਰਗੇ ਜੁੱਸੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਪਰਚਣ ਲੱਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕਬੱਡੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨਭਾਉਂਦੀ ਖੇਡ ਬਣ ਗਈ। ਬੱਸ ਫੇਰ ਕੀ

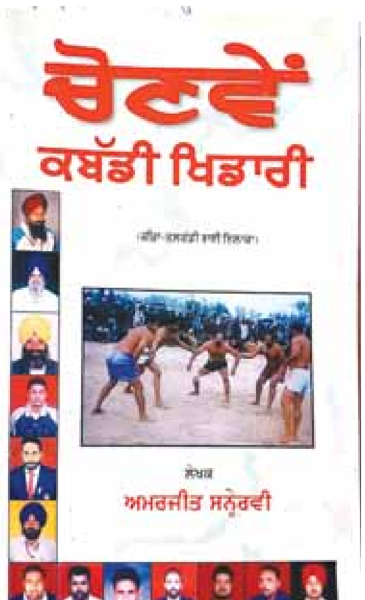

ਅਮਰਜੀਤ ਸਨ੍ਹੇਰਵੀ

ਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਕਬੱਡੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਧੁੰਮਾਂ ਪਾਈਆਂ ਕਿ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਨਾਮ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਸਦਾ ਲਈ ਜੁੜ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਖੇਡ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਅੰਗ ਬਣਾ ਲਿਆ ਜਿਸਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਬਲਵਿੰਦਰ ਫਿੱਡਾ ਤੇ ਹਰਜੀਤ ਬਾਜਾਖਾਨਾ ਵਰਗੇ ਖਿਡਾਰੀ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਾਂ ਚਮਕਾਇਆ। ਸਾਡੇ ਬਹੁਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖਣ ਵੱਲ ਹੀ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਿੰ: ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਵਿਰਲੇ ਖੇਡ ਲੇਖਕ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਖੇਡ ਜਗਤ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨ ਲੇਖਕ ਅਮਰਜੀਤ ਸਨ੍ਹੇਰਵੀ ਇਸ ਪਾਸੇ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਉਸਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਚੋਣਵੇਂ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ' ਹੈ। ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਇਹ ਨਰੋਆ ਤੇ ਨਿੱਗਰ ਉੱਦਮ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀਹ ਕੁ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਪਾਸ ਸਾਹਿਤਕ ਸ਼ੈਲੀ ਹੈ ਤੇ ਪਛਾਨਣ ਵਾਲੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੇ ਜਾਇਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਨਾਜ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਭਰ ਕੇ ਅੰਨਦਾਤਾ ਬਣਨ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਥੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਲੋਹਾ ਮਨਵਾਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਜਿੰਨੇ ਕੁ ਅਵਸਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹਨ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ 'ਤੇ ਮਾਣ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਪੇਸ਼ ਹੈ ਰਾਜੂ ਭਲਵਾਨ ਦਾ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ:

ਧੱਕੜ ਧਾਵੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ

ਲੁਹਾਰੇ ਦੇ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮੋਗਾ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਚਾਲੀ ਸਾਲਾ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੋਅ ਮੈਚ ਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਕਰ ਕੇ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਉੱਤਰਿਆ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪੰਜਾਹ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, "ਬਾਈ ਜੀ ਸੰਤੂਵਾਲੇ ਦਾ ਰਾਜੂ ਕੀ ਕਰਦੈ ਹੁਣ? ਕਦੇ ਵੇਖਿਆ ਨਈਂ ਹੁਣ ਉਹਨੂੰ ਖੇਡਦਿਆਂ...।"

ਉਸ ਬੰਦੇ ਦੇ ਅਣਜਾਣਪੁਣੇ ਵਾਲਾ ਸੁਆਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਅਚੰਭੇ 'ਚ ਪੈ ਗਿਆ। ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਇਸਨੂੰ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦੇਵਾਂ?ਦੋ ਤਿੰਨ ਮਿੰਟ ਸਸ਼ੋਪੰਜ 'ਚ ਪਏ ਰਹਿਣ ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਭਰਾਵਾ ਰਾਜੂ ਹੁਣ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।"

ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਹਉਕਾ ਲਿਆ ਤੇ ਬੋਲਿਆ, "ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਹੋਇਆ।" ਤੇ ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਬਾਈ ਜੀ ਐਹੋ ਜਿਹੇ ਦਰਸ਼ਨੀ ਜਵਾਨ ਘਰ-ਘਰ ਨੀਂ ਜੰਮਦੇ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੇਲਿਆਂ 'ਚ ਉਹਨੂੰ ਖੇਡਦਿਆਂ ਵੇਖਿਐ...ਅਗਲੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾ ਕਰਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਮਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤ!" ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਖਰਾਸਦੇ ਪੁੜ ਵਰਗੀ ਛਾਤੀ ਤੇ ਗੇਲੀਆਂ ਵਰਗੇ ਪੱਟਾਂ ਵਾਲੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ ਦੇ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਖੇਡੇ ਮੈਚਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਫਿਲਮ ਦੀ ਰੀਲ ਵਾਂਗ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ 'ਚ ਰਾਜੂ ਦਾ ਥਾਪੀ ਮਾਰ ਕੇ ਅਤੇ ਮੁਸਕੜੀਏ ਹੱਸ ਕੇ ਕਬੱਡੀ ਪਾਉਣ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ ਤੇ ਤਕੜੇ ਜਾਫੀ ਤੋਂ ਅੰਕ ਲੈ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਉਂਗਲਾਂ ਉਤਾਂਹ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਭੰਗੜਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਹੰਧਿਆਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਉਣ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵੀ। ਸੱਚ ਗੱਲ ਹੈ,ਰਾਜੂ ਧਾਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਣ ਜਾਣਾ ਘਰ ਘਰ ਪੁੱਤ ਜੰਮਦੇ!

ਉਪਰੋਕਤ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਰਾਜੂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਖੇਡ ਬਾਰੇ ਕੁੱਝ ਸਾਰਥਕ ਲਿਖਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੜਾ ਕੁੱਝ ਛਪ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਰਾਜੂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਜਦ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁਸਤਕ 'ਚੋਣਵੇਂ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ' ਲਿਖਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਰਾਜੂ ਸੰਤੂਵਾਲੇ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਜਦ ਮੈਂ ਤੇ ਉਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਪਟਵਾਰੀ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਇਸ ਧਨੰਤਰ ਧਾਵੀ ਦੇ ਘਰ ਗਏ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਫੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਂਕ ਜਮਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਕਰੀ ਕਲਾਂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਮਿਲ ਗਿਆ ਜਿਸ ਕੋਲੋਂ ਰਾਜੂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਰਾਜੂ ਬਾਰੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਹ ਲੇਖ ਖੇਡ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸੱਥ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈ ਰਿਹਾਂ।

ਤਹਿਸੀਲ ਜ਼ੀਰਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸੰਤੂਵਾਲਾ ਵਿਚ ਸ. ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਬਸੰਤ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ 28 ਜੁਲਾਈ 1953 ਨੂੰ ਜਨਮੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਚਪਨ ਦਾ ਨਾਂ ਜਦੋਂ ਰਾਜੂ ਪੱਕ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਨਾਮ ਵਾਲਾ ਇਹ ਬਾਲ ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਧਰਤੀ ਧੱਕ ਧਾਵੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਾਜੂ ਨੂੰ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੱਡਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਮੋਕਲਾ ਰਾਜੂ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ 'ਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਇਲਾਕੇ ਦੇ 65 ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਚੋਣਵੀਂ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਦਾ ਕੈਪਟਨ ਬਣਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਿੱਤਾਂ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਜੀਵਨ ਮੱਲ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਜ਼ੀਰਾ ਤੋਂ ਦਸਵੀਂ ਪਾਸ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ 1970 ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਡੀ. ਕਾਲਜ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤੇ 1971 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਜ਼ੀਰਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਆਪਣੀ ਚੰਗੀ ਖੇਡ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਪੋਰਟਸ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਜ਼ੀਰੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ 1973-74 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਜ਼ੀਰਾ ਦੀ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਜ਼ੋਨ ਜਿੱਤਣ ਉਪਰੰਤ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਲੀਗ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਕਾਲਜ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਉੱਪ ਜੇਤੂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜੂ ਨੇ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। 1975-76 ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ। ਸਪੋਰਟਸ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ 130 ਕਿੱਲੋਗਰਾਮ ਵਰਗ ਦੇ ਵੇਟਲਿਫਟਿੰਗ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਨ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। 1978 ਵਿਚ ਬੀ. ਏ. ਕਰਨ ਬਾਅਦ ਉਹ ਪਿੰਡ ਸੰਤੂਵਾਲੇ ਦੀ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਬਣਾ ਕੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਧੂੜਾਂ ਪੁੱਟਦਾ ਰਿਹਾ।

ਉਸਦੀ ਵਧੀਆ ਖੇਡ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ 1982 ਵਿਚ ਖੰਡ ਮਿੱਲ ਜ਼ੀਰਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗੰਨਾ ਵਿਕਾਸ ਅਫਸਰ ਸ੍ਰੀ ਚੰਚਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਜੂ ਨੂੰ ਮਿੱਲ ਵਿਚ ਯਾਰਡ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੱਕਾ ਹੀ ਭਰਤੀ ਕਰ ਲਿਆ ਜਦਕਿ ਇਹ ਅਸਾਮੀ ਸੀਜ਼ਨਲ ਸੀ। ਖੰਡ ਮਿੱਲ ਜ਼ੀਰਾ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਰਾਜੂ ਨੇ ਮਾਣਮੱਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਮਣਮੂੰਹੀਂ ਤਾਕਤ ਦਾ ਲੋਹਾ ਕੁੱਲ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਮੰਨਵਾਇਆ। 1983 ਵਿਚ ਜ਼ੀਰਾ ਵਿਖੇ ਸੈਪਸੋ ਵੱਲੋਂ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਰਾਜੂ ਦੀ ਕਪਤਾਨੀ ਹੇਠ ਖੰਡ ਮਿੱਲ ਜ਼ੀਰਾ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਮਾਣ ਵਧਾਇਆ। ਨਵੰਬਰ 1983 ਵਿਚ ਮੰਡੀ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਇਸ ਟੀਮ ਨੇ ਸੈਪਸੋ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡਦਿਆਂ 30ਵੀਂ ਪੰਜਾਬ ਕਬੱਡੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਪਣੀ ਧਾਂਕ ਜਮਾਈ ਤਾਂ ਰਾਜੂ ਹੁਰਾਂ ਦੀ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਹੋ ਗਈ। 1985 ਵਿਚ ਰਾਏਕੋਟ ਦੇ ਖੇਡ ਮੇਲੇ 'ਚ ਖੰਡ ਮਿੱਲ ਜ਼ੀਰਾ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਰਾਜੂ ਦੀ ਕਪਤਾਨੀ ਹੇਠ ਪਟਿਆਲੇ ਨੂੰ 30 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 35 ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾ ਕੇ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਤਸਵੀਰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਥਾਂ ਖੰਡ ਮਿੱਲ ਜ਼ੀਰਾ ਦੀ ਪੂਰੀ ਟੀਮ ਦੀ ਫੋਟੋ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਦ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਣੇ ਖਿਡਾਰੀ ਕੋਲ ਅੱਜ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਟਿੰਗਜ਼ ਵੇਖੀਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਗੱਭਰੂਆਂ ਦੇ ਗੁੰਦਵੇਂ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਉੱਚੇ ਲੰਮੇ ਕੱਦ ਵੇਖ ਕੇ ਰੂਹ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿੱਗਰ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨੀ ਸਰੀਰਾਂ ਵਾਲੇ ਜਵਾਨ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਅਲੋਪ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਸਦੀ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਖੰਡ ਮਿੱਲ ਜ਼ੀਰਾ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸਗੋਂ ਉਸਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵੀ ਨਿਵੇਕਲੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਪਾਈਆਂ। 1984 ਵਿਚ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਗਿਆ ਤਾਂ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਚ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। 1985 ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡਿਆ ਤਾਂ ਅਬਦੁੱਲਾ ਕੱਪ ਜਿੱਤ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ। ਉਸੇ ਸਾਲ ਹੀ ਬਾਰ ਕਿੰਗ ਲੰਦਨ ਦੀ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਖੇਡਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਵੀ ਧੰਨ-ਧੰਨ ਕਰਾਈ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਭਗਤ ਸੈਣੁ ਜੀ

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ, ਤੀਸਰੀ ਨਾਨਕ ਜੋਤਿ ਨੇ ਰੱਬ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਬਾਰੇ ਫਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਆਪ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰੱਖਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਭਗਤ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆ ਭਗਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜੁੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਉਮੈ ਪਰਮਾਤਮ-ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਰਸਤੇ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਰੋੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਿਫ਼ਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਸਦਾ ਕਾਇਮ

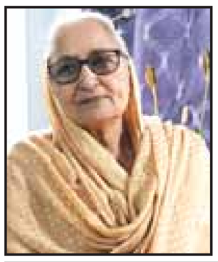

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਕੈਨੇਡਾ

ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸੱਚੀ ਭਗਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸੱਚੀ ਸਿਫ਼ਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਵਾਲੀ ਬਾਣੀ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਸੋਝੀ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਜੁਗਤਿ ਵੀ ਸੱਚੀ, ਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਪਰਮਾਤਮ-ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੋਭਦੇ ਹਨ:

ਭਗਤ ਜਨਾ ਕੀ ਹਰਿ ਜੀਉ
ਰਾਖੈ ਜੁਗਿ ਜੁਗਿ ਰਖਦਾ ਆਇਆ ਰਾਮ॥
ਸੋ ਭਗਤੁ ਜੋ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵੈ
ਹਉਮੈ ਸਬਦਿ ਜਲਾਇਆ ਰਾਮੁ॥
ਹਉਮੈ ਸਬਦਿ ਜਲਾਇਆ ਮੇਰੇ ਹਰਿ
ਭਾਇਆ ਜਿਸ ਦੀ ਸਾਚੀ ਬਾਣੀ॥
ਸਚੀ ਭਗਤਿ ਕਰਹਿ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ
ਗੁਰਮੁਖਿ ਆਖਿ ਵਖਾਣੀ॥
ਭਗਤਾ ਕੀ ਚਾਲ ਸਚੀ ਅਤਿ ਨਿਰਮਲ
ਨਾਮੁ ਸਚਾ ਮਨਿ ਭਾਇਆ॥
ਨਾਨਕ ਭਗਤ ਸੋਹਹਿ ਦਰਿ ਸਾਚੈ
ਜਿਨੀ ਸਚੋ ਸਚੁ ਕਮਾਇਆ॥1॥
(ਪੰ.768)

ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਰਾਗੁ ਰਾਮਕਲੀ 'ਅਨੰਦੁ' ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਚਾਲ ਅਰਥਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚਣੀ, ਜੀਵਨ-ਚਲਣ ਨਿਰਾਲਾ ਭਾਵ ਵਿਲੱਖਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਜੁਗਤਿ ਆਮ ਲੋਕਾਈ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਚਾਲ ਆਮ ਸੰਸਾਰੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਅੱਡਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਗਤੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਕਠਿਨ ਹੈ। ਭਗਤ ਔਖੇ ਰਸਤੇ ਉਤੇ ਤੁਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਲੋਭ, ਮੋਹ ਅਤੇ ਅਹੰਕਾਰ ਤਿਆਗਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਮਾਇਆ ਦੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਛੱਡਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਗਤ ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਮਾਇਆਵੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸੰਜਮ ਨਾਲ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਆਪਣੀ ਵਡਿਆਈ ਆਪ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਤੁਰਨਾ ਕੋਈ ਆਸਾਨ ਖੇਡ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰਸਤਾ ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ ਨਾਲੋਂ ਤਿੱਖਾ ਅਤੇ ਵਾਲ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਬਰੀਕ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਬੜਾ ਸੰਭਲ ਕੇ ਤੁਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖਿਚਿਆ ਮਨ ਕਦੇ ਵੀ ਡੋਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਬੜੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਹਉਮੈ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਮੁਕਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਨਿਜ਼ਾਤ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ:

ਭਗਤਾ ਕੀ ਚਾਲ ਨਿਰਾਲੀ॥
ਚਾਲਾ ਨਿਰਾਲੀ ਭਗਤਾਹ ਕੇਰੀ
ਬਿਖਮ ਮਾਰਗਿ ਚਲਣਾ॥
ਲਬੁ ਲੋਭੁ ਅਹੰਕਾਰੁ ਤਜਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਬਹੁਤੁ ਨਾਹੀ ਬੋਲਣਾ॥
ਖੰਨਿਅਹੁ ਤਿਖੀ ਵਾਲਹੁ
ਨਿਕੀ ਏਤੁ ਮਾਰਗਿ ਜਾਣਾ॥
ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਜਿਨ੍ਹੀ ਆਪੁ ਤਜਿਆ
ਹਰਿ ਵਾਸਨਾ ਸਮਾਣੀ॥
ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਚਾਲ ਭਗਤਾ
ਜੁਗਹੁ ਜੁਗੁ ਨਿਰਾਲੀ॥
(ਪੰ.918)

ਭਗਤ ਸੈਣੁ ਜੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਗਤਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਰਾਗੁ ਧਨਾਸਰੀ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕਾਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸਥਾਪਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ, ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜੋ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਤਾਂਘ ਰਹੀ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ, ਉਪਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ 'ਨਿਰਾਲੀ ਚਾਲ' ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਸਨ ਭਾਵ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਸੀ, ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਰਸਤੇ ਦੀ ਅਨੁਸਾਰੀ ਸੀ; ਉਹ ਭਗਤ ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਜਾਂ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਪੰਜਵੀਂ ਨਾਨਕ ਜੋਤਿ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਭਗਤ ਸੈਣ ਜੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:

ਸੈਨੁ ਨਾਈ ਬੁਤਕਾਰੀਆ ਓਹੁ ਘਰਿ ਘਰਿ ਸੁਨਿਆ॥
ਹਿਰਦੇ ਵਸਿਆ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਭਗਤਾ ਮਹਿ ਗਨਿਆ॥3॥
(ਪੰ.487-88)

ਸ਼ਬਦਾਰਥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਨੁਸਾਰ "ਸੈਨ ਨਾਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਬੁਤੀਆਂ (ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਕੰਮ ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਦੇ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਓਹ ਘਰ-ਘਰ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। (ਸੈਨ ਨਾਈ ਰਾਮਾ ਨੰਦ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਭਗਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਰੇਵਾ ਦੇ ਰਾਜੇ ਰਾਜਾਰਾਮ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਨਾਈ ਸੀ)। " ਭਗਤ ਸੈਣ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤੇ ਵੇਰਵੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਭਗਤ ਰਾਮਾਨੰਦ (1300-1411) ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਆਪਣੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਦੱਸਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ, ਨੀਵਿਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ ਕੇ ਨਾਮਦੇਵ, ਕਬੀਰ, ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ, ਸਧਨਾ, ਸੈਨ ਵਰਗੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਤਰ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ:

ਨਾਮਦੇਵ ਕਬੀਰੁ ਤਿਲੋਚਨੁ ਸਧਨਾ ਸੈਨੁ ਤਰੈ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸੁ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਸੰਤਹੁ ਹਰਿ ਜੀਉ ਤੇ ਸਭੈ ਸਰੈ॥
(ਪੰ.1106)

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਭਗਤ ਸੈਣ, ਭਗਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਦਾ ਚੇਲਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਸੁਣ ਕੇ ਭਗਤ ਰਾਮਾਨੰਦ

ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਧਾਰ ਲਿਆ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਅੱਗੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਗਤ ਸੈਣ ਜੀ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਸਵੇਰੇ ਉੱਠ ਕੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਸੰਤ ਲੋਕ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਆ ਗਏ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਭਗਤ ਸੈਣ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕੇ ਅਤੇ ਰਾਜ-ਦੁਆਰੇ ਜਾ ਕੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਹਰਿ ਆਪ ਸੈਣ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਧਰ ਸੈਣ ਜੀ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਾ ਕਰ ਕੇ ਝਿਜਕਦੇ ਹੋਏ ਰਾਜ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਗਏ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਦੂਰੋਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਗਲ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣਾ ਪਹਿਨਾਵਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਭਗਤ ਸੈਣ ਜੀ ਨੂੰ ਪਹਿਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਭਗਤ ਸੈਣ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸਾਰੀ ਲੋਕਾਈ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਕੱਢਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਆਪ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ:

ਸੁਣਿ ਪਰਤਾਪੁ ਕਬੀਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸਿਖੁ ਹੋਆ ਸੈਣੁ ਨਾਈ।
ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਰਾਤੀ ਕਰੈ ਭਲਕੈ ਰਾਜ ਦੁਆਰੈ ਜਾਈ।
ਆਏ ਸੰਤ ਪਰਾਹੁਣੇ ਕੀਰਤਨੁ ਹੋਆ ਰੈਣਿ ਸਬਾਈ।
ਛਡਿ ਨ ਸਕੈ ਸੰਤ ਜਨ ਰਾਜ ਦੁਆਰਿ ਨ ਸੇਵ ਕਮਾਈ।
ਸੈਣ ਰੂਪਿ ਹਰਿ ਜਾਇ ਕੈ ਆਇਆ ਰਾਣੈ ਨੋ ਰੀਝਾਈ।
ਸਾਧ ਜਨਾਂ ਨੋ ਵਿਦਾ ਕਰਿ ਰਾਜ ਦੁਆਰਿ ਗਇਆ ਸਰਮਾਈ।
ਰਾਣੈ ਦੂਰਹੁੰ ਸਦਿ ਕੈ ਗਲਹੁੰ ਕਵਾਇ ਖੋਲਿ ਪੈਨ੍ਹਾਈ।
ਵਸਿ ਕੀਤਾ ਹਉਂ ਤੁਧੁ ਅਜੁ ਬੋਲੈ ਰਾਜਾ ਸੁਣੈ ਲੁਕਾਈ।
ਪਰਗਟੁ ਕਰੈ ਭਗਤਿ ਵਡਿਆਈ॥16॥

ਇਥੇ ਭਗਤ ਜੀ ਦੀ ਜਾਤ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਵਡਿਆਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਊਚ-ਨੀਚ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਉਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਗਤ ਸੈਣ ਭਾਵੇਂ ਨਾਈ ਜਾਤ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਵਰਣ-ਵੰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਨੀਵਾਂ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਉਚਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਵਡਿਆਈ ਪਾਈ। (ਜਾਤ-ਪਾਤ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਲਈ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖ ਬਰਾਬਰ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਉਸ ਇੱਕ ਦੀ ਜੋਤਿ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹਨ)। ਆਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੇਰਵੇ ਭਗਤ ਜੀ ਦੀ ਜਾਤਿ ਅਤੇ ਰੇਵਾ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਬਾਂਧਵਗੜ੍ਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਈ ਹੋਰਨਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਸੈਣ ਜੀ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਿਦਰ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਸੈਣ ਜੀ ਜਨਾਨਦੇਵ (ਗਿਆਨਦੇਵ) ਦੇ ਚੇਲੇ ਸੀ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਦੀ ਬਾਣੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਭਗਤ ਸੈਣ ਜੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ, ਭਗਤ ਸਦਨਾ ਜੀ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਬੀਰ ਦੀ ਸੋਭਾ ਸੁਣ ਕੇ ਦੂਜਾ ਸਿੱਖ ਸੈਣ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਸ ਕਥਨ ਤੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਸੈਣ ਜੀ ਨੇ ਭਗਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਧਾਰਿਆ।

ਭਗਤ ਸੈਣ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਰਾਗੁ ਧਨਾਸਰੀ ਵਿਚ ਅੰਕਤ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਭਗਤ ਜੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਅਸਲੀ ਆਰਤੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ:

ਧੂਪ ਦੀਪ ਘ੍ਰਿਤ ਸਾਜਿ ਆਰਤੀ॥
ਵਾਰਨੇ ਜਾਉ ਕਮਲਾਪਤੀ॥1॥
ਮੰਗਲਾ ਹਰਿ ਮੰਗਲਾ॥
ਨਿਤ ਮੰਗਲੁ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਰਾਇ ਕੋ॥1॥ ਰਹਾਉ॥
ਊਤਮੁ ਦੀਅਰਾ ਨਿਰਮਲ ਬਾਤੀ॥
ਤੁਹੀਂ ਨਿਰੰਜਨ ਕਮਲਾਪਾਤੀ॥2॥
ਰਾਮਾ ਭਗਤਿ ਰਾਮਾਨੰਦੁ ਜਾਨੈ॥
ਪੂਰਨ ਪਰਮਾਨੰਦੁ ਬਖਾਨੈ॥3॥
ਮਦਨ ਮੂਰਤਿ ਭੈ ਤਾਰਿ ਗੋਬਿੰਦੇ॥
ਸੈਨੁ ਭਣੈ ਭਜੁ ਪਰਮਾਨੰਦੇ॥4॥1॥
(ਪੰ.695)

ਭਗਤ ਸੈਣ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜਿਸ ਆਰਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹ ਕੋਈ ਧੂਫ ਜਲਾ ਕੇ ਜਾਂ ਘਿਉ ਦੇ ਦੀਵੇ ਜਗਾ ਕੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਆਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਗਤ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਲ ਭਗਤੀ ਧੂਫ ਦੀਪ ਜਲਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਦਿਲ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਗਤ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਰਵਦਗਾਰ, ਜੋ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਸਾਰ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਦੀ ਅਸਲੀ ਆਰਤੀ ਉਸ ਤੋਂ ਸਦਕੇ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਜਸ ਗਾਉਣਾ ਹੈ। ਭਗਤ ਜੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮਾਲਕ! ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਸਦਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਸਦਕੇ ਜਾਣਾ ਹੀ ਧੂਪ, ਦੀਪ ਅਤੇ ਘਿਉ ਆਦਿ ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਆਰਤੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਪਰਵਦਗਾਰ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਅਨੰਦ-ਮੰਗਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨਿਰੰਜਨ (ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਆਪ ਹੀ ਦੀਵਾ ਅਤੇ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੀ ਬੱਤੀ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਭ ਕੁੱਝ ਆਪ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਆਰਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਂ ਆਰਤੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਹਰ ਸਮੇਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਭਗਤੀ ਦੀ ਬਰਕਤਿ ਸਦਕਾ ਉਸ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਹੈ। ਭਗਤ ਸੈਣ ਜੀ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਉਸ ਪਰਮਆਨੰਦ, ਸੋਹਣੇ ਸਰੂਪ ਵਾਲੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰਕ ਡਰਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਸਾਰ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਭਗਤ ਸੈਣ ਜੀ ਦੇ ਉਪਰ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਸਕਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭਗਤ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ, ਇੱਕ ਨਿਰੰਕਾਰ, ਨਿਰਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਧਿਆਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਰਾਹੀਂ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਕਿਸੇ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ, ਅਵਤਾਰ ਆਦਿ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਦੇ ਮੁੱਦਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਰਸਤੇ ਦੀ ਸੋਝੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਚੋਣਵੇਂ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ: ਅਮਰਜੀਤ ਸਨ੍ਹੇਰਵੀ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

1986 ਵਿਚ ਫੇਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੂਰੀਆਂ ਧੁੰਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਆਇਆ। ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜਨਮ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਸਾਨ੍ਹ ਜਿੰਨੀ ਤਾਕਤ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਵੇ। ਲੱਤ ਮਾਰ ਕੇ ਧਰਤੀ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਰਾਜੂ ਜਦ 1986 ਵਿਚ ਕੁਰਾਲੀ ਵਿਖੇ ਸੁਪਰਵੇਅਰ ਕਬੱਡੀ ਕਲੱਬ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਕੁਲਵੰਤ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡਿਆ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਖੇਡ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ, "ਖੰਡ ਮਿੱਲ ਜ਼ੀਰਾ ਦੇ ਦੋ ਖਿਡਾਰੀ ਰਾਜੂ ਅਤੇ ਕੁਲਵੰਤ ਵੀ ਸੋਹਣੀ ਖੇਡ ਖੇਡੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੰਮੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਖੂਬ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਇਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇੰਗਲੈਂਡੀਆਂ ਨੂੰ 42ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 46 ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।" ਉਹਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪਏ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਜੂ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੰਚਾਇਤ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਭਾਰ ਤੋਲਣ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਕਬੱਡੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵੱਲੋਂ ਭਾਗ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵੱਲੋਂ ਕੁੱਕੂ ਤੇ ਗੁਰਮੇਲ ਹੁਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਲੋਹਾ ਮਨਵਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਸੁਭਾਅ ਪੱਖੋਂ ਸਿਰੇ ਦਾ ਮਖੌਲੀਆ ਰਾਜੂ ਯਾਰਾਂ ਦਾ ਯਾਰ ਸੀ। ਜਿੰਨੇ ਚੁਟਕਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਸੇ ਭਰਪੂਰ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਸੀ, ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੋਲ ਹੋਵੇ। ਵੰਨ-ਸਵੰਨੀਆਂ ਮਸਾਲੇਦਾਰ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਭਰੀ ਮਹਿਫਲ ਦੇ ਢਿੱਡੀਂ ਪੀੜਾਂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਮਾਹਿਰ ਰਾਜੂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੱਸ ਕੇ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਘਰ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ ਯਾਰਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਘਰ ਦਿਆਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਮੱਥੇ ਵੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਇਆ। ਆਏ ਗਏ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਤੇ ਸਮੁੱਚਾ ਪਰਿਵਾਰ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ।

ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਸੰਤੂਵਾਲੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਮਰੀਕਾ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਤੇ ਜਾਨਦਾਰ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜੂ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। 19 ਮਈ 1998 ਨੂੰ ਅਚਨਚੇਤ ਹੀ ਇੱਕ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਉਹ ਮਘਦਾ ਸੂਰਜ ਸਦਾ ਲਈ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਧਰਾਤਲ 'ਤੇ ਗਮਗੀਨੀ ਦਾ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਫੈਲ ਗਿਆ। ਇਸ ਖੌਫਨਾਕ ਘਟਨਾ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਉਥੇ ਉਸਦੇ ਸਨੇਹੀਆਂ, ਯਾਰਾਂ-ਦੋਸਤਾਂ, ਸਮੁੱਚੇ ਇਲਾਕੇ ਅਤੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੂਕ 'ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਵਿਛੋੜਾ ਤੇਰਾ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਭੁੱਲ ਜਾਣਗੇ' ਨੇ ਸਾਰੀ ਫਿਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਡੋਬ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਜੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਮੀਡੀਆਕਾਰ ਉਸਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਮੀਡੀਆ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿਚ ਲਿਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਉਹਦੇ ਅਣਗੌਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਮੱਦਦ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਸਿਰਮੌਰ ਧਾਵੀ ਦੀ ਢੁਕਵੀਂ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਠੋਸ ਉਪਰਾਲੇ ਵੀ ਕਰਦੀ ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ। ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਢੁੱਕਵੀਂ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ 'ਰਾਜੂ ਭਲਵਾਨ' ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਉਸ ਮਹਾਨ ਖਿਡਾਰੀ ਦੀ ਚਿਰ ਸਥਾਈ ਯਾਦ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ, ਜਿਹੜੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਬਣਦੀ।

ਅਮਰਜੀਤ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਣ ਦੀ ਚੇਟਕ ਉਸ ਨੂੰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਾਥੀ ਦੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਨੇ ਲਾਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਪੜ੍ਹ-ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਗਜ਼ਲ ਲਿਖੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਾ ਸੀ:

ਪੂਰਬ ਵਿਚੋਂ ਕਿਰਨਾਂ ਉੱਠੀਆਂ,
ਸੁਰਖ ਸਵੇਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ
ਰਾਤ ਹਨੇਰੀ ਬੀਤਣ ਲੱਗੀ,
ਕਾਲਖ ਮੂੰਹ ਲਕੋਇਆ ਹੈ।

ਹਰਿਆਲੀ ਤੇ ਝਰਨਿਆਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ - ਪਾਲਮਪੁਰ

ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚਲੇ ਤਣਾਅ ਭਰੇ ਮਾਹੌਲ ਤੇ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਨਿਜ਼ਾਤ ਪਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਕੋਈ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਠੰਢੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਲੋਚਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਉਹ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬਰਫ਼ ਨਾਲ ਲੱਦੇ ਹੋਏ ਉਚੇ-ਉਚੇ ਪਹਾੜ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਛੂੰਹਦੇ ਹੋਣ ਤੇ ਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਠੰਢੀਆਂ-ਠਾਰ ਹਵਾਵਾਂ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਤਨ ਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਠੰਢਕ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਣ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਰਸਤਿਆਂ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਬਹੁਤ ਉਚੇ-ਉਚੇ ਕੂਹਣੀ ਮੋੜ ਵਾਲੇ ਪਹਾੜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੜਕ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਡੂੰਘੀਆਂ-ਡੂੰਘੀਆਂ ਖਾਈਆਂ ਜਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਡੂੰਘੀ ਨਦੀ ਵਗਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਰਸਤਿਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ਰਾ ਜਿੰਨੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਜਾਨਲੇਵਾ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਘੁੰਮਣ ਫਿਰਨ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਹਾੜੀ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਤੇ ਲੰਬੀ

ਅਮਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ
ਫੋਨ: 98889-40211

ਡਰਾਈਵ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੁਝ ਸੈਲਾਨੀ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਚੇ ਪਹਾੜ ਤੇ ਡੂੰਘੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਘਬਰਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਉਹ ਕੁਦਰਤ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਪਾ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਸਕਣ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਂਗੜਾ ਦੀ ਤਹਿਸੀਲ ਪਾਲਮਪੁਰ ਖ਼ਾਸ ਹੈ। ਪਾਲਮਪੁਰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਸੌ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਢਾਈ ਸੌ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਉੱਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਸੜਕੀ ਰਸਤੇ ਰਾਹੀਂ ਪਾਲਮਪੁਰ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਰੋਪੜ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਊਨਾ, ਅੰਬ, ਰਾਣੀ ਤਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਕਾਂਗੜਾ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣ 'ਤੇ ਹਾਈਵੇਅ ਛੱਡ ਕੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਪੈਂਤੀ-ਚਾਲੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਡਰਾਈਵ ਕਰ ਕੇ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਲਮਪੁਰ ਲਈ ਨੇੜਲਾ ਏਅਰਪੋਰਟ ਕਾਂਗੜਾ ਵਿਖੇ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਪਾਲਮਪੁਰ ਤੋਂ ਪੈਂਤੀ-ਛੱਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਂਗੜਾ ਦੀਆਂ ਵਾਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪਾਲਮਪੁਰ ਲਈ ਰੇਲਵੇ ਦਾ ਨੈਰੋ-ਗੇਜ਼ ਟਰੈਕ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਵੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਲਮਪੁਰ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤਲ ਤੋਂ ਉਚਾਈ 1470 ਮੀਟਰ ਹੈ।

ਪਾਲਮਪੁਰ ਵਿਖੇ ਹਰਿਆਲੀ ਅਤੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ 'ਤੇ ਵਗਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਝਰਨਿਆਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਦੇਖ ਕੇ ਇੰਝ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਨਹਾ-ਧੋ ਕੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਵਿਚ ਬਾਂਹਾਂ ਫੈਲਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇੱਥੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਤੋਂ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵੱਲ ਕੁਦਰਤੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਅਣਗਿਣਤ ਝਰਨੇ ਵਗਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਝਰਨਿਆਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਸਾਹਮਣੇ ਅੱਜ ਦੇ ਫ਼ਿਲਟਰ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਆਪ ਵੀ ਪਿਆਸੇ-ਪਿਆਸੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨਾਂ ਪਹਾੜੀ ਸ਼ਬਦ 'ਪਾਲੁਮ' ਤੋਂ ਪਿਆ। ਪਾਲੁਮ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਹੋਵੇ। ਪਾਲਮਪੁਰ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਪਾਈਨ (ਚੀੜ) ਤੇ ਦੇਵਦਾਰ ਦਰਖ਼ਤਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਹਰਿਆ-ਭਰਿਆ ਵਾਤਾਵਾਰਨ ਦੇਖਦਿਆਂ ਸਫ਼ਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਥਕਾਵਟ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮਨ ਰੁਮਾਂਚਿਤ ਹੋ ਉੱਠਦਾ ਹੈ। ਏਦਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਈਏ। ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧ ਤੇ ਤਾਜ਼ੀ ਹਵਾ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਮਾਣ ਲਈਏ ਉਨੀ ਹੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਹਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਢਲਦੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਲਾਲੀ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਨੇੜੇ ਵਗਦੇ ਝਰਨਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਦੇਖਣ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਰੰਗ ਦਾ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਠੰਢੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਗਦੇ ਚਸ਼ਮੇ ਕਿਸੇ ਹਸੀਨ ਜਿਹੀ ਕੁੜੀ ਦੀਆਂ ਭਿੱਜੀਆਂ ਜ਼ੁਲਫਾਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਨ ਮੋਹ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇੱਥੇ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹਰ ਸੈਲਾਨੀ ਇੱਥੋਂ ਦਾ ਹੀ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਥੀਏਟਰ ਕਲਾਕਾਰ ਨੋਰਾ ਰਿਚਰਡਜ਼ ਦੇ ਇੱਥੇ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਸ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

1947 ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਾਲਮਪੁਰ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੋਂ ਕਾਇਲ ਹੋ ਕੇ ਇਥੋਂ ਬਾਰਾਂ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਪਹਾੜੀ ਪਿੰਡ ਅੰਧਰੇਟਾ ਵਿਖੇ ਆਪਣਾ ਵਸੇਬਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਹੀ 'ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਆਰਟ ਗੈਲਰੀ' ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਮਨ ਨੂੰ ਅਸੀਮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਹੱਥੀਂ ਬਣਾਈਆਂ ਕਲਾਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਦੇਖਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਸੋਹਣੀ-ਮਹੀਵਾਲ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਇਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਬਣਾਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਵਲੋਂ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਆਦਮ-ਕੱਦ ਬੁੱਤ ਦੇਖ ਕੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਆਪ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ। ਕੁਦਰਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਸਥਾਨ ਸਵਰਗ ਵਾਂਗੂੰ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਰੀਸ਼ ਦੀ ਜੰਮਪਲ ਤੇ ਥੀਏਟਰ ਕਲਾਕਾਰ ਨੋਰਾ ਰਿਚਰਡਜ਼ ਵੀ 1911 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਆਈ (1924 ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਵਾਪਸ ਇੰਗਲੈਂਡ ਚਲੀ ਗਈ ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ 1924 ਵਿਚ ਅੰਧਰੇਟਾ ਪਿੰਡ ਵਿਖੇ ਆਪਣਾ 'ਚਮੇਲੀ ਨਿਵਾਸ' ਨਾਮਕ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਕੱਚਾ ਘਰ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਡਰਾਮੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ 'ਆਨਰੇਰੀ ਡਾਕਟਰੇਟ' ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 3 ਮਾਰਚ, 1971 ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਇਹ ਜਗ੍ਹਾ 'ਵੁੱਡਲੈਂਡ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਸਥਾਨ ਵੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਲਈ ਵੇਖਣਯੋਗ ਹੈ।

ਪਾਲਮਪੁਰ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿਚ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਕਿਆਰੀ ਨੁਮਾ ਖੇਤ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੰਜਣ ਲਈ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਰਸਾਤੀ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਹਨ। ਇਥੇ ਅਕਸਰ ਮੀਂਹ ਪੈਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮੀਂਹ ਦਾ ਪਾਣੀ ਉੱਪਰਲੇ ਖੇਤਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਥੱਲੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਚਾਹ ਦੇ ਬਾਗ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਸਾਰ ਤਨ-ਮਨ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ ਤੇ ਤਾਜ਼ਗੀ ਨਾਲ ਮਹਿਕ ਉੱਠਦਾ ਹੈ। ਕਾਂਗੜਾ ਘਾਟੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਚਾਹ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਚਾਹ ਬਰਤਾਨੀਆ ਸਮੇਤ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਤੇ ਇੱਥੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਚਾਹ-ਪੱਤੀ ਲਿਜਾਣਾ ਕਦੇ ਨਾ ਭੁੱਲੋ। ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਕਤੂਬਰ ਤਕ ਇੱਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਔਰਤਾਂ ਚਾਹ ਦਿਆਂ ਬਾਗ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਪਿੱਠਾਂ 'ਤੇ ਪਿੱਠੂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਚਾਹ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਤੋੜਦੀਆਂ ਆਮ ਹੀ ਦੇਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਚਾਹ ਪੱਤੀ ਦਿਆਂ ਬਾਗ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਫ਼ੋਟੋਗਰਾਫੀ ਵੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹੋ ਨਿੱਬੜਦੀ ਹੈ। ਪਾਲਮਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਨਿਊਗਲ ਕੈਫ਼ੇ ਵੱਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਚਾਹ ਦੇ ਬਾਗ਼ਾਂ ਦੀ ਹਰਿਆਲੀ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੜਕ 'ਤੇ ਦੋ ਸੌ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਬੰਡਲਾ ਟੀ ਐਸਟੇਟ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਵੀ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਹਰ ਬਜਟ ਦੇ ਹੋਟਲ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅੱਜ ਦੀ ਤੇਜ਼-ਤਰਾਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਟੱਪ ਕੇ ਕੱਚੇ ਘਰਾਂ ਤੇ ਢਾਬਿਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਚਾਹ ਪੀਣ ਦਾ ਸੁਆਦ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਬਸ ਮਹਿਸੂਸ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਵੇਰ ਦੀ ਸੈਰ ਅਤੇ ਟਰੈਕਿੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਟਰੈਕਿੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਹੜੀ ਮਰਜ਼ੀ ਪਹਾੜੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੋ ਤੇ ਥਕਾਨ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਮਰਜ਼ੀ ਵਹਿੰਦੇ ਝਰਨੇ ਵਿਚ ਨਹਾ ਲਵੋ ਪਰ ਜ਼ਰਾ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ। ਇੱਥੇ ਖ਼ਰੀਦਦਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਧੁਨਿਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸ਼ਾਪਿੰਗ-ਮਾਲ ਤਕ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਨੇੜਲੇ ਹੋਰ ਪਹਾੜੀ ਸ਼ਹਿਰ ਕਾਂਗੜਾ, ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ, ਮੈਕਲਿਓਡਗੰਜ ਆਦਿ ਵੀ ਵੇਖਣਯੋਗ ਸਥਾਨ ਹਨ। ਹਿਮਾਚਲ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦੁਆਰਾ ਬਣਿਆ 'ਨਿਊਗਲ ਕੈਫ਼ੇ' ਵੀ ਵੇਖਣਯੋਗ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ।

ਅੰਧਰੇਟਾ ਤੋਂ ਬਾਰਾਂ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅੱਗੇ ਤੇਹਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਬਣਿਆ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪੁਰਾਤਨ ਮੰਦਰ 'ਬੈਜਨਾਥ' ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਦਰ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ 1204 ਏ.ਡੀ. ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਦਰ ਓਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪੂਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੈਜਨਾਥ ਮੰਦਰ ਤੋਂ ਪਠਾਨਕੋਟ-ਮੰਡੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈਵੇਅ 'ਤੇ ਦਸ-ਬਾਰਾਂ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਚੱਲ ਕੇ ਬੀਰ-ਬਿਲਿੰਗ ਨਾਮਕ ਜਗ੍ਹਾ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਾਨ ਪੈਰਾਗਲਾਈਡਿੰਗ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨਾਂ ਲਈ ਖ਼ਾਸ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪੈਰਾਗਲਾਈਡਿੰਗ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਪੜਾਅ ਕੁੱਲੂ-ਮਨਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਮੰਡੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਥੋਂ 85 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸੈਲਾਨੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ, ਬਜਟ ਜਾਂ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਲਮਪੁਰ, ਬੈਜਨਾਥ ਜਾਂ ਬੀਰ-ਬਿਲਿੰਗ ਤੋਂ ਉਸੇ ਰਸਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਮੰਡੀ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉੱਥੋਂ ਵਾਇਆ ਸੁੰਦਰ ਨਗਰ, ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਰਾਹੀਂ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਹੋ ਕੇ ਵਾਪਸੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਘੁੰਮਣ ਵਾਸਤੇ ਅਜੇ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਹੈ ਤਾਂ ਮੰਡੀ ਤੋਂ ਹੋਰ ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਕੁੱਲੂ-ਮਨਾਲੀ, ਮਣੀਕਰਨ ਸਾਹਿਬ, ਰੋਹਤਾਂਗ ਪਾਸ ਆਦਿ ਵੀ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਯਾਦ ਰਹੇ ਇਹ ਰਸਤਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਪਹਾੜਾਂ ਤੇ ਨਦੀਆਂ-ਦਰਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ...

ਦਰਅਸਲ ਗੱਲ ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਪਰ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਵਰਗ ਹੀ ਇਸ ਉਲਾਰ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤਾ ਰੌਲਾ ਰੱਪਾ ਪਾ ਹਮਲਾਵਰ ਰੁਖ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਦਿਆਂ ਬਾਕੀਆਂ 'ਤੇ

ਹਰਜੀਤ ਦਿਓਲ, ਬਰੈਂਪਟਨ

ਹਾਵੀ ਹੋਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਗੱਲ ਭਾਵੇਂ 84 ਦੇ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ, ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ, ਦੀਪ ਸਿੱਧੂ ਜਾਂ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇ ਵਾਲੇ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਵੇਕ ਨਾਲ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟਦਿਆਂ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਇੱਕ ਪਾਸੜ ਰੇਸ ਫੜ ਲੈਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਗੱਲ ਸਾਫ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗਾ।

ਕਿਸਾਨੀ ਬਿੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸ਼ਤਰੀ ਮਾਹਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਣਯੋਗ ਈਮਾਨਦਾਰ ਵਿਦਵਾਨ ਗਰਦਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਬਿੱਲਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ 'ਤੇ ਝੱਟ ਟੁੱਕੜਬੋਚ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਏਜੰਟ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਖੇਤੀ ਬਿੱਲਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਉਪਰੰਤ ਜੌਹਲ ਸਾਹਿਬ ਮੁੜ ਈਮਾਨਦਾਰ ਵਿਦਵਾਨ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਗਏ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੱਤਰਕਾਰ ਕੁਲਦੀਪ ਨਈਅਰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਨਮਾਨਤ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹਿੰਸਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਝੱਟ ਸਨਮਾਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਤਾਜ਼ੀ ਖਬਰ ਅਨੁਸਾਰ ਐਸ ਜੀ ਪੀ ਸੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ 'ਚ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਸਿੱਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਿਸ ਵਰਗ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਸੰਕੀਰਨ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਵਿਖਾਵਾ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰ ਵੀ ਰੱਜ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਦੂਰਅੰਦੇਸ਼ੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈ ਮਾਮਲਾ ਨਜਿੱਠ ਲਿਆ। ਹਿੰਦੂਆਂ-ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਫਰਤ ਬੀਜਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਵਰਗ ਨੇ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਤਵ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਦਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਕੰਮ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਾੜੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਦੋਵੇਂ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਨੁਕਸਾਨ 'ਤੇ ਤੜਫਣ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਹੋਈ ਬਰਬਾਦੀ ਵੱਲੋਂ ਘੇਸਲ ਵੱਟ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਝੁਕਾਅ ਵੀ ਕੱਟੜਤਾ ਵੱਲ ਹੋ ਰਿਹੈ। ਤੱਤੀ ਤਾਸੀਰ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਕਰਕੇ ਦੀਪ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਾਨਾਇਕ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇ ਵਾਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿੜ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਹੈ ਇਸਦੀ ਸਭਿਅਕ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਕਾਤਲ ਫੜੇ ਵੀ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਭੁਗਤਣਗੇ। ਮਾਂ-ਪਿਉ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਹੋਣਹਾਰ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਮੌਤ ਨਿਹਾਇਤ ਅਫਸੋਸਨਾਕ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਅਫਸੋਸ ਹਰ ਉਸ ਕਤਲ ਲਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਿਸ ਨੇ ਬਿਰਧ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਲੱਕ ਤੋੜਿਆ ਹੋਵੇ। ਰਹੀ ਗੱਲ ਉਸ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਪਿੜ ਵਿਚ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ, ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ ਵਰਗਿਆਂ ਦਰਜਨਾਂ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਗਾਇਕਾਂ ਵਿਵਾਦਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਅਤੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਾ ਨਾਂਅ ਰੋਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੀ ਅੱਜ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਪੌੜੀ ਚੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸ਼ੌਰਟਕੱਟ ਬੜ੍ਹਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹੋਏ ਅਸਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਮਰਜਾਂਗੇ ਮਾਰ-ਦਿਆਂਗੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ? ਜਥੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਭਿਅਕ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਕਦਮ ਮਿਲਾ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰ ਕਿਸ ਪਾਸੇ ਤੋਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹੈ।

ਕੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇਹ ਵੱਡੇ ਦੁਖਾਂਤ ਵਰਤਾਉਣ ਵੱਲ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਨਹੀਂ? ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਸੁਚੇਤ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ '84 ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਟਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਾਸਤਕ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਪੈ ਰਿਹੈ 'ਵਹੀ ਹੋਤਾ ਹੈ ਜੋ ਮੰਜ਼ੂਰੇ ਖੁਦਾ ਹੋਤਾ ਹੈ'।

ਐਸੀ ਬਾਣੀ ਬੋਲੀਏ, ਮਨ ਕਾ ਆਪਾ ਖੋਏ

ਦੇਸ਼ 'ਚ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਮਿਆਰ ਪਿਛਲੇ ਲਗਭਗ ਅੱਠ-ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਡਿੱਗਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਊਲ ਜਲੂਲ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਮੋਸ਼ੀ ਝੱਲਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਲਗਭਗ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਵੇਖਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲ ਸਾਰਥਕ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਫਜ਼ੂਲ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਡਿਬੇਟਸ ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਨਫਰਤ ਭਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਉਕਤ ਚੈਨਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੁਹੰਮਦ ਅੱਬਾਸ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਫੋਨ: 98552-59650

ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਹਿਸਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ ਵੱਖ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਭਿਅਕ ਸਮਾਜ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਹਰਗਿਜ਼ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਹਿਸਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੁੱਕੜਾਂ ਵਾਂਗ ਲੜਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਤੇ ਐਂਕਰ ਆਮ ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਜਦੋਂ ਇਨਸਾਨ ਨਫਰਤ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚਕਾਰ ਘਿਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸਮਝ, ਬੂਝ 'ਤੇ ਜਹਾਲਤ ਦਾ ਧੂੰਆਂ ਛਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਉਹ ਚੰਗੇ-ਬੁਰੇ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ ਕਰਨੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਵਾਰਾਨਸੀ ਦੀ ਗਿਆਨਵਾਪੀ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਉਛਾਲਿਆ ਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਚੈਨਲਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਮ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਦਿਮਾਗੀ ਸੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਵਕਤਾ ਨੂਪੁਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਇਕ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਸ਼ੋਅ 'ਚ ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ (ਸ) ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਇਸ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਉਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ ਤੇ ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਵੇਖਦੇ ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈਆਂ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਤਿੱਖਾ ਵਿਰੋਧ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਥੇ ਭਾਰਤੀ ਸਾਮਾਨ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਚੱਲੀਆਂ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਤਰ, ਕੁਵੈਤ, ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ, ਈਰਾਨ, ਇਰਾਕ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੇ ਬਹਿਰੀਨ ਆਦਿ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਦੂਤਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ।

ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਇਸ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਨੂਪੁਰ ਸ਼ਰਮਾ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਇਕਾਈ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਆਗੂ ਨਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਜਿੰਦਲ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਸਸਪੈਂਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਉਧਰ, ਕਤਰ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਜਤਾਉਂਦਿਆਂ ਦੋਹਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਦੂਤ ਦੀਪਕ ਮਿੱਤਲ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਤਰ ਦੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨੋਟ ਸੌਂਪਿਆ। ਕਤਰ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਦੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਬਿਆਨ ਉਪਰ ਸਖ਼ਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਦੂਤ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ 'ਅਜਿਹੀਆਂ ਇਸਲਾਮ ਵਿਰੋਧੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ।' ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਤਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਨਫ਼ਰਤ ਨੂੰ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੁਵੈਤ ਨੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਲਈ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੁਵੈਤ ਵੱਲੋਂ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਨਫ਼ਰਤ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਰਾਨ ਦੇ ਚੈਨਲ ਈਰਾਨ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਵਲੋਂ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਈਰਾਨ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਦੂਤ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤਹਿਰਾਨ ਵਿਖੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਦੂਤ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਹਨ।

ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੁਲਾਰਨ ਨੂਪੁਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਸਸਪੈਂਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਬਲਕਿ ਕੁਝ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਭਾਜਪਾ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਉਧਰ, ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨੂਪੁਰ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਨਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਜਿੰਦਲ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਭਿਆਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਓਮਾਨ ਦੇ ਮੁਫ਼ਤੀ ਸ਼ੇਖ ਅਹਿਮਦ ਬਿਨ ਹਮਾਦ ਅਲ ਖਾਲਿਦੀ ਦੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟਵੀਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਆਗੂ ਵੱਲੋਂ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਦੂਤ ਖ਼ਿਲਾਫ ਅਸ਼ਲੀਲ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕੱਠਾ ਹੋਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਉਕਤ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੱਧ ਪੂਰਬ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਕਤਰ, ਓਮਾਨ, ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਅਤੇ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਵੀ ਟਵਿੱਟਰ ਰਾਹੀਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਜਤਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉੱਪਰ ਛਾਈ ਰਹੀ।

ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਲੋਂ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨੂਪੁਰ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰਕ ਬਿਆਨ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਿਸਰ ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਅਰਬ ਅਮੀਰਾਤ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਦੂਤ ਰਹੇ ਤੇ ਆਬਜ਼ਰਵਰ ਰਿਸਰਚ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਖ਼ਾਸ ਫੈਲੋ ਤੇ ਆਪਣੇ

ਦਾਦੇ ਨਾਵਲਕਾਰ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਨਾਵਲ 'ਖ਼ੂਨ ਦੇ ਸੋਹਿਲੇ' ਅਤੇ ਜੱਲਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ਼ ਬਾਰੇ ਕਾਵਿ-ਪੁਸਤਕ 'ਖ਼ੂਨੀ ਵਿਸਾਖੀ' ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਵਦੀਪ ਸੂਰੀ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਉਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਇਕ ਕਾਲਮ "ਹਵਾ ਬੀਜੋਗੇ ਤਾਂ ਝੱਖੜ ਵੱਢੋਗੇ" ਵਿਚ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

'ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨ ਨੂਪੁਰ ਸ਼ਰਮਾ (ਜੋ ਹੁਣ ਮੁਅੱਤਲ ਹੈ) ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਸੈੱਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਜਿੰਦਲ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਵਲੋਂ ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀਆਂ ਘਿਨਾਉਣੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਾਲ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਾੜੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਗਹਿਰਾ ਧੱਕਾ ਵੱਜਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਦੋਂ 2016-19 ਤਕ ਸੰਯੁਕਤ ਅਰਬ ਅਮੀਰਾਤ (ਯੂਏਈ) ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਾਜਦੂਤ ਸੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੱਖੀਂ ਤੱਕਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਹਸ਼ਰ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਜੂਨ ਨੂੰ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਵਕਫ਼ੇ ਵਿਚ ਕਤਰ, ਕੁਵੈਤ ਅਤੇ ਇਰਾਨ ਵਿਚਲੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਦੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ 'ਚ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਖ਼ਤ ਰੋਸ ਦਰਜ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੜਕਾਊ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਗਿਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਤਰ ਤੇ ਕੁਵੈਤ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਣ, ਨਾਲ ਹੀ ਆਖਿਆ, "ਇਸਲਾਮ ਬਾਰੇ ਹਊਆ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ (ਇਸਲਾਮੋਫੋਬੀਆ) ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜੇ ਇਵੇਂ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਖ਼ਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਮੁਤੱਸਬ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ।'

ਉਧਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨਿਮਰਤ ਕੌਰ 'ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸਪੋਕਸਮੈਨ' ਦੀ ਆਪਣੀ ਇਕ ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਊਲ ਜਲੂਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਾਰਨ ਬੜੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਝੱਲਣੀ ਪਈ। ਕੁਵੈਤ, ਓਮਾਨ, ਕਤਰ ਵਿਚ ਗਏ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਐਮ ਵੈਂਕੱਈਆ ਨਾਇਡੂ ਦਾ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਦੋ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਕ ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵਿਰੁੱਧ ਭੱਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਰਤੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਨੂਪੁਰ ਸ਼ਰਮਾ ਹੈ ਜੋ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਉਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਊਲ ਜਲੂਲ ਬੋਲਦੀ ਹੈ।

ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਈ ਨਾਮ ਹਨ ਜੋ ਅਕਸਰ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਤਿੱਖਾ ਅਤੇ ਕੌੜਾ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਕਈ ਵਾਰ ਦਿਮਾਗ਼ ਵੀ ਚਕਰਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਾਂ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਕਈ ਐਂਕਰ ਨਫ਼ਰਤ ਭਰੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਾਸਤੇ ਬਦਨਾਮੀ ਹੀ ਖੱਟੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕਤਰਫ਼ਾ ਨਫ਼ਰਤ ਭਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।'

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਆਪਣੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਪੇਜ 'ਤੇ ਉਕਤ ਸੰਦਰਭ 'ਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਪਿਛਲੇ ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਹ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਰਾਇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਉਤਪੀੜਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਸਮੇਤ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਬੁਲਾਰਾ ਨੂਪੁਰ ਸ਼ਰਮਾ ਵੱਲੋਂ 'ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਓ' ਟੀਵੀ ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ (ਸ) ਸੰਬੰਧੀ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਬਾਈਕਾਟ ਦੇ ਸੱਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।"

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਅਡੀਟਰਜ਼ ਗਿਲਡ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ' ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਚੈਨਲਾਂ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਗਿਲਡ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕੌਮੀ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲਾਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਨਾ ਰਵੱਈਏ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਫਿਰਕਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫ਼ਰਤ ਫੈਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਗਿਲਡ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਝੱਲਣੀ ਪਈ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੇਕਰ ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਬਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਉਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੇ। ਕੁਝ ਚੈਨਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਵਧਾ ਕੇ ਲਾਭ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ 'ਰੇਡੀਓ ਰਵਾਂਡਾ' ਦੇ ਰਾਹ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਭੜਕਾਊ ਪ੍ਰਸਾਰਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਫ਼ਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਤਲਗਾਹ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਕਤ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਇਹ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਕਿ, 'ਗਿਲਡ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚੈਨਲ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਰਤ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਦੇਣ ਤੇ ਵੰਡਪਾਊ ਨਫ਼ਰਤੀ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੌਮੀ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ।'

ਅੰਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਦੋਹੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗਾ:

ਐਸੀ ਬਾਣੀ ਬੋਲੀਏ, ਮਨ ਕਾ ਆਪਾ ਖੋਏ।
ਔਰਨ ਕੋ ਸ਼ੀਤਲ ਕਰੇ, ਆਪਹੁੰ ਸ਼ੀਤਲ ਹੋਏ॥

ਸਿਕਲੀਗਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਰੌਚਕ ਤੱਥ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲਵੇ 'ਚ ਗੱਡੀਆਂ ਵਾਲੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਾਜਪੂਤ ਬਿਰਾਦਰੀ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਕਲੀਗਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਰੌਚਕ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

1: ਸਿਕਲੀਗਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਝੱਗਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੀਸ਼ੇ, ਝਾਲਰਾਂ, ਕੌਡੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਈ ਏ, ਉਹ ਲੱਤਾਂ ਪਿੰਨੀਆਂ, ਪੱਟਾਂ, ਛਾਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਸੱਪ, ਮੋਰ, ਮਿਰਗ ਤੇ ਪਰੀਆਂ ਵੀ ਖੁਣਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

- ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਖੁਣੀਆ ਰੱਬ ਦਾ ਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਰਮ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ।

2: ਸਿਕਲੀਗਰ ਔਰਤਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੇ ਦਾ ਇਕ ਥਾਂ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ ਸਾਰੀ ਓਮਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਅੱਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਲੱਕ ਉਤੇ ਜਿਸ ਥਾਂ ਆਪਣੀ ਘੱਗਰੀ ਦਾ ਨਾਲਾ ਬੰਨ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਨੇਂਘ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਥਾਂਵੇ ਉਹ, ਉਸ ਮਰਦ ਦਾ ਨਾਂ ਖੁਣਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹਨੂੰ ਉਹ ਸਾਰੀ ਰੂਹ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

- ਕੀ ਇੱਥੇ ਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਾਵੰਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ?

ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ ਨਹੀ ਨੇਂਘ ਵਾਲਾ ਥਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦਾ, ਖਾਵੰਦ ਵੀ ਨਹੀਂ!! ਉਹ ਲੱਕ ਤੋਂ ਕਦੇ ਘੱਗਰੀ ਲਾਹੁੰਦੀਆਂ ਈ ਨਹੀਂ। ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਟਣਾ ਵੀ ਮਲੀਂਦਾ ਏ, ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਲੱਕ ਘੱਗਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਹਾਉਣ ਵੇਲੇ ਵੀ, ਤੇ ਮਰਦ ਨਾਲ ਸੌਣ ਵੇਲੇ ਵੀ, ਘੱਗਰੀ ਬਦਲਣ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਹ ਸਿਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਉਂ ਨਵੀਂ ਘੱਗਰੀ ਪਾ ਕੇ ਹੇਠੋਂ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਲਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

3: ਇਹ ਲੋਕ ਦਸਤੂਰ ਦੇ ਬੜੇ ਪੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਸਤੂਰ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਨ, ਮਸਲਨ- ਕੋਈ ਮਰਦ, ਔਰਤ ਦੀ ਛਾਤੀ ਨੂੰ ਕਦੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ ਔਰਤ ਦੀ ਛਾਤੀ ਬੱਚੇ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਮਾਨਤ

ਵਿਚ ਕੋਈ ਖਿਆਨਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। #ਔਰਤਦਾਮਨ

4: ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀਣੀ ਫੜਨ ਦੀ ਇਕ ਰਸਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਲਈ ਹਰ ਕੁਆਰੀ ਕੁੜੀ ਆਪਣੀ ਬਾਂਹ ਸੁੱਚੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਆਹੀ ਤੇ ਕੁਆਰੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੀ ਇਹੋ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹੀ ਕੁੜੀ ਅੱਧੀਆਂ ਬਾਂਹਾਂ ਦੀ ਕੁੜਤੀ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕੁਆਰੀ ਸਾਰੀਆਂ ਬਾਂਹਵਾਂ ਦੀ ਉਹਦੇ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਮਰਦ ਵੱਲੋਂ ਵੀਣੀ ਫੜਨ ਦੀ ਰਸਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗਾਨਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਰਦ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੁੜੀ ਦੀ ਵੀਣੀ ਫੜਦਾ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਘੁੱਟ ਕੇ ਫੜੇਗਾ ਸਬੰਧ ਓਨਾ ਈ ਪੱਕਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

5: ਵਫ਼ਾ ਤੇ ਬੇਵਫ਼ਾਈ ਦਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਦਸਤੂਰ ਹੈ।

- ਡੇਰੇ ਦੇ ਮਰਦ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਭੱਠੀ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਔਰਤਾਂ ਘਰ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਛਾਨਣੀਆਂ, ਤੱਕਲੇ ਵੇਚਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਵਾਂ ਕੰਮ ਲਿਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸਾ ਖੇਡਾ ਤੇ ਅੱਖ ਮਟੱਕਾ ਮੁਆਫ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਈ ਘਰ ਖੇਤਾਂ ਵਾਲੇ ਤੂੜੀ ਦੀ ਪੰਡ ਜਾਂ ਸ਼ਟਾਲੇ ਦੀ ਭਰੀ ਉਂਝ ਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਸੇ ਤੋਂ ਵਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਵਾਰ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਫੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਡੇਰੇ ਦੇ ਮਰਦ ਔਰਤ ਉਤੇ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀ ਲਾਉਂਦੇ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਛੁਪਣ ਤਕ ਦਾ ਵੇਲਾ ਉਹ ਢਿੱਡ ਦਾ ਵੇਲਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।

- ਪਰ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨਵਾਂ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਤਕ ਦਾ ਵੇਲਾ ਉਹ ਰੂਹ ਦਾ ਵੇਲਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਰ ਔਰਤ ਆਪਣੇ ਮਰਦ ਕੋਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਉਹ ਵੇਲਾ ਪਰਾਏ ਮਰਦ ਦਾ ਵੇਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਔਰਤ ਸੂਰਜ ਅਸਤ ਹੋਣ ਤਕ ਡੇਰੇ ਨਾ ਮੁੜੇ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਡੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਿਤਾਬ:- ਆਸ਼ਕ, ਭੌਰ ਫ਼ਕੀਰ ਤੇ ਨਾਗ ਕਾਲੇ ਵਿੱਚੋਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਵਤਾ ਵਿਚ ਨਿਘਾਰ ਅਤੇ ਉਲਾਰ

ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਜੋਂ ਅਸੀਂ ਡਾਕਟਰੇਟ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਵਜੋਂ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੀ ਹਾਂ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਵਿਦਵਤਾ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਬਣਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਖੋਜ ਜਾਂ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਮਿਆਰੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਉਪਾਧੀ ਸਾਪੇਖ ਖੋਜ/ਆਲੋਚਨਾ ਨੂੰ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆਂ ਇਕ ਸਦੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਪਾਧੀ ਨਿਰਪੇਖ ਖੋਜ ਦੀ ਉਮਰ ਸੌ ਸਾਲ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਵਤਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਉਪਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰਿਆਂ ਕੁਝ ਸਿੱਟੇ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਕੱਢੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਖੋਜ ਤੋਂ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਹਲੀ, ਤਾਰਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ, ਰਤਨ

ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਤਾਲਿਬ, ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ ਆਦਿ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ

ਡਾ. ਧਰਮ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-98889-39808

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਹਲੀ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਝਲਕ ਉਸ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀਮੂਲਕ ਪੁਸਤਕ 'ਮੈਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ' ਵਿਚੋਂ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੂਫੀ ਕਾਵਿ ਦੇ ਗਹਿਨ ਅਧਿਐਨ ਉਪਰ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀਵਾਨਾ, ਲਾਜਵੰਤੀ ਰਾਮਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ, ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਸ਼ਾਰਦਾ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਜੀਤ ਸ਼ੈਲੀ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਤਲਵਾੜਾ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਨ, ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸ. ਸ. ਅਮੋਲ ਅਤੇ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗ ਆਦਿ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਦਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੱਧਕਾਲੀਨ ਵਾਰਤਕ ਬਾਰੇ ਪਿਆਰ ਸਿੰਘ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ, ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ, ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਪਦਮ ਦੇ ਨਾਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਥਿੰਦ, ਵਣਜਾਰਾ ਬੇਦੀ, ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ, ਕਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੂੰ ਅਣਡਿੱਠ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਖੋਜ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਏ.ਪੀ.ਆਈ. ਸਕੋਰ ਬਿਹਤਰ ਕਰ ਕੇ ਅਗਲੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੀ ਗਰਜ਼ ਵਜੋਂ ਹੁਣ ਬਹੁਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਸਾਧਾਰਨ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਵੱਲ ਹੋ ਤੁਰੇ ਹਨ। ਵਾਕਫ਼ ਜਾਂ ਜਮਾਤੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਦਸ-ਬਾਰਾਂ ਲੇਖ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਛਾਪ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਹੋਰ ਜੋੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹੋੜ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਖੋਜ ਜਾਂ ਆਲੋਚਨਾ ਦੇ ਨਾਂ ਉਪਰ ਜੋ ਨਵੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਛਪ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵਕਤੀ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਚਿਰ ਸਥਾਈ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਖੇਤਰ ਬਿਲਕੁਲ ਅਣਗੌਲੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਵਿਚ ਘੜਮੱਸ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਵਤਾ ਵਿਚ ਉਲਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਲੱਭ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗਲਪ ਨੂੰ ਹੀ ਲਈਏ ਤਾਂ ਦੋ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੁਹਾਰਤ ਦਾ ਖੇਤਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ, ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ, ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹਵਾਲਾ ਸਾਹਿਤ, ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ, ਸਾਹਿਤ-ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਸ਼ਾਸਤਰ ਆਦਿ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਨਾਂ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ?

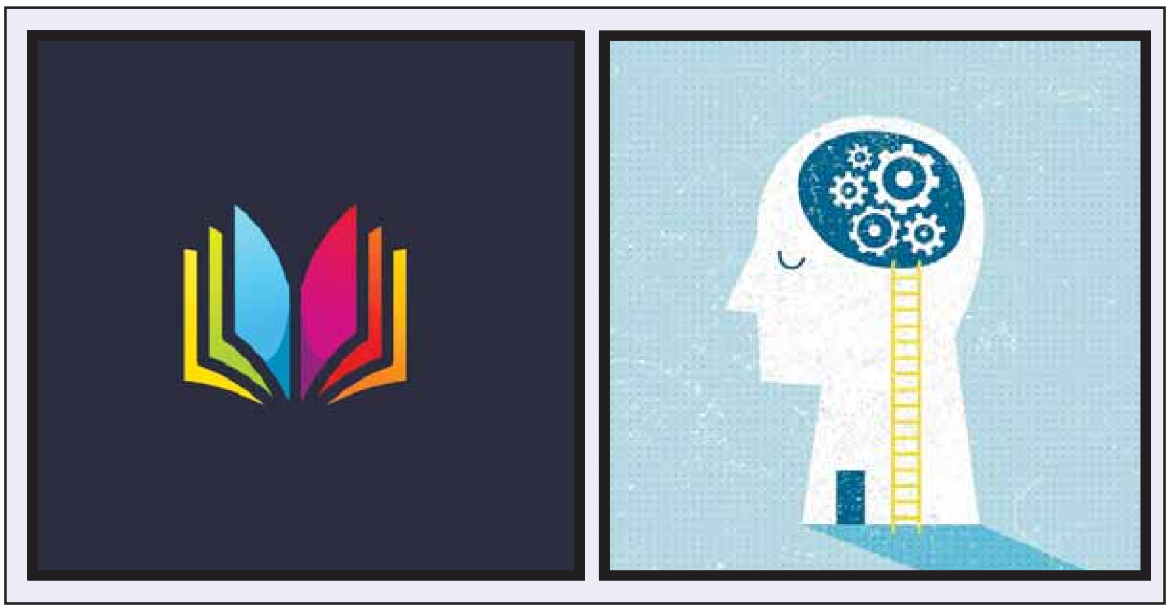

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਵਤਾ ਦੇ ਉਲਾਰ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਦੋ ਮੌਕਿਆਂ ਉਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ। ਪਹਿਲਾ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਮੁਖੀ ਸੀ। ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਮੁਖੀ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਕਰਕੇ ਬੋਰਡ ਆਫ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਉਚੇਰੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਜਿਵੇਂ ਐਮ.ਏ., ਐਮ.ਫਿਲ. ਅਤੇ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਲਈ ਪ੍ਰੀਖਿਅਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਇਸੇ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਮ ਕਰਕੇ ਇਹ ਹਦਾਇਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਖੇਤਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰੀਖਿਅਕ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਅਕ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਸੂਚੀ ਵੀ ਬਣਾ ਕੇ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੱਧਕਾਲੀ ਸਾਹਿਤ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਅਨਮੋਲ ਵਿਰਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਅਣਡਿੱਠ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਪ੍ਰੀਖਿਅਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਕਾਲ ਪਿਆ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੱਧਕਾਲੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਖੋਜ ਜਾਂ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੁਣ ਨਾਂ-ਮਾਤਰ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਹੱਲ ਇਹ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਕ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈਆਂ ਜਾਣ। ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਇਕ ਹੋਰ ਭੈੜ ਚੱਲ ਪਿਆ ਹੈ। ਭੈੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤ ਪ੍ਰੀਖਿਅਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਸੈੱਟ ਕਰ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਇ ਸਰਲ ਅਤੇ ਸੌਖਾ ਬਣਾ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਇਹ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਚੇਰੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਜਿਸ ਮੌਲਿਕ ਅਤੇ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਸੋਚ ਦੀ ਤਵੱਕੋ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਮਨਫ਼ੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਤਿਅੰਤ ਸਾਦੇ ਬਣਾ ਕੇ ਪੁੱਛੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਬੀ.ਏ. ਅਤੇ ਉਚੇਰੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਮੌਲਿਕਤਾ ਅਤੇ ਨਵੇਂਪਨ ਦੀ ਘਾਟ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਤੀਬਰ ਅਹਿਸਾਸ ਉਦੋਂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ, ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ ਵਡ-ਆਕਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ (ਚੌਦਾਂ ਜਿਲਦਾਂ) ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਹਿੱਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਖੋਜ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ (ਚੌਦਵੀਂ ਜਿਲਦ) ਲਿਖਣਾ ਆਇਆ। ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਿਤ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦੀਆਂ ਲਗਪਗ ਸਾਰੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਇਆ। ਚੌਦਾਂ ਜਿਲਦਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇਸ ਸੈੱਟ ਵਿਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਅੱਧੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਮਾਹਿਰ ਜਾਣ ਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਦੌੜ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਪਿਆ। ਛਪੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸਰਗੋਸ਼ੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਦੂਸਰੀਆਂ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਮਿਆਰੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਜੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੀਆਂ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਵਿਦਵਤਾ ਦੀ ਜੋਤ ਇਕ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਤੋਂ ਤੀਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਜਲਵਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਜੋਤ ਵਿਚੋਂ ਘਿਉ ਹੀ ਮੁੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਬੁਝਣਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ। ਮੱਧਕਾਲੀ ਸਾਹਿਤ, ਵਿਰਸਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਹਰ ਥਾਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ ਪਰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਆਪਕ ਕਿੱਥੋਂ ਲੱਭਣਗੇ? ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਸਿਰ ਚਕਰਾਅ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਸ਼ੋਅ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਇਕ ਫਲਾਪ ਸ਼ੋਅ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੱਗਾਂ ਜਾਂ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਾਲ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਫੁਟਕਲੀਆਂ ਅਤੇ ਕੱਚਘਰੜਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵੀ ਭੁਗਤਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰੇਟ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤਾਂ ਧੜਾਧੜ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਵਿਦਵਤਾ ਵਿਚ ਨਿਘਾਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਲਾਰ ਵੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੰਨ 2018 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਮੇਰੀ ਪੁਸਤਕ 'ਪੰਜਾਬੀ ਖੋਜ ਸੰਦਰਭ' ਦੇ ਤੀਜੇ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰੇਟ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ ਬਾਈ-ਤੇਈ ਸੌ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਵਿਦਵਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਲੋਕ ਹੁਣ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹਨ? ਇਹ ਇਕ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਲਾਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇ? ਇਸ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਇਕੋ ਇਕ ਹੱਲ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੋਜ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੁੜ ਤੋਂ ਸੋਚਿਆ ਜਾਵੇ। ਖੋਜ ਵਿਸ਼ਾ ਸੁਝਾਉਣ ਵਿਚ ਨਿਗਰਾਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਗਰਾਨਾਂ (ਅਧਿਆਪਕਾਂ) ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਭਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ, ਪਰ ਨਿਗਰਾਨਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਵੀ ਖੋਜ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਪੁਸਤਕ 'ਪੰਜਾਬੀ ਖੋਜ ਸੰਦਰਭ' ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕਹਿ ਦੇਣਗੇ, ਪਰ ਉਹ ਆਪ ਨਹੀਂ ਸੋਚਣਗੇ। ਇਸੇ ਲਈ ਮੈਂ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਗਾਂਹ ਤੋਂ ਮੈਂ ਉਪਰੋਕਤ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਅਪਡੇਟ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ। ਅਫ਼ਸੋਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਗਰਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਖੋਜ ਧਰਮ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਇਆ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਖੋਜ ਪੰਜਾਂ-ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਕ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਹੱਡਾਂ ਨਾਲ ਨਿਭਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜੇਕਰ ਖੋਜ ਵਿਸ਼ਾ ਸੰਭਾਵਨਾ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਖੋਜ ਵਿਸ਼ਾ, ਖੋਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੀ ਦਮ ਤੋੜ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਵਤਾ ਵਿਚ ਨਿਘਾਰ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁਣ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਇਆਂ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਖੋਜ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁੱਛਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਕਰਾਰ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਖੋਜ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ, ਲੋੜ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੱਛਮੀ ਸਾਹਿਤ ਅਧਿਐਨ ਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉਪਰ ਖੋਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਕੇ ਡਿਗਰੀਆਂ ਲੈ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਰ ਉਹ ਖੋਜਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਤੁਰੇ। ਬਹੁਤੇ ਖੋਜਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਡਿਗਰੀ ਲੈਣ ਨਾਲ ਹੀ ਅਗਲੇਰੀ ਖੋਜ ਦੀ ਇੱਛਾ ਮਰ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅੱਗੇ ਉਸ ਅਧਿਐਨ ਵਿਧੀ ਸਹਾਰੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਿਸਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇੰਜ ਵਿਧੀ ਦੀ ਸੀਮਾ ਖੋਜਕਾਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੀਮਾ ਬਣ ਨਿੱਬੜਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਖੋਜਕਾਰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖੇਤਰ ਬਦਲਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਵਤਾ ਵਿਚ ਨਿਘਾਰ ਵੀ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਭਰਪੂਰ ਨਹੀਂ। ਖੋਜ ਸਬੰਧੀ ਆਪਣੀਆਂ ਤਿੰਨੇ ਪੁਸਤਕਾਂ, 'ਪੰਜਾਬੀ ਖੋਜ 'ਚ ਇਤਿਹਾਸ', 'ਪੰਜਾਬੀ ਖੋਜ ਸੰਦਰਭ' ਅਤੇ 'ਖੋਜ ਵਿਧੀ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਖੋਜਕਾਰ' ਲਿਖਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਹੋ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਖੋਜ ਨਵੇਂ ਦਿਸਹੱਦੇ ਤਲਾਸ਼ ਕਰੇ ਪਰ ਉਹ ਆਸ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਅੱਜ ਵੀ ਨਿਕਟ ਜਾਂ ਅੰਤਰੰਗ ਅਧਿਐਨ ਬਹਾਨੇ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਵਿਸ਼ੇ ਚੁਣੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਦੁਹਰਾਉ ਵੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵੱਲ ਅਸੀਂ ਪਿੱਠ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਖੋਟਾ ਸਿੱਕਾ ਖਰਾ ਨਿੱਕਲਿਆ...

2007 ਵਿਚ 12ਵੀਂ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਪੜ੍ਹਨੋਂ ਹਟ ਗਿਆ ਸਾਂ ਪਰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਜੁਲਾਈ 2011 ਵਿਚ ਗੌਰਮਿੰਟ ਆਰਟਸ ਐਂਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਮੈਨੂੰ ਸਫਾਈ ਕਰਮਚਾਰੀ

ਵਿਪਨ ਕੁਮਾਰ
ਫੋਨ: +91-94636-13986

ਮਿਲੇ; ਕਹਿੰਦੇ, "ਹੁਣ ਤਾਂ ਦਾਖਲੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਨੇ, ਤੂੰ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਆਈਂ।" ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਦਾਖਲੇ ਕਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ, "25 ਜੂਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟ ਮਿਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ।" ਸੋ, ਮੈਂ 25 ਜੂਨ 2012 ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਕਾਲਜ ਗਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟ ਲੈ ਆਇਆ। ਜਦ ਦਾਖਲਾ ਕਮੇਟੀ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ- ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਵਕਫ਼ੇ ਵਾਲਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ, ਤੇਰਾ ਤਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦਾ ਵਕਫ਼ਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਵੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਹਾਰੀ। ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰਾ ਪੱਖ ਨਾ ਰੱਖ ਸਕੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਉੱਕਾ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਦਾਖਲਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ, ਬਿਲਕੁੱਲ ਵੱਖਰੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ।

9 ਜੁਲਾਈ 2012 ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਲਾਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਉਮਰ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਸਾਂ। ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੱਡਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਹੀ ਸੀ! ਕਾਲਜ ਦੀ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਦਾਖਲਾ ਤਾਂ ਲੈ ਲੈਣਾ ਹੈ ਪਰ ਕਾਲਜ ਵੜਨਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਹਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੋਚ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਘਬਰਾਉਣਾ ਨਹੀਂ, ਸੰਗ-ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣੀ, ਬੱਸ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਡਰੇ ਆਪਣੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਯੂਥ ਫੈਸਟੀਵਲ ਵਿਚ ਡਿਬੇਟ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਦੀ ਤੀਜੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਆਈ। ਹਾਸ ਵਿਅੰਗ ਕਵਿਤਾ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸੰਤਾ-ਬੰਤਾ ਕੋਲੋਂ ਸਪੈਸ਼ਲ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਿਆ ਅਤੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੋ ਸਕਿੱਟਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਪਣੀ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜ ਸਮੈਸਟਰ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਤੇ ਛੇਵੇਂ ਸਮੈਸਟਰ ਵਿਚ ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਤੇ ਤੀਜੇ ਸਮੈਸਟਰ ਦੌਰਾਨ ਮੇਰਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਮੈਰਿਟ ਲਿਸਟ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦਰਜ ਸੀ।

ਜਦ ਮੈਂ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੇ ਵਕਫ਼ੇ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਤਾਂ ਸਾਫ਼ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਚਹੇਤਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਾਂ।

ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਵਕਫ਼ੇ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਬੜੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ। ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ, ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿਚ, ਪੈਲੇਸਾਂ ਵਿਚ ਬੈਰ੍ਹਾਗਿਰੀ ਕੀਤੀ, ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਸਾਈਨ ਬੋਰਡ ਲਗਾਏ, ਰੰਗ-ਰੋਗਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਮਿਸਤਰੀ ਨਾਲ ਦਿਹਾੜੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਦਵਾਈਆਂ ਵਾਲੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਏਅਰਟੈੱਲ ਦੇ ਕਾਲ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਕਾਲਜ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਵੀ ਕੰਮ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲਾ ਦਵਾਈਆਂ ਵਾਲੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਵਿਹਲਾ ਹੋ ਕੇ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਰਾਤ ਸਾਢੇ ਨੌਂ ਵਜੇ ਤੱਕ ਕੰਮ ਕਰਦਾ। ਦਵਾਈਆਂ ਵਾਲੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਅੱਧਾ ਦਿਨ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਤਨਖਾਹ ਘੱਟ ਸੀ। ਫੇਰ ਇਕ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦਕ (ਹਿੰਦੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ) ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਥੇ ਮੇਰੀ ਤਨਖਾਹ 6000 ਰੁਪਏ ਸੀ। ਕਾਲਜ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਵਿਹਲਾ ਹੋ ਕੇ ਮੈਂ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਕਾਲਜ ਹੀ ਬੈਠ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਥੇ ਮੈਨੂੰ ਪੰਜ ਤੋਂ ਦਸ ਵਜੇ ਤੱਕ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਕ-ਦੋ ਵੱਜ ਜਾਂਦੇ। ਦੇਰ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਜਾ ਕੇ ਰਾਤ ਬਿਤਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਧ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਡਰੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਸੋ, ਮੈਂ ਉਥੋਂ ਮਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਕੰਮ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਇਕ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲ ਵਿਚ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਰਾਈਟਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਾਮੀ ਪੰਜ ਵਜੇ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਥੋਂ ਮੈਂ ਸਾਢੇ ਦਸ ਕੁ ਵਜੇ ਵਿਹਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸਾਂ।

ਮੁੱਕਦੀ ਗੱਲ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮੈਡਮ 'ਖੋਟਾ' ਸਿੱਕਾ ਸਮਝ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹਨੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੇ ਵਕਫ਼ੇ ਬਾਅਦ 'ਖਰਾ' ਬਣਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। 'ਖਰਾ' ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ 'ਖੋਟਾ' ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸਾਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿਹੜੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਮਜਬੂਰੀਆਂ, ਤੰਗੀਆਂ-ਤੁਰਸ਼ੀਆਂ ਕਰਕੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਛੱਡ ਗਏ ਹੋਣਗੇ ਜਾਂ ਛੱਡਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਹੈ ਕਿ ਹਾਰ ਨਾ ਮੰਨੋ। ਇਕ ਵਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੋ। ਅੱਜ ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਵਿਗਿਆਨਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਰਚੇਤਾ ਅਜਮੇਰ ਸਿੱਧੂ

ਅਜਮੇਰ ਸਿੱਧੂ ਦਾ ਸ਼ੁਮਾਰ ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਾਨ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਲਾ-ਕੌਸ਼ਲ ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਸਦਕਾ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ ਸਾਹਿਤਕ ਸੰਸਾਰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਓਤ-ਪੋਤ ਹੈ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਸਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਡਾ. ਡੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਜਮੇਰ ਸਿੱਧੂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਵਿਗਿਆਨਕ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਤਰਕਸ਼ੀਲ, ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਅਜਮੇਰ ਸਿੱਧੂ ਦਾ ਸ਼ੁਮਾਰ ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਾਨ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਲਾ-ਕੌਸ਼ਲ ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਸਦਕਾ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ ਸਾਹਿਤਕ ਸੰਸਾਰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਓਤ ਪ੍ਰੋਤ ਹੈ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵਿਗਿਆਨ

ਡਾ. ਡੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ (ਕੈਨੇਡਾ)

ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਵੀ, ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਮੇਰ ਸਿੱਧੂ ਲਗਭਗ ਇੱਕੀ ਸਾਲ ਤਕ 'ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ' ਨਾਮੀ ਵਿਗਿਆਨ ਰਸਾਲੇ ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਅਨੇਕ ਨਵੇਂ ਵਿਗਿਆਨ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਸਾਯੋਗ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਵਿਭਿੰਨ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਸਬੰਧਤ ਲੇਖ ਤੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਰਚ ਕੇ ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸਾਰ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਬਲ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ੁਮਾਰ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਢਲੇ ਵਿਗਿਆਨ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਤਤਪਰ ਰਹੇ/ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਹਿਤ ਉਸ ਨੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹੁਣ ਤਕ ਸੱਤ ਕਹਾਣੀਆਂ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਾਈਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ ਵਿਗਿਆਨਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪੁਆਉਣਾ ਹੀ ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਅਜਮੇਰ ਦੀਆਂ ਵਿਗਿਆਨ ਸੰਬੰਧਤ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਗਿਆਨ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵਰਗ ਵੰਡ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਸਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਸੰਬੰਧਤ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਆਮ ਕਰਕੇ ਚਾਰ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਰਗ ਹਨ:

ਵਿਗਿਆਨ ਸੂਚਨਾਤਮਕ ਕਹਾਣੀ: ਅਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ਕਿਸੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਿਧਾਂਤ ਜਾਂ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਮਨੋ-ਵਚਨੀ ਜਾਂ ਵਾਰਤਾਲਾਪੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨ ਜਾਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪੱਧਰ ਅਧਾਰਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਜਾਂ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਿਗਿਆਨ ਗਲਪ ਕਹਾਣੀ: ਇਹ ਗਲਪ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ੈਲੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਕਸਰ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਗਿਆਨ ਗਲਪ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਗਹਿਰਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅੰਸ਼ਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਸਥਾਪਿਤ ਜਾਂ ਕਲਪਿਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਆਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਘਟਨਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਅਕਸਰ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ, ਪੁਲਾੜ ਵਿਚ, ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿਚ ਵਾਪਰਦਾ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਹੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਅਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ਕਲਪਨਾ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਕਲਪਿਤ ਕਹਾਣੀ: ਅਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਉਡਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਕਸਰ ਗੈਰ-ਯਕੀਨੀ ਤੱਥਾਂ (ਖਾਸ ਕਰ ਜਾਦੂਈ ਵਰਤਾਰਿਆ ਜਾਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ) ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਗੈਰ-ਯਕੀਨੀ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਦਾ ਮੁਲੰਮਾ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਰਚਨਕਾਰ ਅਕਸਰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਵਿਗਿਆਨਕ ਚਿੰਨ੍ਹਵਾਦ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ: ਚਿੰਨ੍ਹਵਾਦ ਸਾਹਿਤਕ ਤਕਨੀਕ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਜਾਂ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਜੋਂ ਵਰਤ ਕੇ ਸਬੰਧਤ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਅਰਥ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਚਿੰਨ੍ਹਵਾਦ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਜਾਂ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨ ਸੰਬੰਧਤ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ/ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ।

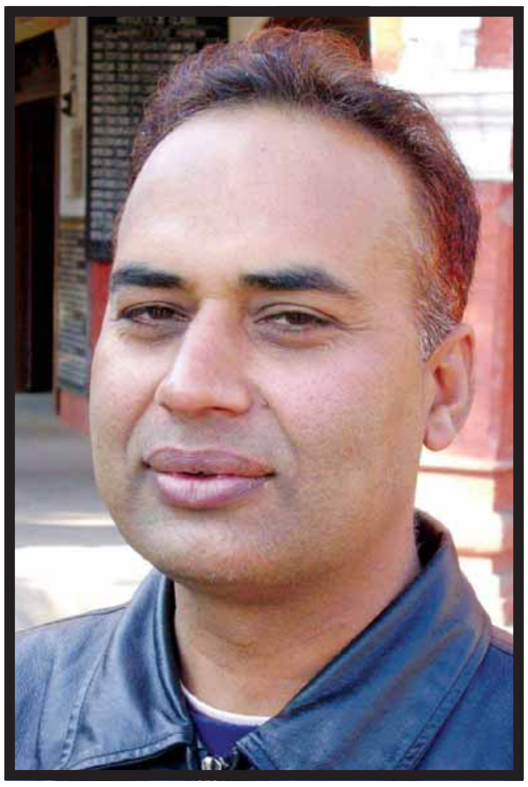

ਆਉ ਜਾਣੀਏ ਕਿ ਅਜਮੇਰ ਸਿੱਧੂ ਦੀਆਂ ਵਿਗਿਆਨ ਕਹਾਣੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਵਰਗ-ਵੰਡ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਵੰਨਗੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਮੇਰ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਕਿਊਟਾ-ਕਿਊਟਾ, ਤਾਰੇ-ਤਾਰੇ' ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਜੜ੍ਹਤਾ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਜੜ੍ਹਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਵਿਦਵਾਨ ਅਰਸਤੂ ਨੇ ਵੀ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਵਸਤੂ ਦੇ ਚਲਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਜੋਹਾਂਨਸ ਕੈਪਲਰ ਨੇ ਸੰਨ 1600 ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ 'ਜੜ੍ਹਤਾ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪ੍ਰਚਲਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਰਾਮ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਗਤੀ ਨਾਲ ਚਲਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸੰਨ 1687 ਵਿਚ ਆਈਜ਼ੈਕ ਨਿਊਟਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਿਤਾਬ 'ਫਿਲਾਸਫੀ ਨੈਚੁਰਲਿਸ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਿਆ ਮੈਥੇਮੈਟਿਕਾ' ਵਿਚ ਜੜ੍ਹਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਗਤੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਨਿਯਮ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। 'ਕਿਊਟਾ-ਕਿਊਟਾ, ਤਾਰੇ-ਤਾਰੇ' ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਅਜਮੇਰ ਨੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਡਾ. ਸਟਾਕਰ ਦੁਆਰਾ ਬਿੱਲੀ ਤੇ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਦੁੱਧ ਪੀਣ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਧਿਐਨ ਰਾਹੀਂ ਜੜ੍ਹਤਾ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦਾ ਵਿਖਿਆਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਰੌਚਕਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਜਮੇਰ ਦੀ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਵਿਗਿਆਨ ਸੂਚਨਾਤਮਕ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜੋ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਸਥਾਪਿਤ ਸਤਹੀ ਤਣਾਉ ਅਤੇ ਜੜ੍ਹਤਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਅਜਮੇਰ ਸਿੱਧੂ ਰਚਿਤ 'ਅੰਨ੍ਹੇ ਸੁਜਾਖੇ' ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਵਿਗਿਆਨ ਸੂਚਨਾਤਮਕ ਕਹਾਣੀ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਖੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪਿਛੋਂ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਵਿਖੇ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤਕ ਵਿਗਿਆਨੀ ਵਜੋਂ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿਖੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਪਿਉਂਦ ਲਾਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਡਾ. ਏ. ਐੱਸ. ਬਾਠ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਰੋਚਕਮਈ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਡਾ. ਬਾਠ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਰੂੜ੍ਹੀਵਾਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣ ਵਾਪਸ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਜਾਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਮੇਰ ਨੇ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਖੇਤਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਜੈਨੇਟਿਕ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ, ਐਡਵਾਂਸਡ ਸੈੱਲ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ, ਅਤੇ ਕਲੋਨਿੰਗ ਵਿਧੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਦੀ ਸੋਚ ਜੋ ਹਰ ਨਵੀਂ ਖੋਜ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੇਖਣ ਦੀ ਆਦੀ ਹੈ, ਉੱਤੇ ਗਹਿਰਾ ਵਿਅੰਗ ਹੈ ਜੋ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਢੁੱਕਵਾ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ।

'ਮੈਂ ਮਾਂ...' ਕਹਾਣੀ ਸੁਰੋਗੇਟ ਮਦਰਹੁੱਡ (ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਕੁੱਖ) ਦੀ ਲੋੜ, ਮਧਵਰਗੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਅਜੋਕੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਸੁਰੋਗੇਟ ਮਦਰਹੁੱਡ ਵਰਤਾਰੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਮਕਾਲੀ ਮਾਨਸਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਲਝਣਾਂ ਦਾ ਰੌਚਕਮਈ ਵਰਨਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਸਬੰਧਤ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਰਗ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਉੱਤੇ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੀ ਅਤੇ ਇੰਝ ਇਹ ਵਿਗਿਆਨਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵਰਗ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

'ਦੀ ਲੈਨਿਨਜ਼ ਫਰੌਮ ਕਲੋਨ ਵੈਲੀ' ਕਲੋਨਿੰਗ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਜੀਵ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਇਸੇ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਕਲੋਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਣ ਚਰਚਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮਾਸਕੋ ਦੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ 'ਪ੍ਰੋਲੋਤਾਰੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ' ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਨਿਜ਼ਾਮ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰੂਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਇਕ ਲੈਨਿਨ ਵਰਗੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਈ ਲੀਡਰ ਦੀ ਘਾਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ। ਤਾਂ ਰੂਸ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਾਰਤੀ ਜੋੜੇ ਡਾ. ਸਮਰੱਥ ਤੇ ਡਾ. ਦਾਅਰੀਨ ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿਖੇ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਵੋਲਿਊਸ਼ਨਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਕਾਰਕੁਨ ਸਨ, ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਕਲੋਨਿੰਗ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਲੈਨਿਨ ਵਰਗਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਲੀਡਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਆਰੰਭ ਲਏ। ਬੇਸ਼ਕ ਇਸ ਯਤਨ ਵਿਚ ਉਹ ਲੈਨਿਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕਲੋਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੇ ਪਰ ਪਹਿਲਾ ਕਲੋਨ 'ਆਜ਼ਾਦ' ਤਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਹੜਤਾਲ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦੀ ਉਮਰੇ ਹੀ ਮਾਰਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਕਿ ਲੈਨਿਨ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਕਲੋਨ 'ਕ੍ਰਾਂਤੀ' ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਤੇ ਤੀਸਰਾ ਕਲੋਨ 'ਫਤਿਹ' ਮਲਟੀ-ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਕਾਰਿੰਦਾ ਬਣ ਬੇਸ਼ਕ ਵਿੱਲਖਣ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਡਾ. ਸਮਰੱਥ ਤੇ ਡਾ. ਦਾਅਰੀਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਵੀ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਇਹ ਦੱਸ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਮਿੱਥੇ ਮੰਤਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੀ ਨਿਕਲਣ। ਬੇਸ਼ਕ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਸਮੋਈ ਬੈਠੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਦੂਜੇ ਵਰਗ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਕਲੋਨਿੰਗ ਵਿਧੀ ਦੇ ਭਵਿੱਖਮਈ ਅੰਜ਼ਾਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਵਿਗਿਆਨਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਰਚੇਤਾ ਉੱਘਾ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਅਜਮੇਰ ਸਿੱਧੂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ, ਧੀ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ।

'ਕਬਰ 'ਚ ਦਫਨ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰ੍ਹੇ' ਕਹਾਣੀ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਲੰਮੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੰਬੰਧਤ ਖੋਜ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਰੌਚਕਮਈ ਵਰਨਣ ਤਾਂ ਕਰਦੀ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਉੱਨਤ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਕਨੀਕਾਂ ਤੇ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਜਮੇਰ ਦੀ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਜੋ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਕਨੀਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਵਧੇਰੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਭਵਿੱਖਮਈ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਸਿਰਜਦੀ ਹੈ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨ ਗਲਪ ਰਚਨਾ ਹੈ।

'ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਿੰਗਰੇ' ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਅਜਮੇਰ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਆਰ ਐੱਨ ਏ ਤਬਦੀਲੀ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਯਾਦ ਭੰਡਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਸਥਾਪਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇੰਝ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸੰਭਾਵੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਮੇਰ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਆਯਾਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਵਿਗਿਆਨ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਰਗ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਨਣ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਕਿਉਂ ਕਿ ਯਾਦ ਵਿਸਥਾਪਨ ਵਿਧੀ ਦੀ ਸਾਕਾਰਤਾ, ਅਜਮੇਰ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਕਾਲ ਸਤੰਬਰ - ਅਕਤੂਬਰ 1970, ਦੌਰਾਨ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਉਸ ਨੇ 2003 ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਵਿਗਿਆਨ ਗਲਪ ਰਚਨਾ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਵਿਗਿਆਨ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਤੀਜੇ ਵਰਗ 'ਕਲਪਿਤ ਕਹਾਣੀ' ਦਾ ਅੰਗ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

ਅਜਮੇਰ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਵਿਗਿਆਨ ਕਹਾਣੀ 'ਡਾਇਨਾਸੋਰ' ਅਜੋਕੇ ਸਮਾਜ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਨੈਤਿਕ ਦੂਜੈਲੇਪਣ ਅਤੇ ਪਾਖੰਡਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਅੰਗਾਤਮਕ ਟਿੱਪਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜਿਕ ਹਾਲਤਾਂ ਉੱਤੇ ਉਕਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ (ਖਾਸ ਕਰ ਡਾਇਨਾਸੋਰ ਬਿੰਬ) ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਣ ਅਜਮੇਰ ਦੀ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਵਿਗਿਆਨ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਚੋਥੇ ਵਰਗ - ਵਿਗਿਆਨਕ ਚਿੰਨ੍ਹਵਾਦ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਵਜੋਂ ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਹਾਸਿਲ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਅਜਮੇਰ ਦੀਆਂ ਵਿਗਿਆਨ ਕਹਾਣੀਆਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਜੀਵ-ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ ਸਿਵਾਏ 'ਕਿਊਟਾ-ਕਿਊਟਾ, ਤਾਰੇ-ਤਾਰੇ' ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਕਹਾਣੀਆਂ 'ਮੈਂ ਮਾਂ...।', 'ਕਬਰ 'ਚ ਦਫਨ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰ੍ਹੇ', 'ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਿੰਗਰੇ ਕਹਾਣੀ' ਅਤੇ 'ਡਾਇਨਾਸੋਰ' ਉੱਤਮ-ਪੁਰਖੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਸ ਜੁਗਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਉਹ ਇਨਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਇਕੱਲਤਾ, ਬੇਗਾਨਗੀ, ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਤੇ ਖੰਡਿਤ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਚਿੱਤਰਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਮੇਰ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਦਵੰਦੀ ਤਣਾਉ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੇਤਨ ਤੇ ਅਵਚੇਤਨ ਦੀ ਬਹੁਪਰਤੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਿਚ ਖਾਸ ਮੁਹਾਰਿਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਤੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਵਿਸ਼ੈ ਪਾਠਕ ਦਾ ਮਨ ਮੋਹਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਬੇਸ਼ਕ ਅਜਮੇਰ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਕੁਝ ਕੁ ਲੰਮੀਆਂ ਵੀ, ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਕਲਾ ਦੇ ਹੁਨਰ ਨਾਲ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੈ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਗਿਆਨ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮੋਕਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਵੰਨ-ਸਵੰਨੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸਰਸ਼ਾਰ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਸਾਡੀ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਫੇਰੀ

ਅੱਠਵਾਂ ਦਿਨ: ਅੱਜ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਵਾਪਸ ਲਾਹੌਰ ਤਕ ਦਾ ਸੀ ਪਰ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਥਾਵਾਂ ਦੇਖਣ ਦਾ ਖਾਸ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਤੋਂ ਚਲਦਿਆਂ ਪਹਿਲਾ ਪੜਾਅ ਕਟਾਸ ਰਾਜ ਮੰਦਰ ਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਦਰ ਦਾ ਮਿਥਿਹਾਸ ਸ਼ਿਵਜੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਾਰਵਤੀ ਕਰਕੇ ਸ਼ਿਵਜੀ ਰੋ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਇਕ ਹੰਝੂ ਕਟਾਸਰਾਜ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਪੁਸ਼ਕਰ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਡਿਗਿਆ। ਇਸ ਹੰਝੂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਇਹ ਵਰ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਇੱਥੇ ਸਥਿਤ ਤਲਾਬ ਵਿਚ ਕਦੇ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਸੁੱਕੇਗਾ ਪਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤਲਾਬ ਵਿਚ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਮੋਟਰ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਭਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਵੱਡਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਿੱਖ ਜਰਨੈਲ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਆ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਦੇਖਣ ਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਇਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਹੀ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਹਵੇਲੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਥਾਨਕ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਥੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹ ਕਾਰਨ, ਨੇੜੇ ਹੀ ਸਥਿਤ, ਖੇਵੜਾ ਨਮਕ ਦੀਆਂ ਖੱਡਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਸਿੱਧਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਕੀਤਾ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 25-30 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੈ। ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਫਾਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਮਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਰਾਤ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਪਹੁੰਚੇ।

ਨੌਵਾਂ ਦਿਨ: ਇਹ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਜੋਸ਼ ਭਰਪੂਰ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਧਰਤੀ, ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਜਿਸ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਨਾਮ ਰਾਏ ਭੋਇ ਦੀ ਤਲਵੰਡੀ ਸੀ, ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਚਪਨ ਬਿਤਾਇਆ ਅਤੇ ਅੱਠ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਬਿੱਪਰ ਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ-ਡੇਢ ਘੰਟੇ ਦੀ ਡ੍ਰਾਈਵ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਪੁਹੰਚੇ। ਇਹ ਦਿਨ

ਇਕ ਵਿਸਾਖ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਵਸ, ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਵਲੋਂ ਸਾਜੇ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਨ ਅਤੇ ਵਿਸਾਖੀ ਵਜੋਂ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਂਝ ਪਾਈ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵਿਸਾਖੀ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੀ ਸੰਗਤ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ, ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਆਰੰਭ ਕੀਤੇ ਸਧਾਰਨ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਕਰਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਣੀ ਰਹਾਂਗੇ।

ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਧੀਆ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਹਰ ਹੀਲਾ-ਵਸੀਲਾ ਵਰਤ ਕੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਕਰ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਦੇਸ਼ਾਂ-ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਨ ਵਿਚ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬਣਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਏ ਅਤੇ ਉਮਰ ਦੇ ਹਰ ਪੜਾਅ ਵਿਚੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੱਡੇ ਹੋਏ, ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਅਤੇ ਫਿਰ 22-23 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ, ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਕੇ, ਕੁਝ ਕਹੀਐ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸੁਣੀਏ ਦੀ ਨੀਤੀ ਰਾਹੀਂ, ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਈਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸੋਚ ਬਾਰੇ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਸੋਚਣ ਦੀ ਗੱਲ ਜੋ ਕਿ ਮੈਨੂੰ, ਮੇਰੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਝਿੰਜੋੜ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਜਾਂ ਜੋੜੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਜਨੇਊ ਵਾਲੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਦਿਸਿਆ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਸੋਚ ਮੁਤਾਬਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਪੰਡਤ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਬਕ ਸੀ। ਇਹ ਬਿਰਤਾਂਤ ਇੰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਸਥਾਨਕ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਨਾ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਇਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਗ਼ਾਇਬ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮਨਸੂਬਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕਿਤੇ ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਵੀ ਇਸੇ ਨੀਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਪੜਚੋਲਕਾਰ ਇਸ 'ਤੇ ਗ਼ੌਰ ਫਰਮਾਉਣਗੇ? ਸਮਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਗੰਭੀਰ ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਗਲੇ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਜੋ ਰਾਏ ਬੁਲਾਰ ਭੱਟੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ 17ਵੀਂ ਪੁਸ਼ਤ ਵਿਚੋਂ ਜਨਾਬ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਭੱਟੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਰਿਜ਼ੋਰਟ ਹੈ। ਭੱਟੀ ਸਾਹਿਬ ਬਹੁਤ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ, ਨਫ਼ੀਸ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਇਨਸਾਨ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ 8-9 ਜ਼ੁਬਾਨਾਂ ਵਿਚ ਮੁਹਾਰਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਵਾਪਸ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਕ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਅਜ਼ੀਮ ਸੁਫਨਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਕ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸੋਚ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ ਜੁੜਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਕੇ ਖੋਜ, ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਲੈਕਚਰ ਕਰਵਾਏ ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਜਲਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਹੇਠ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਫਰੌਮ ਤਲਵੰਡੀ ਟੂ ਨਨਕਾਣਾ' ਵੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਟਾਈਟਲ ਹੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਕਿੰਨੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਦਿਲਚਸਪ ਵਿਚਾਰ ਹੋਏ ਅਤੇ ਖ਼ੁਦ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਭੋਜ ਵੀ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਰੱਖੇ। ਭੱਟੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੇ ਸਮਾਰੋਹ 'ਤੇ ਪੁਹੰਚਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਦਲ ਲਾਹੌਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਰੁਖ਼ ਕੀਤਾ। ਲਾਹੌਰ ਪੁਹੰਚਣ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਸੱਜਣ ਦੇ ਘਰ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੰਨੇ- ਪ੍ਰਮੰਨੇ ਕਲਾਕਾਰ ਫੈਸਲ ਜੱਟ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦੇ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾਏ।

ਦਸਵਾਂ ਦਿਨ: ਅੱਜ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੜਾਅ ਸਾਈਂ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਜੀ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚਾਲੇ ਪਾਏ ਜੋ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਘੰਟੇ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਸੀ। ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਜਾਂਚ ਕੇਂਦਰ ਬਹੁਤ ਸਨ ਪਰ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਅਖੀਰ ਉਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪੁਹੰਚੇ, ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ 17 ਸਾਲ ਬਿਤਾਏ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ (ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ) ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕੰਪਲੈਕਸ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਕੁਝ ਯਾਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਪਰ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੀ, 200-250 ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਕੰਪਲੈਕਸ ਢਾਈ-ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਖ਼ੈਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹਨ। ਇਕ ਗੱਲ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਜੋ ਮੁਸਲਿਮ ਗਾਈਡ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦੇਣ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲੀ ਤਾਂਘ ਸੀ। ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਇਕ ਖੂਹ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਖੂਹ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਅਣਚੱਲਿਆ ਬੰਬ ਵੀ ਪਿਆ ਹੈ, ਜੋ 1965 ਦੀ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵੇਲੇ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੰਬ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਲਾਹੌਰ ਵੱਲ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਗਿਆਰਵਾਂ ਦਿਨ: ਇਹ ਜਥੇ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਸੀ। ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਵੱਲ ਚਾਲੇ ਪਾਏ। ਹਰ ਸਿੱਖ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਮੀਰ ਮਨੂੰ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹ ਕੋਠੜੀਆਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਸਵਾ-ਸਵਾ ਮਣ ਪੀਸਣ ਪੀਸੇ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਟੋਟੇ-ਟੋਟੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਗਲਾਂ ਵਿਚ ਹਾਰ ਪੁਆਏ, ਖੰਨੀ ਖੰਨੀ ਰੋਟੀ 'ਤੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਅਸੀਂ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਟਰੱਸਟ ਪਬਲਿਕ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਐਸਾਨ ਨਦੀਮ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ, ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡਾ ਨਿੱਘਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਲਾਈਬਰੇਰੀ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦਾ ਰਿਸਰਚ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਰਸਾਲਾ ਵੀ ਛਾਪਦੀ ਹੈ। ਜਨਾਬ ਐਸਾਨ ਨਦੀਮ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੇ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਦਾ ਵੀ ਦੌਰਾ ਕਰਵਾਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਮਗਰੋਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ, ਚੰਦੂ ਬਾਹਮਣ ਦੀ ਲਾਲ ਖੂਈ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਅੰਦਰੂਨੀ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਹੀ ਅਸੀਂ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਮਸਜਿਦ ਵੀ ਦੇਖੀ ਜਿਸ ਦੇ ਥੱਲੇ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਬਾਜ਼ਾਰੇ ਕਤੇਬਾਂ ਹੈ, ਇੱਥੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਬੰਨੂ ਜੀ ਨੇ ਬੀੜ ਨੂੰ ਜਿਲਦ-ਬੰਦ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਹੀ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਚੂਨਾ ਮੰਡੀ ਵਿਖੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ।

ਮਗਰੋਂ ਜਥੇ ਨੂੰ ਫਕੀਰ ਖ਼ਾਨਾਂ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਦੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਫਕੀਰ ਖਾਨਾ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸ਼ਤਾਬਦੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ। ਰਾਤ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮਹਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਮਗਰੋਂ ਡਾਕਟਰ ਰੋਬੀਨਾ ਯਾਸਮੀਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਅਖੀਰ ਜਨਾਬ ਇਕਬਾਲ ਕੈਸਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਸਰਚ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਹੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤੋਹਫੇ ਵਜੋਂ ਮਿਲੀਆਂ।

ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਕਈ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਇਸ ਫੇਰੀ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਓਂਕਾਰ ਬਰਿੱਜਜ਼ ਵਾਲੇ ਬੀਬੀ ਹਰਬੀਰ ਕੌਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਬੇਹਤਰੀਨ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ। ਸਈਅਦ ਫੈਜ਼ਾਨ ਨਕਵੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਖੋਜੀ' ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਸਦਕਾ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਕਾਮਰਾਨ ਅਲੀ (ਫੋਟੋਗਰਾਫਰ), ਰਾਣਾ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਅਹਿਮਦ (ਡ੍ਰਾਈਵਰ), ਫਾਰੂਖ ਅਹਿਮਦ (ਡ੍ਰਾਈਵਰ), ਮੁਹੰਮਦ ਅਰਬਾਜ਼, ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦ ਖਾਨ (ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਡ੍ਰਾਈਵਰ), ਹੁਸਨੈਨ ਅਹਿਮਦ (ਸਕਿਉਰਿਟੀ), ਬਿਲਾਲ ਨਿਆਜ਼ੀ (ਸਕਿਉਰਿਟੀ) ਜਨਾਬ ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਫ਼ਦਰ ਬੇਗ਼ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਜੇਹਲਮ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਸਨ, ਬੀਬੀ ਕਿਰਨ ਕੌਰ ਅਰੋੜਾ ਅਤੇ ਤਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਟੀ ਵੀ ਐਂਕਰ) ਵੀ ਸਹਾਈ ਹੋਏ। ਅਤੀ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਜਨਾਬ ਅਸਜਦ ਘਨੀ ਤਾਹਿਰ ਜੀ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੀਮਤੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਸਮਾਂ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਦਾਅਵਤ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ।

-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਥਿਤ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਆਏ ਜਥੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ

ਪਾਕੀਜ਼ਾ: ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦਾ ਆਖਰੀ ਤੋਹਫਾ

ਗੱਲ ਜੁਲਾਈ 1972 ਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜ਼ੁਲਫਿਕਾਰ ਅਲੀ ਭੁੱਟੋ ਭਾਰਤ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਿਮਲਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਹਿਮ ਗੱਲਬਾਤ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਭੁੱਟੋ ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਲਗਭਗ 19 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਨ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਆਏ ਸਨ। ਅਚਾਨਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਿਲਮ ਪਾਕੀਜ਼ਾ ਦੇਖਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਬੈਠਕ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ, 4 ਫਰਵਰੀ 1972 ਨੂੰ ਪਾਕੀਜ਼ਾ ਫਿਲਮ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਆਈ ਸੀ। ਸਾਬਕਾ ਆਈ.ਏ.ਐੱਸ. ਅਫਸਰ ਐੱਮ.ਕੇ. ਕੌ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਐਨ ਆਊਟਸਾਈਡਰ ਐਵਰੀਵੇਅਰ' ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਮੈਂ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ਿਮਲਾ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਲਈ ਰਿਟਜ਼ ਸਿਨੇਮਾ

ਵੰਦਨਾ

ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ੋਅ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਲੋਕ ਸਨ।"

ਇਹ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਕਿੱਸਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ 50 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 4 ਫਰਵਰੀ 1972 ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਕਮਾਲ ਅਮਰੋਹੀ ਅਤੇ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਪਾਕੀਜ਼ਾ' ਦਾ ਜਾਦੂ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸੀ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤੋਂ ਇਸ ਜਾਦੂਈ ਫਿਲਮ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

"ਕਲ ਹਮ ਏਕ ਮੁਜਰੇ ਮੇਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹੈਂ... ਏਕ ਦਿਨ ਕੇ ਲਿਏ ਤੁਮਹਾਰੀ ਤਕਦੀਰ ਹਮੇਂ ਚਾਹੀਏ, ਪਰਸੋਂ ਲੌਟਾ ਦੇਂਗੇ।" ਫਿਲਮ ਵਿਚ, ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਕੋਠੇ ਦੇ ਛੱਜੇ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਤਵਾਇਫ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ, ਭਾਵ ਸਾਹਿਬਜਾਨ ਨੂੰ ਇਹ ਅਲਫਾਜ਼ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਸਾਹਿਬਜਾਨ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਬੁਲੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਹੈ ਪਰ ਕੋਠੇ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਸਾਹਿਬਜਾਨ (ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ) ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, "ਹਾਂ ਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲੇ ਜਾਨਾ (ਤਕਦੀਰ), ਫਿਰ ਚਾਹੇ ਵਾਪਿਸ ਭੀ ਮਤ ਕਰਨਾ।"

ਫਿਲਮ ਪਾਕੀਜ਼ਾ 'ਚ ਸਾਹਿਬਜਾਨ ਬਣੀ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦੇ ਇਹ ਅਲਫਾਜ਼ ਸਾਹਿਬਜਾਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਤੇ ਬੇਵਸੀ ਬਾਰੇ ਸਭ ਕੁਝ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਗਹੁ ਨਾਲ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਪਾਕੀਜ਼ਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਕਈ ਵਾਰ ਕਹੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਤਵਾਇਫ ਹੈ, 'ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ' ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਸ਼ਾਇਦ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹੀ ਪਾਕੀਜ਼ਾ ਨੂੰ ਖਾਸ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਾਹਿਬਜਾਨ (ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ) ਅਤੇ ਸਲੀਮ (ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ) ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਹੈ - ਰਾਤ ਨੂੰ ਰੇਲ ਦੇ ਇੱਕ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ਜਿੱਥੇ ਸਲੀਮ ਨੇ ਸਿਰਫ ਸਾਹਿਬਜਾਨ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਪੈਰ ਦੇਖੇ ਹਨ; ਤੇ ਸਾਹਿਬਜਾਨ ਨੇ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਅਲਫਾਜ਼ ਵਾਲੀ ਉਹ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਲੀਮ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਉਹਦੇ ਲਈ ਛੱਡ ਗਿਆ ਹੈ- "ਆਪਕੇ ਪਾਂਵ ਦੇਖੇ, ਬਹੁਤ ਹਸੀਨ ਹੈਂ। ਇਨ੍ਹੇਂ ਜ਼ਮੀਨ ਪਰ ਮਤ ਉਤਾਰੀਏਗਾ, ਮੈਲੇ ਹੋ ਜਾਏਂਗੇ।" ਪਰ ਦੋ ਜੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਪਰੇ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਹਿਬਜਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼, ਹਸਰਤ ਅਤੇ ਤੜਫ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ - ਤੜਫ ਕਿ ਉਹ ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਵੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਜੋ ਵੀ ਅਤੀਤ ਹੈ, ਕੀ ਸਮਾਜ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਹਾਲ 'ਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਠੁਕਰਾ ਦੇਵੇਗਾ? ਇਹੀ ਸਵਾਲ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਕਮਾਲ ਅਮਰੋਹੀ ਦੀ ਫਿਲਮ ਪਾਕੀਜ਼ਾ ਨੂੰ ਵੀ ਅਮਰ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਾਕੀਜ਼ਾ ਅਜਿਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਛੂਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਨਸਾਨ ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਜੂਝਦਾ ਹੀ ਹੈ - ਸਵੀਕਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਵਾਲ।

ਫਿਲਮ 'ਚ ਹਰ ਰਾਤ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਅਣਜਾਣ ਸ਼ਖਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ- "ਹਰ ਰਾਤ ਤੀਨ ਬਜੇ ਏਕ ਰੇਲਗਾੜੀ ਅਪਨੀ ਪਟਰੀਯੋਂ ਸੇ ਉਤਰ ਕਰ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਸੇ ਗੁਜ਼ਰਤੀ ਹੈ... ਔਰ ਮੁਝੇ ਏਕ ਪੈਗਾਮ ਦੇ ਜਾਤੀ ਹੈ।"

ਕਿਸੇ ਤਵਾਇਫ ਦੀ ਇਹ ਤੜਫ ਉਸ ਗੁਮਨਾਮ ਸ਼ਖਸ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਸੀਨ ਪੈਗਾਮ ਲਿਖ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਪੈਰ ਜੋ ਸਿਰਫ ਦੂਸਰਿਆਂ ਲਈ ਸ਼ਾਮਾਂ ਨੂੰ ਥਿਰਕਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਕੋਠੇ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਸਾਹਿਬਜਾਨ (ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ) ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹਕੀਕਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ- "ਯੇ ਪੈਗਾਮ ਤੇਰੇ ਲਿਏ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਵਕਤ ਤੇਰੇ ਪੈਰੋਂ ਮੇਂ ਘੁੰਘਰੂ ਬੰਧੇ ਹੁਏ ਨਹੀਂ ਹੋਂਗੇ। ਅਗਰ ਘੁੰਗਰੂ ਬੰਧੇ ਹੁਏ ਹੋਤੇ ਤੋ ਕੈਸੇ ਕੋਈ ਕਹਿਤਾ ਕੇ ਇਨ ਪੈਰੋਂ ਕੋ ਜ਼ਮੀਂ ਪਰ ਮਤ ਰਖਨਾ। ਯੇ ਪੈਗਾਮ ਤੋ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਭਟਕ ਗਯਾ ਹੈ।"

ਪਾਕੀਜ਼ਾ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ, ਤਵਾਇਫਾਂ ਅਤੇ ਕੋਠਿਆਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ, ਮੁਸਲਿਮ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਹੈ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਔਰਤ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਕਹੀ ਔਰਤ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਹੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਉਂਝ ਤਾਂ ਪਾਕੀਜ਼ਾ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ, ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਕਿਰਦਾਰ ਹਨ ਪਰ ਫਿਲਮ ਦੀ ਜਾਨ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨਾਲ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਨੇ ਔਰਤ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਅਤੇ ਤਵਾਇਫ ਦੀ ਦੁਬਿਧਾ ਨੂੰ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਕੋਮਲਤਾ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਉਹ ਦਰਦ ਸੱਚਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਸਾਹਿਬਜਾਨ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ- "ਯੇ ਹਮਾਰੇ ਕੋਠੇ, ਹਮਾਰੇ ਮਕਬਰੇ ਹੈਂ ਜਿਨ ਮੇਂ ਮੁਰਦਾ ਔਰਤੋਂ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਜਨਾਜ਼ੇ ਸਜਾ ਕਰ ਰੱਖ ਦਿਏ ਜਾਤੇ ਹੈਂ। ਹਮਾਰੀ ਕਬਰੇਂ ਪਾਟੀ ਨਹੀਂ ਜਾਤੀਂ, ਖੁਲੀ ਛੋੜ ਦੀ ਜਾਤੀ ਹੈਂ। ਮੈਂ ਐਸੀ ਹੀ ਕਿਸੀ ਖੁਲੀ ਹੁਈ ਕਬਰ ਕੀ ਬੇਸਬਰ ਲਾਸ਼ ਹੂੰ।"

ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ (ਸਲੀਮ) ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਮਿਲਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਾਹਿਬਜਾਨ (ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ) ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ 'ਅਪਰਾਧ ਬੋਧ' ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਕਿ ਉਹ ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਤਵਾਇਫ ਹੈ; ਜਾਂ ਕਹੀਏ ਕਿ ਸਮਾਜ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਦੇ ਭੁੱਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਸਿਰਫ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਵੀ ਲੜ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣੀ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਤੇ ਕਮਾਲ ਅਮਰੋਹੀ, ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਹੀ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਫਿਲਮ ਜਿੰਨੀ ਦਿਲਚਸਪ ਅਤੇ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਪਾਕੀਜ਼ਾ ਕਮਾਲ ਅਮਰੋਹੀ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੁਪਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ 1954-1955 ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਉਦੋਂ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਅਤੇ ਕਮਾਲ ਅਮਰੋਹੀ ਦਾ ਇਸ਼ਕ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਨਿਕਾਹ ਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਪਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਅਤੇ ਕਮਾਲ ਅਮਰੋਹੀ ਵਿਚਾਲੇ ਦੂਰੀਆਂ ਵਧਣ ਲੱਗੀਆਂ ਅਤੇ 1964 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵੇਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਦਮ ਤੋੜਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਧੂੜ ਫਿਲਮ 'ਤੇ ਜੰਮਣ ਲਗੀ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਦਾ ਕੰਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਕਾਫੀ ਬਿਮਾਰ ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਮੀਨਾ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਲਤ ਲੱਗ ਗਈ। ਉਹ ਇਲਾਜ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਕਈ ਬਦਲਾਅ ਆ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਦਿਲਾਂ 'ਚ ਬੈਠੀ ਕਠੋਰਤਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਨੇ ਘੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹਾਲਾਤ ਨੇ। ਸਭ ਕੁਝ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਅਤੇ ਕਮਾਲ ਅਮਰੋਹੀ ਨੇ 1968 'ਚ ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਲਮ 'ਤੇ ਜੀ-ਜਾਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਲਮ 'ਪਾਕੀਜ਼ਾ' ਦੇ ਗੀਤ ਅਤੇ ਮੁਜਰੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਰੂਹ ਹਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਔਖੇ ਡਾਂਸ ਸਟੈਪ ਕਰ ਸਕਣ। ਇਸ ਲਈ ਫਿਲਮ 'ਚ ਕੁਝ ਖਾਸ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਬਾਡੀ ਡਬਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੇਘਨਾਦ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਪਾਕੀਜ਼ਾ' ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੁਜਰਾ ਹੈ ਜੋ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਕਲਾਈਮੈਕਸ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ... ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਬਜਾਨ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਲੀਮ ਦੇ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਮੁਜਰਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ- 'ਆਜ ਹਮ ਅਪਨੀ ਦੁਆਓਂ ਕਾ ਅਸਰ ਦੇਖੇਂਗੇ, ਜ਼ਖਮੇ ਜਿਗਰ ਦੇਖੇਂਗੇ।' ਇਸ ਮੁਜਰੇ ਵਿਚ ਅਦਾਕਾਰਾ ਪਦਮਾ ਖੰਨਾ ਨੂੰ ਬਾਡੀ ਡਬਲ ਵਜੋਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਫਿਲਮ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਗੀਤ ਹੈ- 'ਮੌਸਮ ਹੈ ਆਸ਼ਿਕਾਨਾ'। 'ਫਿਲਮਫੇਅਰ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ 'ਚ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦੇ ਮਤਰੇਏ ਪੁੱਤਰ ਤਾਜਦਾਰ ਅਮਰੋਹੀ ਆਪਣੀ ਛੋਟੀ ਅੰਮੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, "ਜਦੋਂ 'ਪਾਕੀਜ਼ਾ' ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤਾਂ 'ਮੌਸਮ ਹੈ ਆਸ਼ਿਕਾਨਾ' ਗੀਤ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਬਾਬਾ (ਕਮਾਲ ਅਮਰੋਹੀ) ਨੇ ਉਸ ਗੀਤ 'ਚ ਛੋਟੀ ਅੰਮੀ ਨੂੰ ਕੁੜਤਾ ਅਤੇ ਲੁੰਗੀ ਪਹਿਨਵਾਈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਗਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੇਟ ਫੁੱਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਟ੍ਰੈਂਡ ਬਣ ਗਿਆ। ਖਰਾਬ ਸਿਹਤ ਕਾਰਨ ਉਹ ਬਹੁਤ ਥੱਕ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਸ਼ਾਟ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜੋਸ਼ 'ਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਆਖਰੀ ਮੁਜਰੇ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਗੋਲ-ਗੋਲ ਘੁੰਮਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਡਿੱਗਣਾ ਸੀ ਪਰ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਲੋਜ਼-ਅੱਪ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਹੀ ਲਏ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਪੌੜੀਆਂ 'ਤੇ ਦੌੜਦੇ ਹੋਏ ਭੱਜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਵੀ ਬਾਡੀ-ਡਬਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। 'ਚਲੋ ਦਿਲਦਾਰ ਚਲੋ' ਗੀਤ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫੋਕਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।" ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਾ ਤਾਂ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਟੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਮਾਲ ਅਮਰੋਹੀ ਦਾ।

ਟੁੱਟੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦਰਾਰਾਂ ਵਿਚ ਫਸੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਨਰਗਿਸ ਦੇ ਸਿਰ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਘਨਾਦ ਦੇਸਾਈ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਪਾਕੀਜ਼ਾ - ਐਨ ਓਡ ਟੂ ਏ ਬਾਈਗੌਨ ਵਰਲਡ' ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਨਰਗਿਸ ਅਤੇ ਸੁਨੀਲ ਦੱਤ ਨੇ ਪਾਕੀਜ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪ੍ਰਿੰਟ ਦੇਖੇ ਅਤੇ ਦੇਖ ਕੇ ਕਮਾਲ ਅਮਰੋਹੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ ਪੂਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। 1956 ਵਿਚ ਬਲੈਕ ਐਂਡ ਵ੍ਹਾਈਟ ਵਿਚ ਸ਼ੂਟ ਹੋਇਆ 'ਇਨ੍ਹੀਂ ਲੋਗੋਂ ਨੇ ਲੇ ਲੀਨਾ' ਦਾ ਇੱਕ ਕਲਿੱਪ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯੂਟਿਊਬ 'ਤੇ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਡਾਂਸ ਕਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

'ਪਾਕੀਜ਼ਾ' ਜਿੰਨੀ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਲਈ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਓਨੀ ਹੀ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਵੀ, ਜਿਵੇਂ ਫਿਲਮ ਦੇ ਸੈੱਟ ਲਈ। ਕਮਾਲ ਅਮਰੋਹੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਲਖਨਊ ਦੇ ਕੋਠਿਆਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਲਪਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਬੇਹਤਰੀਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਢਾਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। 'ਬਾਜ਼ਾਰ-ਏ-ਹੁਸਨ' ਦਾ ਸੈੱਟ ਜਿੱਥੇ 'ਇਨ੍ਹੀਂ ਲੋਗੋਂ ਨੇ' ਗਾਣੇ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਲਗਭਗ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਗਹਿਣੇ ਜੈਪੁਰ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਸਾਹਿਬਜਾਨ (ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ) ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬਿਹਤਰੀਨ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਇੱਤਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ੀਸ਼ੀਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਨੇ ਪੋਸ਼ਾਕ ਡਿਜ਼ਾਈਨਿੰਗ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆਪ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਦੇ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਤੋਂ ਇਸਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

'ਪਾਕੀਜ਼ਾ' ਤਵਾਇਫ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਗੀਤ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਰੂਹ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੀ ਘੁੰਗਰੂਆਂ ਦੀ ਥਾਪ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਹ ਸਫਰ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਂਝ ਤਾਂ ਗੁਲਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਸਤਿਕਾਰਤ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਸਨ ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਰ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਸੀ ਪਰ ਕਮਾਲ ਅਮਰੋਹੀ ਦੀ ਜ਼ਿੱਦ ਸੀ ਕਿ ਫਿਲਮ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਗੁਲਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਹੀ ਦੇਣਗੇ। ਕਮਾਲ ਅਮਰੋਹੀ ਨੇ 12 ਧੁਨਾਂ ਵਿਚੋਂ 6 ਧੁਨਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 'ਚ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਗੀਤ ਨਗੀਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਗ਼ੁਲਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ ਤਾਂ ਨੌਸ਼ਾਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬੈਕਗ੍ਰਾਊਂਡ ਸਕੋਰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ।

'ਇਨ੍ਹੀਂ ਲੋਗੋਂ ਨੇ' ਸੰਗੀਤ, ਬੋਲ, ਸਿਨੇਮੈਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਅਤੇ ਗਾਇਨ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਗੁਲਾਬੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਿਚ ਇਹ ਮੁਜਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਬੈਕਗ੍ਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੋਠਿਆਂ 'ਤੇ ਕੁਝ 10-12 ਤਵਾਇਫਾਂ ਨੂੰ ਨੱਚਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਾਲ ਅਮਰੋਹੀ ਨੇ ਸਿਨੇਮਾਸਕੋਪ ਵਿਚ ਇਸ ਗੀਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਸ਼ੂਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜਰਮਨ ਸਿਨੇਮੈਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਜੋਸੇਫ ਵਰਸ਼ਿੰਗ ਦਾ ਵੀ ਫਿਲਮ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਈ ਸਿਨੇਮੈਟੋਗ੍ਰਾਫਰਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ।

ਉਂਝ ਤਾਂ 'ਇਨ੍ਹੀਂ ਲੋਗੋਂ ਨੇ' ਵਾਲਾ ਗੀਤ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇਮਾ 'ਚ ਕਈ ਵਾਰ ਫਿਲਮਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਉਹ 1941 'ਚ ਫਿਲਮ 'ਹਿੰਮਤ' ਲਈ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗ਼ਮ ਦਾ ਗਾਇਆ ਗੀਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ 'ਆਬਰੂ' ਵਿਚ ਯਾਕੂਬ ਵੱਲੋਂ ਗਾਇਆ ਗਿਆ ਵਰਜ਼ਨ।

ਹੋਰ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸਾਊਂਡ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ - ਰਾਤ ਦੀ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਚੀਰਦੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਦੀ ਉਹ ਸੀਟੀ ਜੋ ਸਾਹਿਬਜਾਨ ਨੂੰ ਉਸ ਅਣਜਾਣ ਸ਼ਖਸ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਤਵਾਇਫ ਦੀ ਪਛਾਣ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਜਾਨ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਉਮੀਦ ਜਗਾਈ। ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ, ਲਤਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਉਹ ਆਲਾਪ ਜੋ ਹਰ ਵਾਰ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਬਜਾਨ ਡੂੰਘੀ ਉਦਾਸੀ 'ਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਜਰੂਹ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰੀ (ਠਾੜੇ ਰਹਿਓ), ਕੈਫੀ ਆਜ਼ਮੀ (ਚਲਤੇ ਚਲਤੇ ਯੂੰ ਹੀ ਕੋਈ), ਕੈਫ ਭੋਪਾਲੀ (ਚਲੋ ਦਿਲਦਾਰ ਚਲੋ) ਵਰਗੇ ਮਹਾਨ ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਹਨ। 'ਮੌਸਮ ਹੈ ਆਸ਼ਿਕਾਨਾ' ਦੇ ਬੋਲ ਤਾਂ ਆਪ ਕਮਾਲ ਅਮਰੋਹੀ ਨੇ ਹੀ ਲਿਖੇ ਹਨ।

4 ਫਰਵਰੀ 1972 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਫਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ, ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 15 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਸਿਨੇਮਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਮਿਤਾਭ ਬੱਚਨ ਦੀ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਕਦਮ ਰੱਖ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਹੌਲੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰਾਨਾ ਅੰਦਾਜ਼ 'ਚ ਬਣੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਮਾੜੇ ਰਿਵਿਊ ਦਿੱਤੇ।

ਵਿਨੋਦ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦਿ ਕਲਾਸਿਕ ਬਾਇਓਗ੍ਰਾਫੀ' ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ, "ਉਸ ਸਮੇਂ 'ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ ਇੰਡੀਆ' ਨੇ ਪਾਕੀਜ਼ਾ ਨੂੰ ਲੈਵਿਸ਼ ਵੇਸਟ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਮਤਲਬ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਬਰਬਾਦੀ। ਫਿਲਮਫੇਅਰ ਕ੍ਰਿਟਿਕਸ ਨੇ ਪਾਕੀਜ਼ਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਟਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।" ਪਰ ਮਰਾਠਾ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਪਾਕੀਜ਼ਾ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਆਪਣਾ ਜਾਦੂ ਫੈਲਾਉਣ ਲੱਗੀ।

ਫਿਲਮਫੇਅਰ 'ਚ ਪਾਕੀਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਈ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਾਫੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਸਰਵੋਤਮ ਫਿਲਮ, ਸਰਵੋਤਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਸਰਵੋਤਮ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਫਿਲਮ 'ਬੇਈਮਾਨ' ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਾਣ ਨੂੰ ਫਿਲਮ 'ਬੇਈਮਾਨ' ਲਈ ਸਰਵੋਤਮ ਸਹਾਇਕ ਅਦਾਕਾਰ ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ 'ਬੇਈਮਾਨ' ਦੀ ਬਜਾਇ 'ਪਾਕੀਜ਼ਾ' ਸਰਵੋਤਮ ਸੰਗੀਤ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਪਰੇ 'ਪਾਕੀਜ਼ਾ' ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਖਾਸ ਰਹੀ। ਇਹ ਫਿਲਮ 4 ਫਰਵਰੀ 1972 ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਅਤੇ 31 ਮਾਰਚ 1972 ਨੂੰ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਸਿਨੇਮਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਲਈ 'ਪਾਕੀਜ਼ਾ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਖਰੀ ਤੋਹਫਾ ਸੀ।

ਕਮਾਲ ਅਮਰੋਹੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਾਕੀਜ਼ਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸਦਾ ਲਈ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸੀਨ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਾਹਿਬਜਾਨ ਨੂੰ ਸਲੀਮ (ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ) ਦੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਮੁਜਰੇ ਦਾ ਸੱਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਲੀਮ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਬਜਾਨ (ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ) ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਨੱਚਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਟੁੱਟੇ ਕੱਚ 'ਤੇ ਨੱਚਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਚੋਂ ਖ਼ੂਨ ਨਿੱਕਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹੀ ਪੈਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਦੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਨਾ ਰੱਖਣਾ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਔਰਤ ਹੀ ਔਰਤ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਬਜਾਨ ਦੀ ਮਾਸੀ ਖ਼ੁਦ ਕੋਠਾ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਹਿਬਜਾਨ ਦੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਦੇਖ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਆਖਰ ਉਹੀ ਸਾਹਿਬਜਾਨ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦੀ ਦੋਹਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ - ਤਵਾਇਫ ਮਾਂ ਜੋ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਧੀ ਸਾਹਿਬਜਾਨ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ ਉਸ ਫਰੇਮ 'ਤੇ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅੰਤ 'ਚ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦੁਲਹਨ ਬਣ ਕੇ ਕੋਠੇ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਿਕਾਹ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੋਹਣਾ ਮੰਜ਼ਰ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਕਮਲ ਅਮਰੋਹੀ ਫਿਲਮ 'ਪਾਕੀਜ਼ਾ' ਨੂੰ ਉਸੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਇੱਕ ਅਣਜਾਣ ਤਵਾਇਫ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਖ਼ਤਮ ਕਰਦੇ ਹਨ- ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਵੀ ਉਹੀ ਤਲਾਸ਼, ਉਹੀ ਸਵਾਲ, ਉਹੀ ਤੜਫ ਹੈ ਜੋ ਸਾਹਿਬਜਾਨ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਾਹਿਬਜਾਨ ਇੱਥੋਂ ਜਨਮ ਲਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਕੈਦ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ।

ਬੇਮਿਸਾਲ ਅਦਾਕਾਰੀ, ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਲਿਬਾਸ, ਨੱਕਾਸ਼ੀ ਵਾਲੇ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਮਹਿਲ, ਕੀਮਤੀ ਗਹਿਣੇ, ਮਨਮੋਹਕ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਜੇ ਕੈਮਰੇ ਦਾ ਹਰ ਫਰੇਮ, ਸੰਗਮਰਮਰ ਵਾਂਗ ਤਰਾਸ਼ਿਆ ਹੋਇਆ ਸੰਗੀਤ, ਸ਼ਾਇਰਾਨਾ ਸੰਵਾਦ ਅਤੇ ਗੀਤ- 'ਪਾਕੀਜ਼ਾ' ਦੇਖਣ ਵੇਲੇ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਲਈ ਇਹ ਫਿਲਮ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ।

ਵਿਨੋਦ ਮਹਿਤਾ, ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਵਜੋਂ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ- "ਪਾਕੀਜ਼ਾ ਅਜਿਹਾ ਸੁਪਨਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ (ਕਮਾਲ ਅਮਰੋਹੀ) ਦੀ ਰੂਹ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਟਕਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਮਹਿਬੂਬਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ 'ਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਤੋਂ ਵੱਸੀ ਹੋਈ ਸੀ।"

ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਅਤੇ ਕਮਾਲ ਅਮਰੋਹੀ ਦੀ ਅਧੂਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀ ਭਾਵੇਂ ਅਧੂਰੀ ਹੀ ਰਹੀ ਪਰ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ 'ਪਾਕੀਜ਼ਾ' ਦਾ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਸੁਪਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ।

(ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਤੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ)

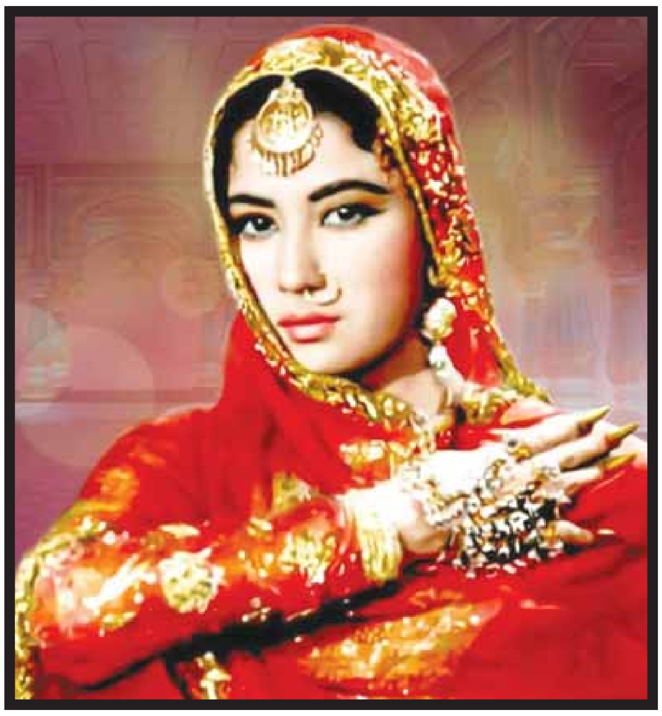

ਫਿਲਮ 'ਪਾਕੀਜ਼ਾ' ਵਿਚ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ।

Golden State Realty

Real Estate and Loans Under One Roof

ਘਰਾਂ ਦੀ ਵਧੀਆ ਡੀਲ ਤੇ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਲੋਨ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

Selling Homes from Gilroy to Sacramento, CA

Call us before visiting new model homes to save big time.

ਪਿਛਲੇ 35 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਜ਼ਨਸ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਸਮੂਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ

Time to buy new home in Tracy, Manteca, Lothrop and Stockton

Pinnacle Award Winner 2014, 2015, 2016 & 2017
Grand Master Award Winner: 2018-2021

Call for Listing Special 2022

Ph: 510-304-9292 or 408-666-8279

Anmol Singh Gill
REALTOR
Bre. # 02062952

Jaswinder (Jassi) Gill
M.Sc (PAU)
CA BRE# 00966763
Broker/Owner/Notary

Harjot Singh Gill
REALTOR
Bre. # 02036421
Ph: 408.413.8350

Rakesh Pabla
REALTOR
Lic no: 01507068
Ph: 408.531.5464

Fremont Office: 86 Pilgrim Loop, Fremont CA 94539
Tel: 510-440-9292

Visit us @ www.jassigill.com for hot listings

Recent Sales

1. 32320 Jacklynn dr Union City CA, 94587
2. 3315 Mount Everest dr San Jose ca 95127
3. 16765 oak view Cir Morgan hill ca 95037
4. 4732 Zinnia ct Livermore CA 94551
5. 1977 Westport St Manteca, CA, 95337
6. 24552, Karina Ct Hayward,CA,94542
7. 36738 Matiz Cmn Fremont, CA, 94536
8. 1465 Veteran St Manteca, CA, 95337
9. 1441 Divine Ln Tracy, CA, 95376
10. 415 W Cupertino Ave Mountain House, CA, 95391
11. 36401 Bridgepointe Dr Newark, CA, 94560
12. 27490 Mangrove rd Hayward CA 94544
13. 5177 Roycroft Way Fremont, CA, 94538
14. 2447 Remy Cantos Dr Tracy, CA, 95376

Market is hot. Do not wait any more to buy home of your dreams. There are multiple offer situations on all under market homes. Act now before it is too late. Master of winners in multiple offer situation is waiting for your call.

Purchase Loan and Refinance

15 & 30 Yr Fixed Rates Are Still Better!!! Refinance Now At Zero Cost

Call Sukhveer (Sukhi) Gill **Ph: 510-207-9067**
DHMS, Loan Broker
CA BRE Lic.#01180969
NMLS# 352095